

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

23 januari 2002

WETSONTWERP

**betreffende het recht
op maatschappelijke integratie**

INHOUD

1. Samenvatting	3
2. Memorie van toelichting	4
3. Voorontwerp	42
4. Advies van de Raad van State	64
5. Wetsontwerp	87

**DE SPOEDBEHANDELING WORDT DOOR DE REGERING GEVRAAGD
OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 80 VAN DE GRONDWET.**

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

23 janvier 2002

PROJET DE LOI

**concernant le droit
à l'intégration sociale**

SOMMAIRE

1. Résumé	3
2. Exposé des motifs	4
3. Avant-projet	42
4. Avis du Conseil d'Etat	64
5. Projet de loi	87

**LE GOUVERNEMENT DEMANDE L'URGENCE CONFORMÉMENT À L'ARTICLE 80
DE LA CONSTITUTION.**

De Regering heeft dit wetsontwerp op 23 januari 2002 ingediend.

Le Gouvernement a déposé ce projet de loi le 23 janvier 2002.

De «goedkeuring tot drukken» werd op 23 januari 2002 door de Kamer ontvangen.

Le «bon à tirer» a été reçu à la Chambre le 23 janvier 2002.

AGALEV-ECOLO	:	<i>Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales</i>	
CD&V	:	<i>Christen-Democratisch en Vlaams</i>	
FN	:	<i>Front National</i>	
PRL FDF MCC	:	<i>Parti Réformateur libéral - Front démocratique francophone-Mouvement des Citoyens pour le Changement</i>	
PS	:	<i>Parti socialiste</i>	
PSC	:	<i>Parti social-chrétien</i>	
SPA	:	<i>Socialistische Partij Anders</i>	
VLAAMS BLOK	:	<i>Vlaams Blok</i>	
VLD	:	<i>Vlaamse Liberalen en Democraten</i>	
VU&ID	:	<i>Volksunie&ID21</i>	
<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties :</i>		<i>Abréviations dans la numérotation des publications :</i>	
DOC 50 0000/000	:	<i>Parlementair document van de 50e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>	DOC 50 0000/000 : <i>Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>
QRVA :		<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>	QRVA : <i>Questions et Réponses écrites</i>
CRIV :		<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (op wit papier, bevat ook de bijlagen)</i>	CRIV : <i>Compte Rendu Intégral, avec à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (sur papier blanc, avec les annexes)</i>
CRIV :		<i>Voorlopige versie van het Integraal Verslag (op groen papier)</i>	CRIV : <i>Version Provisoire du Compte Rendu intégral (sur papier vert)</i>
CRABV :		<i>Beknopt Verslag (op blauw papier)</i>	CRABV : <i>Compte Rendu Analytique (sur papier bleu)</i>
PLEN :		<i>Plenum (witte kaft)</i>	PLEN : <i>Séance plénière (couverture blanche)</i>
COM :		<i>Commissievergadering (beige kaft)</i>	COM : <i>Réunion de commission (couverture beige)</i>

<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>	<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>
<i>Bestellingen :</i>	<i>Commandes :</i>
<i>Natieplein 2</i>	<i>Place de la Nation 2</i>
<i>1008 Brussel</i>	<i>1008 Bruxelles</i>
<i>Tel. : 02/ 549 81 60</i>	<i>Tél. : 02/ 549 81 60</i>
<i>Fax : 02/549 82 74</i>	<i>Fax : 02/549 82 74</i>
<i>www.deKamer.be</i>	<i>www.laChambre.be</i>
<i>e-mail : alg.zaken@deKamer.be</i>	<i>e-mail : aff.generales@laChambre.be</i>

SAMENVATTING

De wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum is niet meer aangepast aan de grondige economische en sociale veranderingen. Deze wet houdt geen rekening met de diversiteit van de huidige nieuwe gezinsstructuren, waaronder diegene die specifiek is ontstaan uit de jongerenemancipatie. De opvatting van het bestaansminimum enkel als financiële sociale steun is achterhaald gebleken. Een bijgewerkt sociaal beleid moet de steeds groter wordende kloof dicht maken tussen de actieve bevolking en diegenen die moeten leven van een sociale uitkering. De integratie van de minst bedeelde personen moet dan ook deel uitmaken van een dynamisch beleid gericht op maatschappelijke inschakeling en op verantwoorde solidariteit, door iedereen een recht op persoonlijke emancipatie te garanderen in de plaats van een strikt financieel bijstandsbeleid.

Dit wetsontwerp wenst eveneens het bedrag van de financiële toelagen te verhogen en de categorieën van rechthebbenden aan te passen aan de verschillende vormen van samenleving van de partners.

Het recht van de gebruikers wordt versterkt in de procedure van het onderzoek naar het recht op een leefloon maar ook in die van het recht op tewerkstelling.

Dit wetsontwerp wenst tenslotte de OCMW's een betere financiële ondersteuning te geven voor hun nieuwe taken.

RÉSUMÉ

La loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence n'est plus adaptée aux profonds changements économiques et sociaux. Les diversités des nouvelles structures familiales actuelles, dont spécifiquement celle issue de l'émancipation des jeunes, ne sont plus rencontrées par cette loi. Il s'avère que la conception du minimum de moyens d'existence au titre d'une seule aide sociale financière est dépassée. Une politique sociale actualisée doit réduire la fracture grandissante entre la population active et la population vivant d'une allocation sociale. C'est pourquoi l'intégration des personnes les plus démunies doit correspondre à une politique dynamique tournée vers l'insertion sociale et la solidarité responsable en permettant à chacun de se voir garantir un droit à l'émancipation personnelle remplaçant une politique d'assistance strictement financière.

Le présent projet de loi entend également majorer le montant des allocations financières et adapter les catégories de bénéficiaires à la diversité des modes de vie entre partenaires.

Le droit des usagers est renforcé dans la procédure d'examen du droit au revenu d'intégration sociale mais aussi dans celle du droit à l'emploi.

Enfin, le présent projet de loi entend mieux financer les CPAS dans leurs missions nouvelles.

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De Bestaansminimumwet van 1974¹ is precies 27 jaar van kracht. De wet voorziet in een minimum-inkomen als laatste vangnet voor mensen die door de mazen van het sociale zekerheidsnet vallen. Ons sociaal zekerheidssysteem behoort tot de meest performante van de OESO-landen. Dank zij dit systeem ontsnappen twee op drie gezinnen aan de armoede. De eertijds gemaakte keuze om iedereen een recht op een minimumuitkering te garanderen is nu aan een uitbreiding toe. Een menswaardig bestaan veronderstelt immers meer dan het toekennen van een uitkering.

In de afgelopen 25 jaar is onze maatschappij grondig veranderd op economisch, sociaal en cultureel vlak. De Bestaansminimumwet van 1974 is onvoldoende afgestemd op de diversiteit van de traditionele familiestructuren, de multiculturele samenleving, de veranderingen op de arbeidsmarkt, het steeds vroeger verlaten van het gezin, de toenemende technologie en de groeiende kenniskloof die daaruit voortvloeit, enzovoort. De opvatting zelf van maatschappelijk werk is veranderd. Op het vlak van de principes is de Bestaansminimumwet van 1974 achterhaald. Immers, ze stelt de uitkering centraal en alhoewel de uitkering noodzakelijk blijft, volstaat zij in vele gevallen niet meer om de herinschakeling van de minst bedeedden mogelijk te maken. De breuk is nog groter dan vroeger tussen de werkenden en diegenen die tot uitzichtloze passiviteit worden gedwongen via een uitkering.

Iedereen moet zijn plaats in onze samenleving kunnen vinden, op een solidaire manier bijdragen tot haar ontwikkeling en een recht op persoonlijke emancipatie kunnen laten gelden. De verantwoordelijke solidariteit die borg staat voor de sociale samenhang van onze maatschappij moet dynamisch zijn; zij mag geen synoniem zijn voor machteloze berusting. Om de verwachtingen in te lossen zowel van de kansarme personen zelf, die «zich uit de slag» willen trekken als van de OCMW's, moet het sociaal beleid evolueren van een strikt financiële bijstand naar maatschappelijk werk.

¹ Wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum, B.S. 18 september 1974

EXPOSE DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

Cela fait 27 ans que la loi de 1974 instaurant le minimum de moyens d'existence¹ est entrée en vigueur. Elle prévoit un revenu minimum à titre de dernière protection pour les personnes qui passent au travers des mailles du filet de la sécurité sociale. Notre système de sécurité sociale est l'un des plus performants des pays de l'OCDE. Grâce à lui, deux ménages sur trois échappent à la pauvreté. A l'origine, on avait fait le choix de garantir uniquement un minimum vital à chacun. Cette option doit être élargie. Une existence conforme à la dignité humaine requiert en effet plus que l'attribution d'une aide financière.

Au cours de ces 25 dernières années, notre société a enregistré de profonds changements, économiques, sociaux et culturels. La loi sur le minimum de moyens d'existence de 1974 n'est plus suffisamment en adéquation avec la diversité des structures familiales, la société multiculturelle, les mutations du marché du travail, l'émancipation financière toujours plus précoce des jeunes par rapport à leurs parents, la technologie accrue et le fossé grandissant de la connaissance qui en résulte, etc. La conception même du travail social a changé. Sur le plan des principes, la loi de 74 est dépassée. Elle accorde en effet une place centrale à l'aide financière; or, si l'aide financière reste indispensable, elle ne constitue plus, dans bien des cas, un instrument suffisant de réinsertion des personnes les plus démunies. La fracture est plus forte encore que par le passé entre la population active, d'une part, et la population vivant d'une allocation contrainte à une passivité sans issue, d'autre part.

Chacun doit pouvoir trouver sa place dans notre société, contribuer solidairement à son développement et se voir garantir un droit à l'émancipation personnelle. La solidarité responsable, garante de la cohésion sociale de notre société, doit être dynamique; elle ne peut être synonyme de résignation impuissante. Pour répondre aux attentes, tant des personnes précarisées elles-mêmes, qui aspirent à «s'en sortir», que des CPAS, les politiques sociales doivent évoluer de l'assistance strictement financière vers l'action sociale.

¹ Loi du 7 août 1974 instaurant le droit à un minimum de moyens d'existence, MB du 18 septembre 1974

A. Het subjectieve recht op maatschappelijke integratie wordt ingebed in een contract met de gemeenschap

Om een concrete vorm te geven aan deze nieuwe benadering geeft voorliggende wet een nieuwe invulling aan het recht op maatschappelijke integratie, die verder reikt dan het recht op een minimuminkomen. De taak van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn (OCMW's) moet er dus in bestaan te zoeken naar een participatie van iedereen aan de maatschappij.

De dynamiek die in 1993 op gang werd gebracht met het «Urgentieprogramma voor een meer solidaire samenleving» en met de integratiecontracten voor de 18-25jarigen moet dus worden voortgezet en uitgebreid.

De prioriteit moet uitgaan naar de grote groep van jongeren beneden de 25 jaar die zelf niet in staat zijn om een zelfredzaam bestaan op te bouwen. In 2000 leefden immers 20.797 personen van het bestaansminimum, namelijk 25,8 % van het totaal van de bestaansminimumgerechtigden. Op 10 jaar tijd is deze groep meer dan verdrievoudigd. Welke de diepliggende redenen voor deze stijging ook moge zijn, deze trend moet worden gekeerd: andere toekomstperspectieven moeten aan deze jongeren worden geboden. Deelnemen aan het maatschappelijk leven kan op verschillende manieren maar loonarbeid blijft niettemin een van de veiligste manieren om zelfstandig te kunnen leven. De arbeidsmarkt moet open staan voor deze jongeren. Daarom heeft deze wet tot doel hun het recht op sociale integratie door het OCMW te waarborgen: voor sommigen zal het om een eerste werkervaring gaan; voor anderen zal het erop aankomen door een opleiding, door studies met een volledig leerplan of door een geïndividualiseerd sociaal traject hun kansen op een eerste job te verhogen (om zich op de arbeidsmarkt in te schakelen, moeten jongeren immers gestimuleerd worden om het hoogste scholings- of opleidingsniveau te bereiken terwijl zij tijdens deze overgangperiode het leefloon behouden, in zekere zin in het kader van een contract met de gemeenschap).

De betrekking die zal worden aangeboden moet aangepast zijn aan de persoonlijke situatie van de jongere en aan zijn mogelijkheden. Bovendien moet ze in overeenstemming zijn met het arbeidsrecht, waaronder de wetgeving betreffende de arbeidsovereenkomst en de bescherming van het loon.

Het OCMW kan in dit verband gebruik maken van de verschillende wedertewerkstellingsprogramma's. Desgevallend treedt het OCMW zelf op als werkgever. De tewerkstellingsopdracht van de OCMW's wordt door deze wet nogmaals bevestigd en versterkt.

A. Le droit subjectif à l'intégration sociale est intégré dans un contrat avec la société

Pour concrétiser cette approche nouvelle, la présente loi donne un nouveau contenu au droit à l'intégration sociale, qui va au-delà du droit à un revenu minimum. La mission des centres publics d'aide sociale (CPAS) doit donc être de rechercher une participation de chacun dans la société.

C'est pourquoi, la dynamique initiée en 1993 avec le « Programme d'urgence pour une société plus solidaire » et les contrats d'intégration pour les 18-25 ans, doit être poursuivie et amplifiée.

La priorité doit être donnée au groupe important que constituent les jeunes de moins de 25 ans qui ne peuvent assurer leurs moyens d'existence de manière autonome. En 2000, ils étaient en effet 20.797 à vivre du minimex, soit 25,8 % du total des bénéficiaires de cette allocation. En 10 ans, ce groupe a plus que triplé. Quelles que soient les raisons profondes de cette augmentation, cette tendance doit être inversée : d'autres perspectives d'avenir doivent être offertes à ces jeunes. Participer à la vie sociale peut prendre plusieurs formes ; néanmoins accéder à un emploi rémunéré reste l'une des manières les plus sûres d'acquérir son autonomie. Le marché du travail doit s'ouvrir à ces jeunes. Voilà pourquoi la présente loi vise à leur garantir le droit à l'intégration sociale via le CPAS : pour certains, il s'agira d'une première expérience professionnelle ; pour d'autres, il s'agira, par la formation, par des études de plein exercice ou par un parcours social individualisé, d'augmenter ses chances d'obtenir un premier emploi (en vue de leur insertion sur le marché du travail, les jeunes doivent en effet être stimulés pour atteindre le niveau de qualification ou de formation le plus élevé possible, tout en conservant, pendant cette période transitoire, le revenu d'intégration, en quelque sorte dans le cadre d'un contrat avec la collectivité).

Le premier emploi qui pourra être proposé, dans le respect du droit du travail, et des législations sur le contrat de travail et la protection de la rémunération notamment, doit, en outre, être adapté à la situation personnelle du jeune, et à ses capacités.

Le CPAS peut à cet égard faire usage des différents programmes de remise au travail. Le cas échéant, le CPAS agira en tant qu'employeur. La mission d'insertion professionnelle des CPAS est encore confirmée et renforcée par la présente loi.

Voor sommige jongeren ten slotte zal een proces tot inschakeling in het beroepsleven niet mogelijk zijn om gezondheids- of billijkheidsredenen: ze zullen natuurlijk recht hebben op het leefloon.

Het subjectieve recht op tewerkstelling van de jongeren impliceert een verhoogde tewerkstellingsinspanning van de OCMW's. De wet voorziet dan ook in bijkomende middelen voor de OCMW's om tegemoet te komen in deze extra kosten, zowel op het vlak van het sociaal en administratief personeel als op het vlak van de arbeidscontracten.

Met deze wet is het recht op een maatschappelijke integratie dus ten alle tijde gegarandeerd aan alle jongeren vanaf hun meerderjarigheid.

Ook de personen ouder dan 25 jaar moeten door het OCMW worden begeleid naar een job. Het zoeken naar werk is immers een van de beste waarborgen tegen de sociale uitsluiting aangezien het leidt tot financiële zelfstandigheid, het tot stand brengen van sociale contacten en een inschakeling in de sociale zekerheid. Dit belet evenwel niet dat de betrokkenen zich tot het OCMW kunnen wenden met de vraag naar een inkomen, het zogenaamde leefloon. Het recht op maatschappelijke integratie wordt door het OCMW ingelost wanneer het een job kan aanbieden aan een arbeidsgeschikte persoon. Werkbereidheid blijft immers in principe, zoals nu reeds het geval is, de toegangsvoorwaarde voor het ontvangen van het leefloon. Zolang de professionele inschakeling niet lukt heeft de betrokkene recht op een leefloon. Met de term «leefloon» wil de wetgever aangeven dat het inkomen wel degelijk een tegenprestatie is van het engagement van de betrokkene om zich in de mate van het mogelijke maatschappelijk in te schakelen. Op vraag van de persoon of van het OCMW kan dit engagement worden vertaald in een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie. Het project beschrijft het integratietraject van de persoon evenals de begeleidingsinspanningen waartoe het OCMW zich verbindt. Het project is duidelijk een wederkerig gebeuren en is opgesteld vanuit het respect en de menselijke waardigheid van de persoon. Het project bevat ontwikkelingskansen voor de persoon en werkt de drempels voor sociale inschakeling weg. Het subjectieve recht op maatschappelijke integratie is duidelijk ingebed in een contract met de gemeenschap. Het OCMW dient naast het laatste vangnet vooral een springplank te zijn naar maatschappelijke integratie.

Enfin, pour certains jeunes cependant, un processus d'insertion professionnelle ne sera pas possible pour des raisons de santé ou d'équité : ils auront bien entendu droit au revenu d'intégration.

Le droit subjectif à l'emploi des jeunes implique un effort accru de la part des CPAS. C'est pourquoi la loi prévoit de les doter de moyens financiers supplémentaires pour intervenir dans ces frais supplémentaires, tant sur le plan du personnel social et administratif, que sur le plan des contrats de travail.

La présente loi garantit donc en permanence le droit à l'intégration sociale à tous les jeunes à partir de leur majorité.

Les personnes de plus de 25 ans doivent également être accompagnées par le CPAS dans leur recherche d'un emploi. En assurant une indépendance financière, des contacts sociaux et une sécurité sociale, celui-ci constitue en effet une des meilleures garanties contre l'exclusion sociale. Il n'en demeure pas moins que les intéressés peuvent s'adresser au CPAS en vue de demander une aide financière, appelée revenu d'intégration. Le droit à l'intégration sociale est assuré par le CPAS lorsqu'il propose un travail à une personne apte à travailler. Pour percevoir le revenu d'intégration, l'intéressé doit en effet en principe, comme c'est déjà le cas aujourd'hui, être disposé à accepter un travail. Tant que l'insertion professionnelle ne réussit pas, l'intéressé a droit à un revenu d'intégration. Par l'expression «revenu d'intégration», le législateur entend indiquer que le revenu est bel et bien la contrepartie de l'engagement de l'intéressé à s'insérer socialement dans la mesure du possible. A la demande de la personne ou du CPAS, cet engagement peut se traduire par un projet individualisé d'intégration sociale. Le projet décrit le parcours de la personne ainsi que les efforts d'accompagnement auxquels s'engage le CPAS. Le projet est un acte clairement réciproque et est établi sur la base du respect et de la dignité humaine de la personne. Le projet comporte des chances d'évolution pour la personne et élimine les obstacles à l'insertion sociale. Le droit subjectif à l'intégration sociale est clairement incorporé dans un contrat avec la société. Le CPAS ne doit pas seulement être le dernier rempart contre l'exclusion sociale, il doit surtout être un tremplin vers l'intégration sociale.

B. Een verhoging van het leefloon

Deze wet wil het leefloon verhogen. Deze stap is het sluitstuk van een tweeluikenbeleid. Het eerste luik betrof de inschakeling van zoveel mogelijk mensen die leefden van een minimumuitkering door een hele reeks tewerkstellingsvallen uit de weg te ruimen. Deze verschillende maatregelen werden samengebracht in het «Lenteplan».

Nu is het moment aangebroken om het leefloon te verhogen voor diegenen voor wie een inschakeling via arbeid, al dan niet voorlopig, niet mogelijk is.

Het leefloon is een geïndexeerd inkomen dat de persoon in staat moet stellen om een menswaardig bestaan te leiden. De inkomsten van de steungerechtigden hebben onlangs geen stijging gekend, ondanks de economische groei, waardoor de kloof met de actieve bevolking te groot is geworden. Op 1 januari 2002 wordt het leefloon daarom met 4 % verhoogd. Deze verhoging ligt in de lijn van een reeks verhogingen die reeds plaats hebben gehad voor andere minimale uitkeringen om te voorzien in dringende sociale behoeften. De middelen daartoe zijn voorzien.

In het kader van een tweede fase zal het leefloon nog eens stijgen. De hoogte en het ritme van de verhoging zal worden bepaald door de rondetafelconferentie over de sociale solidariteit. De verhoging van het leefloon met 6% bovenop de verhoging met 4% op 1 januari 2002 is in elk geval een topprioriteit van de regering. Deze stijging moet gepaard gaan met een gelijke verhoging van de andere sociale uitkeringen, zo niet creëert men onaanvaardbare verschillen tussen de residuele stelsels en de sociale zekerheid. (bijvoorbeeld: een hoger leefloon dan een werkloosheidsuitkering). Deze bijkomende verhogingen kosten de overheid 1 miljard BEF voor ieder toegekend procent. Zes miljard extra zal nodig zijn voor een verhoging met 6%.

In deze context moet heel wat aandacht gaan naar de discussie over de welvaartsvastheid. Deze wet geeft aan de Koning de bevoegdheid om de modaliteiten te bepalen van de koppeling van het leefloon aan de welvaartsindex in de context van de rondetafelgesprekken van de sociale solidariteit. Het instellen van dergelijk mechanisme enkel voor de minimale uitkeringen zou één van de 2 basisprincipes van ons systeem van sociale zekerheid kunnen uithollen, namelijk het verzekeringsprincipe. De globale discussie over de welvaartsvastheid moet gevoerd worden tijdens de rondetafelgesprekken van de sociale solidariteit met

B. Une majoration du revenu d'intégration

La présente loi veut majorer le revenu d'intégration. Cette démarche constitue l'aboutissement d'une politique en 2 volets. La première démarche concernait l'insertion d'un nombre maximal de personnes qui vivaient d'une allocation minimum par l'élimination de toute une série de pièges à l'emploi. Ces différentes mesures ont été regroupées dans le « Plan Printemps ».

Le moment est maintenant venu de majorer le revenu d'intégration en faveur des personnes pour lesquelles une insertion par le biais du travail est, provisoirement ou non, impossible.

Le revenu d'intégration est un revenu indexé, qui doit permettre à la personne de mener une vie conforme à la dignité humaine. Les revenus des bénéficiaires n'ont connu récemment aucune augmentation, nonobstant le retour de la croissance économique, ce qui a rendu trop important le fossé avec la population active. Pour cette raison, le revenu d'intégration sera majoré de 4% au 1er janvier 2002. Cette majoration s'inscrit dans le droit fil du mouvement des majorations, déjà intervenues, pour d'autres allocations minimales pour répondre aux urgences sociales. Des moyens sont prévus à cet effet.

Dans le cadre d'une deuxième phase le revenu d'intégration augmentera de nouveau. Le hauteur et le rythme de cette augmentation sera fixée par les tables-rondes de la solidarité sociale. L'augmentation du revenu d'intégration de 6 % au delà des 4 % prévus au 1er janvier 2002 est toutefois une priorité ferme du gouvernement. La majoration s'accompagnera d'une augmentation en parallèle des autres allocations sociales, pour ne pas créer des différences inacceptables entre les régimes résiduels et la sécurité sociale (par exemple : un revenu d'intégration plus élevé que l'allocation de chômage). Ces majorations additionnelles coûtent à l'État 1 milliard de BEF pour chaque pour cent attribué. Six milliards supplémentaires seront nécessaires une augmentation de 6%.

Dans ce contexte il convient de prêter une grande attention à la discussion concernant la liaison au bien-être. La présente loi donne au Roi le pouvoir de définir les modalités de la liaison du revenu d'intégration au bien-être dans le contexte global des tables rondes de la solidarité sociale. L'introduction d'un tel mécanisme exclusivement pour les allocations minimales pourrait éroder l'un des 2 principes fondateurs de notre système de sécurité sociale, à savoir le principe d'assurance. La discussion globale sur la liaison au bien-être est à mener au sein des Tables rondes de la solidarité sociale avec les partenaires sociaux et avec

de sociale partners en de sociale organisaties. De strijd tegen sociale ongelijkheid kan niet enkel worden gevat in cijfermatige gegevens. Een uitgebreid debat over de actiemiddelen dient het maken van strategische keuzen vooraf te gaan.

C. Gelijke behandeling van de gebruikers

a. Een minimale personeelsnorm

De Bestaansminimumwet van 1974 heeft zich nooit bekommerd over de financiering van het personeel dat belast wordt met de uitvoering van het recht op maatschappelijke integratie. Uit de praktijk blijkt dat de dossierlast per maatschappelijke werker dan ook enorm verschilt. Sommige besturen investeren in personeel, andere zetten zo weinig mogelijk personeel in. Dit heeft zijn invloed op de kwalitatieve dienstverlening naar de gebruiker toe. Deze wet mag aan dit gegeven niet voorbijgaan, zeker nu het de bedoeling is om het leefloon heel nauw te laten aansluiten op een zinvolle inschakeling in de maatschappij. Zonder een maatschappelijke begeleiding kan het initiële doel van deze wet immers niet worden bereikt. Deze wet wil een eerste stap zetten in de richting van een personeelsnormering. Als tegemoetkoming in de personeelskost wordt voorzien in een forfaitaire financiering van de administratieve kosten verbonden aan een dossier maatschappelijke integratie. Deze financiering moet toelaten dat elke persoon die recht heeft op een maatschappelijke integratie een minimum aan kwalitatieve ondersteuning kan krijgen bij de behandeling van zijn aanvraag.

b. Integratie van de vreemdelingen ingeschreven in het bevolkingsregister

Oorspronkelijk genoten enkel Belgen van het recht op een minimuminkomen. Op basis van het vrije werknemersverkeer werd de Bestaansminimumwet verruimd tot de Europese migrerende werknemers. Daarnaast werd het gewaarborgd minimuminkomen ook opengesteld voor specifieke vreemdelingen, zoals de erkende politieke vluchtelingen en de staatslozen. De andere vreemdelingen waren voor de invulling van hun menswaardig bestaan aangewezen op de OCMW-wet van 1976. Onder invloed van de rechtspraak van de arbeidsrechtbanken en –hoven ontwikkelde zich de praktijk dat deze vreemdelingen recht hebben op een sociale hulp, gelijk aan het bestaansminimum. Toch blijven grote verschillen tussen de beide groepen bestaan. Zo is een sociaal onderzoek verplicht voor de aanvrager van het minimuminkomen en facultatief voor de aanvrager van een sociale steun. Fraude wordt enkel

les organisations sociales. La lutte contre l'inégalité sociale ne se résume pas uniquement par le biais de données chiffrées. Un large débat sur les moyens d'actions doit précéder les choix stratégiques.

C. Égalité de traitement des usagers

a. Une norme minimale de personnel

La loi de 1974 relative au minimum de moyens d'existence n'a jamais pris en compte le financement du personnel chargé de la mise en œuvre du droit à l'intégration sociale. La pratique révèle que le nombre de dossiers par travailleur social varie dès lors considérablement. Certaines administrations investissent en personnel, d'autres engagent le moins de personnel possible. Cela influence la qualité de la prestation fournie à l'utilisateur. La présente loi ne peut négliger cette donnée, surtout si l'intention est de lier très étroitement le revenu d'intégration à une intégration sociale dans la société. Sans accompagnement social, le but initial de la loi ne pourra en effet pas être atteint. La présente loi entend entreprendre un premier pas dans le sens de la définition d'une norme en matière de personnel. Un financement forfaitaire des frais administratifs liés à un dossier d'intégration sociale est prévu à titre d'intervention dans les frais de personnel. Ce financement doit permettre à chaque personne qui a droit à l'intégration sociale de se voir garantir une qualité de base minimale dans le traitement de sa demande.

b. Intégration des étrangers inscrits au registre de la population

A l'origine, seuls les Belges bénéficiaient du droit à un revenu minimum. Sur la base de la libre circulation des travailleurs, la loi sur le minimum de moyens d'existence a été étendue aux travailleurs immigrés européens. Par la suite, le minimum de moyens d'existence a également été étendu à des catégories spécifiques d'étrangers, comme les réfugiés politiques reconnus et les apatrides. La loi organique des CPAS de 1976 s'appliquait aux autres étrangers en ce qui concerne le droit de mener une vie conforme à la dignité humaine. Sous l'influence de la jurisprudence des cours et tribunaux du travail, une pratique s'est développée en faveur de l'existence, pour ces étrangers, d'un droit à l'aide sociale, équivalente au minimum de moyens d'existence. Mais de grandes différences subsistent entre ces deux groupes. Ainsi, une enquête sociale est obligatoire pour le demandeur du minimex et facultative pour le demandeur

administratief en strafrechtelijk gesanctioneerd in het kader van de Bestaansminimumwet. Ook op het vlak van de berekening van het minimuminkomen zijn er bepalingen over het in rekening brengen enerzijds en de vrijstelling anderzijds van bepaalde inkomsten. Dit is slechts een greep uit de verschillen in behandeling, die soms voor de enen en soms voor de anderen voordelig zijn.

Deze wet wil een gelijke behandeling tussen de Belgen en de vreemdelingen ingeschreven in het bevolkingsregister. Dit zijn voornamelijk de vreemdelingen die in de jaren 60 werden aangezocht om hier te werken en die ondertussen in België gevestigd zijn. Beide categorieën verkeren voor wat betreft de toekenning van het recht op maatschappelijke integratie in dezelfde situatie. Net zoals voor de Belgen moet alles in het werk worden gesteld opdat deze vreemdelingen werk kunnen vinden en op een volwaardige manier in de maatschappij kunnen worden geïntegreerd. Het potentieel van deze groep vreemdelingen moet worden aanbeoordeld. Een waar kansenbeleid moet het mogelijk maken de integratiedrempels te overwinnen.

D. De versterking van gebruikersrechten

Het handvest van de sociaal verzekerde (Wet van 11 april 1995) is op 1 januari 1997 van kracht geworden. Met de bedoeling aan de gebruiker een kwaliteitsvolle dienstverlening aan te bieden, legt het handvest de minimale procedureregels vast bij elke aanvraag in de verschillende stelsels van de sociale zekerheid. De wet is ook van toepassing op het gewaarborgd minimuminkomen. De Bestaansminimumwet van 1974 was haar tijd schijnbaar voorop en waarborgt de meeste gebruikersrechten voorzien in het handvest. Toch dienen nog een aantal wijzigingen en aanvullingen te worden doorgevoerd. Dit gebeurt met deze wet. Bovendien werd, met het oog op de leesbaarheid voor de gebruikers, beslist de rechten afkomstig uit het handvest en de rechten eigen aan de wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie te integreren.

Deze wet versterkt de gebruikersrechten op de volgende punten :

- het recht op informatie;
- de registratie en behandeling van de aanvragen;
- de verplichtingen van het onbevoegde OCMW ;
- het recht van de aanvrager om gehoord te worden;
- de motivatie van de beslissingen;
- de verlenging van de termijnen voor het indienen van een beroep;
- het recht op moratoire intresten in geval van vertraging.

d'une aide sociale. La fraude fait uniquement l'objet d'une sanction administrative et pénale dans le cadre de la loi sur le minimum de moyens d'existence. Sur le plan du calcul du revenu minimum, il existe des règles spécifiques sur la prise en charge et l'exonération de certains revenus. Ce ne sont là que quelques exemples de différences de traitement, qui jouent tantôt dans un sens, tantôt dans l'autre.

La présente loi entend promouvoir l'égalité de traitement entre les Belges et les étrangers inscrits au registre de la population. Il s'agit principalement d'étrangers qui, au cours des années 60, ont été sollicités pour travailler chez nous et qui se sont établis entre-temps en Belgique. Les deux catégories se trouvent dans la même situation en ce qui concerne l'octroi du droit à l'intégration sociale. Comme pour les Belges, tout doit être mis en œuvre pour que les étrangers puissent avoir accès à l'emploi et être pleinement insérés dans la société. Le potentiel de ce groupe d'étrangers doit être mis en valeur. Une véritable politique menée en faveur de l'égalité des chances doit permettre de vaincre les obstacles à l'intégration.

D. Le renforcement des droits des usagers

La charte de l'assuré social (loi du 11 avril 1995) est entrée en vigueur le 1er janvier 1997. Dans l'intention de procurer aux usagers un service de qualité, la charte fixe les règles de procédure minimales pour chaque demande dans les différents régimes de la sécurité sociale. La loi s'applique également au régime de revenu minimum garanti. La loi de 1974 sur le minimum de moyens d'existence était apparemment en avance sur son temps et garantissait aux usagers certains des droits prévus dans la charte. Il convient toutefois d'apporter encore un certain nombre de modifications et d'ajouts. La présente loi s'y emploie. En outre, pour des raisons de lisibilité pour les usagers, il a été décidé d'intégrer les droits découlant de la charte et les droits propres à la loi concernant le droit à l'intégration sociale.

La présente loi renforce les droits des usagers sur les points suivants :

- le droit à l'information ;
- l'enregistrement et le traitement des demandes ;
- les obligations du CPAS incompetent ;
- le droit du demandeur à être entendu;
- la motivation des décisions ;
- la prolongation des délais de recours ;
- le droit aux intérêts moratoires en cas de retard.

E. Aanpassing van de wet aan de maatschappelijke evoluties

Bij het bepalen van de hoogte van het leefloon wordt rekening gehouden met de gezinssituatie van de aanvrager. De Bestaansminimumwet van 1974 maakte een opdeling tussen vier categorieën, vertrekkende vanuit een traditionele gezinsstructuur.

De vier categorieën waren:

echtgenoten (Cat. I) : 29.015 F;
 éenoudergezinnen (Cat. II) : 29.015 F ;
 alleenstaanden (Cat. III) : 21.761 F.
 samenwonenden (Cat. IV) : 14.508 F .

Deze wet maakt een nieuwe opdeling, rekening houdend met een diversiteit van mogelijke samenlevingsverbanden tussen partners. Er blijven 4 categorieën bestaan. De categorie van de echtgenoten wordt afgeschaft. Een specifieke categorie van alleenstaanden wordt toegevoegd.

a. Afschaffing van de categorie “echtgenoten”

Er is geen enkele objectieve reden om een verschillende categorie te voorzien voor gehuwden en voor samenwonenden. Bovendien is het bedrag van het leefloon voor twee samenwonenden hetzelfde als voor een gehuwd koppel. Deze wet schaft de categorie van de gehuwden af en voorziet in één enkel basisbedrag voor alle samenwonenden. Echtgenoten hebben recht op een geïndividualiseerd recht op maatschappelijke integratie.

Deze verandering sluit aan bij de nieuwe reglementering betreffende de inkomensgarantie voor ouderen.

b. Verhoging van het leefloon (7700) voor specifieke categorieën van alleenstaanden

1. Personen die onderhoudsgeld betalen voor de kinderen

Uit de echt gescheiden of gescheiden personen die aangewezen zijn op het leefloon kunnen hun onderhoudsverplichtingen met moeite nakomen. De kinderen blijven in de kou staan, de niet-onderhoudsplichtige ouder moet vele stappen ondernemen om dit onderhoudsgeld te krijgen. Het OCMW wordt in dit proces betrokken in geval van voorschotten op onderhoudsgeld. Vanuit de filosofie dat het leefloon de persoon in staat moet stellen om aan zijn vitale behoeften te voldoen, wordt in deze wet, net zoals dit het geval is in de werkloosheidsreglementering, het leefloon verhoogd voor de alleenstaande personen die onderhoudsgeld voor hun kinderen moeten betalen. De toekenning van

E. Adaptation de la loi aux évolutions sociales

Lors de la détermination du niveau du revenu d'intégration, il est tenu compte de la situation familiale du demandeur. La loi de 1974 sur le minimum de moyens d'existence opérait une distinction entre quatre catégories en se fondant sur une structure familiale traditionnelle.

Ces quatre catégories étaient:

conjoints (Cat. I) : 29.015 F;
 familles monoparentales (Cat. II) : 29.015 F ;
 isolés (Cat. III) : 21.761 F;
 cohabitants (Cat. IV) : 14.508 F .

La présente loi crée une nouvelle catégorie, qui tient compte de la diversité des modes de vie commune entre partenaires. Il existe toujours quatre catégories mais la catégorie des conjoints est supprimée. Une catégorie spécifique est ajoutée.

a. Suppression de la catégorie «conjoints»

Il n'y a aucune raison objective de prévoir une catégorie différente pour les conjoints mariés et pour les cohabitants. En outre, le montant du revenu d'intégration pour deux cohabitants est le même que pour un couple marié. La présente loi supprime la catégorie des conjoints et prévoit un seul montant de base pour toutes les personnes qui cohabitent. Les conjoints bénéficient d'un droit individualisé à l'intégration sociale.

Cette modification s'inscrit dans le prolongement de la nouvelle réglementation relative à la garantie de ressources pour personnes âgées.

b. Augmentation du revenu d'intégration (7700) pour des catégories spécifiques d'isolés

1. Personnes payant une pension alimentaire

Les personnes divorcées ou séparées bénéficiaires du revenu d'intégration respectent difficilement leurs obligations en matière d'obligations alimentaires. Les enfants se retrouvent démunis et le parent non débiteur doit entreprendre de nombreuses démarches pour obtenir cette pension alimentaire. Le CPAS est impliqué dans le processus en cas d'avances sur pension alimentaire. Se fondant sur la philosophie que le revenu d'intégration doit permettre à chacun de satisfaire ses besoins vitaux, la présente loi prévoit, comme c'est le cas dans la réglementation sur le chômage, une majoration du revenu d'intégration pour les personnes isolées qui doivent verser une pension alimen-

dit verhoogd bedrag is evenwel onderworpen aan de controle van het OCMW op de effectieve betaling van het onderhoudsgeld door de gerechtigde op maatschappelijke integratie.

2. Afwisselend verblijf

In geval van echtscheiding of scheiding gaat men er van uit dat de ouders het ouderlijk gezag gezamenlijk blijven uitoefenen en dat zij een regeling treffen over de opvoeding, het dagelijks leven en de huisvesting van de kinderen.

De categorieën moeten dus worden aangepast opdat de ouders die in gelijke mate een kind ten laste hebben en die voor de rest van de tijd als alleenstaande worden beschouwd, recht zouden hebben op een verhoogd leefloon.

De minister van Werkgelegenheid,

Laurette ONKELINX,

De minister van Maatschappelijke Integratie,

Johan VANDE LANOTTE

taire à leurs enfants. L'octroi de ce montant majoré est toutefois subordonné au contrôle, par le CPAS, de l'effectivité du paiement de la pension alimentaire par le bénéficiaire.

2. Garde alternée

En cas de divorce ou de séparation, il est de plus en plus fréquent que les parents continuent à exercer ensemble leur autorité parentale et qu'ils prennent un arrangement relatif à l'éducation, au quotidien et au logement des enfants.

Il convient donc d'adapter les catégories pour que les parents qui sont responsables, à part égale, de la charge d'un enfant et qui, pour le reste du temps, sont considérés comme des isolés, puissent bénéficier d'un montant majoré du revenu d'intégration.

La ministre de l'Emploi,

Laurette ONKELINX,

Le ministre de l'Intégration Sociale,

Johan VANDE LANOTTE

COMMENTAAR VAN DE ARTIKELEN

Art. 2

Iedereen heeft recht op een maatschappelijke integratie. Hiervoor beschikt het OCMW over drie belangrijke instrumenten: de tewerkstelling, een leefloon en een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie. Op maat van de persoon worden deze instrumenten ingezet al dan niet gecombineerd. Er moet worden gestreefd naar een maximale integratie en participatie aan het maatschappelijk leven. In alle gevallen beschikt de persoon over een inkomen om van te leven. Onder tewerkstelling wordt in deze wet steeds een volwaardige job verstaan waar alle regels van het arbeidsrecht op van toepassing zijn, inclusief de loonbeschermingsregels. Wanneer een tewerkstelling niet of nog niet mogelijk is heeft de persoon recht op een financiële tussenkomst, leefloon genaamd. De toekenning van het leefloon kan gevolgd worden door het sluiten van een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie. De keuze van het meest gepaste traject gebeurt in overleg met de betrokkene met het doel een maximale integratie en sociale participatie te bewerkstelligen. Met deze wet wordt afgestapt van het uitkeringsmodel. Deze uitkeringen zijn onmisbaar maar blijken dikwijls een onvolwaardig instrument voor sociale inschakeling te zijn. Hoe belangrijk een financiële tussenkomst ook is als laatste vangnet, in alle gevallen moet een zinvolle inschakeling in de gemeenschap worden betracht.

Art. 3

Dit artikel somt de voorwaarden op voor de toekenning en het behoud van het recht op maatschappelijke integratie.

Zoals in de bestaansminimumwet van 1974 komen de Belgen, de erkende vluchtelingen en de Europeanen die vallen onder het vrije werknemersverkeer in aanmerking voor het recht op maatschappelijke integratie. Nieuw is de categorie van de vreemdelingen die ingeschreven is in het bevolkingsregister. Aangezien er geen feitelijk, noch juridische argumenten zijn die een andere behandeling dan de Belgen rechtvaardigen, worden ook zij toegelaten tot het recht op maatschappelijke integratie. Naar schatting gaat het om een 6.000 personen.

Deze wet richt zich ongewijzigd tot de personen die niet in staat zijn om op eigen kracht of op andere manieren een zelfredzaam bestaan te leiden.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Art. 2

Chacun a droit à l'intégration sociale. Le CPAS dispose à cet effet de trois instruments importants: l'emploi, un revenu d'intégration et un projet individualisé d'intégration sociale. Ces instruments, combinés ou non, sont utilisés d'une manière personnalisée. Une intégration et une participation à la vie sociale maximales doivent être recherchées. Dans tous les cas, la personne dispose d'un revenu lui permettant de vivre. Par emploi dans le sens de la présente loi, il faut toujours entendre un emploi à part entière auquel toutes les règles du droit du travail sont applicables, y compris les règles de protection de la rémunération. Lorsque pour la personne l'emploi n'est pas possible provisoirement ou non, elle a droit à une prestation financière appelée revenu d'intégration. L'octroi du revenu d'intégration peut être suivi de la conclusion d'un projet individualisé d'intégration sociale. Le choix de la voie la plus adéquate, doit être guidé, en concertation avec la personne, par l'objectif de favoriser au maximum l'intégration et la participation sociales. La présente loi met fin au modèle basé uniquement sur des prestations financières, indispensables, mais qui s'avèrent souvent être un instrument insuffisant d'insertion sociale. Indépendamment de l'importance de la prestation financière comme dernière protection, une intégration optimale dans la société doit être recherchée dans tous les cas.

Art. 3

Cet article énumère les conditions d'octroi et de maintien du droit à l'intégration sociale.

Comme dans la loi de 1974 concernant le minimum de moyens d'existence, les Belges, les réfugiés reconnus et les Européens auxquels les règles de la libre circulation des travailleurs sont applicables peuvent prétendre au droit à l'intégration sociale. Une nouvelle catégorie introduite est celle des étrangers inscrits au registre de la population. Etant donné qu'aucune différence de fait ou de droit ne justifie un traitement différencié, ils peuvent également bénéficier du droit à l'intégration sociale. On estime qu'il s'agit d'environ 6.000 personnes.

La présente loi continue de s'appliquer aux personnes qui ne sont pas en mesure de mener une vie autonome par leurs propres moyens ou d'une autre manière.

Personen die arbeidsgeschikt zijn moeten werkbereid zijn. Dit betekent dat zowel het centrum als de betrokkene actief zoeken naar werk. Daarnaast moet de persoon ook ingaan op een werkaanbieding die in overeenstemming is met zijn fysieke en intellectuele capaciteiten. Dit geeft uitdrukking aan de wil van de wetgever om vanuit een actieve visie op werkbereidheid zowel de OCMW's als de aanvragers te responsabiliseren. Het opvragen van werkgeversattesten kan door het centrum niet meer worden geëist om de werkbereidheid aan te tonen. Het OCMW moet de aanvragers ook helpen bij het vinden van een job. Het bewijzen van de werkbereidheid berust niet meer bij de aanvrager alleen.

Het recht op maatschappelijke integratie blijft in essentie residuair. Een persoon heeft maar recht op maatschappelijke integratie wanneer vaststaat dat de betrokkene geen rechten kan laten gelden op andere uitkeringen of inkomsten.

Art. 4

§ 1. Het OCMW kan na onderzoek van de feiten, de persoon verwijzen naar zijn naaste onderhoudsplichtigen. Hieronder wordt verstaan, de ouders, de kinderen, de echtgenoot, evenals de adoptanten, geadopteerden, hun descendanten en in voorkomend geval de gewezen echtgenoot.

§ 2. Opdat de persoon niet bewust en vrijwillig zou verzaken aan de onderhoudsplicht van zijn echtgenoot of gewezen echtgenoot voorziet de wet dat overeenkomsten over het onderhoudsgeld niet tegenstelbaar zijn aan het centrum.

§ 3. Wanneer de persoon zelf niet in staat is om zijn recht op uitkeringen of inkomsten bij derden te laten gelden, of wanneer betrokkene, gelet op de omstandigheden (psycho-sociale redenen, breuk met de familie etc...) zelf geen beroep kan doen op zijn naaste onderhoudsplichtigen, kan het OCMW van rechtswege in naam en ten voordele van de persoon optreden.

Zo kan het OCMW bijvoorbeeld een bezwaarschrift opmaken voor de belastingen in geval van een verkeerde aanslag; vragen om af te zien van de terugvordering van onverschuldigd betaalde bedragen ten gevolge van een fout te wijten aan de administratie van een socialezekerheidsinstelling.

Art. 6

Jongeren hebben recht op een prioritaire behandeling van het OCMW in die zin dat zij zo snel mogelijk in

Les personnes aptes au travail doivent être disposées à travailler. Ceci signifie que tant le centre que les intéressés recherchent activement du travail, mais aussi que la personne donne suite à une offre d'emploi correspondant à ses capacités physiques et intellectuelles. Ceci traduit la volonté du législateur de responsabiliser les CPAS autant que les demandeurs dans une vision active de la disposition au travail. La collecte d'attestations d'employeurs ne peut plus être exigée par le centre pour prouver la disposition au travail. Le CPAS doit aussi aider les demandeurs à trouver un emploi. Désormais, la charge de la preuve de la disposition au travail ne repose plus sur le seul demandeur.

Le droit à l'intégration sociale reste essentiellement résiduaire. Une personne n'a droit à l'intégration sociale que lorsqu'il est établi qu'elle ne peut faire valoir des droits à d'autres prestations ou ressources.

Art. 4

§ 1er. Le CPAS, peut, après examen des faits, exigé que la personne fasse appel à ses débiteurs d'aliments proches. Il s'agit des parents, des enfants, du conjoint, des adoptants, des adoptés, des descendants et, le cas échéant, de l'ex-conjoint..

§ 2. Pour éviter que la personne ne renonce sciemment et volontairement à l'obligation alimentaire de son conjoint ou ex-conjoint, la loi prévoit que les conventions relatives à la pension alimentaire ne sont pas opposables au centre.

§ 3. Lorsque la personne ne peut elle-même faire valoir ses droits aux prestations ou aux revenus à l'égard de tiers, ou lorsqu'elle ne peut, compte tenu des circonstances (raisons psycho-sociales, rupture familiale etc...), faire appel elle-même à ces débiteurs d'aliments proche le CPAS peut agir de plein droit au nom et en faveur de l'intéressé.

Ainsi, le CPAS peut, par exemple, rédiger une lettre de réclamation pour le service des contributions en cas d'erreur d'imposition; il peut demander de renoncer à la récupération de montants indus suite à une erreur commise par l'administration d'une institution de sécurité sociale.

Art. 6

Les jeunes ont droit à un traitement prioritaire du CPAS dans le sens où ils doivent être mis le plus rapidement

de voorwaarden moeten worden gesteld om een zelfredzaam bestaan te leiden. Daarom geeft deze wet hen een recht op maatschappelijke integratie door een tewerkstelling. Dit recht ontslaat de jongere niet van zijn plicht om ook op eigen initiatief te blijven zoeken naar werk. Het volstaat te verwijzen naar de werkbereidheids-eis vervat in art. 3, 5° van deze wet.

Door het recht op tewerkstelling van de jongeren in de wet in te schrijven krijgt het OCMW een duidelijke wettelijke tewerkstellingsopdracht.

Rekening houdend met de persoonlijke situatie van de jongere zal gekozen worden voor, hetzij een eerste beroepservaring in het kader van een arbeidsovereenkomst, hetzij voor een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie. Het project heeft als doel de professionele inschakelingskansen te verhogen (aan de hand van een opleiding, studie met voltijds leerplan, sociabiliseringsproces en dergelijke meer...)

§ 3. Het is van essentieel belang om de juridische bescherming van de aanvragers van het recht op maatschappelijke integratie door een tewerkstelling te versterken.

Om die reden voert de wetgever een aantal bepalingen in die de aanvragers de mogelijkheid moeten geven hun rechten beter te laten gelden :

- de persoon kan zich laten bijstaan door een persoon van zijn keuze wanneer hij met het OCMW onderhandelt over zijn arbeidsovereenkomst of zijn geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie ;
- de persoon beschikt over een bezinningstermijn van 5 kalenderdagen vooraleer zijn arbeidsovereenkomst of zijn geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie te ondertekenen teneinde eventueel een door hem gekozen dienst of persoon te kunnen raadplegen ;
- ten slotte bepaalt artikel 20 van het wetsontwerp dat de persoon kan vragen gehoord te worden door de Raad of het gedelegeerd orgaan alvorens het centrum een beslissing over zijn arbeidsovereenkomst of zijn geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie neemt. Bij de uitoefening van dit recht om gehoord te worden kan de persoon zich laten bijstaan of vertegenwoordigen door een persoon van zijn keuze.

Art. 8

Het OCMW moet een tewerkstelling zoeken die aangepast is aan de persoonlijke situatie van de jongere. Conform zijn opdracht zoekt het OCMW naar de meest gepaste hulp. Voor sommige personen is een arbeidsplaats op de « traditionele » arbeidsmarkt mogelijk, voor anderen moet er gezocht worden naar tewerkstellingen die een begeleiding toelaten in inschakelingsprojecten

possible dans les conditions leur permettant de mener une existence autonome. La présente loi leur confère dès lors le droit à l'intégration sociale par un emploi. Ce droit ne dispense pas le jeune de son obligation de continuer à chercher du travail de sa propre initiative. Il suffit de faire référence à l'exigence de disposition au travail prévue par l'art. 3, 5° de la présente loi.

L'inscription du droit des jeunes à l'emploi dans la loi confère au CPAS une mission légale claire d'insertion professionnelle.

Compte tenu de la situation personnelle du jeune, il sera opté, soit pour une première expérience professionnelle dans le cadre d'un contrat de travail, soit pour un projet individualisé d'intégration sociale visant à augmenter ses chances de décrocher à terme un emploi (formation, études de plein exercice, parcours social personnalisé, etc...)

§ 3. Il est essentiel de renforcer les protections juridiques en faveur des demandeurs dans le cadre du droit à l'intégration sociale par l'emploi.

C'est la raison pour laquelle le législateur introduit plusieurs dispositions visant à permettre aux demandeurs de mieux exercer leurs droits :

- la personne peut se faire assister par une personne de son choix lorsqu'elle négocie avec le CPAS son contrat de travail ou son projet individualisé d'intégration sociale ;
- la personne dispose d'un délai de réflexion de 5 jours calendrier avant de signer son contrat de travail ou son projet individualisé d'intégration sociale afin éventuellement de pouvoir consulter un service ou une personne de son choix ;
- enfin, comme le prévoit l'article 20 du projet de loi, la personne peut demander à être auditionnée par le Conseil ou l'organe délégué avant que le centre ne prenne une décision relative à son contrat de travail ou à son projet individualisé d'intégration sociale. Dans l'exercice de son droit d'audition, la personne peut se faire assister ou représenter par une personne de son choix.

Art. 8

Le CPAS doit rechercher un emploi adapté à la situation personnelle du jeune et à ses capacités, compte tenu de sa mission générale visant à fournir une aide de la manière la plus appropriée. Pour certaines personnes, un travail sur le marché de l'emploi « traditionnel » est possible, pour d'autres il faut rechercher des emplois permettant un accompagnement dans des projets

die specifiek daarvoor werden opgestart. Om welke formule het ook gaat, het zal in elk geval moeten gaan om een volwaardige job in het kader van een arbeidscontract, waarbij de geldende arbeidswetgeving strikt nageleefd wordt (wet op het arbeidscontract, wet op de bescherming van het loon, de wet van 1996 betreffende het welzijn van werknemers, enzovoort). Hierbij weze opgemerkt dat de aldus met een arbeidsovereenkomst aangeworven jongere ook minstens moet genieten van het gewaarborgd gemiddeld minimummaandloon.

Het OCMW kan de jongere op verschillende manieren aan het werk helpen. Het recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling is gerealiseerd wanneer het OCMW bemiddelt en een werkgever vindt die de jongere in dienst neemt. Het OCMW kan ook zelf een actieve rol opnemen in het inschakelingsproces. In toepassing van artikel 60, § 7 van de Organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de OCMW's kan het OCMW zelf als werkgever optreden en de jongere tewerkstellen, al dan niet door hem ter beschikking te stellen van andere werkgevers. Zo is het perfect mogelijk dat de jongere ter beschikking wordt gesteld van een VZW waar de jongere een administratief ondersteunende functie krijgt in een buurtproject. De tewerkstelling waarbij het OCMW de juridische werkgever blijft, is in dit geval een vorm van sociale dienstverlening die dag na dag wordt ingevuld. Deze dienstverlening stopt, met in achtneming van het arbeidsrecht, wanneer de persoon niet meer voldoet aan de voorwaarden om recht te hebben op maatschappelijke integratie. Gezien zijn residuair karakter stopt het recht op maatschappelijke integratie wanneer de persoon gerechtigd is op een sociale zekerheidsuitkering waarvan het bedrag minstens gelijk is aan het bedrag van het leefloon. Alsdan kan de betrokkene beschikken over toereikende bestaansmiddelen waardoor het recht op een maatschappelijke integratie ophoudt te bestaan. Het OCMW kan ook in het kader van artikel 61 een samenwerkingsovereenkomst sluiten met een derde werkgever waarbij laatstgenoemde er zich toe engageert om de jongere in dienst nemen mits naleving van de opleidings- en begeleidingsafspraken neergelegd in de samenwerkingsovereenkomst.

Art. 9

§ 1. Het OCMW kan ook jongeren aan het werk helpen in het kader van specifieke inschakelings- en tewerkstellingsprogramma's waarbij het OCMW niet langer optreedt als werkgever, maar tussenkomt in het loon. In plaats van de persoon een financiële uitkering te geven wordt de uitkering aanzien als een instrument om personen aan het werk te krijgen. De uitkering wordt ingezet als een onderdeel van het loon en betekent voor de werkgever een substantiële vermindering van de loon-

d'insertion spécifiquement créés à cet effet. Quelle que soit la formule retenue, il devra s'agir en tout état de cause d'un emploi à part entière dans le cadre d'un contrat de travail, dans le strict respect du droit du travail en vigueur (loi sur le contrat de travail, loi sur la protection de la rémunération, la loi de 1996 relative au bien être des travailleurs, etc). Il convient de noter que le jeune, engagé ainsi dans un contrat de travail, devra également bénéficier au moins du revenu minimum mensuel moyen garanti.

Le CPAS peut aider le jeune à trouver un emploi de différentes manières. Le droit à l'intégration sociale par un emploi est réalisé lorsque l'intervention du CPAS permet de trouver un employeur qui embauche le jeune. Le CPAS peut également participer activement au processus d'insertion : en application de l'article 60, § 7, de la loi du 8 juillet 1976 organique des CPAS, le CPAS peut lui-même faire office d'employeur en le mettant ou non à la disposition d'autres employeurs. Ainsi, il est tout à fait possible que le jeune soit mis à la disposition d'une ASBL ou que le jeune accomplisse une tâche de soutien administrative dans le cadre d'un projet de quartier. La mise à l'emploi pour laquelle le CPAS reste l'employeur juridique est dans ce cas une forme d'aide sociale mise en œuvre au jour le jour. Cette aide est toutefois dans le respect de la législation sur le travail interrompue lorsque la personne ne répond plus aux conditions lui donnant droit à l'intégration sociale. Etant donné son caractère résiduaire, le droit à l'intégration sociale prend fin lorsque la personne a droit à une allocation de sécurité sociale dont le montant est supérieur ou égal à celui du revenu d'intégration. L'intéressé est alors en mesure de disposer de ressources suffisantes, de sorte que le droit à l'intégration sociale cesse d'exister. Le CPAS peut aussi, dans le cadre de l'article 61, conclure une convention avec un employeur tiers par laquelle celui-ci s'engage à offrir au jeune un travail tout en respectant les modalités de formation et d'accompagnement prévues dans la convention de coopération.

Art. 9

§ 1er. Le CPAS peut également aider les jeunes à trouver un emploi dans le cadre des programmes spécifiques d'insertion et de mise au travail par lesquels le CPAS intervient dans la rémunération. Au lieu d'octroyer à la personne une prestation financière, celle-ci est considérée comme un instrument de mise à l'emploi. Cette prestation est une composante de la rémunération et équivaut pour l'employeur à une réduction substantielle du coût salarial. On parle souvent dans ce cadre de

kost. Doorgaans wordt in dit verband gesproken over de activeringsmaatregelen. In het kader van deze wet is het ongepast om de term «activeringsmaatregel» te gebruiken. Het is net de bedoeling te vermijden dat jongeren eerst moeten terechtkomen in een uitkeringssituatie. De jongere heeft zo mogelijk van in het begin recht op een actieve inschakeling, zijnde een tewerkstelling. Van zodra jongeren voldoen aan de voorwaarden voor het recht op maatschappelijke integratie, komen zij in aanmerking voor de inschakelingsprogramma's en kan het OCMW met een forfaitair bedrag tussenkomen in de loonkost.

§ 2. Rechthebbenden op maatschappelijke integratie moeten net zoals de werklozen toegang hebben tot alle inschakelings- en tewerkstellingsprogramma's die gebruik maken van een activering van sociale uitkeringen, zoals daar zijn de doorstromingscontracten, de programma's tot bevordering van tewerkstelling van langdurig werkzoekenden en dergelijke meer. Naar analogie met de activering van de werkloosheidsuitkering bepaalt de koning de tewerkstellingsprogramma's waarbij het OCMW financieel tussenkomt in het loon, evenals het bedrag, de toekenningsvoorwaarden en de modaliteiten van deze tegemoetkoming.

§ 3. In het nieuwe systeem dat een actief gebruik van de financiële toelage beoogt, zal het OCMW het bedrag van de financiële tussenkomst rechtstreeks aan de werkgever kunnen uitbetalen zodat de aangeworven persoon de totale vergoeding die hem verschuldigd is in het kader van zijn arbeidscontract uitgekeerd krijgt. Het gaat om een belangrijke vereenvoudiging zowel voor de werkgevers als voor de aangeworven werknemers. De bepaling voorzien in artikel 9, § 3, die al bestond in de vroegere wetgeving met betrekking tot de activering van het bestaansminimum, blijft nochtans noodzakelijk opdat de personen die door het OCMW geholpen worden zouden kunnen blijven genieten van de doorstromingsprogramma's. De reglementering op de doorstromingsprogramma's legt op dat het bedrag van de 'geactiveerde' toelage rechtstreeks aan de werknemer gestort wordt en dat de werkgever de vergoeding aanvult. De wijziging van de wetgeving op de doorstromingsprogramma's vereist een aanpassing van de samenwerkingsakkoorden met de gewesten, hetgeen heel wat tijd vraagt. Intussen blijft deze bepaling noodzakelijk voor dit tewerkstellingsprogramma.

§ 4. Naar analogie met de tewerkstellingsprogramma's waar een activering van werkloosheidsuitkering mogelijk is, kan de Koning afwijkingen voorzien op het vlak van de opzegging vanwege de werknemer, evenals op het vlak van de vrijstellingen van werkgeversbijdragen. Deze bepaling speelt alleen in het voordeel van de geholpen personen. De wetgeving op de verschillende

mesures d'activation. Il n'est toutefois pas indiqué d'utiliser les termes «mesures d'activation» dans le cadre de la présente loi. Il s'agit précisément d'éviter que les jeunes doivent d'abord passer nécessairement par la situation d'allocataire. Le jeune a, si possible, droit d'emblée à une insertion active, à savoir un emploi. Dès que les jeunes remplissent les conditions du droit à l'intégration sociale, ils entrent en considération pour les programmes d'insertion et le CPAS peut intervenir dans le coût salarial au moyen d'un montant forfaitaire.

§ 2. Les bénéficiaires de l'intégration sociale doivent, tout comme les chômeurs, avoir accès à l'ensemble des programmes d'insertion et de mise à l'emploi basés sur l'activation des prestations sociales, tels que les programmes de transition professionnelle, les programmes de promotion de l'emploi des demandeurs d'emploi de longue durée et d'autres. Par analogie à l'activation des allocations de chômage, le Roi détermine les programmes de mise au travail pour lesquels le CPAS intervient financièrement dans la rémunération, ainsi que le montant, les conditions d'octroi et les modalités de cette intervention.

§ 3. Dans le nouveau système visant à utiliser activement l'allocation financière, le CPAS pourra payer directement le montant de l'intervention financière à l'employeur de manière à ce que la personne engagée perçoive la totalité de la rémunération due dans le cadre de son contrat de travail. Il s'agit d'une simplification importante tant pour les employeurs que pour les travailleurs engagés. La disposition prévue à l'article 9, § 3, qui existait dans l'ancienne législation relative à l'activation du minimex reste toutefois nécessaire pour permettre aux personnes aidées par les CPAS de continuer à bénéficier des mesures prévues dans le cadre des Programmes de Transition professionnelle (P.T.P.). La réglementation relative aux P.T.P. impose que le montant de l'allocation « active » soit versé directement au travailleur et que l'employeur complète la rémunération. La modification de la législation relative aux P.T.P. nécessitera l'adaptation des accords de coopération avec les régions, ce qui prendra un certain temps. Entre-temps, cette disposition reste nécessaire pour ce programme de mise à l'emploi.

§ 4. Par analogie aux programmes de mise à l'emploi permettant une activation des allocations de chômage, le Roi peut prévoir des dérogations relatives à la possibilité de préavis donné par le travailleur et aux exonérations de cotisations patronales. Cette disposition joue donc exclusivement dans l'intérêt des personnes aidées. La législation relative aux différents programmes

tewerkstellingsprogramma's voorziet in een verkorte opzegperiode voor het geval de werknemer een andere tewerkstelling heeft gevonden. De opzegperiode strekt tot doel de professionele inschakeling van de geholpen personen te vergemakkelijken.

De verminderingen van de werkgeversbijdragen in het kader van deze programma's strekken ertoe de aanwerving van deze personen aan te moedigen.

Op deze twee afwijkingen op de arbeidswetgeving na, voorzien in het belang van de tewerkgestelde personen, zullen de aangeboden arbeidsovereenkomsten in overeenstemming moeten zijn met het arbeidsrecht.

Art. 10

Vanaf het ogenblik van de aanvraag tot op het ogenblik dat hij effectief in dienst treedt, heeft de jongere recht op een leefloon. Hetzelfde geldt wanneer de jongere om gezondheids- of billijkheidsredenen niet kan worden tewerkgesteld of ingeschakeld is in een integratietraject waarin wordt gewerkt aan de arbeidsattitudes en vaardigheden van de jongere.

Het tweede lid slaat op situaties waarbij de aanvrager deeltijds werkt en daardoor een loon heeft dat lager is dan het leefloon.

Deze bepaling zal eveneens van toepassing zijn in geval van immunisatie van een gedeelte van de inkomsten uit werk.

Art. 11

De toekenning en het behoud van het leefloon kan zowel op vraag van de jongere, als op vraag van het OCMW gepaard gaan met een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie. Het sluiten van dit project is een mogelijkheid die een verplichtend karakter krijgt wanneer één van de voormelde partijen hierom vraagt. Het initiatief kan wel degelijk ook door de jongere zelf genomen worden.

Het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie wordt formeel vastgelegd in een akkoord dat onderhandeld wordt tussen het OCMW en de persoon die een leefloon aanvraagt met de garanties vervat in artikel 6, § 3, (bezinningstermijn, recht om zich te laten bijstaan, recht gehoord te worden, ...)

Het beoogt het vastleggen van de doelstellingen en de noodzakelijke stappen die moeten leiden tot een sociale of professionele inschakeling van die persoon.

de mises à l'emploi prévoit généralement un délai de préavis réduit lorsque le travailleur engagé dans un de ces programmes trouve un autre emploi. Dans ce cas, le délai du préavis est réduit pour faciliter l'insertion professionnelle des personnes aidées.

Les réductions de cotisations patronales dans le cadre de ces programmes visent à favoriser l'engagement de ces personnes.

En dehors de ces deux dérogations à la législation pour le travail qui sont prévues dans l'intérêt des personnes mises à l'emploi, les contrats de travail proposés aux personnes qui sollicitent l'aide du CPAS devront être conformes au droit du travail.

Art. 10

Le jeune a droit à un revenu d'intégration depuis l'introduction de la demande jusqu'à l'engagement effectif. Il en va de même lorsque le jeune ne peut se voir proposer un emploi pour des raisons de santé ou d'équité ou lorsqu'une autre voie d'intégration s'avère, à titre transitoire, plus adaptée pour doter le jeune de plus d'atouts en vue de la recherche d'un emploi.

L'alinéa 2 vise les situations où le demandeur travaille à temps partiel et dispose, de ce fait, d'une rémunération inférieure au revenu d'intégration.

Cette disposition sera également d'application en cas d'immunisation d'une partie des revenus de travail.

Art. 11

L'octroi et le maintien du revenu d'intégration peut, tant à la demande du jeune que du CPAS, être assorti d'un projet individualisé d'intégration sociale. La conclusion de ce projet est une possibilité qui devient une obligation lorsqu'une des parties précitées le demande. Le jeune peut donc également prendre lui-même l'initiative.

Le projet individualisé d'intégration sociale est formalisé dans un accord qui est négocié entre le CPAS et la personne qui sollicite le revenu d'intégration avec les garanties prévues à l'article 6, § 3, (délai de réflexion, droit d'être accompagné, droit d'audition, ...).

Il vise à établir les étapes nécessaires et les objectifs en vue de l'insertion sociale ou professionnelle progressive de la personne.

Het geïndividualiseerd project moet uitgaan van de verwachtingen en de vaardigheden van de aanvrager en een juiste evenredige verhouding nastreven tussen de eisen die de betrokkene worden opgelegd en de toegekende hulp.

Bij de totstandkoming van dit geïndividualiseerd project moet de aanvrager beschouwd worden als een werkelijke partner.

Om dit te doen behoort het aan de Koning om de modaliteiten te bepalen voor het afsluiten van het contract dat een werkelijke betrokkenheid van de jongere moet garanderen. Bovendien moet worden opgemerkt dat de jongere eveneens recht heeft om gehoord te worden zoals bedoeld in artikel 20 voor wat betreft het integratieproject zelf.

De betrokkenheid van de persoon bij dit geïndividualiseerd project is een essentiële voorwaarde voor de goede afloop van het initiatief.

Wanneer de persoon nog niet geschikt voor een arbeidstraject, legt het project de modaliteiten vast waarop de betrokkene stapsgewijs kan worden bewogen tot een actieve participatie aan het maatschappelijk leven. Soms is het verrichten van maatschappelijk zinvolle activiteiten nodig om deze personen uit hun isolement te halen vooraleer ze het proces kunnen aanvaarden dat tot tewerkstelling leidt.

De OCMW's, al dan niet in samenwerking met de verenigingen, kunnen verschillende initiatieven nemen opdat de personen terug vertrouwen zouden krijgen in hun eigen capaciteiten (gespreksgroepen, gemeenschappelijke sociale activiteiten, ...).

Op eigen initiatief kan de persoon ook vrijwilligerswerk verrichten voor zover deze stap zijn inschakeling niet hypothekeert.

§ 2. Voor twee groepen van jongeren is het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie verplicht.

a) Vooreerst is er de groep van de studenten. Jongeren moeten met het oog op hun professionele inschakeling in de maatschappij worden aangemoedigd om een diploma te behalen. Meer specifiek gaat het om studies met een voltijds leerplan die afgesloten worden met het diploma van het secundair onderwijs of een eerste universitair diploma of diploma van het hoger onderwijs. Jongeren die deze studies willen voortzetten, hervatten of aanvatten maar die zelf geen inkomen hebben en niet meer of nauwelijks kunnen terugvallen op hun ouders, kunnen met het oog op een menswaardig bestaan tijdens de studie een leefloonaanvraag doen bij het OCMW.

Le projet individualisé doit s'appuyer sur les aspirations et les aptitudes du demandeur et veiller à respecter une juste proportionnalité entre les exigences formulées à l'égard de l'intéressé et l'aide octroyée.

Le demandeur doit être considéré comme partenaire à part entière dans la définition de ce projet individualisé.

Pour ce faire, il appartiendra au Roi de fixer des modalités de conclusion du contrat qui garantissent une véritable adhésion du jeune. Il convient en outre de relever que le jeune jouira du droit d'audition prévu à l'article 20 également en ce qui concerne le projet d'intégration lui-même.

L'adhésion de la personne au projet individualisé est une condition essentielle au succès de la démarche.

Lorsque la personne n'est pas prête à entrer dans un processus d'insertion professionnelle, le projet pourra définir les modalités de l'insertion sociale de la personne afin de favoriser progressivement sa participation active dans la société. Des activités de ressocialisation sont parfois nécessaires pour sortir les personnes de leur isolement avant de pouvoir entamer un processus menant à l'emploi.

Au sein des CPAS ou en partenariat avec le monde associatif, différentes initiatives peuvent être développées pour permettre aux personnes de retrouver confiance dans leurs capacités (groupes de dialogues, activités sociales collectives, ...).

De sa propre initiative, la personne peut également mener des activités bénévoles sans que cela n'entrave son processus d'insertion.

§ 2. Le projet individualisé d'intégration sociale est obligatoire pour deux groupes de jeunes.

a) Il y a d'abord le groupe des étudiants. En vue de leur insertion professionnelle dans la société, les jeunes doivent être stimulés pour obtenir un diplôme. Il s'agit en particulier d'études de plein exercice au terme desquelles un diplôme de l'enseignement secondaire ou un premier diplôme universitaire ou un diplôme de l'enseignement supérieur est décerné. Les jeunes qui souhaitent poursuivre, reprendre ou entamer ces études mais qui ne disposent pas eux-mêmes de revenus et qui ne peuvent plus ou pratiquement plus faire appel à leurs parents peuvent introduire une demande de revenu d'intégration auprès du CPAS, afin de pouvoir mener une vie décente pendant les études.

In dit geval moeten de jongere en het OCMW samen een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie vastleggen met betrekking tot de studies. De studiekeuze komt de jongere toe, maar moet met het OCMW besproken worden. Het geïndividualiseerd project maakt een grotere soepelheid mogelijk voor wat betreft de begeleiding en de opvolging van de studies. Het past immers niet om de voorwaarden met betrekking tot het slagen voor de studies vast te leggen in de wet. In sommige situaties kan het perfect gewettigd zijn om de jongere toe te laten zijn jaar over te doen, zeker wanneer hij de nodige inspanningen heeft geleverd en hij een reële kans op slagen heeft. In het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie dat in samenspraak met jongere opgestart wordt is eveneens ruimte voor het bepalen van de ondersteuning vanwege het OCMW.

b) Ten slotte zijn er de jongeren die niet onmiddellijk bemiddelbaar zijn en die met het oog op hun tewerkstelling een arbeidstraject volgen. Dit traject moet worden neergeschreven in een geïndividualiseerd traject voor maatschappelijke integratie bedoeld in artikel 6 van deze wet.

§ 3. In twee gevallen wordt het geïndividualiseerd project onderworpen aan specifieke voorwaarden. Zulks is het geval wanneer het geïndividualiseerd contract de beroepsvorming van de jongere tot voorwerp heeft, evenals wanneer het contract betrekking heeft op het aanvatten, hervatten of verder zetten van een studie met voltijds leerplan.

Het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie wordt uitgewerkt in de vorm van een contract. Daarin worden de verbintenissen van het centrum en van de aanvrager gepreciseerd. Wanneer een derde (bijvoorbeeld een opleidingsinstelling, een gezondheidsdienst, een psycholoog, ...) ook deelneemt aan de opvolging van het geïndividualiseerd project kan het contract evenwel tussen de 3 partijen worden gesloten.

De Koning legt de voorwaarden en modaliteiten vast waaraan de contracten die een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie bevatten, moeten voldoen.

Art. 12

Elke persoon heeft recht op een leefloon vanaf de leeftijd van 25 jaar wanneer hij voldoet aan de algemene toekenningsvoorwaarden van artikel 3 en 4. De verwijzing naar de algemene toekenningsvoorwaarden houdt in dat de persoon die arbeidsgeschikt is werkbereid moet zijn en de nodige stappen moet zetten om in aanmerking te komen voor een werkaanbieding.

Dans ce cas, le jeune et le CPAS doivent définir ensemble un projet individualisé d'intégration sociale qui portera sur les études. Le choix des études revient au jeune mais il sera négocié avec le CPAS. La définition de ce projet individualisé donne plus de souplesse pour l'accompagnement et le suivi des études. Il ne convient pas de définir, à priori, dans la loi les conditions de réussite des études. Dans certaines situations, il peut être justifié de permettre au jeune de recommencer une année après un échec notamment lorsqu'il a fourni les efforts nécessaires et qu'il a de réelles chances de réussir. Le projet individualisé d'intégration sociale établi en dialogue avec le jeune, permettra également de définir le soutien susceptible d'être apporté par le CPAS pour la réussite des études entreprises.

b) Il y a enfin les jeunes qui ne sont pas immédiatement prêts à travailler et qui suivent un trajet d'insertion professionnelle en vue de leur mise à l'emploi ou une formation. Ce trajet doit être concrétisé en un contrat individualisé d'intégration sociale visé à l'article 6 de la présente loi.

§ 3. Dans deux cas, le projet individualisé est soumis à des conditions spécifiques: lorsque le contrat individualisé vise la formation professionnelle du jeune et lorsqu'il porte sur le commencement, la reprise ou la poursuite d'études de plein exercice.

Le projet individualisé d'intégration sociale est formalisé sous la forme d'un contrat. Le contrat précise les engagements du centre et du demandeur. Toutefois, lorsqu'un tiers (par exemple un organisme de formation, un service de santé, un psychologue, ...) intervient également dans le suivi du projet individualisé, le contrat peut être conclu entre les 3 parties.

Le Roi fixe les conditions et les modalités auxquelles les contrats contenant un projet individualisé d'intégration sociale doivent répondre.

Art. 12

Toute personne a droit à l'intégration sociale à partir de l'âge de 25 ans, lorsqu'elle remplit les conditions générales des articles 3 et 4. La référence aux conditions d'octroi générales implique que la personne apte au travail doit être disposée à travailler et doit faire les démarches nécessaires pour entrer en considération pour une offre d'emploi.

Het OCMW heeft het recht op maatschappelijke integratie gerealiseerd wanneer het de betrokkene een leefloon toekent. Hetzelfde geldt wanneer het OCMW de arbeidsgeschikte persoon een tewerkstelling kan aanbieden.

Art. 13

De toekenning en het behoud van het leefloon kan net zoals voor de jongeren verbonden worden aan een geïndividualiseerd contract voor maatschappelijke integratie. Het contract komt verplicht tot stand wanneer de persoon zelf of het OCMW hierom vraagt. Voor de personen die arbeidsgeschikt zijn zal het geïndividualiseerd project onder meer melding maken van het feit dat het arbeidstraject moet leiden tot een zelfredzaam bestaan door tewerkstelling. In dit verband dient het OCMW bijzondere aandacht te geven aan specifiek achtergestelde groepen op de arbeidsmarkt. Het gaat in het bijzonder over de herintreders, de personen die moeilijk bemiddelbaar zijn omwille van hun gevorderde leeftijd, de personen die reeds een lange tijd niet meer gewerkt hebben en dergelijke meer. Het OCMW moet hen helpen om terug aansluiting te vinden met de arbeidsmarkt.

Art. 14

§ 1. Het bedrag van het leefloon wordt vastgesteld op jaarbasis. Het bedrag wordt uitgedrukt in euro's. Zoals aangekondigd is het de bedoeling om het bedrag van de minimumuitkering met 10% te verhogen. Deze verhoging zal gebeuren in twee bewegingen. Bij het vaststellen van de bedragen in dit artikel werd reeds rekening gehouden met een verhoging van 4%. De rest van de verhoging, zijnde 6%, zal worden toegekend op het ritme van de gelijkaardige stijgingen die moeten gebeuren bij de andere minimumuitkeringen: dit staat op de agenda van de rondetafel conferentie over sociale solidariteit. Voor alle duidelijkheid moet worden gewezen op het feit dat de bedragen genoemd in dit artikel nog niet zijn geïndexeerd. Dit betekent dat de gerechtigden op het leefloon nu reeds gerechtigd zijn op een hogere uitkering.

De gerechtigde op het leefloon valt onder één van de vier categorieën.

De categorieën 1°, 2° en 4° zijn dezelfde als die van de huidige wet op het bestaansminimum. Het bedrag voor de categorie «alleenstaande» is hoger dan dat van de categorie «samenwonende», rekening houdend met het feit dat de alleenstaande alleen moet instaan voor de vaste kosten (woning, meubilering, ...). De categorie «éénoudergezin» werd door de wetgever ingevoerd bij de wet van 7 november 1987 houdende financiële en diverse bepalingen (B.S., 17 november 1987). De me-

Le CPAS a réalisé le droit à l'intégration sociale lorsqu'il octroie un revenu d'intégration à l'intéressé. Il en va de même lorsque le CPAS peut offrir un emploi à la personne apte au travail.

Art. 13

L'octroi et le maintien du revenu d'intégration peut, comme pour les jeunes, être lié à un contrat individualisé d'intégration sociale. Le contrat est obligatoire lorsque la personne elle-même ou le CPAS le demande. Pour les personnes aptes au travail, le projet individualisé mentionnera entre autres le fait que le parcours d'insertion doit permettre une existence autonome par un emploi. A ce sujet, le CPAS doit accorder une attention particulière à des groupes spécifiquement défavorisés sur le marché du travail. Il s'agit en particulier des personnes qui réintègrent le marché du travail, des personnes difficiles à placer en raison de leur âge avancé, des personnes qui n'ont plus travaillé depuis longtemps, etc. Le CPAS doit les aider à retrouver leur place sur le marché du travail.

Art. 14

§ 1er. Le montant du revenu d'intégration est fixé sur une base annuelle. Le montant est exprimé en euros. Comme il a été mentionné, le but est de relever de 10% le montant de l'allocation minimale. Cette augmentation sera effectuée en deux phases. Pour fixer les montants dont il est question dans le présent article il a déjà été tenu compte d'une augmentation de 4%. Le reste de l'augmentation, soit 6%, sera attribué parallèlement au rythme des augmentations similaires que doivent connaître les minima sociaux : cela est à l'agenda des tables rondes de la solidarité sociales. Pour toute clarté, il faut souligner le fait que les montants dont il est question dans le présent article, ne sont pas encore indexés. Ceci signifie que les bénéficiaires d'un revenu d'intégration ont d'ores et déjà droit à une allocation majorée.

Le bénéficiaire du revenu d'intégration appartient à une des quatre catégories.

Les catégories 1°, 2° et 4° sont les mêmes que celles prévues actuellement dans la loi relative au minimum de moyens d'existence. La catégorie isolé est plus élevée que la catégorie cohabitant compte tenu du fait que l'isolé doit supporter seul certaines charges fixes (logement, ameublement, ...). La catégorie famille monoparentale a été introduite par le législateur par la loi du 7 novembre 1987 portant des dispositions financières et diverses (MB 17/11/87). L'exposé des motifs précise à cet

morie van toelichting vermeldt : «De eerste wijziging beoogt een verbetering van de situatie van de alleenstaande bestaansminimumtrekker die één of meerdere ongehuwde kinderen ten laste heeft». Verschillende studies hebben de maatschappelijke kwetsbaarheid aangetoond van alleenstaanden met kinderlast.

De categorie van de alleenstaande met recht op een verhoogd bedrag is nieuw. De categorie omvat twee onderscheiden situaties :

- de alleenstaande ouder die onderhoudsgelden moet betalen voor zijn kinderen;
- de alleenstaande ouder die voor de helft van de tijd samenwoont met zijn kinderen in het kader van co-ouderschap.

Het gaat hier om situaties die zich bevinden tussen die van een alleenstaande en die van een éenoudergezin. Het toelageniveau is dus vastgesteld op de helft van het verschil tussen de categorieën 2° en 4°. In geval van co-ouderschap bevindt de alleenstaande ouder zich voor de helft van de tijd in de situatie van een éenoudergezin.

De alleenstaande ouder die onderhoudsgelden moet betalen voor zijn kinderen draagt niet de volledige last van het onderhoud van zijn kinderen vermits de hoede aan de andere ouder toevertrouwd is. In het kader van zijn bezoekrecht en door middel van de betaling van onderhoudsgeld, draagt deze alleenstaande ouder nochtans zwaardere lasten dan een gewone alleenstaande. Het bedrag van de uitkering ligt tussen deze beiden.

De wetgever heeft evenwel niets willen veranderen aan de situatie van de gezinnen met kinderen ten laste. In sommige regelingen inzake inkomensgarantie in Europa is voorzien dat het bedrag van de financiële uitkering afhankelijk is van het aantal kinderen. Deze gezinnen genieten evenwel geen kinderbijslag. In België ontvangen personen die niet bijdragen tot de sociale zekerheid en die terugvallen op een niet-bijdrageplichtige regeling niettemin gewaarborgde gezinsbijslag. Het bedrag van deze gezinsbijslag ligt zelfs hoger. Met de sociale aanvulling voorzien voor de gerechtigden op het leefloon beschikt het gezin over gewaarborgde gezinsbijslag:

- 4.334 F tot 6.272 F voor een 1ste kind (naar gelang van de leeftijd)
- 6.220 F tot 8.158 F voor een 2de kind (naar gelang van de leeftijd)
- 8.092 F tot 10.030 F voor een 3de kind (naar gelang van de leeftijd).

égard que : « La première modification vise à améliorer la situation du bénéficiaire du minimex isolé ayant à sa charge un ou des enfants mineurs célibataires. » Plusieurs études ont démontré combien était socialement fragile l'isolé avec ses enfants à charge.

La catégorie isolé ayant droit à un montant majoré est nouvelle. Elle recouvre deux situations distinctes :

- le parent isolé qui doit payer des pensions alimentaires pour ses enfants ;
- le parent isolé qui cohabite la moitié du temps avec ses enfants dans le cadre d'un hébergement alterné.

Ces situations sont des situations intermédiaires entre la situation d'isolé et de famille monoparentale. Le taux est donc fixé à mi-chemin de la différence entre le taux des catégories 2° et 4°. En cas de garde alternée le parent isolé supporte une situation de monoparentalité durant la moitié du temps.

Le parent isolé qui doit faire face au paiement de pensions alimentaires ne supporte pas la charge totale de l'entretien de l'enfant puisque la garde en est confiée à l'autre parent. Dans le cadre de l'exercice de son droit de visite et par le biais du paiement de la pension alimentaire, il supporte néanmoins une charge plus importante qu'un isolé simple. Le taux est donc intermédiaire.

Le législateur n'a toutefois pas entendu modifier la situation des familles qui ont des enfants à charge. Dans certains régimes de garantie de revenus en Europe, il est prévu de pondérer le montant de l'allocation financière en fonction du nombre d'enfants à charge. Ces familles ne bénéficient toutefois pas d'allocations familiales. En Belgique, les personnes qui ne cotisent pas à la sécurité sociale et qui émargent à un régime non contributif bénéficient tout de même d'allocations familiales garanties. Le montant de ces allocations familiales est même majoré. Avec le supplément social prévu pour les bénéficiaires du revenu d'intégration, la famille dispose de prestations familiales garanties :

- 4.334 F à 6.272 F pour un 1er enfant (en fonction de l'âge)
- 6.220 F à 8.158 F pour un 2ième enfant (en fonction de l'âge)
- 8.092 F à 10.030 F pour un 3ième enfant (en fonction de l'âge).

Een koppel gerechtigden op het leefloon met twee kinderen (van 6 en 14 jaar) ten laste, dat gewaarborgde gezinsbijslag geniet, zal aldus effectief beschikken over 43.854 F per maand.

Een koppel gerechtigden op het leefloon zonder kinderen ten laste zal 30.778 F per maand ontvangen.

Er moet dus op gewezen worden dat in ons land, het stelsel van de inkomensgarantie aansluit bij het ruimer stelsel van de sociale zekerheid. Op die manier kan de gelijke behandeling van de aanvragers worden gewaarborgd.

1° categorie samenwonend

In tegenstelling tot vroeger wordt de categorie van de samenwonenden goed afgebakend. De wet bepaalt dat onder samenwoning moet worden verstaan : het onder hetzelfde dak wonen van personen die hun huishoudelijke aangelegenheden hoofdzakelijk gemeenschappelijk regelen. De categorie van samenwonende echtgenoten bestaat niet meer. Partners die een feitelijk gezin vormen kunnen als individu elk gerechtigd zijn op een leefloon als samenwonend. Deze individualisering van het recht op een leefloon is niet absoluut. Bij de berekening van het leefloon zal wel degelijk rekening worden gehouden met de bestaansmiddelen van de partner waarmee men een feitelijk gezin vormt. Het leefloon op jaarbasis bedraagt 4.400 euro, zijnde de helft van het gezinsbedrag dat nu nog enkel geldt voor een éénoudergezin met minstens één minderjarig kind ten zijne laste.

2° categorie alleenstaand

Het leefloon op jaarbasis bedraagt 6.600 euro

3° categorie alleenstaande met recht op een verhoogd bedrag.

In vergelijking met de alleenstaanden krijgen zij een verhoogd leefloon teneinde tegemoet te kunnen komen aan hun verplichtingen jegens de kinderen. Deze categorie valt uiteen in twee groepen.

– Vooreerst is er de groep van de alleenstaande ouders die onderhoudsgeld verschuldigd zijn aan hun kinderen. Het betreft een groep van alleenstaanden voor wie het gewone leefloon voor alleenstaanden onvoldoende hoog is om van te leven in het geval dat zij hun onderhoudsverplichting nakomen. Vaak slaagt men er niet in om onderhoudsgeld te betalen met alle gevolgen van dien: kinderen staan in de kou, de ouder die de kinderen hoofdzakelijk ten laste heeft moet het onderhoudsgeld via gerechtelijke weg opeisen of moet in sommige

Ainsi, un couple de bénéficiaires du revenu d'intégration avec deux enfants à charge (de 6 et 14 ans) qui a des allocations familiales garanties disposera effectivement de 43.854 F par mois.

Un couple de bénéficiaires du revenu d'intégration sans enfants à charge bénéficiera lui de 30.778 F par mois.

Il convient donc de veiller au fait que, dans notre pays, le régime de garantie de revenu s'insère dans le régime plus large de la sécurité sociale. C'est par ce biais que l'égalité de traitement des demandeurs est assurée.

1° catégorie cohabitant

Contrairement au passé, la catégorie des personnes cohabitantes est bien délimitée. La loi définit qu'il faut entendre par cohabitation le fait que des personnes vivent sous le même toit et règlent principalement en commun leurs questions ménagères. La catégorie des conjoints n'existe plus. Les partenaires qui constituent un ménage de fait peuvent chacun, en tant qu'individu, avoir droit à un revenu d'intégration comme cohabitant. Cette individualisation du droit au revenu d'intégration n'est pas absolue. Lors du calcul du revenu d'intégration, il sera en effet tenu compte des ressources du partenaire avec lequel un ménage de fait est constitué. Le revenu d'intégration sur une base annuelle s'élève à 4.400 euros, à savoir la moitié du taux ménage qui ne vaut à présent plus que pour une famille monoparentale qui a au moins un enfant mineur à sa charge.

2° catégorie isolé

Le revenu d'intégration s'élève à 6.600 euros sur une base annuelle.

3° catégorie isolés ayant droit à un montant majoré.

Par rapport aux isolés, ils perçoivent un revenu d'intégration majoré afin de pouvoir respecter leurs obligations à l'égard des enfants. Cette catégorie se subdivise en deux groupes.

– En premier lieu, le groupe des parents isolés qui sont redevables d'une pension alimentaire à leurs enfants. Il s'agit de la catégorie de personnes isolées pour lesquelles le revenu d'intégration ordinaire pour personnes isolées n'est pas assez élevé pour vivre lorsqu'elles remplissent leurs obligations alimentaires. La pension alimentaire n'est souvent pas payée, avec toutes les conséquences qui en résultent: les enfants en font les frais, le parent qui a les enfants à charge doit entamer une procédure pour exiger la pension alimentaire, dans

gevallen een aanvraag doen om voorschotten bij het OCMW, de onderhoudsplichtige wordt geconfronteerd met een beslag op zijn inkomen en moet zich wenden tot het OCMW voor sociale hulp... Deze wet wil de onderhoudsplichtige alleenstaande in staat stellen om zijn verplichting na te komen jegens de kinderen en voorziet in een verhoogd bedrag van het leefloon. De alleenstaande heeft slechts recht op dit hoger leefloon op voorwaarde dat hij het bewijs levert dat hij zijn onderhoudsplicht nakomt. Het bewijs kan geleverd worden op verschillende manieren. De persoon kan zijn betalingsbewijs regelmatig komen tonen of kan in budgetbeheer gaan van het OCMW waardoor het OCMW de betaling van het onderhoudsgeld zelf in handen heeft.

– Vervolgens is er de groep van de ouders die naar aanleiding van de echtscheidingsprocedure of een feitelijke scheiding overeengekomen zijn om kinderlast op een gelijke basis te verdelen. De ex-echtgenoten komen een systeem van bilokatie overeen en nemen elk de helft van de tijd de kinderen voor hun rekening. Deze verdeling van kinderlast wordt vastgelegd bij een gerechtelijke beslissing (of er nu een huwelijk is geweest of niet is van geen belang) of is in geval van echtscheiding in onderlinge toestemming terug te vinden in de overeenkomst bedoeld in artikel 1288 Ger. Wetboek. Elk van deze ouders komen voor een verhoging van het leefloon tot 7700 euro, slechts in aanmerking wanneer één kind minderjarig is en voor zover de ouder niet samenwoont met een andere persoon dan de kinderen.

Het verhoogde leefloon voor deze twee groepen bedraagt 7.700 euro op jaarbasis.

4° categorie éénoudergezin

Om als éénoudergezin te worden aanzien moet de aanvrager enkel samenwonen met kinderen en op zijn minst één minderjarig kind ten laste hebben. Enkel aan éénoudergezinnen wordt nog een gezinsbedrag toegekend. Deze categorie is ook van toepassing op de gescheiden ouder bij wie de kinderen hoofdzakelijk gehuisvest zijn alsmede op de gescheiden ouders die elk minstens één minderjarig kind hoofdzakelijk huisvesten. De categorie éénoudergezin gaat verloren van zodra betrokkene samenwoont met een ander persoon dan de kinderen.

§ 2. Het bedrag van het leefloon wordt verminderd met alle bestaansmiddelen zoals die overeenkomstig hoofdstuk II van deze wet in rekening moeten worden gebracht. De vrijstellingen worden voortaan allemaal geregeld bij koninklijk besluit.

certain cas le parent doit demander des avances sur la pension alimentaire auprès du CPAS, le débiteur d'aliments est confronté à une saisie de ses revenus et doit s'adresser au CPAS pour une aide sociale, ... La présente loi a pour but de permettre à la personne isolée redevable d'une pension alimentaire de remplir son obligation à l'égard des enfants et prévoit un montant plus élevé du revenu d'intégration. La personne isolée n'a droit à ce revenu d'intégration majoré qui si elle fournit la preuve qu'elle remplit son obligation alimentaire. La preuve peut être fournie de différentes manières. La personne peut régulièrement produire sa preuve de paiement ou peut demander au CPAS de gérer son budget, de sorte que le CPAS peut lui-même se charger du paiement de la pension alimentaire.

– Ensuite le groupe des parents qui, dans le cadre de la procédure du divorce ou de séparation de fait, ont convenu de répartir la charge d'enfant dans le cadre d'une garde alternée, chacun prenant les enfants pendant la moitié du temps. Cette répartition de la charge d'enfant est fixée par décision judiciaire (qu'il y ait eu mariage ou non), ou est, en cas de divorce, réglée par consentement mutuel dans une convention visée à l'article 1288 du Code judiciaire. Chacun des parents n'entrent en ligne de compte pour une augmentation du revenu d'intégration jusqu'à 7700 euro que lorsqu'un enfant est mineur et pour autant que le parent ne cohabite pas avec une personne autre que les enfants.

Le revenu d'intégration majoré s'élève à 7.700 euro sur une base annuelle pour ces deux groupes.

4° catégorie famille monoparentale

Pour pouvoir être considéré comme famille monoparentale, le demandeur doit uniquement cohabiter avec des enfants, parmi lesquels au moins un enfant mineur à sa charge. Un taux ménage est encore uniquement accordé aux familles monoparentales. Cette catégorie s'applique également au parent divorcé ou séparé chez qui les enfants vivent principalement mais non en permanence, ainsi qu'aux parents qui logent chacun, de manière principale, au moins un enfant mineur. La catégorie famille monoparentale disparaît dès que l'intéressé cohabite avec une autre personne que les enfants.

§ 2. Le montant du revenu d'intégration est diminué des ressources telles qu'elles doivent être portées en compte conformément au chapitre II de la présente loi. Toutes les exonérations sont dorénavant régies par arrêté royal.

§ 3. Daklozen die een nieuwe woonst betrekken en daardoor hun statuut van dakloze verliezen hebben recht op een installatiepremie die gelijk is aan één twaalfde van het jaarlijks bedrag van het leefloon voor categorie vier.

De individualisering van de rechten heeft ook tot gevolg dat twee daklozen die samen een woning gaan betrekken elk zullen kunnen genieten van de premie.

Het OCMW van de gemeente waar de persoon zijn hoofdverblijfplaats vestigt is de installatiepremie verschuldigd. De premie wordt 100% terugbetaald door de staat. Onder dakloze moet worden verstaan de persoon die niet over een eigen woongelegenheden beschikt, die niet de middelen heeft om daar op eigen krachten voor te zorgen en daardoor geen verblijfplaats heeft, of tijdelijk in een tehuis verblijft in afwachting dat hem een eigen woongelegenheden ter beschikking wordt gesteld.

Art. 15

De bedragen van het leefloon zijn gebonden aan de index van de consumptieprijzen. Het bedrag van het leefloon moet omwille van zijn residuair karakter en de mogelijke inactiviteitsval in samenhang worden bekeken met de andere minimum sociale zekerheidsuitkeringen. Het bedrag moet dus steeds de vergelijkingstoets met de andere uitkeringen doorstaan. Vandaar is het van belang dat alle sociale zekerheidsuitkeringen op dezelfde manier worden geïndexeerd en hetzelfde jaartal als basis nemen. Volgens het KB van 20 juli 2000 betreffende de uniformering van de spilindexen in de sociale materies ter gelegenheid van de invoering van de euro wordt voor alle sociale uitkeringen dezelfde spilindex vooropgesteld, nl. 103,14 zijnde het spilindexcijfer dat van toepassing is op 1 januari 2000, hetwelk vastgesteld is in verhouding tot de basis van 1996.

Art. 16

Zoals in de bestaansminimumwet van 1974 komen alle bestaansmiddelen in aanmerking om te bepalen of de persoon behoeftig is in de zin van artikel 3, 4° van deze wet. Binnen bepaalde grenzen vastgesteld door Koning kunnen ook de bestaansmiddelen van de persoon met wie de aanvrager samenwoont in aanmerking worden genomen. De wijze waarop het onderzoek naar de bestaansmiddelen gebeurt, evenals de berekeningswijze worden vastgesteld door de Koning. Bepaalde inkomsten worden vrijgesteld in die zin dat zij niet in aanmerking komen voor de berekening van de bestaansmiddelen. In tegenstelling tot de bestaansminimumwet van 1974 wordt geen enkele vrijstelling nog opgenomen in de wet zelf. Ter bevordering

§ 3. Les sans-abri qui occupent un nouveau logement et qui perdent ainsi leur statut de sans-abri ont droit à une prime d'installation égale à un douzième du montant annuel du revenu d'intégration pour la catégorie quatre.

L'individualisation des droits entraîne également comme conséquence que deux sans-abri qui s'installent ensemble dans un logement, pourront chacun bénéficier de la prime.

Le CPAS de la commune où la personne établit sa résidence principale est redevable de la prime d'installation. La prime est remboursée à 100 % par l'État. Il faut entendre par sans-abri la personne qui ne dispose pas de son logement, qui n'est pas en mesure de l'obtenir par ses propres moyens et qui n'a dès lors pas de lieu de résidence, ou qui réside temporairement dans une maison d'accueil en attendant qu'un logement personnel soit mis à sa disposition.

Art. 15

Les montants du revenu d'intégration sont liés à l'indice des prix à la consommation. Le montant du revenu d'intégration doit être considéré en relation avec d'autres prestations minimales de sécurité sociale, compte tenu de son caractère résiduaire et des risques de pièges à l'emploi. Le montant doit donc toujours pouvoir être comparé aux autres prestations. Dès lors, il importe que toutes les prestations de sécurité sociale soient indexées de la même manière et qu'elles aient la même année comme base d'indexation. Selon l'A.R. du 20 juillet 2000 concernant l'uniformisation des indices pivots en matière sociale à l'occasion de l'entrée en vigueur de l'euro, le même indice pivot est prévu pour toutes les allocations sociales en l'occurrence 103,14 soit le montant de l'indice pivot d'application au 1er janvier 2000, lequel est fixé par rapport à la base de 1996.

Art. 16

Comme dans la loi de 1974 concernant le minimum de moyens d'existence, toutes les ressources sont prises en considération pour déterminer l'état de besoin de la personne dans le sens de l'article 3, 4° de la présente loi. Dans certaines limites fixées par le Roi, les ressources de la personne avec laquelle la personne cohabite peuvent également être prises en considération. Les modalités de l'enquête sur les ressources et le mode de calcul sont fixés par le Roi. Certaines ressources sont exonérées dans le sens qu'elles ne sont pas prises en considération pour le calcul des ressources. Contrairement à la loi de 1974 concernant le minimum de moyens d'existence, la loi elle-même ne reprend plus aucune exonération. En vue d'une plus grande transpa-

van de transparantie en coherentie werd ervoor gepochteerd om alle vrijstellingsregels te groeperen in het uitvoeringsbesluit.

HOOFDSTUK III

de procedure

Het wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie incorporeert de voorschriften van het sociaal handvest in de mate dat de waarborgen die het handvest heeft willen introduceren nog niet voorzien waren in de bestaansminimumwet en in de mate dat ze zinvol lijken. Dit wil echter niet zeggen dat de bepalingen van het handvest die niet werden overgenomen in het wetsontwerp voor het OCMW geen enkele juridische waarde zouden hebben.

Het handvest is geschreven op maat van grote sociale zekerheidsinstellingen waarbij de procedure schriftelijk verloopt en waarbij er nauwelijks een individueel contact is met de gebruiker. Het handvest heeft de bedoeling om de werking van de sociale zekerheidsinstelling dicht bij de burger te brengen. De instelling moet bereikbaar zijn voor de burger. Het is dan ook duidelijk dat sommige bepalingen vreemd overkomen voor een OCMW, zijnde een instelling die werkt vanuit een persoonlijke relatie met de gebruiker. Weinig instellingen staan zo dicht bij de burger als het OCMW en hebben een werkwijze die zo nauw aansluit bij haar sociale doelstelling. Sommige bepalingen kunnen niet zinvol worden overgenomen. Bij wijze van voorbeeld wordt verwezen naar artikel 11 van het handvest. Artikel 11 gaat ervan uit dat de procedure schriftelijk verloopt (dit is ook het geval in het kader van artikel 3 van het handvest) en dat de gebruiker meer dan 1 maand de tijd heeft om inlichtingen te verschaffen. In de context van het OCMW is dit totaal niet toepasbaar. De aanvragen gebeuren doorgaans mondeling. Het sociale onderzoek waarbij de inlichtingen worden verzameld start onmiddellijk bij de aanvraag. Binnen de dertig dagen volgend op de aanvraag moet het OCMW reeds een beslissing genomen hebben over de aanvraag. Bovendien mag het OCMW mensen niet sanctioneren bij gebrek aan inlichtingen. Integendeel, het OCMW moet zo nodig zelf inlichtingen opvragen teneinde te kunnen beslissen binnen de dertig dagen.

Art. 17

Dit artikel handelt exclusief over de informatieplicht van het OCMW. Naast een passieve informatieplicht, bestaande uit het antwoorden op vragen, dient het OCMW ook een actieve houding aan te nemen. Het OCMW dient immers zelf het initiatief te nemen om de persoon alle bijkomende informatie te verschaffen die nuttig kan zijn voor de behandeling van zijn dossier.

rence et cohérence, il est prévu de regrouper toutes les règles d'exonération dans l'arrêté royal d'exécution.

CHAPITRE III

la procédure

Le projet de loi concernant le droit à l'intégration sociale intègre les directives de la charte sociale dans la mesure où les garanties que celle-ci a voulu instaurer n'existaient pas encore dans la loi relative au minimum de moyens d'existence et dans la mesure où elles semblent justifiées. Ceci ne signifie toutefois pas que les dispositions de la charte qui n'ont pas été reprises dans le projet de loi n'auraient aucune valeur juridique pour les CPAS.

La charte a été rédigée à l'échelle des grandes institutions de sécurité sociale, au sein desquelles une procédure écrite est appliquée et les contacts individuels avec l'utilisateur sont limités. La charte a pour objectif de rapprocher l'institution de sécurité sociale, dans son fonctionnement, du citoyen. L'institution doit être accessible au citoyen. Certaines dispositions sont donc manifestement insolites pour un CPAS, un organisme qui entretient une relation personnelle avec l'utilisateur. Peu d'institutions sont aussi proches du citoyen que le CPAS et fonctionnent en harmonie avec leur objectif social. Certaines dispositions ne peuvent être reprises d'une manière judicieuse. Il est ainsi fait référence à l'article 11 de la charte. Le fondement de l'article 11 est que la procédure est écrite (comme pour l'article 3 de la charte) et que l'utilisateur dispose d'un délai de plus de 1 mois pour communiquer des renseignements. Cette disposition n'est absolument pas applicable pour le CPAS. Les demandes sont généralement formulées oralement. L'enquête sociale en vue de recueillir les informations débute immédiatement après l'introduction de la demande. Dans les trente jours suivant la demande, le CPAS doit déjà avoir pris une décision au sujet de la demande. Par ailleurs, le CPAS ne peut sanctionner les personnes qui ne fournissent pas d'informations. Au contraire, le CPAS doit au besoin recueillir lui-même les renseignements afin de pouvoir prendre une décision dans les trente jours.

Art. 17

Cet article traite exclusivement du devoir d'information du CPAS. Outre le devoir passif d'information qui consiste à répondre à des questions, le CPAS doit également adopter une attitude active. En effet, le CPAS doit prendre lui-même l'initiative de fournir à la personne toutes les informations complémentaires utiles au traitement de son dossier.

De Koning zal moeten verduidelijken wat moet verstaan worden onder «dienstige inlichtingen». Het betreft hier in het bijzonder de inlichtingen die nodig zijn voor de uitoefening van de rechten van de rechthebbende, doch heeft ook betrekking op de plicht tot informatie voorzien in artikel 22 van deze wet.

De gebruiker moet in elk geval duidelijk weten welke inlichtingen hij het OCMW moet verstrekken met het oog op de eventuele herziening van zijn dossier.

Deze bepaling geeft uitvoering aan de informatieverplichting voorgeschreven door de wet van 11 april 1995 tot invoering van het handvest van de sociaal verzekerde. Met het oog op een kwaliteitsvolle dienstverlening legt het handvest van de sociaal verzekerde alle sociale zekerheidsinstellingen, evenals het OCMW voor wat betreft het leefloon, een aantal gedragsregels op. Het handvest doet geen afbreuk aan meer voordelige en kwaliteitsvolle regelingen voorzien in de respectieve wetgevingen. De wetgeving over het bestaansminimum, nu leefloon, was duidelijk haar tijd voorop. De meeste gedragsregels zijn reeds geïncorporeerd. Sommige overtreffen de bescherming die uitgaat van het handvest.

Art. 18

§ 1. Het OCMW kan op het vlak van het recht op maatschappelijke integratie ambtshalve optreden. Meestal gebeurt een toekenning op vraag van de belanghebbende. De wet voorziet in de mogelijkheid dat de belanghebbende iemand schriftelijk machtigt om de aanvraag in zijn plaats te doen.

Voor alle duidelijkheid bepaalt de wet welk OCMW bevoegd is om op te treden. Verwezen wordt naar de bevoegdheidsregels voorzien in de artikelen 1 en 2 van de Wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de OCMW's, alsmede naar de bevoegdheidsregel van artikel 57bis van de Organieke wet van 8 juli 1967 betreffende de OCMW's voor wat betreft de daklozen.

§ 2. De behandelingsprocedure van de aanvraag wordt nu ook door de wet zelf geregeld en niet door de Koning.

§ 3. De aanvragen moeten zoals vroeger ingeschreven worden in een register. Het feit dat zulks chronologisch moet gebeuren staat een gedecentraliseerde registratie niet in de weg. Dit is belangrijk voor een OCMW's die op verschillende locaties werkzaam is.

Nieuw is evenwel dat het ontvangsbewijs melding moet maken van de onderzoekstermijn en van het feit dat de persoon onmiddellijk aangifte moet doen van elk nieuw gegeven dat een weerslag kan hebben op zijn recht op maatschappelijke integratie.

Le Roi devra préciser ce qu'il faut entendre par information utile. Cela concerne notamment les informations nécessaires à l'exercice des droits du bénéficiaire mais aussi à son devoir d'information prévu à l'article 22 de la loi.

Il convient, en effet, que l'utilisateur sache précisément les informations qu'il doit communiquer au CPAS pour la révision éventuelle de son dossier.

Cette disposition met en œuvre l'obligation d'information prescrite par la loi du 11 avril 1995 visant à instituer la charte de l'assuré social. En vue d'un service de qualité, la charte de l'assuré social impose certaines règles de conduite à toutes les institutions de sécurité sociale, ainsi qu'au CPAS en ce qui concerne le revenu d'intégration. La charte ne porte pas préjudice aux régimes offrant une protection plus grande ou plus avantageuse, dans les législations respectives. La législation concernant le minimum de moyens d'existence, à présent le revenu d'intégration, était manifestement en avance sur son temps. La plupart des règles de conduite y sont déjà intégrées, dont certaines vont plus loin que la protection offerte par la charte.

Art. 18

§ 1er. Le CPAS peut intervenir d'office en ce qui concerne le droit à l'intégration sociale. La plupart du temps, l'octroi se fait à la demande de l'intéressé. La loi règle la situation dans laquelle l'intéressé autorise par écrit une autre personne à introduire la demande à sa place.

Par souci de clarté, la loi spécifie quel CPAS est compétent pour intervenir. Il est fait référence à la règle de compétence prévue à l'article 1er de la loi du 2 avril 1965 relative à la prise en charge des secours accordés par les centres publics d'aide sociale, ainsi qu'à la règle de compétence de l'article 57bis de la loi organique du 8 juillet 1976 en ce qui concerne les sans-abri.

§ 2. La procédure de traitement de la demande est également régie par la loi et pas par le Roi.

§ 3. Comme dans le passé les demandes doivent être inscrites dans un registre. Le fait que la loi impose une inscription chronologique n'empêche pas un enregistrement décentralisé. Ceci est important pour un centre qui travaille dans différentes antennes.

Deux éléments neufs sont le fait que l'accusé de réception de la demande doit mentionner le délai d'examen et que la personne doit immédiatement déclarer toute nouvelle donnée susceptible d'avoir une incidence sur son droit à l'intégration sociale.

§ 4. Zoals vroeger moet het OCMW dat een aanvraag ontvangt waarvoor het zich niet bevoegd acht, deze aanvraag door sturen naar het bevoegde OCMW en de aanvrager hiervan in kennis stellen. Ter bescherming van de gebruiker wordt de doorsturings- en kennisgevingsplicht beter uitgewerkt en met sancties omgeven. Voortaan dient het OCMW niet alleen de aanvraag door te sturen maar ook de redenen vermelden waarom het zich onbevoegd acht. De motiveringsverplichting is essentieel om bevoegdheidsproblemen binnen een korte termijn op te lossen. Het OCMW krijgt echter wel meer tijd dan in de bestaansminimumwet van 1974 om de aanvraag door te sturen en de kennisgeving aan de aanvrager te doen, namelijk vijf kalenderdagen. Deze termijn begint te lopen vanaf de dag volgend op de aanvraag. Wanneer het OCMW zijn doorsturings- en kennisgevingsverplichting niet nakomt dient het als sanctie het leefloon toe te kennen vanaf de dag van de aanvraag tot en met de dag dat het de aanvraag doorstuurt naar het bevoegde OCMW. Duidelijkheidshalve wordt benadrukt dat deze sanctie ook geldt wanneer het OCMW naar aanleiding van de doorsturing binnen de vijf dagen in gebreke blijft op het vlak van het melden van de redenen van onbevoegdheid. Tenslotte mag de aanvrager geen nadeel ondervinden van het bevoegdheidsprobleem voor wat betreft de termijn waarbinnen over zijn aanvraag zal worden beslist. Daarom voorziet de wet dat de aanvraag wordt gevalideerd op de datum waarop de aanvraag wordt ingediend.

§§ 5 en 6 nemen de bepalingen van het sociaal handvest over met betrekking tot de doorsturingsplicht en de validatie van de aanvraag wanneer een verzoek voor het bekomen van sociale prestaties verkeerdelijk wordt gericht tot het OCMW.

Art. 19

§ 1. Beslissingen van het OCMW worden zoals vroeger voorafgegaan door een sociaal onderzoek. De personen, bevoegd voor het onderzoek worden aangeduid met de generieke term «maatschappelijke werkers». De Koning bepaalt de kwalificatievoorwaarden.

§ 2. De dienstverlening van het OCMW is een individuele hulp op maat van de steunaanvrager. Het sociaal onderzoek dat de beslissing voorafgaat bestaat uit een hoogst individueel onderzoek van de situatie van de steunvrager. Dit veronderstelt dat de persoon die de hulp inroept van het OCMW actief meewerkt aan het onderzoek en alle gegevens aanreikt die nuttig zijn om een duidelijk zicht te verwerven in zijn sociale en financiële situatie. Desgevallend geeft betrokkene een machtiging

§ 4. Comme par le passé, le CPAS qui reçoit une demande pour laquelle il ne s'estime pas compétent doit transmettre cette demande au CPAS et en informer le demandeur. Dans l'intérêt de l'usager l'obligation de transmission et d'information est mieux élaborée et accompagnée de sanctions. Dorénavant, le CPAS doit non seulement transmettre la demande, mais mentionner également les motifs pour lesquels il s'estime incompétent. L'obligation de motivation est essentielle pour résoudre le problème de la compétence dans un bref délai. Le CPAS dispose toutefois d'un délai plus long que celui prévu dans la loi de 1974 concernant le minimum de moyens d'existence, à savoir cinq jours calendrier. Ce délai commence à courir à partir du jour suivant le jour de la demande. Quand le CPAS manque à l'obligation de transmission et d'information, il doit octroyer le revenu d'intégration à partir du jour de la demande, jusqu'au jour inclus de la transmission de la demande au CPAS compétent. Il faut souligner que cette sanction s'applique également lorsque le CPAS ne respecte pas l'obligation de motiver son incompétence lors de la transmission dans les cinq jours. Enfin, le conflit de compétences ne peut porter préjudice au demandeur en ce qui concerne le délai dans lequel une décision sera prise au sujet de sa demande. La loi prévoit dès lors que la demande est validée à la date à laquelle elle est introduite.

Les §§ 5 et 6 reprennent les dispositions de la charte sociale en ce qui concerne l'obligation de transmission et la validation de la demande lorsque la demande d'obtention des prestations sociales est adressée erronément au CPAS.

Art. 19

§ 1er. Comme par le passé, les décisions du CPAS sont précédées d'une enquête sociale. Les personnes compétentes pour mener l'enquête sont désignées par les termes génériques de «travailleurs sociaux». Le Roi fixe les conditions de qualification.

§ 2. L'aide du CPAS est une aide individuelle adaptée au demandeur d'aide. L'enquête sociale précédant la décision, consiste en une enquête individuelle relative à la situation du demandeur d'aide. Cela présuppose que la personne qui demande l'aide du CPAS, collabore à l'enquête et fournisse toutes les données utiles pour avoir un aperçu clair et net de sa situation sociale et financière. Le cas échéant, l'intéressé autorise le CPAS à mener une enquête plus approfondie. L'enquête ne peut

aan het OCMW voor verder onderzoek. Het onderzoek mag niet verder reiken dan het opsporen van de gegevens die nuttig zijn voor de beoordeling van de steunaanvraag.

§3. De regel dat de betrokkene zelf alle nuttige inlichtingen moet aanreiken is in bepaalde situaties niet houdbaar. Sommige personen zijn om welbepaalde redenen tijdelijk of definitief niet in de mogelijkheid om inlichtingen te verschaffen. Denk maar aan een ziekenhuisopname of een verblijf in een gesloten instelling. Ook in deze situaties is het van belang dat zo vlug mogelijk een beslissing wordt getroffen door het OCMW. Daarom voorziet de wet dat het OCMW in dergelijke gevallen de ontbrekende inlichtingen verzamelt.

§ 4 Deze paragraaf geeft aan de Koning de taak om de wijze waarop het onderzoek van het dossier verloopt, verder uit te werken. Het door de Koning uit te werken minimumkader staat bijkomende onderzoeksdaden van het OCMW niet in de weg voor zover dit nodig is voor de toepassing van deze wet.

Art. 20

Onder invloed van het handvest van de sociaal verzekerde hecht deze wet veel belang aan de rechten van de gebruiker. Teneinde de gebruiker actief te betrekken bij beslissingen die jegens zijn persoon worden genomen, voorziet deze wet in een recht om gehoord te worden.

Het recht om gehoord te worden werd evenwel uitgebreid tot de verschillende vormen van maatschappelijke integratie (tewerkstelling, integratiecontract).

Bij de uitoefening van zijn recht om gehoord te worden, kan de persoon zich laten bijstaan door een persoon van zijn keuze, bijvoorbeeld een vakbondsafgevaardigde.

Art. 21

§ 1. Het handvest wil dat beslissingen schriftelijk worden meegedeeld aan de aanvrager. Bedoelde personen moeten de beslissingen kunnen begrijpen en op hun juistheid kunnen nagaan. Daarom moet de beslissing uitvoerig worden gemotiveerd en dient de rechthebbende in staat te worden gesteld om opheldering te vragen over de beslissing. In dit artikel wordt de motiveringsverplichting inhoudelijk toegelicht. Teneinde het bedrag van het leefloon te kunnen verifiëren moet de beslissing tevens melding maken van de berekeningswijze.

§ 2. Voor het geval de rechthebbende niet akkoord gaat met de jegens hem genomen beslissing, moet hij in deze beslissing worden ingelicht over het directe gevolg

porter que sur la recherche de données utiles à l'appréciation de la demande d'aide.

§ 3 La règle stipulant que l'intéressé doit communiquer lui-même toutes les données utiles n'est pas tenable dans certaines situations. Pour des raisons bien déterminées, certaines personnes sont temporairement ou définitivement dans l'impossibilité de fournir les données. Que l'on pense à une hospitalisation ou à un séjour en institution fermée. Ces situations également requièrent une décision aussi rapide que possible du CPAS. C'est pourquoi la loi prévoit que le CPAS collecte dans ce cas les informations manquantes.

§ 4. Ce paragraphe confère au Roi la tâche de préciser la manière dont l'examen du dossier se déroule. Le cadre minimum à fixer par le Roi n'empêche pas le CPAS de poser des actes d'enquête supplémentaires nécessaires à l'application de la présente loi.

Art. 20

Sous l'influence de la charte de l'assuré social, la présente loi accorde beaucoup d'importance aux droits de l'utilisateur. Pour que l'utilisateur puisse participer activement aux décisions qui sont prises à l'égard de sa personne, la présente loi prévoit que la personne a le droit d'être entendue.

La loi sur le minimum d'existence de 1974 contenait déjà ce droit. Le droit d'audition a toutefois été étendu aux différentes formes d'intégration sociale (emploi, contrat d'intégration).

Lors de l'exercice de son droit d'audition, la personne peut se faire accompagner par une personne de son choix, par exemple, un délégué syndical.

Art. 21

§ 1er. La charte de l'assuré social demande que les décisions concernant les bénéficiaires leur soient notifiées par écrit. L'intéressé doit pouvoir comprendre la décision et vérifier son exactitude. Le bénéficiaire doit dès lors pouvoir demander des explications au sujet de la décision et la décision doit être motivée d'une manière circonstanciée. La présente loi précise le contenu de l'obligation de motivation. Afin de pouvoir vérifier le montant du revenu d'intégration, la décision doit également mentionner le mode de calcul.

§ 2. Pour le cas où le bénéficiaire n'est pas d'accord avec la décision prise à son sujet, la décision doit indiquer la conséquence directe de celle-ci et la manière

van de beslissing, evenals over de wijze waarop hij zich kan verdedigen. Daarom bepaalt het handvest de minimale vermeldingen die in de beslissing moeten zijn opgenomen. Deze bepaling van het handvest wordt integraal overgenomen. Bovendien moet in geval van toekenning van een leefloon, tevens melding worden gemaakt van de tijdstippen waarop dit leefloon zal worden betaald. OCMW's die nalaten om deze vermeldingen op te nemen in hun beslissingen worden conform de bepalingen van het handvest gesanctioneerd doordat de beroepstermijn van drie maanden niet begint te lopen.

§ 3. De beslissing kan nu ook tegen ontvangstbewijs worden betekend aan de betrokkene. Dit dient te gebeuren binnen de acht dagen. Om alle discussies te vermijden wordt bepaald dat de datum van de poststempel of van het ontvangstbewijs doorslaggevend zijn.

§ 4. Zoals vroeger is de beslissingstermijn dertig dagen te rekenen vanaf het ogenblik van de aanvraag. Van deze regel wordt afgeweken wanneer het OCMW een aanvraag doorgestuurd krijgt van een andere instelling, zijnde een OCMW of een andere sociale zekerheidsinstelling. Hoewel de aanvraag wordt gevalideerd op het ogenblik van de aanvraag bij het eerste OCMW of instelling begint de dertig dagen termijn voor het OCMW die de aanvraag doorgestuurd krijgt pas te lopen vanaf het ogenblik van de overmaking.

§ 5. Volledigheidshalve verplicht de wetgever de OCMW's nu ook om de datum te vermelden waarop een beslissing uitwerking heeft.

§ 6. Deze wet laat de wijze waarop het OCMW de beslissingen moet meedelen aan de minister totaal over aan de Koning. De portvrijdom is sedert 1992 opgeheven. Logischerwijze is hierover geen sprake meer in deze wet.

Art. 22

Conform het Handvest van de Sociaal Verzekerde wordt bepaald in welke gevallen een herziening mogelijk is en op welk ogenblik de herziening uitwerking heeft. In principe kan de herziening gebeuren met terugwerkende kracht. Ter bescherming van de gebruiker is herziening met terugwerkende kracht onmogelijk wanneer het gaat om een vergissing van het OCMW op voorwaarde dat de herzieningsbeslissing een nadelige terugslag heeft op de rechten van de cliënt en voor zover de betrokkene zich niet kon vergewissen van deze vergissing.

dont il peut se défendre. La charte précise les mentions minimales de la décision. La loi reprend intégralement cette disposition de la charte. En cas d'octroi d'un revenu d'intégration, il faut également indiquer les échéances de paiement de ce revenu d'intégration. Les CPAS qui omettent d'indiquer ces mentions dans leurs décisions sont sanctionnés, conformément aux dispositions de la charte, dans le sens que le délai de recours de trois mois ne commence pas à courir.

§ 3. La décision peut à présent être notifiée à l'intéressé contre accusé de réception. Cette notification doit se faire dans les huit jours. Afin d'éviter toute discussion, il est précisé que la date du cachet de la poste ou de l'accusé de réception font foi.

§ 4. Comme dans le passé, le délai de décision est de trente jours à compter du moment de la demande. Une dérogation à cette règle est possible, lorsque le CPAS reçoit une demande d'un autre organisme, à savoir un CPAS ou un organisme de sécurité sociale. Bien que la demande est validée au moment d'arrivée au premier CPAS ou organisme, le délai de trente jours commence à courir à partir de la date du transfert pour le CPAS auquel la demande a été transférée.

§ 5. Pour être complet, la loi oblige désormais le CPAS à mentionner la date à laquelle une décision d'office produit ses effets.

§ 6. La présente loi confère totalement au Roi le pouvoir de décider de la manière dont le CPAS communique les décisions au ministre. L'exonération d'affranchissement est supprimée depuis 1992. Il est dès lors logique que la présente loi n'y fasse plus référence.

Art. 22

Conformément à la charte de l'assuré social la loi précise les cas dans lesquels une révision est possible et le moment auquel la révision produit ses effets. La révision peut en principe avoir un effet rétroactif. En vue de protéger l'utilisateur, une révision avec effet rétroactif est impossible en cas d'erreur du CPAS à condition que la décision de révision ait des conséquences négatives pour les droits du client et dans la mesure où l'intéressé ne pouvait se rendre compte de cette erreur.

Art. 23

§ 1. Met het oog op een coherent geheel bepaalt de wet nu ook wanneer de eerste betaling van het leefloon dient te gebeuren en hoe de voorschotten moeten worden verrekend. In het belang van de persoon kan het OCMW het leefloon ook in schijven uitbetalen.

§ 2. Onder invloed van het handvest bepaalt de wet nu uitdrukkelijk dat het leefloon van rechtswege intrest opbrengt in geval van laattijdige betaling door het OCMW. De wet bepaalt het tijdstip waarop de intresten beginnen te lopen en laat de berekeningswijze van de intresten binnen bepaalde grenzen over aan de Koning.

§ 3. Wanneer de overheid het verblijf ten laste neemt van een rechthebbende die in de gevangenis verblijft, geïnterneerd of gecolloqueerd is in uitvoering van een gerechtelijke beslissing, kan de uitbetaling van het leefloon geheel of gedeeltelijk worden geschorst. Dit wil niet zeggen dat de personen hun recht op maatschappelijke integratie verliezen. De Koning regelt de toepassingsmodaliteiten.

§ 4. De Koning dient zoals vroeger de uitbetaling te regelen in geval van overlijden van de gerechtigde op een leefloon voor zover er sprake is van vervallen en niet uitgekeerde termijnen.

Art. 24

Met de nieuwe wet wordt de kans gegrepen om alle bestaande artikelen over de terugvorderingen op een heldere en gestructureerde wijze naar voor te brengen. Vooreerst worden de terugvorderingen bij de betrokkene besproken om vervolgens vanaf artikel 26 de terugvorderingen te behandelen jegens derden.

§ 1. In artikel 24 worden de verschillende gevallen opgesomd waarin een terugvordering van het leefloon bij de persoon mogelijk is. Ten gevolge van het Handvest is de terugvorderingsmogelijkheid in geval van een materiële fout vanwege het OCMW beperkt tot de gevallen waarin de persoon zelf kon weten dat het OCMW een fout beging.

§ 2. Voor alle duidelijkheid bepaalt de wet dat er geen andere terugvorderingen mogelijk zijn, zelfs wanneer het OCMW met de betrokkene hierover een overeenkomst zou hebben gesloten.

§ 3. Het is evident dat de terugvorderingsbeslissing de vermeldingen moet bevatten voorzien in artikel 21.

Art. 23

§ 1er. En vue d'obtenir un ensemble cohérent, la loi précise aussi à présent le moment auquel le premier paiement du revenu d'intégration doit être effectué et la manière dont les avances doivent être défalquées. Dans l'intérêt de la personne, le CPAS peut également payer le revenu d'intégration par tranches.

§ 2. Sous l'influence de la charte de l'assuré social, la loi dispose dorénavant explicitement que le revenu d'intégration porte intérêt de plein droit en cas de retard de paiement par le CPAS. La loi détermine le moment à partir duquel les intérêts commencent à courir et confère au Roi le pouvoir de fixer le mode de calcul des intérêts dans certaines limites.

§ 3. Dans la mesure où les autorités prennent en charge le séjour des personnes détenues dans une prison, internées ou colloquées en exécution d'une décision judiciaire, le paiement du revenu d'intégration peut être suspendu. Cela ne veut pas dire qu'elles perdent leur droit à l'intégration sociale. Le Roi fixe les modalités d'application.

§ 4. Comme par le passé, le Roi règle le paiement en cas de décès du bénéficiaire d'un revenu d'intégration, pour autant qu'il y ait des arrérages échus et non encore payés.

Art. 24

La nouvelle loi permet de reformuler tous les articles existants en matière de recouvrements d'une manière claire et structurée. Les recouvrements auprès de l'intéressé viennent en premier lieu et à partir de l'article 26 les recouvrements à charge de tiers.

§ 1er. L'article 24 énumère les cas différents dans lesquels une récupération du revenu d'intégration est possible auprès de l'intéressé. Suite à la charte de l'assuré social, la possibilité de récupération en cas d'erreur matérielle de la part du CPAS est limitée aux cas où la personne elle-même pouvait savoir que le CPAS commettait une erreur.

§ 2. Par souci de clarté, la loi dispose que d'autres récupérations ne sont pas possibles, même si le CPAS a conclu une convention à ce sujet avec l'intéressé.

§ 3. La décision de récupération doit évidemment comporter les mentions précisées dans les dispositions de l'article 21.

§ 4. Onverschuldigde betalingen die gebeurden omwille van een frauduleus handelen van de begunstigde, brengen onmiddellijk intrest op.

Art. 25

§1. Dit artikel handelt over de toepassingsmodaliteiten van de terugvordering en integreert de bepaling van het handvest die betrekking heeft op de verplichte vermeldingen die moeten voorkomen in een terugvorderingsbeslissing.

§ 2. De beslissing over de terugvordering moet alle elementen vermelden die nodig zijn om de beslissing te begrijpen en opdat de betrokkene zich met kennis van zaken zou kunnen verdedigen. De mogelijkheid om af te zien van de terugvordering in geval van billijkheidsredenen zoals voorzien in artikel 28 van deze wet en de procedure die hiervoor moet worden gevolgd behoren tot de verplichte vermeldingen. Zolang het OCMW deze mededelingen niet doet kan de beroepstermijn van drie maanden niet beginnen lopen.

§ 3. De Koning krijgt de opdracht om de voorwaarden te bepalen waaronder het OCMW afziet van de terugvordering in geval van overlijden van de persoon.

§ 4. In geval van arglist, bedrog of bedrieglijke handelingen brengen de onverschuldigde bedragen van rechtswege intrest op.

Art. 26

Zoals vroeger kan het leefloon binnen de grenzen vastgesteld door de Koning worden teruggevorderd bij de kring van onderhoudsplichtigen, voorzien in artikel 4, §1 van deze wet alsmede de onderhoudsplichtige voorzien in artikel 336 van het BW. Concreet gaat het om de ouders, de kinderen, de echtgenoot, de gewezen echtgenoot evenals de adoptanten, geadopteerden en hun descendentes en de verwekkers van kinderen wiens afstamming langs vaderszijde niet vaststaat. Voor laatstgenoemde categorie voorziet het BW in een onderhoudsplicht zolang het kind zijn opleiding niet is voltooid.

Art. 27

Zoals vroeger kan het OCMW het leefloon terugvorderen van aansprakelijke derden.

§ 4. Les paiements indus qui ont eu lieu en raison d'une pratique frauduleuse de l'intéressé, portent intérêts de plein droit.

Art. 25

§1er. Le présent article traite des modalités d'application de la récupération et intègre la disposition de la Charte relative aux mentions obligatoires qui doivent figurer dans une décision de récupération.

§ 2. La décision de récupération doit mentionner tous les éléments nécessaires afin que l'intéressé puisse comprendre la décision, agir en connaissance de cause et se défendre. La possibilité de renoncer à la récupération pour des motifs d'équité prévus à l'article 28 de la présente loi, et la procédure qui doit être suivie à cet effet font partie des mentions obligatoires. Tant que le CPAS ne communique pas ces informations, le délai de recours de trois mois ne commence pas à courir.

§ 3. Le Roi doit déterminer les conditions dans lesquelles le CPAS renonce à la récupération en cas de décès de l'intéressé.

§ 4. En cas de fraude, de dol ou de manoeuvres frauduleuses, les montants indus portent intérêt de plein droit.

Art. 26

Comme par le passé, le revenu d'intégration peut, dans les limites fixées par le Roi, être récupéré auprès des débiteurs d'aliments, comme prévu à l'article 4, §1 de la présente loi., ainsi que le débiteur d'aliments prévu à l'article 336 du Code Civil. Concrètement, il s'agit des parents, des enfants, du conjoint, de l'ex-conjoint, ainsi que des adoptants, des adoptés et de leurs descendants redevables d'une pension alimentaire pour l'entretien, l'éducation et la formation adéquate. Pour cette dernière catégorie, le Code Civil prévoit une obligation de pension alimentaire tant que la formation de l'enfant n'est pas achevée.

Art. 27

Comme par le passé, le CPAS peut récupérer le revenu d'intégration auprès de tiers responsables.

Art. 28

Zoals vroeger kan het OCMW om billijkheidsredenen in hoofde van de persoon afzien van de terugvordering. Hetzelfde geldt wanneer de kosten of inspanningen niet opwegen tegen het verwachte resultaat. Het OCMW is discretionair bevoegd om billijkheidsredenen te aanvaarden. De begunstigde van het leefloon kan echter ook actie ondernemen en billijkheidsredenen aanvoeren.

Art. 29

De verhaalsvordering in geval van verzuim, onjuiste of onvolledige verklaring, evenals de subrogatoire vordering van het OCMW in geval van een aansprakelijke derde, verjaart binnen de tien jaar. De verhaalsvordering op de onderhoudsplichtigen overeenkomstig artikel 26 van deze wet verjaart door verloop van vijf jaar. De vordering ten opzichte van de aansprakelijke derde die tegelijkertijd een misdrijf uitmaakt, verjaart door verloop van vijf jaar vanaf de dag volgend op de kennisname door de benadeelde van de identiteit van de dader of van de schade en uiterlijk door verloop van twintig jaar vanaf de dag volgend op die waarop het feit waardoor de schade is veroorzaakt, zich heeft voorgedaan.

Art. 30

§ 1. Dit artikel handelt over de sancties. Hierbij weze opgemerkt dat de begunstigde steeds het recht heeft om de sanctie te betwisten, hetzij door middel van zijn hoorrecht (art. 20), hetzij door middel van een beroep voor de arbeidsrechtbank (art. 47). Nieuw is evenwel dat met het oog op een meer proportionele verhouding tussen de aangeklaagde feiten en de sanctie in geval van verzuim, onjuiste of onvolledige verklaring, de sanctie nu ook kan bestaan in een gedeeltelijke schorsing van het leefloon. In de Bestaansminimumwet van 1974 had het OCMW enkel de keuze tussen een schorsing of geen schorsing. Voortaan zal een juistere verhouding mogelijk zijn tussen de aangeklaagde feiten en de sanctie.

§ 2. De sancties voorzien voor de personen betrokken bij een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie werden beperkt en de aanvrager geniet een ruimere juridische bescherming.

In vergelijking met de vorige wetgeving, is het niet langer de maatschappelijk werker die het initiatief voor het voorstel van sanctie neemt om de relatie met de rechtzeggende niet te bemoeilijken. De maatschappelijk werker verstrekt enkel een advies. Om te voorkomen dat de sanctie de aanvrager onverwacht treft, is eveneens voor-

Art. 28

Comme par le passé, le CPAS peut renoncer à la récupération pour des raisons d'équité propres à la personne. Il en va de même lorsque les frais ou les démarches dépassent le résultat escompté. Le CPAS a la compétence discrétionnaire d'accepter les raisons d'équité. Le bénéficiaire du revenu d'intégration peut toutefois également entreprendre une action et faire valoir des raisons d'équité.

Art. 29

L'action en récupération en cas d'omission ou de déclaration incomplète ou inexacte, ainsi que l'action subrogatoire du CPAS à l'égard d'un tiers responsable se prescrit par dix ans. L'action en récupération contre les débiteurs d'aliments conformément à l'article 26 de la présente loi se prescrit par cinq ans. L'action contre le tiers responsable qui commet en même temps un délit, se prescrit par cinq ans à partir du jour suivant la prise de connaissance par la personne lésée de l'identité de l'auteur du délit ou du dommage et au plus tard par vingt ans à partir du jour suivant celui au cours duquel la fait qui a entraîné le dommage s'est produit.

Art. 30

§ 1er. Cet article traite des sanctions. Il convient de rappeler que le bénéficiaire jouit du droit de contester la sanction, que ce soit par son droit d'audition (art. 20) ou par son droit de recours devant le Tribunal du Travail (art. 47). En outre, il convient de rappeler qu'en cas de sanction, subsiste le droit à une aide sociale. Un nouvel élément est toutefois que, dans un souci de plus juste proportionnalité entre les faits reprochés et la sanction en cas d'omission de déclaration ou de déclaration inexacte, la sanction peut être une suspension partielle du revenu d'intégration. Dans la loi sur le minimum d'existence de 1974, le CPAS avait uniquement le choix entre une suspension ou pas de suspension. Désormais une plus juste proportionnalité entre les faits reprochés et la sanction sera possible.

§ 2. Les sanctions prévues pour les personnes qui bénéficient d'un projet individualisé d'intégration sociale sont plus limitées et le demandeur bénéficie de plus de protection juridique.

Par rapport à l'ancienne législation, le travailleur social n'est plus à l'initiative de la proposition de sanction afin d'éviter de rendre plus difficile la relation avec le bénéficiaire. Le travailleur social ne remet plus qu'un avis. De même, afin d'éviter que le demandeur ne soit pris au dépourvu, il est prévu que la sanction ne puisse

zien dat de sanctie pas in werking kan treden op de eerste dag van de tweede maand volgend op de beslissing van het centrum.

Art. 31

Artikel 31 bevat de strafrechtelijke bepalingen van de wet. Een wijziging werd aangebracht ten opzichte van de Bestaansminimumwet van 7 augustus 1974. In de huidige tekst wordt een derde mogelijkheid ingevoerd. Zij heeft betrekking op de in artikel 30 bedoelde gerechtigde op het leefloon die met bedrieglijk opzet heeft gehandeld. Naast de administratieve sanctie die kan worden opgelegd, kan de gerechtigde die het leefloon met bedrieglijk opzet ten onrechte heeft ontvangen op basis van deze wet strafrechtelijk worden vervolgd voor de correctionele rechtbank. Deze mogelijkheid bestond niet in de wet van 7 augustus 1974, die enkel in een vervolging van de gerechtigde op het bestaansminimum voorzorg op basis van het koninklijk besluit van 31 mei 1933. Voor dergelijke vervolgingen is uitsluitend de procureur des Konings bevoegd. Door deze nieuwe mogelijkheid in artikel 31 op te nemen, wil de wetgever de arbeidsauditeurs bevoegd maken op basis van artikel 155 van het Gerechtelijk Wetboek. Het is aldus de bedoeling van de wetgever de strafrechtelijke vorderingen op sociaal gebied bij de arbeidsauditeur te lokaliseren. Dit bevordert de samenhang van gerechtelijke procedures bij de arbeidsauditeur die nu reeds kennis neemt van de betwistingen over administratieve beslissingen genomen door het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn, en inzonderheid over beslissingen genomen op basis van artikel 30 in het kader van de bij de arbeidsrechtbank hangende gerechtelijke procedure. Het is logischer dat het openbaar ministerie dat op sociaal gebied gespecialiseerd is zowel het burgerlijk luik als het strafrechtelijk luik kan onderzoeken.

Duidelijkheidshalve is het van belang erop te wijzen dat de strafrechtelijke geldboeten dezelfde gebleven zijn. De aanpassing aan de euro gebeurt via de opdecimenen.

Art. 32

Er verandert niets aan de hoogte van de staatstoelages wanneer het OCMW een leefloon betaalt.

Voor een OCMW met een maandelijks gemiddelde van meer dan 500 gerechtigden op maatschappelijke integratie is de verhoogde tegemoetkoming in het leefloon een financieel belangrijke aangelegenheid. In de bestaansminimumwet van 74 was er niets voorzien wanneer een OCMW net niet meer in aanmerking komt voor de verhoogde tegemoetkoming. Het financiële ver-

entrer en vigueur que le premier jour du deuxième mois qui suit la décision du centre

Art. 31

L'article 31 contient les dispositions pénales de la loi. Une modification a été apportée par rapport à la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence ; il est introduit dans le texte actuel une troisième hypothèse. Elle concerne le bénéficiaire du revenu d'intégration, visé à l'article 30, et qui a agi avec une intention frauduleuse. Outre la sanction administrative qui peut lui être infligée, le bénéficiaire qui avec une intention frauduleuse a perçu le revenu d'intégration indûment, peut aussi faire l'objet de poursuites pénales devant le tribunal correctionnel et ce sur base de la présente loi. Cette hypothèse n'était pas retenue dans la loi du 7 août 1974 qui n'envisageait de poursuite à l'égard du bénéficiaire du minimex que sur base de l'arrêté royal du 31 mai 1933. Des poursuites sur cette base relèvent de la compétence exclusive du procureur du Roi. En inscrivant, dans l'article 31, la nouvelle hypothèse, le législateur entend donner compétence à l'auditeur du travail et ce en application de l'article 155 du Code Judiciaire. En faisant de la sorte, le législateur souhaite ainsi regrouper entre les mains de l'auditeur du travail les actions pénales en matière sociale ; tel est déjà le cas pour toutes les autres législations sociales. Cette cohérence plus grande se trouve encore renforcée par le fait que l'auditeur du travail connaît déjà des contestations des décisions administratives adoptées par le centre public d'aide sociale et plus particulièrement celles prises sur base de l'article 30, et ce dans le cadre de la procédure judiciaire pendante devant le tribunal du travail. Il était plus logique que le ministère public spécialisé dans le domaine social puisse examiner à la fois le volet civil et le volet pénal.

Il faut préciser que les amendes judiciaires sont restées identiques. La conversion en euro se fait par le biais des centimes additionnels.

Art. 32

Les montants des subventions lorsque le CPAS octroie un revenu d'intégration ne changent pas.

Pour les CPAS ayant une moyenne de plus de 500 bénéficiaires d'intégration sociale, l'intervention majorée dans le revenu d'intégration est importante d'un point de vue financier. Dans la loi sur le minimum d'existence de 1974, rien n'était prévu au cas où le CPAS n'entrerait plus en ligne de compte pour une subvention majorée. Les CPAS qui atteignent tout juste les nombres pour les-

lies stond vaak niet in verhouding tot de kleine daling van de gerechtigden op maatschappelijke integratie. Bedoelde OCMW's hebben deze financiële middelen nodig om het kwaliteitsniveau van de dienstverlening te kunnen behouden. Opdat een OCMW niet plotsklaps zijn verhoogde tegemoetkomingspercentage zou verliezen wanneer het zijn maandelijkse gemiddelden van het referentiejaar niet meer haalt, voorziet de wet in twee verzachtingen. Vooreerst is er een geleidelijke afbouw van het tegemoetkomingspercentage met 1 percent per jaar. Deze afbouw gaat door tot wanneer het OCMW de toelageniveaus bereikt van 50 % of 60 % in geval van een OCMW dat de maandelijkse gemiddelden van 1000 gerechtigden op maatschappelijke integratie niet meer bereikt. Ten tweede is het afbouwmechanisme gekoppeld aan de voorwaarde dat de daling van het aantal rechthebbenden op zijn minst 3 % bedraagt in vergelijking met het voorgaande jaar, zijnde het jaar voorafgaand aan het referentiejaar.

Art. 33

Zoals voorheen voorziet deze wet in een verhoogde tegemoetkoming wanneer jongeren een leefloon ontvangen in het kader van een geïndividualiseerd sociaal integratieproject dat een beroepsvorming tot voorwerp heeft. De beroepsvorming moet ruim worden opgevat. Met uitzondering van een studie met voltijds leerplan (zie infra) , gaat het om allerhande deeltijdse studies, opleidingen, vormingen en werkervaringen die bijdragen tot de beroepsvorming van de jongere.

Art. 34

Deze wet wil op twee manieren een bijkomende financiële tegemoetkoming geven aan de OCMW's die jongeren beneden de 25 jaar een leefloon toekennen terwijl zij een studie met voltijds leerplan aanvatten, hervatten of verderzetten. Het betreft hier wel degelijk de jongeren zoals omschreven in artikel 11, § 2, van deze wet, met wie het OCMW een geïndividualiseerd contract moet sluiten.

De eerste financiële stimulans maakt het voorwerp uit van dit artikel. Het gaat om een verhoogde tegemoetkoming van 10 % in het leefloon. Voor een OCMW dat nu reeds geniet van een verhoogde tegemoetkoming van 65 % omwille van het hoog aantal gerechtigden op maatschappelijke integratie komt dit neer op een tegemoetkoming van 75 %. Voorwaarde voor deze verhoging met 10 % is evenwel dat het OCMW beroep doet op de terugvorderingsmogelijkheid bij de onderhoudsplichtige ouders zoals voorzien in artikel 26 van deze wet tenzij

quels ils ont droit à l'intervention majorée ont peur de perdre des clients. La perte financière est souvent disproportionnée par rapport à la légère diminution du nombre de bénéficiaires d'intégration sociale. Les CPAS ont besoin de ces moyens financiers pour maintenir la qualité de leurs services. Afin que le CPAS ne perde pas brusquement son pourcentage d'intervention majorée lorsqu'il n'atteint plus ses moyennes mensuelles de l'année de référence, la loi prévoit deux assouplissements. D'abord une réduction progressive du pourcentage d'intervention de 1 pour cent par an. Cette réduction est appliquée jusqu'au moment où un CPAS atteint les taux de subventions de 50 % ou 60 % pour un CPAS qui atteignait des moyennes mensuelles de 1.000 bénéficiaires d'intégration sociale. En deuxième lieu le mécanisme de réduction précité ne commence à s'appliquer que lorsque la diminution du nombre de bénéficiaires s'élève à 3 % au moins en comparaison avec l'année pénultième, à savoir l'année précédent l'année de référence.

Art. 33

Comme par le passé, la présente loi prévoit une intervention majorée par les pouvoirs publics lorsque les jeunes perçoivent un revenu d'intégration dans le cadre d'un projet individualisé d'intégration sociale ayant pour objet une formation professionnelle. La formation professionnelle doit être comprise au sens large. A l'exception d'études de plein exercice (voir infra), il s'agit de diverses études à temps partiel, formations et expériences de travail qui contribuent à la formation professionnelle du jeune.

Art. 34

La présente loi souhaite accorder de deux manières une intervention financière complémentaire aux CPAS qui octroient un revenu d'intégration à des jeunes de moins de 25 ans qui entament ou poursuivent des études de plein exercice. Il s'agit bel et bien des jeunes visés à l'article 11, § 2, avec lesquels le CPAS doit conclure un contrat individualisé.

Le premier stimulant financier est décrit dans cet article. Il s'agit d'une intervention majorée de 10 % dans le revenu d'intégration. Pour un CPAS qui bénéficie déjà d'une intervention majorée de 65 % en raison du nombre élevé de bénéficiaires d'intégration sociale, l'intervention représente donc 75 %. Cette augmentation de 10 % est toutefois liée à la condition que le CPAS fasse usage de la possibilité de récupération auprès des parents débiteurs d'aliments, prévue à l'article 26 de la présente loi sauf si le CPAS estime devoir renoncer pour

het OCMW meent dat het moet afzien van de terugvordering om billijkheidsredenen zoals voorzien in artikel 28 (in dit geval behoudt het OCMW zijn verhoogde toelage).

Art. 35

In dit artikel wordt een tweede financiële stimulans geregeld voor de OCMW's die jongeren beneden de 25 jaar om billijkheidsredenen een leefloon toekennen terwijl zij een studie met voltijds leerplan aanvatten of voortzetten. In afwijking van de algemene regel dat het OCMW terugvordert voor rekening van de staat, mag het OCMW de terugvorderingen bij de onderhoudsplichtige ouders houden. Voor alle duidelijkheid gaat het hier enkel om de terugvorderingen die gebeuren in uitvoering van artikel 26 naar aanleiding van de uitbetaling van het leefloon aan jongeren die verbonden zijn door een geïndividualiseerd sociaal integratieproject in toepassing van artikel 11, § 2.

Art. 36

De staatstoelages in geval van tewerkstelling blijven over het algemeen hetzelfde. Enkel wanneer het recht op maatschappelijke integratie voor een jongere tot de leeftijd van 25 jaar wordt ingevuld door een tewerkstelling is er voorzien in een bijkomende financiële tegemoetkoming. Dit maakt het voorwerp uit van artikel 37.

Art. 37

OCMW's die zelf als werkgever optreden om het recht op tewerkstelling van de jongere bedoeld in artikel 6, te realiseren, hebben recht op een bijkomende financiële tegemoetkoming. Voor elke tewerkstelling heeft het OCMW bovenop de staatstoelage die reeds is voorzien in geval van een tewerkstelling bij toepassing van artikel 60, § 7, recht op een verhoging van 25%. De financiële tegemoetkoming kan evenwel nooit meer bedragen dan de brutoloonkost van de tewerkgestelde persoon. De brutoloonkost bestaat uit het nettoloon vermeerderd met de bedrijfsvoorheffing en socialezekerheidsbijdragen voor werknemers. De patronale socialezekerheidsbijdragen zijn niet begrepen in de brutoloonkost.

Art. 39

Wanneer personen worden tewerkgesteld in een inschakelingsproject met het oog op hun integratie op de arbeidsmarkt was er in de bestaansminimumwet van 1974 sprake van een activering van het bestaansminimum. Op het vlak van de staatstoelages werd dan ook voorzien in een integrale terugbetaling van het geactiveerde bestaansminimum. In deze wet wordt afgestapt

raisons d'équité conformément à l'article 28 (dans ce cas, il conserve néanmoins la subvention majorée).

Art. 35

Cet article contient un deuxième stimulant financier pour les CPAS qui octroient pour des raisons d'équité un revenu d'intégration à des jeunes de moins de 25 ans qui entament ou poursuivent des études de plein exercice. En dérogation à la règle générale selon laquelle le CPAS récupère pour le compte de l'État, le CPAS peut effectuer les récupérations auprès des parents débiteurs d'aliments. Par souci de clarté, il ne s'agit ici que des récupérations en exécution de l'article 26 suite au paiement du revenu d'intégration aux jeunes liés par un projet individuel d'intégration sociale en application de l'article 11, § 2.

Art. 36

Les subventions de l'État en cas de mise au travail restent en général identiques. Uniquement lorsque le droit à l'intégration sociale pour un jeune jusqu'à l'âge de 25 ans est réalisé par une mise au travail, une intervention financière supplémentaire est prévue. Elle fait l'objet de l'article 37.

Art. 37

Les CPAS qui agissent eux-mêmes comme employeur afin de réaliser le droit à l'emploi du jeune, visée à l'article 6, ont droit à une intervention financière complémentaire. Pour toute mise à l'emploi, le CPAS a droit à une augmentation qui s'ajoute à la subvention de l'État déjà prévue pour un emploi en application de l'article 60, § 7. L'intervention financière ne peut toutefois dépasser le coût salarial brut de la personne mise à l'emploi. Le coût salarial brut contient le salaire net, précompte professionnel et cotisations sociales personnelles dans le chef du travailleur. Les cotisations sociales patronales n'y sont pas comprises.

Art. 39

Lorsque des personnes sont mises au travail dans le cadre d'un projet d'insertion en vue de leur intégration sur le marché du travail, il était question d'activation du minimum de moyens d'existence dans la loi concernant le minimum de moyens d'existence. En ce qui concerne les subventions de l'État, un remboursement intégral du minimum de moyens d'existence activé était dès lors

van het activeringsmodel waarbij de persoon in de wet nog steeds wordt behandeld als een bestaansminimum-trekker. In deze wet spreekt men over tussenkomsten in de kosten verbonden aan de inschakeling van de rechthebbers in het beroepsleven en is de persoon gerechtigd op een maatschappelijke integratie door een tewerkstelling. Op het vlak van de toelages zijn er in feite geen veranderingen. De toelage is nu gelijk aan het bedrag van de financiële tussenkomst.

Art. 40

Deze wet wil een eerste stap zetten in de richting van een personeelsnormering. Als tegemoetkoming in de personeelskost wordt voorzien een forfaitaire toelage. Voor elk dossier betreffende het leefloon of een tewerkstelling waarvoor een staats-toelage geldt, heeft het OCMW recht op een toelage van maximaal 250 euro. De toelage is een jaarbedrag. Het OCMW heeft recht op dit bedrag per dossier voor zover het het desbetreffend dossier een volledig jaar in zijn beheer heeft. Het bedrag moet dus per dossier worden herberekend in functie van het aantal dagen dat het OCMW een staats-toelage ontvangt voor dit dossier. Een OCMW dat een dossier slechts twee maand in beheer heeft zal voor dit dossier een tegemoetkoming in de personeelskost krijgen van 250 euro X 2/12, zijnde 41,6 euro.

Door aan de Koning de zorg toe te vertrouwen om de voorwaarden en uitvoeringsmodaliteiten van dit artikel te regelen, stelt men zich tot doel dat de bijkomende middelen die zodoende aan de OCMW's toegekend zijn, wel degelijk zouden besteed worden aan de kwalitatieve verbetering van het maatschappelijk werk en aan de kosten voortkomend uit de nieuwe wettelijke opdracht die aan de OCMW's werd toevertrouwd om aldus verder te reiken dan een maatschappelijk werk dat nog teveel gebaseerd is op een financiële tussenkomst.

Art. 41

Zoals vroeger bedraagt de toelage 100% gedurende één jaar in geval van een persoon die zijn hoedanigheid van dakloze heeft verloren door een nieuwe woonst in gebruik te nemen. Deze bepaling was reeds voorzien in de bestaansminimumwet van 1974. Met deze betoelaging wil de wetgever de OCMW's belonen die daklozen begeleiden naar een goede woning. Nieuw is evenwel dat de toelage niet langer onderworpen is aan de formele voorwaarde van inschrijving in het bevolkingsregister.

prévu. La présente loi abandonne le modèle d'activation, dans lequel la personne est encore toujours considérée comme un bénéficiaire du minimum de moyens d'existence dans la loi. Dans la présente loi, il est question de frais liés à l'insertion professionnelle du bénéficiaire et la personne a droit à une intégration sociale par une mise au travail. Il n'y a en fait pas de modifications pour les subventions. La subvention est à présent égale au montant de l'intervention financière.

Art. 40

La présente loi se veut une première phase pour les normes en matière de personnel. Une subvention forfaitaire est prévue comme intervention dans les frais de personnel. Pour chaque dossier concernant le revenu d'intégration ou pour un emploi donnant droit à une subvention d'État, le CPAS a droit à une subvention de 250 euros maximum. La subvention est un montant annuel. Le CPAS a droit à ce montant par dossier pour autant qu'il gère ce dossier pendant une année complète. Le montant doit donc être recalculé par dossier en fonction du nombre de jours pendant lesquels le CPAS reçoit une subvention de l'État pour ce dossier. Un CPAS qui ne gère un dossier que pendant deux mois recevra pour ce dossier une intervention dans le coût du personnel de 250 euros x 2/12, à savoir 41,6 euros.

En confiant au Roi le soin de fixer les conditions et modalités d'exécution du présent article, l'objectif est de s'assurer que les moyens supplémentaires ainsi accordés aux CPAS soient bien affectés à l'amélioration qualitative du travail social et aux frais engendrés par la mission légale nouvelle confiée aux CPAS par la présente loi afin de dépasser un travail social basé encore trop sur l'octroi d'un prestation financière.

Art. 41

Comme par le passé, la subvention s'élève à 100 % pendant un an pour une personne qui a perdu sa qualité de sans-abri en occupant un nouveau logement. Cette disposition était déjà prévue dans la loi de 1974 concernant le minimum de moyens d'existence. Par cette subvention, le législateur souhaite encourager les CPAS qui aident les sans-abri à trouver un logement convenable. Toutefois, un élément neuf est que la subvention n'est plus soumise à la condition formelle d'inscription au registre de la population.

Art. 42

Zoals vroeger is voor de installatiepremie aan gewezen daklozen, zoals voorzien in artikel 14, § 3, eerste lid van deze wet, een 100 % toelage voorzien.

Art. 43

De toelage is zoals vroeger 100 % wanneer het leefloon wordt toegekend aan een persoon die ingeschreven is in het vreemdelingenregister tot op het ogenblik dat betrokkene ingeschreven is in het bevolkingsregister. Omdat de inschrijving afhankelijk is van een initiatief van de betrokkene bepaalt dit artikel dat de 100 % betoelaging stopt na 5 jaar. De termijn van 5 jaar begint te lopen vanaf de datum van inschrijving in het vreemdelingenregister. Vanaf dan heeft de vreemdeling immers de mogelijkheid om ingeschreven te worden in het bevolkingsregister.

Art. 44

De wijze waarop de betoelaging zal gebeuren wordt overgelaten aan de Koning. Ter vereenvoudiging van de administratie wordt bepaald dat teveel gestorte toelagen, die betrekking hebben op de jaren die voorafgaan aan het lopende jaar, moeten worden beschouwd als een voorschot op de toelage van het lopende jaar.

Art. 45

Zoals vroeger kan de minister de betoelaging weigeren of verminderen wanneer het OCMW haar sociaal onderzoek niet correct doet of zijn terugvorderingsverplichting niet naleeft.

Art. 46

Teneinde OCMW's te bestraffen die zich herhaaldelijk ten onrechte onbevoegd verklaren, kan de minister de betoelaging weigeren of verminderen. Deze sanctie was in de bestaansminimumwet van 1974 reeds voorzien. Gezien de omslachtige procedure die hiervoor diende te worden gevolgd bleef deze sanctie dode letter. Voortaan volstaat het feit dat de rechter, in tegenstelling tot wat het OCMW beweert, herhaalde male heeft beslist dat het OCMW territoriaal bevoegd is om het leefloon toe te kennen. Het is aan het OCMW om tegen de beslissing van de minister in beroep te gaan bij de Raad van State binnen de 30 dagen.

Art. 42

Comme par le passé, une subvention de 100 % est prévue pour la prime d'installation aux personnes qui quittent la qualité de sans-abri, conformément à l'article 14, § 3, alinéa 1er, de la présente loi.

Art. 43

Comme par le passé, la subvention est égale à 100 % lorsque le revenu d'intégration est octroyé à une personne inscrite au registre des étrangers, et ce jusqu'au moment où l'intéressé est inscrit au registre de la population. Etant donné que cette inscription se fait à l'initiative de l'intéressé, cet article dispose que la subvention de 100 % cesse d'être accordée après 5 ans. Le délai de 5 ans commence à courir à partir de l'inscription au registre des étrangers. En effet, après ce délai, l'étranger en question peut se faire inscrire au registre de la population.

Art. 44

Le Roi détermine les modalités des subventions. Par souci de facilité pour l'administration, il est prévu que les subventions versées en trop, qui ont trait aux années antérieures à l'année en cours, doivent être considérées comme une avance sur la subvention de l'année en cours.

Art. 45

Comme par le passé, le ministre peut refuser d'octroyer la subvention ou la diminuer lorsque le CPAS n'effectue pas correctement son enquête sociale ou ne respecte pas son obligation de récupération.

Art. 46

Afin de sanctionner les CPAS qui se déclarent à tort à plusieurs reprises non compétents, le ministre peut refuser d'octroyer ou réduire la subvention. Cette sanction était déjà prévue dans la loi concernant le minimum de moyens d'existence. Compte tenu de la lourdeur de la procédure qui devait être suivie à cet effet, cette sanction est restée lettre morte. Dorénavant, il suffit que le juge ait décidé, à plusieurs reprises, contrairement à ce que défendait le CPAS à plusieurs reprises que le CPAS était territorialement compétent pour octroyer le revenu d'intégration. Le CPAS peut aller en recours contre la décision du ministre auprès du Conseil d'État dans les 30 jours.

Art. 47

De beroepen tegen beslissingen inzake het recht op maatschappelijke integratie moeten worden ingesteld bij de arbeidsrechtbank van de woonplaats van de betrokkene.

Krachtens artikel 23 van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het handvest van de sociaal verzekerde werd de termijn voor het indienen van een beroep verlengd van een maand tot drie maanden.

Artikel 47 voert tevens een nieuwigheid in wat betreft het ontbreken van een beslissing. De mogelijkheid een beroep in te stellen tegen het ontbreken van een beslissing was in de wet betreffende het bestaansminimum niet uitdrukkelijk voorzien, in tegenstelling met de wet betreffende de maatschappelijke dienstverlening.

Deze mogelijkheid is voortaan duidelijk voorzien in de wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie.

De beroepstermijn in dit geval gaat in op de dag volgend op het verstrijken van de termijn tijdens dewelke de beslissing had moeten betekend geweest zijn.

Paragraaf 4 voert de mogelijkheid voor de arbeidsrechtbank in het bevoegd centrum desnoods in het geding te betrekken wanneer het centrum betrokken in het geding zijn bevoegdheid betwist.

Deze bepaling is geïnspireerd door artikel 71, vijfde lid, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

Zij wijkt af van artikel 811 van het Gerechtelijk Wetboek, dat bepaalt dat de hoven en rechtbanken niet ambtshalve kunnen bevelen dat een derde in het geding wordt betrokken.

Indien naar aanleiding van een negatieve beslissing op basis van onbevoegdheid een beroep ingesteld wordt tegen het OCMW bestaan volgende mogelijkheden:

1. Het OCMW dat zich onbevoegd acht maakt toepassing van art. 813 tweede lid Ger. Wetboek en kan onmiddellijk het OCMW waarvan het meent dat het bevoegd is dagvaarden in tussenkomst.

2. Het OCMW werpt enkel de onbevoegdheid op zonder het bevoegde OCMW te dagvaarden. In dat geval kan volgens art. 47§ 4, de Voorzitter van de arbeidsrechtbank ambtshalve op de inleidende zitting aan de griffier vragen op het zittingsblad te noteren dat het bevoegde OCMW bij gerechtsbrief zal worden opgeroepen ten einde te verschijnen op de eerst volgende nuttige zit-

Art. 47

Les recours contre les décisions en matière de droit à l'intégration sociale doivent être introduits auprès du tribunal du travail du domicile de l'intéressé.

En vertu de l'article 23 de la loi du 11 avril 1995 visant à instituer la charte de l'assuré social, le délais pour introduire un recours a été porté de un à trois mois.

L'article 47 introduit également un nouveauté en ce qui concerne l'absence de décisions. La possibilité d'introduire un recours contre l'absence de décision n'était pas expressément prévue dans la loi relative au minimex contrairement à la loi relative à l'aide sociale.

Dorénavant cette possibilité est clairement prévue dans la loi relative au droit à l'intégration sociale.

Le délais de recours dans ce cas-là commence à courir à partir du jour suivant l'échéance du délais au cours duquel la décision aurait dû être notifiée.

La paragraphe 4 introduit la possibilité pour le tribunal du travail d'appeler au besoin le centre compétent à la cause lorsque le centre partie à la cause conteste sa compétence.

Cette disposition est inspirée par l'article 71 alinéa 5 de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale.

Elle déroge à l'article 811 du code judiciaire qui prévoit que les cours et tribunaux ne peuvent ordonner d'office la mise en cause d'un tiers.

Si, à la suite d'une décision négative sur base d'incompétence, un recours est introduit contre le CPAS, les possibilités suivantes existent :

1. Le CPAS qui se considère comme incompétent fait application de l'article 813, 2e alinéa du Code judiciaire et peut immédiatement citer en intervention le CPAS qu'il considère comme compétent.

2. Le CPAS soulève uniquement l'incompétence sans citer le CPAS compétent. Dans ce cas, selon l'article 47, § 4, le tribunal de travail peut convoquer d'office le CPAS compétent. Dans ce cas, le Président du tribunal du travail demande au greffier de noter sur la feuille d'audience que le CPAS compétent sera convoqué par pli judiciaire afin de comparaître à la prochaine séance utile, à savoir

ting, te weten dat hiermee de zitting bedoeld wordt met respect voor de dagvaardingstermijn van 8 vrije dagen

Art. 48

De bevoegdheid van de arbeidsrechtbank wordt uitgebreid tot alle geschillen over de toepassing van het recht op maatschappelijke integratie en over de administratieve sancties die daarop van toepassing zijn.

Art. 49

Met de bedoeling statistieken te kunnen opmaken voorziet dit artikel in een informatieverplichting van de OCMW's aan het Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu. De concrete uitwerking hiervan wordt overgelaten aan de Koning.

Art. 50

Dit artikel geeft aan de Koning de mogelijkheid de bedragen van het leefloon te verhogen. Het is niet aangewezen dat de wetgever al de hoogte van deze verhoging vastlegt, want dat moet bepaald worden tijdens de rondetafelconferentie over de sociale solidariteit. De verhoging van het leefloon met 6% bovenop de verhoging met 4% op 1 januari 2002 is in elk geval een topprioriteit van de regering.

§ 2. De wet van 7 augustus op het bestaansminimum voorzorg in een systeem van welvaartsvastheid maar werd tot nu toe nooit toegepast. Het is aangewezen in voorliggende wet dat principe van welvaartsvastheid aan te houden, maar de toepassingsmodaliteiten ervan voor te leggen aan de rondetafelconferentie.

Art. 51

Omdat het leefloon principieel residuair van aard is en dus in verhouding moet blijven ten opzichte van andere minimum sociale zekerheidsuitkeringen, krijgt de Koning de bevoegdheid om het bedrag van de sociale minimumuitkeringen op te trekken. Met de sociale minimumuitkeringen wordt bedoeld alle vervangingsinkomens. In elk geval, ongeacht de berekeningswijze, moet het effectief uitbetaald vervangingsinkomen gelijk zijn aan het bedrag van het leefloon waarop de betrokkene gerechtigd zou zijn. De gezinsbijslag valt hier niet onder aangezien het geen vervangingsinkomen is.

la séance qui respecte le délai d'assignation de huit jours francs.

Art. 48

La compétence du tribunal du travail est étendue à toutes les contestations relatives à l'application du droit à l'intégration sociale ainsi que des sanctions administratives s'y appliquant.

Art. 49

Afin de pouvoir établir des statistiques, cet article prévoit une obligation d'information pour les CPAS à l'égard du Ministère des Affaires sociales, de la Santé publique et de l'Environnement. Le Roi doit en préciser les modalités concrètes.

Art. 50

Cet article donne la possibilité au Roi d'augmenter les montants du revenu d'intégration. Il ne convient pas que le législateur fixe déjà la hauteur de cette augmentation car cela doit être défini lors des tables rondes de la solidarité sociale. L'augmentation du revenu d'intégration de 6 % au-delà des 4 % prévus au 1er janvier 2002 est toutefois une priorité ferme du gouvernement.

§ 2. La loi du 7 août 1974 relative au minimex prévoyait un mécanisme de liaison du minimex au bien-être mais il n'a jamais été appliqué jusqu'à présent. Il convient de maintenir dans la présente loi ce principe de liaison au bien-être mais de soumettre les modalités d'application aux tables rondes de la solidarité sociale.

Art. 51

Etant donné que le revenu d'intégration est en principe de nature résiduelle et qu'il doit donc rester proportionnel aux minima de sécurité sociale, le Roi a le pouvoir d'augmenter le montant des prestations sociales minimales. Par prestations sociales minimales, il faut entendre tous les revenus de remplacement. En tout cas, indépendamment du mode de calcul, le revenu de remplacement effectivement payé doit être égal au montant du revenu d'intégration auquel l'intéressé aurait droit. Les allocations familiales ne sont pas prises en considération étant donné qu'elles ne constituent pas un revenu de remplacement.

Art. 52

Om de financiële last van studenten die gerechtigd zijn op een leefloon eerlijk te verspreiden over het grondgebied wordt voorzien in een afwijking van de algemene bevoegdheidsregel dat het OCMW van de gewoonlijke verblijfplaats bevoegd is. Naar analogie met de bevoegdheidsregels vervat in artikel 2 van de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, wordt in geval van studenten het OCMW van de gemeente bevoegd waar de student op het ogenblik van de aanvraag ingeschreven is in het bevolkings- en of vreemdelingenregister. Dit OCMW blijft bevoegd voor de ononderbroken duur van de studie. Zolang de persoon zijn studies sinds de aanvraag niet heeft stopgezet is er sprake van een ononderbroken studie. Periodes van ziekte, zittenblijven, heroriënteringen staan het feit van een ononderbroken studie niet in de weg.

Art. 53

Aangezien deze wet niet meer spreekt over een bestaansminimum maar wel over een leefloon, is het van belang dat aan de Koning de machtiging wordt gegeven om de terminologie van de vigerende bepalingen aan te passen.

Art. 54

De bestaansminimumwet van 1974 wordt opgeheven op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie.

Art. 55

Het OCMW blijft bevoegd voor de lopende dossiers inzake studenten en dit tot op het ogenblik dat zij hun studie voleindigd hebben.

Art. 56

De arbeidsovereenkomsten die reeds gesloten zijn in het kader van een herinschakelingsprogramma blijven ongewijzigd verder lopen. Op het theoretische juridische vlak verandert het recht op een bestaansminimum van de betrokkenen automatisch in een recht op een financiële tussenkomst waardoor de betrokkenen ook helemaal opgenomen worden door deze nieuwe wet.

Art. 52

En vue de répartir équitablement sur le territoire le coût financier des étudiants qui ont droit au revenu d'intégration, une dérogation est prévue pour la règle générale selon laquelle le CPAS de la résidence habituelle est compétent. Par analogie aux règles de compétence fixées dans l'article 2 de la loi du 2 avril 1965 relative à la prise en charge des secours accordés par les centres publics d'aide sociale, pour les étudiants, le CPAS de la commune où l'étudiant était inscrit au registre de la population ou au registre des étrangers. Ce CPAS reste compétent pendant la durée ininterrompue des études. Tant que la personne n'a pas arrêté ses études depuis la demande, il est question d'études ininterrompues. Les périodes de maladie, de redoublement d'année, de réorientation n'interrompent pas les études.

Art. 53

Etant donné qu'il n'est plus question de minimum de moyens d'existence dans la présente loi mais de revenu d'intégration, il importe donc d'autoriser le Roi à adapter l'ancienne terminologie des dispositions en vigueur.

Art. 54

La loi de 1974 concernant le minimum de moyens d'existence est abrogée au moment de l'entrée en vigueur de la loi concernant le droit à l'intégration sociale.

Art. 55

Le CPAS reste compétent pour les dossiers en cours concernant des étudiants et ce jusqu'au moment où ils ont terminé leurs études.

Art. 56

Les contrats de travail conclus dans le cadre d'un programme de réinsertion, continuent à courir sans modification. Au niveau juridique le droit à un minimum de moyens d'existence des intéressés se convertit automatiquement en un droit à une intervention financière, ce qui entraîne que les intéressés soient entièrement repris dans cette nouvelle loi.

Art. 57

Uitkeringen die in toepassing van de bestaansminimumwet van 1974 werden toegekend en waarvoor het OCMW nog geen staatstoelage ontving, blijven onderworpen aan de toelageregels voorzien in artikel 18 van de bestaansminimumwet van 1974.

Art. 61

De wet treedt in werking op 1 januari 2002

Art. 57

Les prestations octroyées en application de la loi de 1974 concernant le minimum de moyens d'existence et pour lesquelles le CPAS n'a pas encore reçu de subventions restent soumises aux règles en matière de subventions prévues à l'article 18 de la loi de 1974 concernant le minimum de moyens d'existence.

Art. 61

La présente loi entre en vigueur le 1er janvier 2002.

VOORONTWERP VAN WET**(onderworpen aan het advies van de Raad van State)****Voorontwerp van wet betreffende het recht op
maatschappelijke integratie****TITEL I***Recht op maatschappelijke integratie***HOOFDSTUK I****Algemene bepalingen****Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid bepaald in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Elke persoon heeft recht op maatschappelijke integratie, hetzij in de vorm van een tewerkstelling, hetzij in de vorm van een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie, hetzij in de vorm van leefloon.

De openbare centra voor maatschappelijk welzijn hebben tot opdracht dit recht te verzekeren.

Art. 3

Om te kunnen genieten van één van de drie vormen van het recht op maatschappelijke integratie moet de persoon tegelijkertijd en onverminderd de bijzondere voorwaarden die bij deze wet worden gesteld :

1° zijn werkelijke verblijfplaats in België hebben in de door de Koning te bepalen zin ;

2° meerderjarig zijn of hiermee gelijkgesteld zijn overeenkomstig de bepalingen van deze wet;

3° behoren tot één van de categorieën van volgende personen :

- hetzij de Belgische nationaliteit bezitten ;
- hetzij het voordeel genieten van de toepassing van de Verordening (E.E.G.) nr. 1612/68 van 15 oktober 1968 van de Raad van de Europese Gemeenschappen, betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap ;
- hetzij als vreemdeling ingeschreven zijn in het bevolkingsregister ;

- hetzij staatloos zijn en onder de toepassing vallen van het Verdrag betreffende de status van staatslozen, ondertekend te New-York op 28 september 1954 en goedgekeurd bij de wet van 12 mei 1960 ;
- hetzij vluchteling zijn in de zin van artikel 49 van de wet van 15 augustus 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen;

AVANT-PROJET DE LOI**(Soumis à l'avis du Conseil d'État)****Avant-projet de loi concernant le droit à
l'intégration sociale****TITRE Ier***Droit à l'intégration sociale***CHAPITRE Ier****Dispositions générales****Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Toute personne a droit à l'intégration sociale, soit sous la forme d'un emploi, soit sous la forme d'un projet individualisé d'intégration sociale, soit sous la forme d'un revenu d'intégration.

Les centres publics d'aide sociale ont pour mission d'assurer ce droit aux personnes.

Art. 3

Pour pouvoir bénéficier d'une des trois formes du droit à l'intégration sociale, la personne doit simultanément et sans préjudice des conditions spécifiques prévues par cette loi :

1° Avoir sa résidence effective en Belgique, dans le sens à déterminer par le Roi;

2° être majeur ou assimilé à une personne majeure en application des dispositions de la présente loi ;

3° appartenir à une des catégories des personnes suivantes:

- soit posséder la nationalité belge;
- soit bénéficier de l'application du Règlement (C.E.E.) n° 1612/68 du 15 octobre 1968 du Conseil des Communautés européennes relatif à la libre circulation des travailleurs à l'intérieur de la Communauté;
- soit être inscrit comme étranger au registre de la population;

- soit être un apatride et tomber sous l'application de la Convention relative au statut des apatrides, signée à New-York le 28 septembre 1954 et approuvée par la loi du 12 mai 1960;
- soit être un réfugié au sens de l'article 49 de la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers ;

4° niet over toereikende bestaansmiddelen beschikken, noch er aanspraak kunnen op maken, noch in staat zijn deze hetzij door eigen inspanningen, hetzij op een andere manier te verwerven. Het centrum berekent de bestaansmiddelen van de aanvrager overeenkomstig de bepalingen van titel II, hoofdstuk II, van deze wet;

5° werkbereid zijn, tenzij dit om gezondheids- of billijkheidsredenen niet mogelijk is.

6° zijn rechten laten gelden op uitkeringen die hij kan genieten krachtens de Belgische of buitenlandse sociale wetgeving.

Art. 4

§ 1. Er kan van de betrokkene worden gevergd dat hij zijn rechten laat gelden op onderhoudsgeld vanwege daartoe gehouden personen, deze laatste beperkt zijnde tot zijn echtgenoot of ex-echtgenoot en tot zijn ascendenten en descendenten in de eerste graad evenals de onderhoudsplichtigen bedoeld in artikel 364, eerste en tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek.

§ 2. De overeenkomsten over onderhoudsgeld zijn niet tegenstelbaar aan het centrum.

§ 3. Het centrum kan van rechtswege in naam en ten voordele van de betrokkene optreden om de in artikelen 3,6° en 4,§1 bedoelde rechten te laten gelden.

Art. 5

§ 1. Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder:

1° centrum : het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn;

2° minister : de minister bevoegd voor Maatschappelijke Integratie.

§ 2. In de Nederlandse tekst moeten de woorden « hij » en « zijn » telkens gelezen worden als « hij/zij » en « zijn/haar ».

HOOFDSTUK II

Gerechtigden

Afdeling 1

Maatschappelijke integratie door tewerkstelling

Art. 6

§ 1. Iedere meerderjarige persoon jonger dan 25 jaar heeft recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling aangepast aan de persoonlijke situatie van de jongere en zijn capaciteiten binnen de drie maanden vanaf de datum van zijn aanvraag wanneer hij voldoet aan de in de artikelen 3 en 4 gestelde voorwaarden.

4° ne pas disposer de ressources suffisantes, ni pouvoir y prétendre ni être en mesure de se les procurer, soit par ses efforts personnels, soit par d'autres moyens. Le centre calcule les ressources du demandeur conformément aux dispositions du titre II, chapitre II, de la présente loi ;

5° être disposée à travailler, à moins que des raisons de santé ou d'équité l'en empêchent.

6° faire valoir ses droits aux prestations dont il peut bénéficier en vertu de la législation sociale belge et étrangère.

Art. 4

§ 1er. Il peut être imposé à l'intéressé de faire valoir ses droits à l'égard des personnes qui lui doivent des aliments, ces dernières étant limitées à son conjoint ou ex-conjoint et à ses ascendants et descendants du premier degré, ainsi que les débiteurs d'aliments visés aux articles 364, alinéas 1er et 2, du Code civil.

§ 2. Les conventions relatives à une pension alimentaire ne sont pas opposables au centre .

§ 3. Le centre peut agir de plein droit au nom et en faveur de l'intéressé afin de faire valoir les droits visés aux articles 3,6° et 4, §1er.

Art. 5

§ 1er. Pour l'application de la présente loi il faut entendre par :

1° centre : le centre public d'aide sociale ;

2° ministre : le ministre qui a l'Intégration sociale dans ses attributions.

§ 2. Dans le texte néerlandais les mots « hij » et « zijn » doivent être lus comme « hij/zij » et « zijn/haar ».

CHAPITRE II

Bénéficiaires

Section 1ère

L'Intégration sociale par l'emploi

Art. 6

§ 1er. Toute personne majeure âgée de moins de 25 ans a droit à l'intégration sociale par l'emploi adapté à la situation personnelle du jeune et à ses capacités dans les trois mois de sa demande lorsqu'elle remplit les conditions prévues aux articles 3 et 4 .

§ 2. Het recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling kan bestaan uit hetzij een arbeidsovereenkomst hetzij een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie dat binnen een bepaalde periode leidt tot een arbeidsovereenkomst.

Art. 7

Voor de toepassing van artikel 6 wordt met een meerderjarige persoon gelijkgesteld de minderjarige persoon die hetzij ontvoegd is door huwelijk, hetzij één of meerdere kinderen ten laste heeft, hetzij bewijst zwanger te zijn.

Art. 8

De tewerkstelling in het kader van een arbeidsovereenkomst bedoeld in artikel 6, kan gerealiseerd worden met toepassing van artikel 60, § 7, of artikel 61 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

Dit recht blijft behouden zolang betrokkene niet gerechtigd is op een sociale uitkering waarvan het bedrag minstens gelijk is aan het leefloon waarop hij volgens zijn categorie aanspraak zou kunnen maken.

Art. 9

§ 1. Het recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling kan voor de persoon, bedoeld in artikel 6, eveneens verwezenlijkt worden doordat het centrum financieel tussenkomt in de kosten die verbonden zijn aan de inschakeling van de rechthebbende in het beroepsleven.

§ 2. De Koning stelt vast voor welke vormen van inschakeling het centrum financieel tussenkomt evenals het bedrag, de toekenningsvoorwaarden en de modaliteiten van deze financiële tegemoetkoming. De Koning kan de voorwaarden bepalen voor de toegang tot de verschillende inschakelings- en tewerkstellingsprogramma's.

§ 3. In afwijking van artikel 23 van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers, kan de financiële tussenkomst vanwege het centrum in mindering gebracht worden op het loon van de werknemer. Deze aftrek geschiedt dadelijk na de inhouding toegelaten krachtens artikel 23, eerste lid, 1°, van dezelfde wet en telt niet mee voor de grens van een vijfde, voorzien in artikel 23, tweede lid. Een financiële tegemoetkoming die aldus in mindering wordt gebracht op het loon van de werknemer, wordt niettemin voor de toepassing van de sociale en fiscale wetgeving als loon beschouwd.

§ 4. De Koning kan, bij een besluit vastgesteld na overleg in de ministerraad, onder de voorwaarden die Hij bepaalt, voor de werknemers die genieten van een financiële tussenkomst in hun loon vanwege het centrum :

1° afwijkingen voorzien aan de bepalingen van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, inzake het

§ 2. Le droit à l'intégration sociale par l'emploi peut faire l'objet soit d'un contrat de travail soit d'un projet individualisé d'intégration sociale menant, dans une période déterminée, à un contrat de travail.

Art. 7

En vue de l'application de l'article 6 est assimilée à une personne majeure, la personne mineure d'âge qui soit est émancipée par mariage, soit a un ou plusieurs enfants à sa charge, soit prouve qu'elle est enceinte.

Art. 8

L'emploi lié à un contrat de travail visé à l'article 6 peut être concrétisé selon les dispositions de l'article 60, § 7, ou de l'article 61 de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale.

Ce droit reste maintenu tant que l'intéressé n'est pas admis au bénéfice d'une allocation sociale d'un montant au moins égal au revenu d'intégration auquel il pourrait prétendre en fonction de sa catégorie

Art. 9

§ 1er. Le droit à l'intégration sociale par l'emploi peut également être réalisé pour la personne visée à l'article 6 par une intervention financière du centre dans les frais liés à l'intervention professionnelle de l'ayant droit.

§ 2. Le Roi détermine les types d'insertion pour lesquels le centre intervient financièrement ainsi que le montant, les conditions d'octroi et les modalités de cette intervention financière. Le Roi peut déterminer les conditions d'accès aux différents programmes d'insertion et d'emploi.

§ 3. Par dérogation à l'article 23 de la loi du 12 avril 1965 concernant la protection de la rémunération des travailleurs, l'intervention financière du centre peut être imputée sur la rémunération du travailleur. Cette imputation s'effectue directement après les retenues autorisées en vertu de l'article 23, alinéa 1er, 1°, de la même loi et n'intervient pas dans la limite d'un cinquième prévue à l'article 23, alinéa 2. Une intervention financière qui est imputée sur la rémunération du travailleur, est néanmoins considérée comme une rémunération en ce qui concerne la législation fiscale et sociale.

§ 4. Le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, dans les conditions qu'il détermine, pour les travailleurs occupés avec le bénéfice d'une intervention financière du centre dans leur rémunération :

1° prévoir des dérogations aux dispositions de la loi du 3 juillet 1978 relative aux contrats de travail, en ce qui concerne

naleven van de regels betreffende de verbreking van de arbeidsovereenkomst door de werknemer wanneer hij aangevraagd wordt in het kader van een andere arbeidsovereenkomst of benoemd wordt in een administratie;

2° een tijdelijke, gehele of gedeeltelijke vrijstelling voorzien van werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid bedoeld in artikel 38, §§ 3 en 3bis, van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers en van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid bedoeld in artikel 2, §§ 3 en 3bis, van de besluitwet van 10 januari 1945 betreffende de maatschappelijke zekerheid van mijnwerkers en ermee gelijkgestelden;

Art. 10

In afwachting van zijn tewerkstelling in het kader van een arbeidsovereenkomst, of in het kader van een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie of wanneer de persoon wegens gezondheids- of billijkheidsredenen niet kan werken, kan hij onder de bij deze wet gestelde voorwaarden, aanspraak maken op een leefloon.

Art. 11

§ 1. De toekenning en het behoud van het leefloon kan verbonden worden aan het sluiten van een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie ofwel op vraag van de betrokkene zelf, ofwel op initiatief van het centrum.

§ 2. Dit project is verplicht:

- a) wanneer het centrum op grond van billijkheidsredenen aanvaardt dat de betrokken persoon met het oog op een verhoging van zijn inschakelingskansen op de arbeidsmarkt, een studie met voltijds leerplan aanvat, hervat of verderzet in een door de gemeenschappen erkende, georganiseerde of betaalde onderwijsinstelling ;
- b) in geval van een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie dat leidt tot een beroepservaring of tewerkstelling in het kader van een arbeidsovereenkomst.

§ 3. Het project maakt het voorwerp uit van een schriftelijk contract gesloten tussen de rechthebbende en het centrum en, op vraag van één der partijen, één of meer tussenkomende derden. Het contract kan worden gewijzigd op verzoek van elke partij na de aanvaarding en tijdens de uitvoering.

De Koning bepaalt de minimumvoorwaarden en de modaliteiten waaraan een contract betreffende een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie moet voldoen, alsook de specifieke voorwaarden ervan ingeval van beroepsvorming enerzijds en studies met een voltijds leerplan anderzijds.

le respect des règles relatives à la rupture du contrat de travail par le travailleur lorsque celui-ci est engagé dans les liens d'un autre contrat de travail ou nommé dans une administration ;

2° prévoir une exonération temporaire, totale ou partielle, des cotisations patronales de sécurité sociale, visées à l'article 38, §§ 3 et 3bis, de la loi du 29 juin 1981 établissant les principes généraux de la sécurité sociale des travailleurs salariés et des cotisations patronales de sécurité sociale, visées à l'article 2, §§ 3 et 3bis, de l'arrêté-loi du 10 janvier 1945 concernant la sécurité sociale des ouvriers mineurs et assimilés ;

Art. 10

Dans l'attente d'un emploi lié à un contrat de travail, ou dans le cadre d'un projet individualisé d'intégration sociale visé à l'article 6, ou si la personne ne peut, pour des raisons de santé ou d'équité travailler, elle peut, aux conditions fixées par la présente loi, prétendre au revenu d'intégration.

Art. 11

§1. L'octroi et le maintien du revenu d'intégration peut être lié à la conclusion d'un projet individualisé d'intégration sociale, soit à la demande de l'intéressé lui-même, soit à l'initiative du centre.

§ 2. Ce projet est obligatoire :

- a) lorsque le centre accepte, sur la base de motifs d'équité, qu'en vue d'une augmentation de ses possibilités d'insertion professionnelle, la personne concernée entame, reprenne ou continue des études de plein exercice dans un établissement d'enseignement agréé, organisé ou subventionné par les communautés ;
- b) en cas de projet individualisé d'intégration sociale qui mène à une expérience professionnelle ou un emploi lié à un contrat de travail.

§ 3. Le projet fait l'objet d'un contrat écrit conclu entre le bénéficiaire et le centre et, à la demande d'une des parties, un ou plusieurs intervenants extérieurs. Le contrat peut être modifié à la demande de chacune des parties après acceptation et au cours de son exécution.

Le Roi fixe les conditions minimales et les modalités auxquelles un contrat contenant un projet individualisé d'intégration sociale doit répondre, ainsi que ses conditions spécifiques en cas de formation professionnelle d'une part et d'études de plein exercice d'autre part.

Afdeling 2

Maatschappelijke integratie door de toekenning van een leefloon

Art. 12

Iedere persoon vanaf 25 jaar heeft recht op maatschappelijke integratie wanneer hij voldoet aan de in de artikelen 3 en 4 gestelde voorwaarden.

Art. 13

§1. Het recht op maatschappelijke integratie kan worden gerealiseerd door ofwel de toekenning van een leefloon, ofwel een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie, ofwel een tewerkstelling in het kader van een arbeidsovereenkomst bedoeld in de artikelen 8 en 9.

§ 2. De toekenning en het behoud van een leefloon kan afhankelijk worden gesteld van het sluiten van een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie bedoeld in artikel 11, §§ 1 en 3, ofwel op verzoek van de betrokkene zelf, ofwel op initiatief van het centrum.

TITEL II

Toepassingsmodaliteiten van het recht op maatschappelijke integratie

HOOFDSTUK I

Bedrag van het leefloon

Art. 14

§ 1. Het leefloon bedoeld in artikel 13 bedraagt jaarlijks :

1° 4.400 EUR voor elke persoon die met één of meerdere personen samenwoont.

Onder samenwoning wordt verstaan het onder hetzelfde dak wonen van personen die hun huishoudelijke aangelegenheden hoofdzakelijk gemeenschappelijk regelen;

2° 6.600 EUR voor een alleenstaand persoon;

3° 7.700 EUR voor :

– een alleenstaand persoon die onderhoudsuitkeringen verschuldigd is ten aanzien van zijn kinderen, op grond van hetzij een rechterlijke beslissing, hetzij een notariële akte in het kader van een procedure tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed door onderlinge toestemming en die het bewijs van de betaling hiervan levert ;

– een persoon die voor de helft van de tijd uitsluitend samenwoont met hetzij een minderjarig ongehuwd kind dat hij te zijnen laste heeft gedurende deze periode, hetzij meerdere kinderen, onder wie minstens één ongehuwde minderjarige die hij te zijnen laste heeft gedurende deze periode, in het kader van een afwisselend verblijf, vastgelegd bij gerechtelijke beslissing of bij overeenkomst, bedoeld in artikel 1288 van het Gerechtelijk Wetboek.

Section 2

L'Intégration sociale par l'octroi d'un revenu d'intégration

Art. 12

Toute personne âgée à partir de ses 25 ans a droit à l'intégration sociale lorsqu'elle remplit les conditions prévues aux articles 3 et 4.

Art. 13

§ 1. Le droit à l'intégration sociale peut être réalisé sous la forme soit de l'octroi d'un revenu d'intégration, soit par un projet individualisé d'intégration, soit d'un emploi lié à un contrat de travail tel que visé aux articles 8 et 9.

§ 2. L'octroi et le maintien d'un revenu d'intégration peut être lié à la conclusion d'un projet individualisé d'intégration sociale visé à l'article 11, §§ 1 et 3, soit à la demande de l'intéressé lui-même, soit à l'initiative du centre.

TITRE II

Modalités d'application du droit à l'intégration sociale

CHAPITRE I

Montant du revenu d'intégration

Art. 14

§ 1er. Le revenu d'intégration annuel visé à l'article 13 s'élève à :

1° 4.400 EUR pour toute personne cohabitant avec une ou plusieurs personnes.

Il faut entendre par cohabitation le fait que des personnes vivent sous le même toit et règlent principalement en commun leurs questions ménagères;

2° 6.600 EUR pour une personne isolée;

3° 7.700 EUR pour :

– une personne isolée qui est redevable d'une pension alimentaire à l'égard de ses enfants, sur la base soit d'une décision judiciaire, soit d'un acte notarié dans le cadre d'une procédure de divorce ou de séparation de corps et de biens par consentement mutuel et qui fournit la preuve du paiement de cette pension ;

– une personne qui cohabite la moitié du temps uniquement soit avec un enfant mineur non marié à sa charge durant cette période, soit avec plusieurs enfants, parmi lesquels au moins un enfant mineur non marié qui est à sa charge durant cette période, dans le cadre de l'hébergement alterné, fixé par décision judiciaire ou par convention visée à l'article 1288 du Code Judiciaire.

4° 8.800 EUR voor een eenoudergezin met kinderlast.

Met eenoudergezin met kinderlast wordt bedoeld de persoon die uitsluitend samenwoont met hetzij een minderjarig ongehuwd kind te zijnen laste, hetzij meerdere kinderen, onder wie minstens één ongehuwde minderjarige te zijnen laste;

§ 2. Het bedrag van het leefloon wordt verminderd met de bestaansmiddelen van de aanvrager, berekend overeenkomstig de bepalingen van titel II, hoofdstuk II, van deze wet.

§ 3. De rechthebbende op een leefloon die zijn hoedanigheid van dakloze verliest door een woonst te betrekken die hem als hoofdverblijfplaats dient, heeft éénmaal in zijn leven recht op een verhoging gelijk aan één twaalfde van het jaarlijks bedrag van het leefloon, vastgesteld in § 1, eerste lid, 4°.

De Koning kan andere categorieën van personen gelijkstellen met daklozen.

Art 15

De in artikel 14, § 1, eerste lid, bedoelde bedragen zijn gekoppeld aan de spilindex 103,14 geldend op 1 juni 1999 (basis 1996 = 100) van de consumptieprijzen.

Zij schommelen overeenkomstig de bepalingen van de wet van 2 augustus 1971 houdende inrichting van een stelsel waarbij de wedden, lonen, pensioenen, toelagen en tegemoetkomingen ten laste van de openbare schatkist, sommige sociale uitkeringen, de bezoldigingsgrenzen waarmee rekening dient gehouden bij de berekening van sommige bijdragen van de sociale zekerheid der arbeiders, alsmede de verplichtingen op sociaal gebied opgelegd aan de zelfstandigen, aan het indexcijfer van de consumptieprijzen worden gekoppeld.

HOOFDSTUK II

Berekening van de bestaansmiddelen

Art. 16

§ 1. Onverminderd de toepassing van het bepaalde in § 2, komen alle bestaansmiddelen in aanmerking van welke aard en oorsprong ook, waarover de aanvrager beschikt, met inbegrip van alle uitkeringen krachtens de Belgische of buitenlandse sociale wetgeving. Kunnen eveneens in aanmerking worden genomen binnen de perken bepaald door de Koning, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de bestaansmiddelen van de personen met wie de aanvrager samenwoont.

De Koning bepaalt, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad de modaliteiten van het onderzoek naar de bestaansmiddelen en stelt de regels vast van de berekening van die middelen.

§ 2. De Koning kan bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad de inkomsten aanduiden die, hetzij voor het

4° 8.800 EUR pour la famille monoparentale avec charge d'enfant(s).

Par famille monoparentale avec charge d'enfant(s) on entend la personne qui cohabite uniquement soit avec un enfant mineur non marié à sa charge, soit avec plusieurs enfants, parmi lesquels au moins un enfant mineur non marié à sa charge ;

§ 2. Le montant du revenu d'intégration est diminué des ressources du demandeur, calculées conformément aux dispositions du titre II, chapitre II, de la présente loi.

§ 3. Le bénéficiaire d'un revenu d'intégration qui perd sa qualité de sans-abri en occupant un logement qui lui sert de résidence principale a droit, une seule fois dans sa vie, à une majoration d'un douzième du montant annuel du revenu d'intégration, fixé au § 1er, alinéa 1er, 4°.

Le Roi peut assimiler d'autres catégories de personnes à des sans-abri.

Art. 15

Les montants visés à l'article 14, § 1er, alinéa 1er, sont rattachés à l'indice 103,14 applicable au 1er juin 1999 (base 1996 = 100) des prix à la consommation.

Ils varient conformément aux dispositions de la loi du 2 août 1971 organisant un régime de liaison à l'indice des prix à la consommation, des traitements, salaires, pensions, allocations et subventions à charge du trésor public, de certaines prestations sociales, des limites de rémunération à prendre en considération pour le calcul de certaines cotisations de sécurité sociale des travailleurs, ainsi que des obligations imposées en matière sociale aux travailleurs indépendants.

CHAPITRE II

Calcul des ressources

Art. 16

§ 1er. Sans préjudice de l'application de la disposition du § 2, toutes les ressources, quelle qu'en soit la nature ou l'origine, dont dispose le demandeur, sont prises en considération, y compris toutes les prestations allouées en vertu de la législation sociale belge ou étrangère. Peuvent également être prises en considération, dans les limites fixées par le Roi par arrêté délibéré en Conseil des Ministres, les ressources des personnes avec lesquelles le demandeur cohabite.

Le Roi détermine, par arrêté délibéré en Conseil des Ministres, les modalités de l'enquête sur les ressources et fixe les règles de calcul de celles-ci.

§ 2. Le Roi peut déterminer par arrêté délibéré en Conseil des Ministres les ressources dont il ne sera pas tenu compte,

geheel, hetzij gedeeltelijk, niet in aanmerking komen bij het berekenen van de bestaansmiddelen.

HOOFDSTUK III

Toekenningsprocedure

Afdeling 1

Informatieplicht

Art. 17

Het centrum is verplicht aan elke persoon die daar om verzoekt, alle dienstige inlichtingen te verstrekken betreffende zijn rechten en plichten inzake het leefloon en de maatschappelijke integratie door tewerkstelling. Het centrum is verplicht uit eigen beweging de belanghebbende persoon alle bijkomende informatie te verschaffen die nodig is voor de behandeling van zijn aanvraag of het behoud van zijn rechten.

De Koning bepaalt wat onder dienstige inlichtingen moet verstaan worden.

Afdeling 2

Aanvraag en ambtshalve toekenning

Art. 18

§ 1. Het recht op een leefloon of op maatschappelijke integratie door tewerkstelling wordt, hetzij op initiatief van het bevoegd centrum, hetzij op aanvraag van de belanghebbende zelf of van ieder persoon die hij hiervoor schriftelijk heeft aangewezen, toegekend, herzien of stopgezet door dit centrum.

Onder «bevoegd centrum» wordt verstaan het centrum bedoeld door de artikelen 1, eerste lid 1° en 2 van de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

Indien het een dakloze persoon betreft, is het centrum bedoeld in artikel 57bis van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn bevoegd.

§ 2. De aanvraag wordt, de dag zelf van haar ontvangst, chronologisch ingeschreven in het daartoe gehouden register.

De schriftelijke aanvraag wordt ondertekend door de belanghebbende of de aangewezen persoon. Wanneer de aanvraag mondeling wordt gedaan, ondertekent de belanghebbende of de aangewezen persoon in het vak ad hoc het daartoe gehouden register.

§ 3. Het centrum zendt of overhandigt dezelfde dag aan de aanvrager een ontvangstbewijs.

Elk ontvangstbewijs moet melding maken van de onderzoekstermijn van de aanvraag, en van het bepaalde in artikel 22, eerste lid.

soit en totalité, soit partiellement pour le calcul des ressources.

CHAPITRE III

Procédure d'octroi

Section 1ère

Devoir d'information

Art. 17

Le centre est tenu de communiquer à toute personne qui en fait la demande toute information utile au sujet de ses droits et obligations en matière de revenu d'intégration et d'intégration sociale par l'emploi. Le centre est tenu de communiquer de sa propre initiative à la personne concernée toute information complémentaire utile au traitement de sa demande ou au maintien de ses droits.

Le Roi détermine ce qu'il faut entendre par information utile.

Section 2

Demande et octroi d'office

Art. 18

§ 1er. Le centre compétent accorde, revoit ou retire le droit au revenu d'intégration ou à l'intégration sociale par l'emploi soit de sa propre initiative, soit à la demande de l'intéressé lui-même ou de toute personne qu'il a désignée par écrit à cet effet.

Il y a lieu d'entendre par «centre compétent», le centre visé par les articles 1er, alinéa premier 1° et 2 de la loi du 2 avril 1965 relative à la prise en charge de l'aide sociale accordée par les centres publics d'aide sociale.

S'il s'agit d'une personne sans abri, le centre compétent est celui visé à l'article 57bis de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale.

§ 2. Le jour de sa réception, la demande est inscrite dans le registre tenu à cet effet par ordre chronologique.

La demande écrite est signée par l'intéressé ou par la personne désignée. Lorsque la demande est orale, l'intéressé ou la personne désignée signe dans la case ad hoc du registre tenu à cet effet.

§ 3. Le centre adresse ou remet le même jour un accusé de réception au demandeur.

Tout accusé de réception doit indiquer le délai d'examen de la demande et les dispositions de l'article 22, alinéa 1er.

§ 4. Wanneer een centrum een aanvraag ontvangt waarvoor het zich onbevoegd acht, maakt het deze aanvraag over binnen de vijf kalenderdagen aan het volgens hem bevoegd centrum. Binnen dezelfde termijn wordt de aanvrager in kennis gesteld van deze overmaking. Op straffe van nietigheid gebeurt de overmaking van de aanvraag aan het bevoegd geachte OCMW, evenals de kennisgeving van de overmaking aan de aanvrager, door een brief met vermelding van de redenen van onbevoegdheid.

De aanvraag zal evenwel worden gevalideerd op de datum van ontvangst bij het eerste centrum, zoals bepaald in § 2.

Het centrum dat deze verplichting niet naleeft, moet overeenkomstig de door deze wet gestelde voorwaarden, het leefloon of de maatschappelijke integratie door tewerkstelling toekennen zolang het de aanvraag niet heeft overgezonden en de redenen die aan de onbevoegdheid ten grondslag liggen niet heeft medegedeeld.

De beslissing van onbevoegdheid kan worden genomen door de Voorzitter mits zijn beslissing aan de raad te onderwerpen op de eerstvolgende vergadering met het oog op haar bekrachtiging.

§ 5. Het centrum waarbij een verzoek tot het bekomen van sociale prestaties wordt ingediend waarvoor het niet bevoegd is, zendt dit onverwijld door aan de bevoegde instelling van sociale zekerheid. De verzoeker wordt daarvan verwittigd.

§ 6. Wanneer het centrum een aanvraag tot het bekomen van een recht op maatschappelijke integratie ontvangt welke door een andere instelling van sociale zekerheid is overgemaakt, zal de aanvraag gevalideerd worden op de datum van indiening bij de onbevoegde instelling, zijnde de datum van het postmerk en, bij gebreke hiervan, de datum van de ontvangst van de aanvraag.

Afdeling 3

Onderzoek van de aanvraag

Art. 19

§ 1. Met het oog op de toekenning van het leefloon of van de maatschappelijke integratie door tewerkstelling, met het oog op de herziening of de intrekking van een beslissing dienangaande of met het oog op een beslissing tot schorsing van de uitbetaling van het leefloon, verricht het centrum een sociaal onderzoek.

Voor het sociaal onderzoek moet het centrum een beroep doen op maatschappelijke werkers, volgens de kwalificatievoorwaarden bepaald door de Koning.

§ 2. De aanvrager is ertoe gehouden elke voor het onderzoek van zijn aanvraag nuttige inlichting en machtiging te geven.

§ 3. Het centrum verzamelt alle ontbrekende inlichtingen om de rechten van de betrokkene te kunnen beoordelen wanneer de aanvrager dit niet kan doen.

§ 4. Lorsqu'un centre reçoit une demande pour laquelle il ne se considère pas compétent, il transmet cette demande dans les cinq jours calendrier par écrit au centre qu'il estime être compétent. Dans le même délai il avertit le demandeur par écrit de cette transmission. Sous peine de nullité, la transmission de la demande au CPAS considéré comme étant compétent, ainsi que la notification au demandeur de la transmission, se fait au moyen d'une lettre mentionnant les raisons de l'incompétence.

Toutefois, la demande sera validée à la date de sa réception au premier centre, telle que déterminée au § 2.

Le centre qui manque à cette obligation doit accorder, aux conditions fixées par la présente loi, le revenu d'intégration ou l'intégration sociale par l'emploi tant qu'il n'a pas transmis la demande ni communiqué les raisons invoquées pour justifier l'incompétence.

La décision d'incompétence peut être prise par le président à charge pour lui de soumettre sa décision au conseil à la plus prochaine réunion, en vue de la ratification.

§ 5. Le centre auprès duquel une demande d'obtention de prestations sociales est introduite, pour laquelle il n'est pas compétent, la transmet sans délai à l'institution de sécurité sociale compétente. Le demandeur en est avisé.

§ 6. Lorsque le centre reçoit une demande d'obtention du droit à l'intégration sociale, transmise par une autre institution de sécurité sociale, la demande sera validée à la date d'introduction auprès de l'institution non compétente, à savoir la date du cachet de la poste et, à défaut de celui-ci, la date de réception de la demande.

Section 3

Examen de la demande

Art. 19

§ 1er. Le centre procède à une enquête sociale en vue de l'octroi du revenu d'intégration ou de l'intégration sociale par l'emploi, en vue de la révision ou du retrait d'une décision y afférente ou en vue d'une décision de suspension de paiement du revenu d'intégration.

Le centre doit recourir pour l'enquête sociale à des travailleurs sociaux, selon les conditions de qualification fixées par le Roi.

§ 2. L'intéressé est tenu de fournir tout renseignement et autorisation utile à l'examen de sa demande.

§ 3. Le centre recueille toutes les informations faisant défaut en vue de pouvoir apprécier les droits de l'intéressé, lorsque le demandeur ne peut le faire.

§ 4. De Koning bepaalt bij besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad:

1° welke inlichtingen en machtigingen door de aanvrager tenminste moeten worden gegeven op een daartoe bij de aanvraag van het leefloon of van de maatschappelijke integratie door tewerkstelling op te stellen formulier;

2° onder welke voorwaarden en op welke wijze het centrum inlichtingen kan inwinnen bij de openbare besturen die Hij aanduidt.

Art. 20

Het centrum moet de betrokkene horen, indien hij hierom verzoekt, alvorens een beslissing te nemen met betrekking tot:

- de toekenning, weigering of herziening van een leefloon of van een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie of van maatschappelijke integratie door tewerkstelling;
- de sancties bedoeld in artikel 30, § 1;
- de terugvordering ten laste van een persoon die het leefloon heeft genoten.

Het centrum moet de betrokkene in kennis stellen van dit recht, overeenkomstig de modaliteiten bepaald door de Koning.

De betrokkene oefent zijn recht om te worden gehoord uit ten aanzien van hetzij de raad, hetzij het bevoegde orgaan met beslissingsbevoegdheid in het concrete geval.

De betrokkene kan zich bij de uitoefening van zijn recht om te worden gehoord, laten bijstaan of vertegenwoordigen door een persoon naar zijn keuze.

Afdeling 4

Beslissing

Art. 21

§ 1. Elke beslissing met individuele strekking die rechtsgevolgen heeft ten aanzien van de aanvrager van een leefloon of een maatschappelijke integratie door tewerkstelling moet op schrift worden gesteld en met redenen worden omkleed. Deze motivering moet zowel betrekking hebben op de juridische als op de feitelijke elementen die aan de beslissing ten gronde liggen en moet afdoende zijn.

Wanneer de beslissing betrekking heeft op een geldsom, moet ze het toegekende bedrag vermelden, alsmede de wijze van berekening en de regelmaat van de betalingen.

§ 2. De beslissing moet de volgende vermeldingen bevatten:

- 1° de mogelijkheid om bij de bevoegde rechtbank een beroep in te stellen;
- 2° het adres van de bevoegde rechtbank;
- 3° de termijn om een beroep in te stellen en de wijze waarop dit moet gebeuren;
- 4° de inhoud van de artikelen 728 en 1017 van het Gerechtelijk Wetboek;

§ 4. Le Roi, par arrêté délibéré en Conseil des Ministres, détermine:

1° les informations et les autorisations qui doivent être données au minimum par le demandeur au moyen d'un formulaire à compléter à cet effet lors de la demande de revenu d'intégration ou d'intégration sociale par l'emploi;

2° les conditions et les modalités dans lesquelles le centre peut recueillir des informations auprès des administrations publiques qu'il désigne.

Art. 20

Le centre est tenu d'entendre le demandeur, si celui-ci le demande, avant de prendre une décision relative à:

- l'octroi, le refus ou la révision d'un revenu d'intégration, d'un projet individualisé d'intégration sociale, ou d'une intégration sociale par l'emploi;
- les sanctions visées à l'article 30, § 1er;
- la récupération à charge d'une personne qui a perçu le revenu d'intégration.

Le centre est tenu d'informer l'intéressé de ce droit, selon les modalités fixées par le Roi.

L'intéressé exerce son droit d'être entendu soit du conseil, soit de l'organe délégué ayant un pouvoir de décision dans le cas concret.

Lors de l'exercice de son droit d'être entendu, l'intéressé peut se faire assister ou représenter par une personne de son choix.

Section 4

Décision

Art. 21

§ 1er. Toute décision à portée individuelle ayant des conséquences juridiques pour le demandeur d'un revenu d'intégration ou d'une intégration sociale par l'emploi est écrite et motivée. Cette motivation porte tant sur les éléments juridiques que sur les éléments de fait sur lesquels repose la décision et elle doit être suffisante.

Lorsque la décision porte sur une somme d'argent, elle doit mentionner le montant alloué, ainsi que le mode de calcul et la périodicité des paiements.

§ 2. La décision doit contenir les mentions suivantes :

- 1° la possibilité d'intenter un recours devant le tribunal compétent;
- 2° l'adresse du tribunal compétent;
- 3° le délai et les modalités pour intenter un recours;
- 4° le contenu des articles 728 et 1017 du Code judiciaire;

5° de refertes van het dossier en van de dienst en de maatschappelijke werker die het dossier beheert;

6° de mogelijkheid om opheldering te verkrijgen omtrent de beslissing bij de dienst die het dossier beheert ;

7° het feit dat de uitvoerbaarheid van de genomen beslissing niet wordt geschorst door het instellen van een beroep bij de bevoegde rechtbank.

8° desgevallend, de periodiciteit van de betaling.

Indien de beslissing de in dit artikel genoemde vermeldingen niet bevat, gaat de in artikel 47, tweede alinea bedoelde termijn om een beroep in te stellen niet in.

§ 3. De beslissing wordt binnen acht dagen bij aangetekende zending of tegen ontvangstbewijs betekend aan de betrokkene op de wijze die door de Koning kan worden bepaald. De datum van de poststempel of van het ontvangstbewijs zijn doorslaggevend.

§ 4. Onverminderd de verplichting tot onmiddellijke dienstverlening hem opgelegd door de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn beslist het centrum binnen dertig dagen na ontvangst van de aanvraag.

In de gevallen bedoeld door artikel 18, § 4, derde lid, en § 6, beslist het centrum aan wie de aanvraag werd overgemaakt binnen de 30 dagen volgend op de dag waarop het aangezochte centrum of instelling van sociale zekerheid de aanvraag heeft overgemaakt.

§ 5. De beslissing houdende toekenning of verhoging van een leefloon die genomen wordt ingevolge een door de betrokkene ingediende aanvraag heeft uitwerking op de datum van ontvangst van die aanvraag.

In afwijking van het voorgaand lid heeft de beslissing die genomen wordt door het bevoegde centrum in het geval van artikel 18, §4, derde lid, uitwerking op de datum waarop de aanvraag door het eerste aangezochte centrum werd overgemaakt.

Geldt het een beslissing van ambtswege dan bepaalt het centrum in zijn beslissing de dag waarop deze uitwerking heeft.

§ 6. Elke beslissing tot toekenning, weigering of herziening van een leefloon of een maatschappelijke integratie door tewerkstelling, wordt medegedeeld aan de minister, op de wijze door de Koning bepaald en binnen acht dagen volgend op het einde van de maand waarin deze beslissing werd genomen.

Art. 22

§ 1. Onverminderd de wettelijke en reglementaire bepalingen inzake de verjaring, herziet het centrum een beslissing in geval van :

1. gewijzigde omstandigheden die een terugslag hebben op de rechten van de persoon,
2. een wijziging van het recht door een wettelijke of reglementaire bepaling;
3. een juridische of materiële vergissing van het OCMW;

5° les références du dossier et du service et l'assistant sociale qui gère celui-ci;

6° la possibilité d'obtenir toute explication sur la décision auprès du service qui gère le dossier.;

7° le fait que la mise à exécution de la décision prise n'est pas suspendue par l'introduction d'un recours devant le tribunal compétent.

8° s'il y a lieu, la périodicité du paiement.

Si la décision ne contient pas les mentions prévues dans cet article, le délai de recours visé à l'article 47, alinéa 2 ne commence pas à courir.

§ 3. La décision est notifiée à l'intéressé dans les huit jours sous pli recommandé ou contre accusé de réception, selon les modalités qui peuvent être déterminées par le Roi. La date du cachet de la poste ou de l'accusé de réception font foi.

§ 4. Sans préjudice de l'obligation d'accorder une aide immédiate qui lui est imposée par la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale, le centre prend sa décision dans les trente jours qui suivent la réception de la demande.

Dans les cas visés à l'article 18, § 4, troisième alinéa, et § 6, le centre a qui la demande a été transmise décide dans les trente jours suivant le jour ou le premier centre ou l'institution de sécurité sociale a transmis la demande.

§ 5. La décision accordant ou majorant un revenu d'intégration, intervenue à la suite d'une demande introduite par l'intéressé, a effet à la date de la réception de cette demande.

En dérogation à l'alinéa précédent, la décision prise par le CPAS compétent dans le cas visé à l'article 18, § 4, alinéa 3, produit ses effets à la date à laquelle la demande a été transmise par le premier centre saisi.

S'il s'agit d'une décision d'office, le centre fixe dans sa décision la date à laquelle cette décision produit ses effets.

§ 6. Toute décision d'octroi, de refus ou de révision d'un revenu d'intégration ou d'une intégration sociale par un emploi, est communiquée au ministre, selon les modalités déterminées par le Roi, dans les huit jours suivant la fin du mois au cours duquel cette décision a été prise.

Art. 22

§ 1er. Sans préjudice des dispositions légales et réglementaires en matière de prescription, le CPAS revoit une décision en cas:

1. de modification des circonstances qui ont une incidence sur les droits de la personne,
2. de modification du droit par une disposition légale ou réglementaire;
3. d'erreur juridique ou matérielle du CPAS;

4. verzuim, onvolledige en onjuiste verklaringen van de persoon.

Met het oog op een eventuele herziening moet, in de gevallen waar het leefloon of de maatschappelijke integratie door tewerkstelling werd toegekend, de betrokkene onmiddellijk aangifte doen van elk nieuw gegeven dat een weerslag kan hebben op het hem toegekende bedrag of op zijn situatie als rechthebbende.

Met hetzelfde oogmerk moet het centrum geregeld, en minstens om het jaar, nagaan of de toekenningsvoorwaarden vervuld blijven.

§ 2. De herziening gebeurt door het nemen van een nieuwe beslissing die uitwerking heeft op de datum waarop deze beslissing had moeten ingaan.

In afwijking van het eerste lid, heeft de herziening uitwerking op de eerste dag van de maand na de kennisgeving in geval van een juridische of materiële vergissing van het OCMW wanneer de volgende voorwaarden tegelijkertijd vervuld zijn:

1° het recht op de prestatie is kleiner dan het aanvankelijk toegekende recht;

2° de persoon kon zich niet vergewissen van de vergissing.

Afdeling 5

Betaling

Art. 23

§ 1. De eerste betaling van het leefloon geschiedt binnen de vijftien dagen van de beslissing ; indien voorschotten werden toegekend, wordt het bedrag ervan in mindering gebracht van de sommen toegekend voor de periode waarop zij betrekking hebben.

De andere betalingen geschieden per week, per veertien dagen of per maand naar keuze van het centrum.

De Koning kan nadere regels voor deze uitbetaling bepalen.

§ 2. Bij laattijdige betaling brengt het leefloon van rechtswege intrest op vanaf zijn opeisbaarheid, zijnde de zestiende dag volgend op de beslissing. Is de beslissing genomen met een vertraging die te wijten is aan het centrum, dan is de intrest verschuldigd vanaf de zesenvestigste dag na het indienen van de aanvraag.

De Koning kan de modaliteiten van de berekening van de intrest bepalen. Hij kan tevens het intresttarief bepalen, zonder dat dit lager mag zijn dan het gewoon tarief van de voorschotten boven plafond vastgesteld door de Nationale Bank.

§ 3. De uitbetaling wordt geheel of gedeeltelijk geschorst ten opzichte van de gerechtigde die ten laste van een overheid in uitvoering van een rechterlijke beslissing gedwongen in een instelling verblijft. De Koning bepaalt de toepassingsmodaliteiten.

4. d'omission, de déclarations incomplètes et inexactes de la personne.

.En vue d'une révision éventuelle, l'intéressé doit, dans les cas où le revenu d'intégration ou l'intégration sociale par l'emploi a été accordé, faire déclaration immédiate de tout élément nouveau susceptible d'avoir une répercussion sur le montant qui lui a été accordé ou sur sa situation d'ayant droit.

Dans le même but, le centre examinera régulièrement, et ce au moins une fois l'an, si les conditions d'octroi sont toujours réunies.

§ 2. La révision s'effectue par la prise d'une nouvelle décision qui produit ses effets à la date à laquelle cette décision aurait dû prendre cours.

En dérogation à l'alinéa 1er, la révision produit ses effets le premier jour du mois suivant la notification en cas d'erreur juridique ou matérielle du CPAS lorsque les conditions suivantes sont remplies simultanément:

1° le droit à la prestation est inférieur au droit octroyé initialement;

2° la personne ne pouvait se rendre compte de l'erreur.

Section 5

Païement

Art. 23

§ 1er. Le premier paiement du revenu d'intégration est effectué dans les quinze jours de la décision ; si des avances ont été consenties, leur montant est défalqué des sommes allouées pour la période correspondante.

Les autres paiements se font par semaine, par quinzaine ou par mois au choix du centre.

Le Roi peut préciser les modalités de ce paiement.

§ 2. En cas de retard de paiement, le revenu d'intégration porte intérêt de plein droit à partir de la date de son exigibilité, à savoir le seizième jour suivant la décision. Si cette décision est prise avec un retard imputable au centre, les intérêts sont dus à partir du quarante-sixième jour suivant l'introduction de la demande.

Le Roi peut déterminer les modalités de calcul de l'intérêt. Il peut également fixer le taux d'intérêt sans que celui-ci puisse être inférieur au taux normal des avances en compte courant hors plafond fixé par la Banque nationale.

§ 3. Le paiement est suspendu entièrement ou partiellement à l'égard du bénéficiaire contraint de séjourner dans une institution à charge d'une autorité en exécution d'une décision judiciaire. Le Roi fixe les modalités d'application.

§ 4. De Koning bepaalt aan welke personen de vervallen en niet-uitgekeerde termijnen worden uitbetaald bij het overlijden van de gerechtigde op een leefloon.

HOOFDSTUK IV

Terugvorderingen

Art. 24

§1. Het leefloon uitgekeerd met toepassing van deze wet wordt op de betrokkene verhaald :

1° in het geval van een herziening met terugwerkende kracht, bedoeld in artikel 22, § 2, van deze wet.

In geval van een vergissing vanwege het centrum kan het centrum ofwel het onverschuldigde terugvorderen, ofwel op eigen initiatief, of op aanvraag van de betrokkene geheel of gedeeltelijk afzien van de terugvordering.

2° indien hij de beschikking krijgt over inkomsten krachtens rechten die hij bezat tijdens de periode waarvoor hem een leefloon werd uitbetaald. In dit geval is de terugvordering beperkt tot beloop van het bedrag waarvoor die inkomsten bij de berekening van het leefloon in aanmerking hadden moeten worden genomen indien hij er te dien tijde reeds de beschikking over zou gehad hebben. In afwijking van artikel 1410 van het Gerechtelijk Wetboek treedt het centrum van rechtswege en tot beloop van dat bedrag in de rechten die de begunstigde op de hierboven bedoelde inkomsten kan doen gelden;

§ 2. Buiten de gevallen bedoeld in § 1 is geen terugvordering van het leefloon ten overstaan van de betrokkene mogelijk. Elke hiermee tegenstrijdige overeenkomst is van nul en geenlei waarde.

§ 3. De in §1 vermelde beslissing moet conform zijn aan de bepalingen van artikel 21, §§ 1, 2 en 3.

§ 4. De onverschuldigd betaalde bedragen brengen van rechtswege intrest op vanaf de betaling, indien de onverschuldigde betaling het gevolg is van arglist, bedrog of bedrieglijke handelingen van de belanghebbende persoon.

Art. 25

§ 1. Dit artikel is toepasselijk op het geval van terugvordering bedoeld in artikel 24 § 1, 1°.

§ 2. Het centrum moet aan de betrokkene bij schrijven kennis geven van zijn beslissing om het hem uitgekeerde leefloon van hem terug te vorderen. Deze beslissing moet, naast de vermeldingen bedoeld in artikel 21, § 2, de volgende aanduidingen bevatten :

1° de vaststelling dat er onverschuldigde bedragen zijn betaald;

2° het totale bedrag van wat onverschuldigd is betaald, alsmede de berekeningswijze ervan;

§ 4. Le Roi détermine les bénéficiaires des arrérages échus et non encore payés, lors du décès du bénéficiaire du revenu d'intégration.

CHAPITRE IV

Des recouvrements

Art. 24

§1. Le revenu d'intégration versé en application de la présente loi est récupéré à charge de l'intéressé :

1° en cas de révision à effet rétroactif, visée à l'article 22, § 2, de la présente loi;

En cas d'erreur du centre, le centre peut soit récupérer l'indu, soit de sa propre initiative, ou à la demande de l'intéressé, renoncer totalement ou partiellement à la récupération.

2° lorsqu'il vient à disposer de ressources en vertu de droits qu'il possédait pendant la période pour laquelle le revenu d'intégration lui a été versé. Dans ce cas, la récupération est limitée au montant des ressources qui auraient dû être prises en considération pour le calcul du revenu d'intégration à payer s'il en avait déjà disposé à ce moment. Par dérogation à l'article 1410 du Code judiciaire, le centre est subrogé de plein droit, jusqu'à concurrence de cette somme, dans les droits que le bénéficiaire peut faire valoir aux ressources susvisées;

§ 2. En dehors des cas visés au § 1er, une récupération du revenu d'intégration auprès de l'intéressé n'est pas possible. Toute convention contraire est considérée comme nulle et non avenue.

§ 3. La décision mentionnée au §1er doit être conforme aux dispositions de l'article 21, §§ 1, 2 et 3.

§ 4. Les montants payés indûment portent intérêt de plein droit à partir du paiement, si le paiement indu résulte de fraude, de dol ou de manoeuvres frauduleuses de la part de la personne intéressée.

Art. 25

§ 1er. Cet article s'applique au cas de récupération visé à l'article 24 § 1, 1°

§ 2. Le centre doit notifier par écrit sa décision à l'intéressé afin de récupérer auprès de lui le revenu d'intégration qui lui a été payé. Cette décision doit comporter, outre les mentions visées à l'article 21, § 2, les indications suivantes :

1° la constatation que des montants indus ont été payés;

2° le montant total de ce qui a été payé indûment, ainsi le mode de calcul;

3° de inhoud en de refertes van de bepalingen in strijd waarmee de betalingen zijn gedaan;

4° de in aanmerking genomen verjaringstermijn;

5° de mogelijkheid voor het centrum om van de terugvordering van onverschuldigd betaalde bedragen af te zien en de procedure die hiervoor moet worden gevolgd;

6° de mogelijkheid om een met redenen omkleed voorstel tot terugbetaling in schijven voor te leggen.

Wanneer de beslissing de genoemde vermeldingen niet bevat, gaat de in artikel 47, tweede lid bedoelde termijn om een beroep in te stellen niet in.

Het centrum kan zijn beslissing eerst ten uitvoer leggen na verloop van één maand. Indien de betrokkene binnen deze tijd verzoekt van de terugvordering af te zien, kan het centrum niet handelend optreden tenzij na zijn beslissing te hebben bevestigd door een nieuwe beslissing dat bij aangetekend schrijven aan de betrokkene wordt meegedeeld.

§ 3. De Koning bepaalt onder welke voorwaarden het centrum afziet van de terugvordering van het onverschuldigde bij het overlijden van de persoon aan wie is betaald.

Art. 26

Het leefloon door een centrum uitgekeerd met toepassing van deze wet wordt krachtens een eigen recht door dit centrum verhaald, binnen de grenzen, onder de voorwaarden en modaliteiten bepaald door de Koning, op de onderhoudsplichtigen over wie sprake is in artikel 4, § 1, evenals de onderhoudsplichtigen bedoeld in artikel 336 van het Burgerlijk Wetboek, tot beloop van het bedrag waartoe zij gehouden zijn gedurende de tijd dat het leefloon is uitgekeerd.

Art. 27

Het centrum verhaalt het leefloon krachtens een eigen recht op de persoon die verantwoordelijk is voor de verwonding of ziekte die aanleiding gegeven heeft tot de betaling van het leefloon.

Wanneer de verwonding of ziekte het gevolg is van een misdrijf, kan de vordering tegelijk met de strafrechtelijke vordering en voor dezelfde rechter worden ingesteld.

Art 28

Het centrum kan slechts afzien van de terugvorderingen bedoeld in de artikelen 24, §1, 26 en 27 bij een individuele beslissing en om redenen van billijkheid die in de beslissing omstandig worden gemotiveerd.

De betrokkene kan billijkheidsredenen aanvoeren ten einde de terugvordering te vermijden.

Geen terugvordering moet worden ingesteld indien de kosten of inspanningen hieraan verbonden, niet opwegen tegen het verwachte resultaat.

3° le contenu et les références des dispositions en violation desquelles les paiements ont été effectués;

4° le délai de prescription pris en considération;

5° la possibilité pour le centre de renoncer à la récupération des montants payés indûment et la procédure à suivre à cet effet;

6° la possibilité de soumettre une proposition dûment motivée de remboursement par tranches.

Lorsque la décision ne comporte pas les mentions précitées, le délai de recours visé à l'article 47, alinéa ne commence pas à courir.

Le centre ne peut exécuter sa décision de récupération qu'après un délai d'un mois. Si l'intéressé demande dans ce délai qu'il soit renoncé à la récupération, le centre ne peut agir qu'après avoir confirmé sa décision par une nouvelle décision communiquée à l'intéressé par lettre recommandée.

§ 3. Le Roi détermine les conditions dans lesquelles le centre renonce au recouvrement de l'indu lors du décès de la personne qui a été payée.

Art. 26

Le remboursement du revenu d'intégration octroyé par un centre en application de la présente loi est poursuivi par ce centre en vertu d'un droit propre, dans les limites, les conditions et les modalités fixées par le Roi, à charge des débiteurs d'aliments visés à l'article 4, § 1, ainsi qu'à charge des débiteurs d'aliments visés à l'article 336 du Code civil, à concurrence du montant auquel ils sont tenus pendant la période durant laquelle le revenu d'intégration a été octroyé.

Art. 27

Le centre poursuit en vertu d'un droit propre le remboursement du revenu d'intégration à charge de la personne responsable de la blessure ou de la maladie qui a donné lieu au paiement du revenu d'intégration.

Lorsque la lésion ou la maladie résulte d'une infraction, l'action peut être exercée en même temps que l'action pénale et devant le même juge.

Art. 28

Le centre ne peut se dispenser du recouvrement visé aux articles 24, §1er, 26 et 27 que par une décision individuelle et pour des raisons d'équité qui seront mentionnées dans la décision.

L'intéressé peut faire valoir des raisons d'équité justifiant que le remboursement ne soit pas poursuivi.

Aucune récupération ne doit être entreprise si les coûts ou les démarches inhérents à cette récupération dépassent le résultat escompté.

Art. 29

§ 1. De terugvordering bedoeld in artikel 24, § 1, en de subrogatoire vordering bedoeld in artikel 27, eerste lid, verjaren overeenkomstig artikel 2262bis, § 1, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek.

§ 2. De terugvordering bedoeld in artikel 26 verjaart overeenkomstig artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek.

§ 3. De vordering bedoeld in artikel 27, tweede lid, verjaart overeenkomstig artikel 2262bis, tweede en derde lid, van het Burgerlijk Wetboek.

§ 4. Deze verjaringen kunnen gestuit worden door een aanmaning gedaan hetzij bij een ter post aangetekende brief, hetzij tegen ontvangstbewijs.

HOOFDSTUK V

Sancties

Art. 30

§ 1. Indien de betrokkene verzuimt bestaansmiddelen aan te geven waarvan hij het bestaan kent, of als hij onjuiste of onvolledige verklaringen aflegt die het bedrag van het leefloon beïnvloeden, kan de uitbetaling van het leefloon geheel of gedeeltelijk geschorst worden voor een periode van ten hoogste zes maanden, of in geval van bedrieglijke opzet, voor ten hoogste twaalf maanden.

In geval van herhaling binnen een termijn van drie jaar te rekenen vanaf de dag waarop de sanctie voor een vorig verzuim of onjuiste verklaring definitief is geworden, kunnen de hoger bedoelde periodes worden verdubbeld.

In de voornoemde gevallen kan het recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling beëindigd worden ofwel door een stopzetting van de financiële tussenkomst bedoeld in de artikelen 9 en 13, ofwel door een stopzetting van de arbeidsovereenkomst gesloten met toepassing van artikel 8 zonder opzeggingstermijn of vergoeding.

Geen sanctie kan nog worden uitgesproken na verloop van twee jaar sedert de dag waarop het verzuim werd begaan of de onjuiste verklaring werd gedaan. Geen sanctie kan nog worden uitgevoerd na verloop van twee jaar sedert de dag waarop de sanctie definitief is geworden.

§ 2. Indien de betrokkene, na aanmaning, de verplichtingen die in het contract betreffende een geïndividualiseerd project voor sociale integratie, zoals bedoeld in artikel 11, vermeld zijn, zonder wettige redenen, niet naleeft, kan de uitbetaling van het leefloon na het advies van de maatschappelijk werker belast met het dossier, geheel of gedeeltelijk worden geschorst voor een periode van ten hoogste één maand. In geval van herhaling binnen een termijn van ten hoogste één jaar, kan de uitbetaling van het leefloon voor een periode van ten hoogste drie maanden worden geschorst.

Art. 29

§ 1er. L'action en remboursement visée à l'article 24, § 1er et l'action subrogatoire visée à l'article 27, alinéa 1er, se prescrivent conformément à l'article 2262bis, alinéa 1er, du Code civil.

§ 2. L'action en remboursement visée à l'article 26 se prescrit conformément à l'article 2277 du Code civil.

§ 3. L'action visée à l'article 27, alinéa 2, prescrit conformément à l'article 2262bis, § 1er, alinéas 2 et 3, du Code civil.

§ 4. Ces prescriptions peuvent être interrompues par une sommation faite soit par lettre recommandée à la poste, soit contre accusé de réception.

CHAPITRE V

Des sanctions

Art.30

§ 1er. Si l'intéressé omet de déclarer des ressources dont il connaît l'existence, ou s'il fait des déclarations inexactes ou incomplètes ayant une incidence sur le montant du revenu d'intégration, le paiement de ce dernier peut être suspendu partiellement ou totalement pour une période de six mois au plus ou, en cas d'intention frauduleuse, de douze mois au plus.

En cas de récidive dans un délai de trois ans à compter du jour où la sanction pour une omission ou déclaration inexacte antérieure est devenue définitive, les périodes susvisées peuvent être doublées.

Dans les cas susvisés, il peut être mis fin au droit à l'intégration sociale par un emploi soit par la suppression de l'intervention financière visé aux articles 9 et 13, soit par la résiliation, sans délai ni indemnité de préavis, du contrat de travail en application de l'article 8.

Aucune sanction ne peut plus être prononcée lorsqu'un délai de deux ans s'est écoulé à compter du jour où l'omission a été commise ou la déclaration inexacte, faite. Aucune sanction ne peut plus être exécutée lorsqu'un délai de deux ans s'est écoulé à compter du jour où la sanction est devenue définitive.

§ 2. Après mise en demeure, si l'intéressé ne respecte pas sans motif légitime ses obligations prévues dans le contrat contenant un projet individualisé d'intégration sociale, visé à l'article 11, le paiement du revenu d'intégration peut, après avis du travailleur social ayant en charge le dossier, être suspendu partiellement ou totalement pour une période d'un mois au maximum. En cas de récidive dans un délai d'un an tout au plus, le paiement du revenu d'intégration peut être suspendu pour une période de trois mois.

§ 3. De onder §§ 1 en 2 bedoelde administratieve sancties worden uitgesproken door het centrum bevoegd op grond van artikel 18 en kunnen desgevallend verder uitgevoerd worden door het centrum dat naderhand bevoegd wordt en dit zolang de sanctie van toepassing is.

De regels van de rechtspleging, bepaald door de artikelen 20, 21, §§ 1, 2, 3 en 47 van deze wet zijn van toepassing.

Art. 31

Onverminderd de toepassing van andere strafbepalingen, inzonderheid die van het koninklijk besluit van 31 mei 1933 betreffende de verklaringen te doen inzake subsidies, vergoedingen en toelagen van alle aard, die geheel of gedeeltelijk ten laste van het Rijk zijn, wordt gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot één maand en een geldboete van 26 EUR tot 500 EUR of met één van deze straffen alleen :

1. de gerechtigde bedoeld in artikel 30 die met bedrieglijk oogmerk handelt.

2. eenieder die wetens en willens valse verklaringen aflegt of valse attesten opmaakt betreffende de gezondheidstoestand of de sociale toestand van de betrokkene met de bedoeling deze een leefloon te doen toekennen waarop hij geen aanspraak kan maken.

De bepalingen van boek I van het Strafwetboek, met inbegrip van die van hoofdstuk VII en van artikel 85, zijn van toepassing op de misdrijven zoals bepaald in dit artikel.

HOOFDSTUK VI

Staatstoelage

Afdeling 1

Leefloon

Art. 32

§ 1. De Staat verleent aan het in artikel 18 bedoeld centrum een toelage van 50 % van het bedrag van het leefloon, toegekend overeenkomstig de bepalingen van deze wet.

§ 2. De toelage, bedoeld in § 1, wordt verhoogd tot 60% van het bedrag van het leefloon voor het centrum dat in de loop van het voorlaatste jaar maandelijks gemiddeld aan tenminste vijfhonderd rechthebbenden een leefloon heeft toegekend of voor wie het een tewerkstelling heeft gerealiseerd waarvoor een Staatstoelage geldt.

§ 3. Zij wordt verhoogd tot 65% wanneer het recht, onder dezelfde omstandigheden, aan tenminste duizend rechthebbenden werd toegekend.

§ 4. De in §§ 2 en 3 vermelde toelage wordt voor de eerste maal toegekend aan een centrum dat de drempel van vijfhonderd of duizend rechthebbenden overschrijdt, op voorwaarde dat het aantal rechthebbenden met tenminste 5% is toegenomen in vergelijking met het voorgaande jaar.

§ 3. Les sanctions administratives visées aux §§ 1er et 2 sont prononcées par le centre compétent en vertu de l'article 18 et leur exécution peut, s'il y a lieu, être poursuivie par le centre qui devient ultérieurement compétent et ce pour la durée d'application de la sanction.

Les règles de la procédure déterminée par les articles 20, 21, §§ 1er, 2, 3 et 47 de la présente loi sont d'application.

Art.31

Sans préjudice de l'application d'autres dispositions pénales, notamment de celles de l'arrêté royal du 31 mai 1933 concernant les déclarations à faire en matière de subventions, indemnités et allocations de toute nature qui sont, en tout ou en partie, à charge de l'État, est puni d'un emprisonnement de huit jours à un mois et d'une amende de 26 EUR à 500 EUR ou d'une de ces peines seulement :

1. le bénéficiaire visé à l'article 30 qui a agi avec une intention frauduleuse.

2. toute personne qui fait sciemment des déclarations ou des attestations fausses relatives à l'état de santé ou à la situation sociale de l'intéressé, dans le but de faire octroyer à celui-ci un revenu d'intégration, auquel il n'est pas en droit de prétendre.

Les dispositions du livre I du Code pénal, y compris celles du chapitre VII et de l'article 85, sont applicables aux infractions prévues par le présent article.

CHAPITRE VI

De la subvention de l'État

Section 1

Revenu d'intégration

Art. 32

§ 1er. L'État accorde au centre visé à l'article 18 une subvention égale à 50% du montant du revenu d'intégration accordé conformément aux dispositions de la présente loi.

§ 2. La subvention visée au § 1er est portée à 60% du montant du revenu d'intégration pour le centre qui a octroyé, en moyenne mensuelle au cours de la pénultième année, un revenu d'intégration à au moins cinq cents ayants droit ou qui a réalisé en leur faveur un emploi subventionné par l'État.

§ 3. Elle est portée à 65% lorsque, dans les mêmes conditions, le droit a été octroyé à au moins mille ayants droit.

§ 4. La subvention visée aux §§ 2 et 3 est octroyée pour la première fois au centre qui dépasse le seuil de cinq cents ou mille ayants droit, à condition que le nombre d'ayants droit ait augmenté d'au moins 5% par rapport à l'année précédente.

§ 5. Wanneer het aantal rechthebbenden in de loop van het voorlaatste jaar maandelijks gemiddeld onder de drempel van 500 of 1000 daalt, behoudt het centrum het recht op de verhoogde toelage, bedoeld in de §§ 2 en 3, weliswaar verminderd met 1 % per jaar totdat het de toelageniveaus bereikt van respectievelijk 50 % en 60 % van het bedrag van het leefloon.

De vermindering van de toelage met 1 % per jaar wordt niet toegepast wanneer de daling van het aantal rechthebbenden minder bedraagt dan 3 % ten opzichte van het voorgaande jaar.

Art. 33

De toelage bedraagt gedurende een periode van ten hoogste zes maanden, 70% van het bedrag van het leefloon wanneer, in het kader van een contract betreffende een geïndividualiseerd sociaal integratieproject, gesloten in toepassing van de artikelen 11 en 13, de rechthebbende een opleiding volgt gedurende minstens 10 uren per week of werkt gedurende minstens 10 uren en ten hoogste 20 uren per week. De opleiding moet georganiseerd worden door een openbare dienst die instaat voor de opleiding van werklozen ofwel door een organisme voor beroepsopleiding dat een overeenkomst heeft gesloten met het centrum. Het werk moet verricht worden in de diensten of instellingen van het centrum of in een dienst of instelling, bedoeld onder artikel 61 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

Art 34

De toelage bedoeld in artikel 32 wordt verhoogd met 10 % gedurende de looptijd van een contract betreffende een geïndividualiseerd sociaal integratieproject gesloten in toepassing van artikel 11, § 2, a, voor zover het centrum de bepalingen van de artikelen 26 en 28 nakomt.

Art. 35

In afwijking van artikel 55 van het koninklijk besluit van 17 juli 1991 houdende coördinatie van de wetten op de Rijkscomptabiliteit, behoudt het centrum de bedragen die het in uitvoering van artikel 26 terugvordert bij de ascendente van de eerste graad wanneer de begunstigde verbonden is door een geïndividualiseerd sociaal integratieproject gesloten in toepassing van artikel 11, § 2, a.

Afdeling 2

Tewerkstelling

Art. 36

§ 1. Een toelage is verschuldigd aan het centrum wanneer het optreedt in de hoedanigheid van voltijds werkgever

§ 5. Lorsque le nombre d'ayants droit, calculé en moyenne mensuelle au cours de l'année pénultième, baisse en dessous du seuil de 500 ou 1000 ayants droit, le centre maintient le droit à la subvention majorée, visée aux §§ 2 et 3, toutefois diminuée de 1 % par an jusqu'à ce qu'il atteigne les taux de subvention respectifs de 50 % et 60 % du montant du revenu d'intégration.

La diminution de la subvention de 1 % par an n'est pas appliquée lorsque la réduction du nombre des ayants droit est inférieure à 3 % par rapport à l'année précédente.

Art. 33

La subvention s'élève, pendant une durée maximale de six mois, à 70% du montant du revenu d'intégration lorsque dans le cadre d'un contrat contenant un projet individualisé d'intégration sociale, passé en application des articles 11 et 13, le bénéficiaire suit une formation à raison de 10 h/semaine au moins ou travaille à raison de 10 h/semaine au moins et de 20 h/semaine tout au plus. La formation doit être organisée par un service public de formation des sans-emploi ou par un organisme de formation professionnelle conventionné avec le centre. Le travail devra être exercé au sein des services ou établissements du centre ou au sein d'un service ou établissement visés à l'article 61 de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale.

Art 34

La subvention visée à l'article 32 est majorée de 10% pendant la durée d'un contrat concernant un projet individualisé d'intégration sociale conclu en application de l'article 11, § 2, a, dans la mesure où le centre respecte les dispositions prévues aux articles 26 et 28.

Art.35

Par dérogation à l'article 55 de l'arrêté royal du 17 juillet 1991 portant coordination des lois sur la comptabilité de l'État, le centre conserve les montants qu'il récupère en exécution de l'article 26 auprès des ascendants au premier degré lorsque le bénéficiaire est lié par un projet individualisé d'intégration sociale conclu en application de l'article 11, § 2, a.

Section 2

Emploi

Art. 36

§ 1er Une subvention est due au centre lorsqu'il agit en qualité d'employeur à temps plein, en application de l'article

bij toepassing van artikel 60, § 7, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn. Bij een voltijdse tewerkstelling is het bedrag van de toelage gelijk aan het bedrag van het leefloon, bepaald in artikel 14, § 1, 4°, van deze wet. De toelage blijft verschuldigd aan het centrum tot aan het einde van de arbeidsovereenkomst, zelfs als de familiale of inkomenstoestand van de betrokken werknemer in de loop van de arbeidsovereenkomst verandert of hij zich in een andere gemeente vestigt.

§ 2. De Koning bepaalt de hoogte van de toelage bij een deeltijdse tewerkstelling, evenals de voorwaarden waaronder deze toelage wordt toegekend.

Hij kan eveneens het bedrag van de toelage verhogen voor specifieke initiatieven gericht op sociale inschakeling en er de voorwaarden van bepalen.

Art. 37

Wanneer het centrum optreedt in de hoedanigheid van werkgever bij toepassing van artikel 60, § 7, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, om het in artikel 6 bedoelde recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling te realiseren, wordt de toelage, bepaald overeenkomstig de §§ 1 en 2, eerste lid, van artikel 36 met 25 % verhoogd tot maximaal de brutoloonkost van de tewerkgestelde persoon.

Art. 38

Een toelage is verschuldigd aan het centrum wanneer het met toepassing van artikel 61 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, voor een rechthebbende een overeenkomst inzake tewerkstelling sluit met een privé onderneming.

Deze toelage moet volledig besteed worden aan de omkadering of vorming in de onderneming of binnen het centrum en aan de vorming van de rechthebbende bedoeld in het eerste lid.

De Koning bepaalt, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de hoogte van de in het eerste lid bedoelde toelage, evenals de voorwaarden, de duur en de modaliteiten waaronder deze toelage wordt toegekend.

Art. 39

Een toelage is verschuldigd aan het centrum wanneer dat tussenkomt in de kosten verbonden aan de inschakeling van de rechthebbende in het beroepsleven, in toepassing van artikel 9 of artikel 13. De toelage is gelijk aan het bedrag van de financiële tussenkomst.

60, § 7, de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale. Lorsque la personne est engagée à temps plein la subvention et est égale au montant du revenu d'intégration fixé à l'article 14, § 1er, 4°, de la présente loi. La subvention reste due au centre jusqu'au terme du contrat de travail, même si la situation familiale ou financière du travailleur concerné se modifie pendant la durée du contrat de travail ou s'il s'établit dans une autre commune.

§ 2. Le Roi fixe le montant de la subvention en cas d'occupation à temps partiel ainsi que les conditions d'octroi de cette subvention.

Il peut aussi porter le montant de la subvention à un montant supérieur et en fixer les conditions pour des initiatives spécifiques d'insertion sociale.

Art. 37

Lorsque le centre agit en tant qu'employeur en application de l'article 60, § 7, de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale, afin de réaliser le droit à l'emploi visé à l'article 6, la subvention, déterminée conformément aux §§ 1 et 2, alinéa 1er, de l'article 36, est majorée de 25% tout au plus, jusqu'à concurrence du coût salarial brut de la personne mise au travail.

Art. 38

Une subvention est due au centre lorsqu'il conclut pour un bénéficiaire une convention en matière d'emploi avec une entreprise privée, en application de l'article 61 de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale.

Cette subvention doit être entièrement consacrée à l'encadrement ou à la formation dans l'entreprise ou au sein du centre et à la formation des bénéficiaires visé à l'alinéa 1er.

Le Roi fixe, par arrêté délibéré en Conseil des Ministres, le montant de la subvention visée à l'alinéa 1er, de même que les conditions, la durée et les modalités selon lesquelles cette subvention est accordée.

Art. 39

Une subvention est due au centre lorsque celui intervient dans les frais liés à l'insertion professionnelle de l'ayant droit, en application de l'article 9 ou de l'article 13. La subvention est égale au montant de l'intervention financière.

Afdeling 3

Personeelskosten

Art. 40

Een toelage wordt aan het centrum verleend als tegemoetkoming in de personeelskosten per dossier waarvoor het centrum een Staatstoelage ontvangt naar aanleiding van de toekenning van een leefloon of een tewerkstelling. Deze toelage bedraagt 250 EUR op jaarbasis en wordt berekend in functie van het aantal dagen dat het centrum voormelde Staatstoelage ontvangt.

De koning kan de toekenningsmodaliteiten van de toelage bepalen.

Afdeling 4

Andere verhoogde toelagen

Art. 41

De toelage bedraagt 100% van het bedrag van het leefloon gedurende een periode van ten hoogste één jaar, wanneer het wordt toegekend aan een rechthebbende die zijn hoedanigheid van dakloze verliest, zoals bedoeld door artikel 14, § 3, eerste lid.

Art. 42

De toelage bedraagt 100% van de verhoging van het leefloon, verleend met toepassing van artikel 14, § 3, eerste lid, aan de begunstigde die zijn hoedanigheid van dakloze verliest.

Art. 43

Zij bedraagt 100% van het bedrag van het leefloon voor een periode van maximaal vijf jaar wanneer dat wordt toegekend aan een rechthebbende ingeschreven in het vreemdelingenregister, en dit tot de dag van zijn inschrijving in het bevolkingsregister.

Afdeling 5

Modaliteiten

Art. 44

De Koning bepaalt, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, onder welke voorwaarden en op welke wijze de toelagen alsmede voorschotten hierop worden uitbetaald.

In afwijking van de bepalingen van de artikelen 28, tweede lid, en 57 van het koninklijk besluit van 17 juli 1991 houdende coördinatie van de wetten op de Rijkscomptabiliteit, worden de aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn te veel gestorte bedragen van de toelagen, die betrekking hebben op jaren die aan het lopend jaar voorafgaan, beschouwd als een voorschot op de toelage voor het lopend jaar.

Section 3

Frais du personnel

Art. 40

Une subvention est accordée au centre à titre d'intervention dans les frais de personnel par dossier pour lequel le centre reçoit une subvention de l'État suite à l'octroi d'un revenu d'intégration ou d'un emploi. Cette subvention s'élève à 250 EUR sur une base annuelle et est calculée en fonction du nombre de jours durant lequel le centre reçoit la subvention de l'État précitée.

Le Roi peut fixer les modalités d'octroi de cette subvention.

Section 4

Autres subventions majorées

Art. 41

La subvention est égale à 100% du montant du revenu d'intégration pendant une période maximale d'un an lorsqu'il est octroyé à un bénéficiaire qui perd sa qualité de sans-abri tel que visé à l'article 14, § 3, alinéa 1er.

Art. 42

La subvention est égale à 100% de la majoration du revenu d'intégration octroyé en application de l'article 14, § 3, alinéa 1er, au bénéficiaire qui perd sa qualité de sans-abri.

Art. 43

Elle est égale à 100% du montant du revenu d'intégration pour une période maximale de cinq ans lorsqu'il est octroyé à un bénéficiaire inscrit dans le registre des étrangers et ce jusqu'au jour de son inscription dans le registre de population.

Section 5

Modalités

Art. 44

Le Roi détermine, par arrêté délibéré en Conseil des Ministres, les conditions et les modalités relatives au paiement des subventions ainsi qu'au paiement d'avances.

Par dérogation aux dispositions des articles 28, alinéa 2, et 57 de l'arrêté royal du 17 juillet 1991 portant coordination des lois sur la comptabilité de l'État, les montants des subventions versés en trop aux centres publics d'aide sociale et relatifs à des années antérieures à l'année en cours sont considérés comme une avance sur la subvention de l'année en cours.

Afdeling 6

Sancties

Art. 45

Bij een met redenen omklede beslissing kan de Minister weigeren de toelage te betalen of beslissen ze te verminderen :

– indien het verslag opgesteld ingevolge het sociaal onderzoek, bedoeld in artikel 19, niet vermeldt dat de verschillende voorwaarden tot toekenning van het leefloon of de realisatie van de tewerkstelling vervuld zijn ;

– indien het centrum de bepalingen van deze wet met betrekking tot de terugvordering van het leefloon niet heeft nageleefd.

Art. 46

Indien het centrum zich ten onrechte onbevoegd heeft verklaard om op te treden en krachtens een rechterlijke beslissing die in kracht van gewijsde is gegaan veroordeeld wordt tot de toekenning van het leefloon, kan de minister, wanneer zulks herhaaldelijk voorkomt, weigeren de toelage te betalen of beslissen ze te verminderen. Deze sanctie gaat in op de datum van de hulpaanvraag en eindigt ten laatste drie jaar na de datum van de rechterlijke beslissing.

Tegen de beslissing van de minister kan binnen dertig dagen na de kennisgeving ervan beroep worden ingesteld bij de Raad van State.

HOOFDSTUK VII

Beroep

Art. 47

§ 1. De betrokkene of de minister, of diens afgevaardigde, kunnen een beroep instellen tegen de beslissing van het centrum inzake het recht op maatschappelijke integratie bij de arbeidsrechtbank van de woonplaats van de betrokkene. De betrokkene kan ook in beroep gaan tegen het uitblijven van een beslissing van het centrum in deze materie.

Dit beroep moet ingesteld worden binnen de drie maanden op straffe van verval, bij verzoekschrift afgegeven aan of aangetekend gericht tot de griffie van de arbeidsrechtbank.

De termijn van drie maanden loopt, naargelang het geval, vanaf :

- de kennisgeving van de beslissing bedoeld in artikel 21, § 3;
- de dag na het verstrijken van de termijn waarin de beslissing uiterlijk had moeten worden betekend in toepassing van artikel 21, §§ 3 en 4

§ 2. Wanneer het beroep wordt ingesteld door de minister of zijn afgevaardigde, is het gericht, hetzij tegen het centrum en de betrokkene, hetzij tegen het centrum, waarbij de betrokkene in de zaak wordt geroepen.

Section 6

Sanctions

Art. 45

Par décision motivée, le Ministre peut refuser de payer la subvention ou décider de la diminuer :

– si le rapport établi à la suite de l'enquête sociale, visée à l'article 19, ne mentionne pas que les différentes conditions d'octroi du revenu d'intégration ou de réalisation de l'emploi sont remplies ;

– si le centre n'a pas respecté les dispositions de la présente loi relatives la récupération du revenu d'intégration.

Art. 46

Si le centre s'est indûment déclaré incompétent pour intervenir et est condamné par décision judiciaire coulée en force de chose jugée à l'octroi du revenu d'intégration, le ministre peut refuser de payer la subvention ou décider de la réduire quand cela se produit à plusieurs reprises. Cette sanction prend cours à la date de la demande d'aide et se termine au plus tard trois ans après la date de la décision judiciaire.

Un recours contre la décision du ministre est ouvert dans les trente jours de sa notification auprès du Conseil d'État .

CHAPITRE VII

Recours

Art. 47

§ 1er. L'intéressé ou le ministre, ou son délégué, peuvent introduire un recours contre la décision du centre en matière de droit à l'intégration sociale auprès du tribunal du travail du domicile de l'intéressé. L'intéressé peut aussi introduire un recours contre l'absence de décision en cette matière.

Ce recours doit, à peine de déchéance, être introduit dans les trois mois par un requête déposée ou envoyée par lettre recommandée au greffe du tribunal de travail.

Le délai de trois mois commence à courir, selon le cas, à partir:

- de la notification de la décision, visée à l'article 21, § 3 ;
- du jour suivant l'échéance du délai au cours duquel la décision aurait dû être notifiée au plus tard en application de l'article 21, §§ 3 et 4

§ 2. Lorsque le recours est introduit par le ministre ou son délégué, il est dirigé soit contre le centre et l'intéressé, soit contre le centre, l'intéressé étant appelé à la cause.

§ 3. Het instellen van een beroep schorst de uitvoering van de beslissing niet.

§ 4. Wanneer het in de zaak betrokken centrum zijn territoriale bevoegdheid betwist, roept zo nodig, de arbeidsrechtbank, in afwijking van artikel 811 Ger. W., bij gerechtsbrief het bevoegd geachte centrum ambtshalve in de zaak, teneinde te verschijnen op de eerst volgende nuttige zitting.

Indien de onbevoegdheid van het centrum wordt opgeworpen op de inleidende zitting, kan de griffier de beslissing tot ambtshalve oproeping noteren op het zittingsblad.

HOOFDSTUK VIII

Slot- en opheffingsbepalingen

Art. 48

§ 1. Artikel 580,8°, c) van het Gerechtelijk Wetboek wordt aangevuld met het volgende lid :

« de wet van .....tot instelling van het recht op maatschappelijke integratie, inzake de geschillen betreffende de toekenning, de herziening, de weigering en de terugbetaling door de gerechtigde van de maatschappelijke integratie, alsmede de toepassing van de administratieve sancties bepaald in de desbetreffende wetgeving.»

§ 2. In artikel 728, §3, derde lid van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 30 juni 1971, worden de woorden «inzake het bestaansminimum» vervangen door de woorden «inzake het bestaansminimum en het recht op maatschappelijke integratie».

Art. 49

Binnen de termijn opgelegd door de Minister , verstrekt het centrum aan het Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu alle gegevens die nodig zijn voor het opmaken van statistieken betreffende de evolutie van de toepassing van deze wet.

De Koning kan de aard van deze gegevens evenals de wijze van mededeling ervan bepalen.

Art. 50

§ 1. De Koning kan, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de bedragen van het leefloon bedoeld in artikel 14 verhogen.

§ 2. De Koning kan naar analogie van de herwaarderingscoëfficiënt die bestaat in de wet van 28 maart 1973 de modaliteiten vastleggen van de welvaartsvastheid van de bedragen, bedoeld in artikel 14, § 1 van deze wet.

§ 3. Le recours n'est pas suspensif de l'exécution de la décision.

§ 4. Lorsqu'un centre impliqué dans l'affaire conteste sa compétence territoriale, le tribunal de travail, en dérogation à l'art. 811 du Code Judiciaire, convoque d'office le centre censé compétent par pli judiciaire afin de paraître à la prochaine séance utile.

Si l'incompétence du centre est avancée lors de la séance introductive, le greffier peut noter sur la feuille d'audience la décision de convoquer d'office.

CHAPITRE VIII

Dispositions finales et abrogatoires

Art. 48

§ 1er. L'article 580, 8°, c) du Code Judiciaire est complété par l'alinéa suivant :

« la loi du ... instaurant le droit à l'intégration sociale, en ce qui concerne les contestations relatives à l'octroi, à la révision, au refus et au remboursement par le bénéficiaire de l'intégration sociale et à l'application des sanctions administratives prévues par la législation en la matière. »

§ 2. Dans l'article 728, § 3, alinéa 3 du même Code, modifié par la loi du 30 juin 1971, les mots "relatifs au minimum de moyens d'existence" sont remplacés par les mots "relatifs au minimum de moyens d'existence et au revenu d' intégration".

Art. 49

Dans le délai requis par le Ministre, le centre fournit au Ministère des Affaires sociales, de la Santé publique et de l'Environnement toutes les données nécessaires en vue d'établir des statistiques relatives à l'évolution de l'application de la présente loi.

Le Roi peut déterminer la nature et les modalités de communication de ces données.

Art. 50

§ 1. Le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, majorer les montants du revenu d' intégration visés à l'article 14, § 1er.

§ 2. Le Roi fixe les modalités de liaison au bien-être des montants visés à l'article 14, §1de la présente loi par analogie au coefficient de revalorisation qui existe dans la loi du 28 mars 1973.

Art. 51

De Koning kan, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad het bedrag van de sociale minimumuitkeringen optrekken tot het bedrag van het leefloon, met inachtnaam van de overleg- en adviesprocedures voorzien in de onderscheidene reglementeringen.

Art. 52

In artikel 2 van de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn wordt een § 6 ingevoegd, luidende:

«§ 6. In afwijking van artikel 1, 1°, is het steunverlenend openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn van de persoon die een studie volgt in de zin van artikel 11, § 2, a, van de wet van ..... tot instelling van het recht op maatschappelijke integratie, het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn van de gemeente waar de student, als hoofdverblijfplaats, zijn inschrijving heeft in het bevolkings- of vreemdelingenregister op het ogenblik van de aanvraag.

Dit openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn blijft bevoegd voor de hele ononderbroken duur van de studie.»

Art. 53

De Koning kan, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad de terminologie van de vigerende wettelijke bepalingen die door deze wet stilzwijgend werden gewijzigd, in overeenstemming brengen met die van deze wet.

Art. 54

De wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum wordt opgeheven.

HOOFDSTUK IX

Overgangsbepalingen

Art. 55

In afwijking van artikel 50 van deze wet, blijft het centrum dat op het ogenblik van de inwerkingtreding van deze wet een bestaansminimum toekende aan een persoon bedoeld in artikel 11, § 2, a, bevoegd tot wanneer de betrokkene zijn studie heeft voleindigd.

Art 56

De personen die in toepassing van artikel 2, § 5, van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum gerechtigd zijn op een bestaansminimum bij een tewerkstelling in een inschakelingsprogramma, wor-

Art. 51

Le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, relever le montant des minima sociaux jusqu'au montant du revenu d'intégration, sans préjudice des procédures de concertation et de consultation prévues dans les différentes réglementations.

Art.52

A l'article 2 de la loi du 2 avril 1965 relative à la prise en charge des secours accordés par les centres publics d'aide sociale, il est inséré un § 6 rédigé comme suit:

«§ 6. Par dérogation à l'article 1er, 1°, le centre public d'aide sociale secourant de la personne qui poursuit des études au sens de l'article 11, § 2, a, de la loi du ..... instituant le droit à l'intégration sociale est le centre public d'aide sociale de la commune dans le registre de population ou des étrangers de laquelle l'étudiant est inscrit à titre de résidence principale au moment de la demande.

Ce centre public d'aide sociale demeure compétent pour toute la durée ininterrompue des études.»

Art. 53

Le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, mettre la terminologie des dispositions légales en vigueur, modifiées tacitement par la présente loi, en concordance avec celle de la présente loi.

Art. 54

La loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence est abrogée.

CHAPITRE IX

Dispositions transitoires

Art. 55

En dérogation à l'article 50 de la présente loi, le centre qui, au moment de l'entrée en vigueur de la présente loi, octroyait un minimum de moyens d'existence à une personne visée à l'article 11, § 2, a, reste compétent jusqu'à ce que l'intéressé ait terminé ses études.

Art. 56

Les personnes qui en application de l'article 2, § 5, de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence sont bénéficiaires d'un minimum de moyens d'existence dans le cadre d'une mise au travail par le biais d'un

den op het ogenblik van de inwerkingtreding van deze wet gerechtigd op een financiële tussenkomst bedoeld in artikel 9.

Art. 57

De bepalingen van artikel 18 van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum blijven van toepassing op de uitkeringen die in toepassing van voormelde wet werden toegekend.

Art. 58

In de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° In artikel 60, § 3, tweede lid, worden de woorden «artikel 6 van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum» vervangen door de woorden «de artikelen 3, 5° en 6°, 4 en 11 van de wet van ... betreffende het recht op maatschappelijke integratie».

2° In artikel 68*bis*, § 5, worden de woorden «artikel 5 van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum» vervangen door de woorden «artikel 16 van de wet van ... betreffende het recht op maatschappelijke integratie».

Art. 59

Voor de toepassing van artikel 32, §§ 2, 3, 4 en 5 worden tot 1 januari 2004 ook de rechthebbenden op een bestaansminimum overeenkomstig de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum meegeteld.

Art. 60

Wordt van de toepassing van artikel 14, §3 van deze wet uitgesloten de persoon die de verhoging zoals bedoeld in artikel 2, § 4, van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum, genoten heeft.

Art. 61

Deze wet treedt in werking op 1 januari 2002.

programme d'insertion, deviennent bénéficiaires d'une intervention financière visée à l'article 9 au moment de l'entrée en vigueur de la présente loi.

Art. 57

Les dispositions de l'article 18 de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence restent applicables aux prestations octroyées en application de la loi précitée.

Art. 58

Dans la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale, les modifications suivantes sont apportées:

1° A l'article 60, § 3, alinéa 2, les mots "à l'article 6 de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence" sont remplacés par les mots "aux articles 3, 5° et 6°, 4 et 11 de la loi du ... concernant le droit à l'intégration sociale".

2° A l'article 68*bis*, § 5, les mots "article 5 de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence" sont remplacés par les mots "article 16 de la loi du ... concernant le droit à l'intégration sociale".

Art. 59

Pour l'application de l'article 32, §§ 2, 3, 4 et 5 sont également pris en compte jusqu'au 1er janvier 2004 les bénéficiaires du minimum de moyens d'existence conformément à la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence.

Art. 60

Est exclue de l'application de l'article 14, § 3, de la présente loi la personne qui a bénéficié de l'augmentation visée à l'article 2, § 4, de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence.

Art. 61

La présente loi entre en vigueur le 1er janvier 2002.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE**ADVIES 32.233/3**

De Raad van State, afdeling wetgeving, derde kamer, op 13 september 2001 door de minister van Maatschappelijke Integratie verzocht hem van advies te dienen over een voorontwerp van wet «betreffende het recht op maatschappelijke integratie», heeft, na de zaak te hebben onderzocht op de zittingen van 6 november 2001 en 4 december 2001, op laatstvermelde datum het volgende advies gegeven :

STREKKING VAN HET ONTWERP

1. Het voor advies voorgelegde voorontwerp van wet beoogt de vervanging van de bestaande wettelijke regeling inzake het bestaansminimum (wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum) door een nieuwe regeling, waarin het recht op maatschappelijke integratie centraal staat. Dit recht kan worden genoten, hetzij in de vorm van tewerkstelling (door of door bemiddeling van het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn, hierna O.C.M.W.), hetzij in de vorm van een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie, hetzij in de vorm van een leefloon (de nieuwe benaming voor het huidige bestaansminimum). Deze drie verschillende vormen kunnen tot op zekere hoogte worden gecumuleerd. Zo kan de toekenning van het leefloon afhankelijk worden gesteld van het opzetten van een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie.

2. Het ontwerp gaat in dit verband uit van een belangrijk onderscheid tussen meerderjarigen jonger dan 25 jaar en meerderjarigen vanaf 25 jaar.

Voor de eerste categorie van personen wordt de nadruk gelegd op het belang van tewerkstelling en werkervaring. Om die reden krijgen de betrokkenen een principiële recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling, en komen zij pas in ondergeschikte orde in aanmerking voor de toekenning van een leefloon. De toekenning van een leefloon kan dan overigens afhankelijk gesteld worden van het opzetten van een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie; in bepaalde gevallen is zulk project zelfs verplicht (artikelen 6 tot 11).

Anders ligt het voor de tweede categorie. De betrokkenen komen in aanmerking voor die vorm van maatschappelijke integratie die voor hen het meest is aangewezen, zonder dat er een principiële voorrang is van tewerkstelling op leefloon of omgekeerd (artikelen 12 en 13).

De bedragen van het leefloon zijn afhankelijk van de categorie waartoe de rechthebbende behoort. Aangezien het leefloon een residuaire sociale uitkering is, worden de bestaansmiddelen waarover de betrokkene beschikt, aangerekend op het theoretische bedrag van het leefloon waarop hij aanspraak zou maken (artikelen 14 tot 16).

AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT**AVIS 32.233/3**

Le Conseil d'État, section de législation, troisième chambre, saisi par le ministre de l'Intégration sociale, le 13 septembre 2001, d'une demande d'avis sur un avant-projet de loi «concernant le droit à l'intégration sociale», après avoir examiné l'affaire en ses séances des 6 novembre 2001 et 4 décembre 2001, a donné, à cette dernière date, l'avis suivant :

PORTEE DU PROJET

1. L'avant-projet de loi soumis pour avis entend remplacer la législation actuelle sur le minimum de moyens d'existence (loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence) par une nouvelle réglementation dans laquelle le droit à l'intégration sociale occupe une place centrale. Le bénéficiaire de ce droit peut revêtir soit la forme d'un emploi (auprès du centre public d'aide sociale, dénommé ci-après C.P.A.S., ou par son intermédiaire), soit celle d'un projet individualisé d'intégration sociale, soit celle d'un revenu d'intégration (la nouvelle dénomination de l'actuel minimum de moyens d'existence). Ces trois différentes formes peuvent être cumulées jusqu'à un certain niveau. Ainsi, l'octroi du revenu d'intégration est subordonné à l'élaboration d'un projet individualisé d'intégration sociale.

2. Le projet se fonde à cet égard sur une distinction importante entre majeurs de moins de 25 ans et majeurs à partir de 25 ans.

En ce qui concerne la première catégorie de personnes, l'accent est mis sur l'importance de l'emploi et de l'expérience professionnelle. Pour ce motif, les intéressés bénéficient d'un droit de principe à l'intégration sociale par l'emploi et n'entrent qu'accessoirement en ligne de compte pour l'octroi d'un revenu d'intégration. L'octroi de ce dernier peut d'ailleurs être subordonné au développement d'un projet individualisé d'intégration sociale; dans certains cas, un tel projet est même obligatoire (articles 6 à 11).

Il en va autrement pour la seconde catégorie. Les intéressés entrent en ligne de compte pour cette forme d'intégration sociale qui est la plus indiquée dans leurs cas sans qu'il existe de priorité de principe de l'emploi sur le revenu d'intégration ou inversement (articles 12 et 13).

Les montants du revenu d'intégration dépendent de la catégorie à laquelle appartient le bénéficiaire. Étant donné que le revenu d'intégration est une allocation sociale résiduelle, les ressources dont l'intéressé dispose sont imputées sur le montant théorique du revenu d'intégration auquel il pourrait prétendre (articles 14 à 16).

Het ontwerp bevat ook bepalingen met betrekking tot de informatieverplichting van het O.C.M.W. in verband met het recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling of door de toekenning van een leefloon, over de procedure die gevolgd moet worden voor de toekenning, de herziening en de stopzetting ervan, alsmede over de betaling van het leefloon (artikelen 17 tot 23).

Onder bepaalde voorwaarden kan het uitgekeerde leefloon worden verhaald op de betrokkene, op de onderhoudsplichtigen, alsmede op personen die verantwoordelijk zijn voor de verwonding of de ziekte die de aanleiding vormde voor de toekenning van het leefloon (artikelen 24 tot 29).

Het ontwerp voorziet in administratieve sancties en strafsancties voor bepaalde overtredingen (artikelen 30 en 31).

De O.C.M.W.'s ontvangen toelagen van de federale overheid voor de toekenning van het leefloon, voor hun inspanningen inzake tewerkstelling, alsmede voor hun personeelskosten in dit verband (artikelen 32 tot 46).

Het ontwerp bevat bepalingen in verband met de rechtspleging voor het arbeidsgerecht, in geval van beroep tegen een beslissing van het O.C.M.W. (artikel 47).

Ten slotte bevat het ontwerp een aantal slotbepalingen van uiteenlopende, eerder technische aard (onder meer wijzigingsbepalingen en overgangsbepalingen) (artikelen 48 tot 61).

3. In vergelijking met de bestaande regeling met betrekking tot het bestaansminimum vertoont het ontwerp de volgende belangrijke nieuwigheden :

- het toepassingsgebied van de regeling wordt uitgebreid tot vreemdelingen ingeschreven in het bevolkingsregister (artikel 3, 3°, derde streepje);

- zoals hiervoor reeds is aangegeven, wordt sterk de nadruk gelegd op het recht op tewerkstelling, hetzij door een arbeidscontract, hetzij door een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie; dit geldt in het bijzonder voor jongeren van 18 tot 24 jaar, die zelfs een principiële recht op passende tewerkstelling genieten (artikelen 2 en 6);

- de waarborgen uit het handvest van de sociaal verzekerde worden sterker geïntegreerd in de regeling;

- de verschillende categorieën en bedragen van het leefloon worden herzien (artikel 14);

- het bedrag van het leefloon wordt verhoogd met 4 % (artikel 14) ; in de memorie van toelichting wordt aangekondigd dat dit bedrag in de toekomst nog verder verhoogd zal worden, en wel met een bijkomende 6 %;

- de O.C.M.W.'s krijgen een ruimere financiering.

4. Voorzover nodig moet worden opgemerkt dat dit ontwerp in beginsel geen wijzigingen aanbrengt in de verplichtingen

Le projet comprend également des dispositions concernant l'obligation d'informer le C.P.A.S., en ce qui concerne le droit à l'intégration sociale par l'emploi ou l'octroi d'un revenu d'intégration, sur la procédure devant être suivie pour son octroi, sa révision et sa cessation ainsi que sur le paiement du revenu d'intégration (articles 17 à 23).

Sous certaines conditions, le revenu d'intégration alloué peut être récupéré auprès de l'intéressé, des débiteurs d'aliments ainsi que des personnes responsables de la blessure ou de la maladie à l'origine de l'octroi d'un revenu d'intégration (articles 24 à 29).

Le projet prévoit des sanctions administratives et pénales pour certaines infractions (articles 30 et 31).

Les C.P.A.S. reçoivent des subventions de l'autorité fédérale pour l'octroi du revenu d'intégration, pour leurs efforts en matière d'emploi ainsi que pour leurs frais de personnel à cet égard (articles 32 à 46).

Le projet comprend des dispositions concernant la procédure devant la juridiction du travail en cas de recours contre une décision du C.P.A.S. (article 47).

Enfin, le projet comprend un certain nombre de dispositions finales de natures diverses et plutôt techniques (notamment des dispositions modificatives et transitoires) (articles 48 à 61).

3. Par rapport à la réglementation existante concernant le minimum de moyens d'existence, le projet présente les innovations importantes suivantes :

- le champ d'application de la réglementation est étendu aux étrangers inscrits au registre de la population (article 3, 3°, troisième tiret);

- ainsi qu'il a déjà été indiqué ci-dessus, l'accent est mis sur le droit à l'emploi, soit sous la forme d'un contrat de travail, soit sous la forme d'un projet individualisé d'intégration sociale; il en va notamment ainsi pour les jeunes de 18 à 24 ans qui bénéficient même d'un droit de principe à l'emploi adapté (articles 2 et 6);

- les garanties de la charte de l'assuré social sont davantage intégrées dans la réglementation;

- les différentes catégories et les différents montants du revenu d'intégration sont revus (article 14);

- le montant du revenu d'intégration est majoré de 4 % (article 14); l'exposé des motifs annonce qu'il sera encore augmenté à l'avenir, et ce de 6 % supplémentaires;

- les C.P.A.S. obtiennent un financement plus important.

4. Pour autant que de besoin, il convient de relever que ce projet n'apporte en principe aucune modification aux obliga-

inzake maatschappelijke dienstverlening van de O.C.M.W.'s, welke thans zijn geregeld in de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, noch in de verplichtingen van de Staat, als bedoeld in de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

BEVOEGDHEID VAN DE FEDERALE OVERHEID

5. Zoals uit het opschrift zelf van het ontwerp blijkt, streeft het ontwerp ernaar om aan eenieder een recht op maatschappelijke integratie te verlenen. In de memorie van toelichting wordt verder uiteengezet dat het ontwerp ervoor wil zorgen dat de minstbedeelden hun plaats in de samenleving opnieuw kunnen innemen (zie de inleidende beschouwingen).

Het ontwerp blijkt aldus te voorzien in een «bijstand aan personen».

Op grond van artikel 128, § 1, eerste lid, van de Grondwet zijn bij artikel 5, § 1, II, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen bepaalde bevoegdheden inzake bijstand aan personen aan de gemeenschappen toegewezen. Tot die bevoegdheden behoort o.m. het beleid inzake maatschappelijk welzijn, met uitzondering van een aantal met name genoemde aangelegenheden (artikel 5, § 1, II, 2°).

Het beleid inzake maatschappelijk welzijn is specifiek gericht op het verschaffen van bijstand aan mensen die in nood verkeren. De aard en de oorzaak van de nood spelen bij dit aspect van de bijstand aan personen in beginsel geen rol ⁽¹⁾. Te dezen is de ontworpen regeling bedoeld voor personen die niet over toereikende bestaansmiddelen beschikken, noch daarop aanspraak kunnen maken, noch in staat zijn deze hetzij door eigen inspanningen, hetzij op een andere manier te verwerven (artikel 3, 4°). Die regeling dient aldus beschouwd te worden als een regeling behorend tot het beleid inzake maatschappelijk welzijn.

Meteen rijst de vraag of de in het ontwerp geregelde aangelegenheid wel behoort tot de bevoegdheid van de federale overheid, en meer bepaald of ze ingepast kan worden in de bevoegdheden inzake maatschappelijk welzijn die de bijzondere wet bij wijze van uitzondering aan de federale overheid heeft voorbehouden. Tot de uitzonderingen die in verband met het voorliggende ontwerp van belang zijn, behoren die welke vermeld worden in artikel 5, § 1, II, 2°, a en b, van de bijzondere wet, luidend als volgt :

«a) de vaststelling van het minimumbedrag, de toekenningsvoorwaarden en de financiering van het wettelijk gewaarborgd inkomen overeenkomstig de wetgeving tot instelling van het recht op een bestaansminimum;

b) de aangelegenheden met betrekking tot de openbare centra voor maatschappelijk welzijn die geregeld zijn in de

⁽¹⁾ Arbitragehof, 14 oktober 1999, nr. 110/99, overw. B.7.5.1; Arbitragehof, 13 juli 2001, nr. 101/2001, overw. B.5.1.

tions de prestations sociales des C.P.A.S. qui sont actuellement régies par la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale, ni aux obligations de l'État au sens de la loi du 2 avril 1965 relative à la prise en charge des secours accordés par les centres publics d'aide sociale.

COMPETENCE DE L'AUTORITE FEDERALE

5. Ainsi qu'il apparaît de l'intitulé même du projet, ce dernier vise à accorder à quiconque un droit à l'intégration sociale. L'exposé des motifs précise en outre que le projet entend veiller à ce que les plus démunis puissent à nouveau prendre leur place dans la société (voir les considérations liminaires).

Le projet prévoit donc une «aide aux personnes».

En vertu de l'article 128, § 1er, alinéa 1er, de la Constitution, certaines compétences en matière d'aide aux personnes ont été attribuées aux communautés par l'article 5, § 1er, II, de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles. Ces compétences comprennent notamment la politique d'aide sociale, à l'exception d'un certain nombre de matières nommément citées (article 5, § 1er, II, 2°).

La politique en matière d'aide sociale tend spécifiquement à fournir une aide aux personnes se trouvant dans le besoin. La nature et la cause du besoin ne jouent en principe aucun rôle dans cet aspect de l'aide aux personnes ⁽¹⁾. En l'espèce, la réglementation en projet vise des personnes qui ne disposent pas de ressources suffisantes, ne peuvent y prétendre et ne sont pas en mesure de se les procurer soit par leurs efforts personnels, soit par d'autres moyens (article 3, 4°). Cette réglementation doit donc être considérée comme relevant de la politique d'aide sociale.

D'emblée, se pose la question de savoir si la matière réglée dans le projet relève bien de la compétence de l'autorité fédérale et, plus particulièrement, si elle peut s'inscrire dans le cadre des compétences en matière d'aide sociale que la loi spéciale a réservées à l'autorité fédérale à titre d'exception. Les exceptions pertinentes au regard du présent projet sont celles mentionnées à l'article 5, § 1er, II, 2°, a et b, de la loi spéciale qui s'énonce comme suit :

«a) la fixation du montant minimum, (les) conditions d'octroi et (le) financement du revenu légalement garanti, conformément à la législation instaurant le droit à un minimum de moyens d'existence;

b) (les) matières relatives aux centres publics d'aide sociale, réglées par les articles 1er et 2 et dans les chapitres IV,

⁽¹⁾ Cour d'arbitrage, 14 octobre 1999, n° 110/99, cons. B.7.5.1; Cour d'arbitrage, 13 juillet 2001, n° 101/2001, cons. B.5.1.

artikelen 1 en 2 en in de hoofdstukken IV, V en VII van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, onverminderd de bevoegdheid van de Gemeenschappen om aanvullende of bijkomende rechten toe te kennen».

6. Gevraagd naar de grondslag van de bevoegdheid van de federale overheid, heeft de gemachtigde van de regering de volgende toelichting verstrekt :

«Er valt niet te twijfelen aan de bevoegdheid van de federale wetgever. Het wetsontwerp kadert in de bevoegdheid van de federale wetgever om op het vlak van de bijstand aan personen de aangelegenheden zoals voorzien in artikel 5, § 1, II, 2°, a) en b), van de bijzondere wet tot hervorming van de instellingen van 8 augustus 1980 te regelen.

Volgens het punt a) van voormeld artikel 5 is de federale overheid bevoegd voor de vaststelling van het minimumbedrag, de toekenningsvoorwaarden en de financiering van het wettelijk gewaarborgd inkomen. De wetgever heeft zich niet uitgesproken over het feit of dit inkomen een passieve uitkering moet zijn, dan wel een perspectiefvol inkomen mag zijn. Het wetsontwerp legt in artikel 14 van de wet het minimumbedrag vast en bepaalt in artikel 3 de toekenningsvoorwaarden. Het is een politieke keuze, die bovendien past in de geest van artikel 23 van de Grondwet, om deze waarborg op een minimuminkomen op een actieve en kwaliteitsvolle manier in te vullen. In plaats van mensen te laten gedijen in een passieve uitkeringssituatie wil men het minimuminkomen garanderen door mensen tegelijkertijd actief in te schakelen in de maatschappij via een arbeidsinkomen. De voorwaarden om in aanmerking te komen voor het recht op maatschappelijke integratie zijn dezelfde als in de Bestaansminimumwet van 1974.

De tussenkomst van het OCMW is verbonden aan het feit dat de persoon onvoldoende bestaansmiddelen heeft en niet aan het feit dat betrokkene werkzoekend is. De tussenkomst van het OCMW beantwoordt aan de toekenningsvoorwaarde van artikel 3, 4°, van het wetsontwerp volgens hetwelk de persoon niet over toereikende bestaansmiddelen mag beschikken, noch in staat mag zijn deze hetzij door eigen inspanningen, hetzij op een andere manier te verwerven. De persoon richt zich tot het OCMW op grond van zijn hoedanigheid niet te beschikken over voldoende bestaansmiddelen, en niet op grond van zijn hoedanigheid als werkzoekende. De vorm die de tussenkomst van het OCMW aanneemt (passief of actief) is een modaliteit van de wijze waarop het minimuminkomen wordt gerealiseerd. Dit wetsontwerp kadert dus wel degelijk in de aan de federale wetgever toegekende bevoegdheid op het vlak van bijstand aan de personen zoals bedoeld in artikel 5, § 1, II, 2°, a), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

In (de artikelen) 8 en 9 van het wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie wordt bepaald op welke wijze het OCMW deze actieve invulling moet realiseren.

In artikel 8 wordt duidelijk verwezen naar de bevoegdheid van het OCMW bedoeld in artikel 60, § 7, van de organieke

V et VII de la loi organique du 8 juillet 1976 relative aux centres publics d'aide sociale sans préjudice de la compétence des communautés d'octroyer des droits supplémentaires ou complémentaires».

6. Interrogée sur le fondement de la compétence de l'autorité fédérale, la déléguée du gouvernement a fourni les explications suivantes :

«Er valt niet te twijfelen aan de bevoegdheid van de federale wetgever. Het wetsontwerp kadert in de bevoegdheid van de federale wetgever om op het vlak van de bijstand aan personen de aangelegenheden zoals voorzien in artikel 5, § 1, II, 2°, a) en b), van de bijzondere wet tot hervorming van de instellingen van 8 augustus 1980 te regelen.

Volgens het punt a) van voormeld artikel 5 is de federale overheid bevoegd voor de vaststelling van het minimumbedrag, de toekenningsvoorwaarden en de financiering van het wettelijk gewaarborgd inkomen. De wetgever heeft zich niet uitgesproken over het feit of dit inkomen een passieve uitkering moet zijn, dan wel een perspectiefvol inkomen mag zijn. Het wetsontwerp legt in artikel 14 van de wet het minimumbedrag vast en bepaalt in artikel 3 de toekenningsvoorwaarden. Het is een politieke keuze, die bovendien past in de geest van artikel 23 van de Grondwet, om deze waarborg op een minimuminkomen op een actieve en kwaliteitsvolle manier in te vullen. In plaats van mensen te laten gedijen in een passieve uitkeringssituatie wil men het minimuminkomen garanderen door mensen tegelijkertijd actief in te schakelen in de maatschappij via een arbeidsinkomen. De voorwaarden om in aanmerking te komen voor het recht op maatschappelijke integratie zijn dezelfde als in de Bestaansminimum-wet van 1974.

De tussenkomst van het OCMW is verbonden aan het feit dat de persoon onvoldoende bestaansmiddelen heeft en niet aan het feit dat betrokkene werkzoekend is. De tussenkomst van het OCMW beantwoordt aan de toekenningsvoorwaarde van artikel 3, 4°, van het wetsontwerp volgens hetwelk de persoon niet over toereikende bestaansmiddelen mag beschikken, noch in staat mag zijn deze hetzij door eigen inspanningen, hetzij op een andere manier te verwerven. De persoon richt zich tot het OCMW op grond van zijn hoedanigheid niet te beschikken over voldoende bestaansmiddelen, en niet op grond van zijn hoedanigheid als werkzoekende. De vorm die de tussenkomst van het OCMW aanneemt (passief of actief) is een modaliteit van de wijze waarop het minimuminkomen wordt gerealiseerd. Dit wetsontwerp kadert dus wel degelijk in de aan de federale wetgever toegekende bevoegdheid op het vlak van bijstand aan de personen zoals bedoeld in artikel 5, § 1, II, 2°, a), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

In (de artikelen) 8 en 9 van het wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie wordt bepaald op welke wijze het OCMW deze actieve invulling moet realiseren.

In artikel 8 wordt duidelijk verwezen naar de bevoegdheid van het OCMW bedoeld in artikel 60, § 7, van de organieke

wet van 1976. Dit artikel kadert perfect binnen de door artikel 5, § 1, II, 2°, b), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen toegekende bevoegdheid om de aangelegenheden met betrekking tot de OCMW's die geregeld zijn in hoofdstuk IV van de organieke wet van 8 juli 1976, te regelen. Uit de rechtspraak van de Raad van State blijkt dat er geen juridische bezwaren zijn om regelingen van de organieke wet in te passen in het wetsontwerp dat een minimuminkomen wil garanderen aan een welbepaalde doelgroep.

Volgens artikel 60, § 7, dient het OCMW ervoor te zorgen dat mensen ingeschakeld worden in de maatschappij. Wanneer het gaat om mensen die geen rechten hebben op het vlak van de sociale zekerheid moet het OCMW deze personen voldoende arbeidsdagen bieden opdat zij sociaal verzekerd zijn. Het OCMW neemt in deze alle maatregelen om de betrokkene een voltijdse of deeltijdse betrekking te bezorgen. Zoals gepreciseerd in artikel 8 van het wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie stopt deze hulpverlening wanneer de betrokkene gerechtigd is op een sociale uitkering waarvan het bedrag minstens gelijk is aan het leefloon waarop hij volgens zijn categorie aanspraak zou kunnen maken. Indien het OCMW alleen niet in staat is om deze opdracht te realiseren kan het beroep doen op de medewerking van derden zoals geregeld in artikel 61 van de organieke wet van 1976. De actieve benadering van deze wet is dus niet nieuw, zij behoorde reeds tot het takenpakket van het OCMW. Het gaat om een individuele hulp, gericht op integratie en dit op maat van een individu dat aan de toekenningsvoorwaarden van het wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie voldoet. Deze hulp is met andere woorden enkel gericht tot een zeer beperkte groep van mensen, zijnde personen die niet beschikken over toereikende bestaansmiddelen en die bijgevolg ook uitgesloten zijn van een volwaardige socialezekerheidsuitkering.

In artikel 9 wordt de integratie door tewerkstelling gerealiseerd door het OCMW de mogelijkheid te geven om financieel tussen te komen in de kosten van tewerkstelling. Het gaat hierbij duidelijk om de klassieke «activeringsmaatregelen» waarbij de uitkering wordt omgebogen tot een onderdeel van de loonkost waardoor een activering van de persoon mogelijk wordt. Ook hier is er niets nieuw».

7. Wat de bepalingen van het ontwerp in verband met het leefloon betreft, kan met de zienswijze van de gemachtigde van de regering worden ingestemd. Volgens artikel 5, § 1, II, 2°, a, van de bijzondere wet is de federale overheid bevoegd inzake «de vaststelling van het minimumbedrag, de toekenningsvoorwaarden en de financiering van het wettelijk gewaarborgd inkomen overeenkomstig de wetgeving tot instelling van het recht op een bestaansminimum».

Op grond van die bevoegdheid kan de federale overheid de benaming van het bestaansminimum vervangen door leefloon, en kan zij het bedrag en de algemene regeling voor de toekenning en de financiering ervan vaststellen

wet van 1976. Dit artikel kadert perfect binnen de door artikel 5, § 1, II, 2°, b), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen toegekende bevoegdheid om de aangelegenheden met betrekking tot de OCMW's die geregeld zijn in hoofdstuk IV van de organieke wet van 8 juli 1976, te regelen. Uit de rechtspraak van de Raad van State blijkt dat er geen juridische bezwaren zijn om regelingen van de organieke wet in te passen in het wetsontwerp dat een minimuminkomen wil garanderen aan een welbepaalde doelgroep.

Volgens artikel 60, § 7, dient het OCMW ervoor te zorgen dat mensen ingeschakeld worden in de maatschappij. Wanneer het gaat om mensen die geen rechten hebben op het vlak van de sociale zekerheid moet het OCMW deze personen voldoende arbeidsdagen bieden opdat zij sociaal verzekerd zou-den zijn. Het OCMW neemt in deze alle maatregelen om de betrokkene een voltijdse of deeltijdse betrekking te bezorgen. Zoals gepreciseerd in artikel 8 van het wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie stopt deze hulpverlening wanneer de betrokkene gerechtigd is op een sociale uitkering waarvan het bedrag minstens gelijk is aan het leefloon waarop hij volgens zijn categorie aanspraak zou kunnen maken. Indien het OCMW alleen niet in staat is om deze opdracht te realiseren kan het beroep doen op de medewerking van derden zoals geregeld in artikel 61 van de organieke wet van 1976. De actieve benadering van deze wet is dus niet nieuw, zij behoorde reeds tot het takenpakket van het OCMW. Het gaat om een individuele hulp, gericht op integratie en dit op maat van een individu dat aan de toekenningsvoorwaarden van het wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie voldoet. Deze hulp is met andere woorden enkel gericht tot een zeer beperkte groep van mensen, zijnde personen die niet beschikken over toereikende bestaansmiddelen en die bijgevolg ook uitgesloten zijn van een volwaardige socialezekerheidsuitkering.

In artikel 9 wordt de integratie door tewerkstelling gerealiseerd door het OCMW de mogelijkheid te geven om financieel tussen te komen in de kosten van tewerkstelling. Het gaat hierbij duidelijk om de klassieke «activeringsmaatregelen» waarbij de uitkering wordt omgebogen tot een onderdeel van de loonkost waardoor een activering van de persoon mogelijk wordt. Ook hier is er niets nieuw».

7. En ce qui concerne les dispositions du projet relatives au revenu d'intégration, il est permis de se rallier au point de vue de la déléguée du gouvernement. Selon l'article 5, § 1er, II, 2°, a, de la loi spéciale, l'autorité fédérale est compétente pour ce qui est «de la fixation du montant minimum, des conditions d'octroi et du financement du revenu légalement garanti, conformément à la législation instituant le droit à un minimum de moyens d'existence».

En vertu de cette compétence, l'autorité fédérale peut remplacer la dénomination «minimum de moyens d'existence» par «revenu d'intégration», et elle peut en déterminer le montant ainsi que les modalités générales de son octroi et son financement.

De financiële aanmoediging van de tewerkstelling zoals die geregeld wordt in artikel 9 van het ontwerp, lijkt eveneens ingepast te kunnen worden in de voornoemde bevoegdheid van de federale overheid. Net zoals de bestaande maatregelen inzake de activering van het bestaansminimum⁽²⁾, waarvan deze bepaling de opvolger is, kan die tegemoetkoming immers beschouwd worden als een aspect van de regeling inzake het leefloon. Eerder dan de betrokkene een leefloon te betalen, wordt (een deel van) het bedrag van het leefloon aangewend om de aanwerving van de betrokkene financieel aantrekkelijk te maken voor een werkgever, wat neerkomt op een meer actief gebruik van het leefloon.

8. Op grond van haar bevoegdheid i.v.m. het bestaansminimum kan de federale overheid eveneens voorzien in een regeling m.b.t. geïndividualiseerde projecten voor maatschappelijke integratie. Zoals in de bestaande regeling i.v.m. het bestaansminimum⁽³⁾, wordt het opzetten van een dergelijk project in het ontwerp immers geconcipeerd als een voorwaarde waarvan de toekenning en het behoud van het leefloon in bepaalde gevallen afhankelijk worden gemaakt (artikelen 11 en 13, § 2, van het ontwerp). Het gaat aldus om een begeleidende maatregel met betrekking tot het leefloon, die dan ook binnen het toepassingsgebied van artikel 5, § 1, II, 2°, a, van de bijzondere wet valt.

9. Anders ligt de zaak met de bepalingen van het ontwerp die voorzien in een recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling in het kader van een arbeidsovereenkomst. Het gaat dan in het bijzonder om artikel 8 van het ontwerp.

9.1. Zoals uit die bepaling blijkt, en zoals ook wordt benadrukt door de gemachtigde van de regering, wordt aan het O.C.M.W. opdracht gegeven om aan de betrokkenen een betrekking te bezorgen, desnoods door zelf als hun werkgever op te treden (zie artikel 60, § 7, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn). In de memorie van toelichting wordt verduidelijkt dat de «tewerkstellingsopdracht» van de O.C.M.W.'s aldus bevestigd wordt.

Er kan aangenomen worden dat voor het invoeren van een regeling die de O.C.M.W.'s met een dergelijke opdracht belast, de federale overheid in beginsel de nodige bevoegdheid kan putten in artikel 5, § 1, II, 2°, b, van de bijzondere wet. Zoals de gemachtigde terecht aangeeft, worden bij die bepaling o.m. de aangelegenheden bedoeld in hoofdstuk IV van de organieke wet van 8 juli 1976 aan de federale overheid voorbehouden. Het gaat in dat hoofdstuk precies om de taken van het O.C.M.W., daarin begrepen de taken die verband houden met het verschaffen van werk aan bepaalde personen. Ook op dit punt kan de verantwoording geboden door de gemachtigde dus bijgevalen worden.

⁽²⁾ Zie artikel 2, §§ 5 en 5bis, van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum.

⁽³⁾ Zie artikel 6, § 2, van de wet van 7 augustus 1974.

L'encouragement financier de l'emploi, tel qu'il est réglé à l'article 9 du projet, semble également pouvoir s'inscrire dans le cadre de la compétence susvisée de l'autorité fédérale. A l'instar des mesures existantes concernant la mise en oeuvre du minimum de moyens d'existence⁽²⁾, auxquelles succède la présente disposition, cette intervention peut en effet être considérée comme un aspect de la réglementation relative au revenu d'intégration. Plutôt que de payer un revenu d'intégration à l'intéressé, le montant (ou une partie de celui-ci) du revenu d'intégration est utilisé pour rendre l'engagement de l'intéressé financièrement attractif aux yeux d'un employeur, ce qui revient à une utilisation plus active du revenu d'intégration.

8. En vertu de sa compétence en matière de minimum de moyens d'existence, l'autorité fédérale peut également prévoir une réglementation concernant des projets individualisés d'intégration sociale. Comme dans la réglementation existante en matière de minimum de moyens d'existence⁽³⁾, l'élaboration de pareil projet est en effet conçue dans le texte soumis pour avis comme une condition à laquelle sont subordonnés l'octroi et le maintien du revenu d'intégration dans certains cas (articles 11 et 13, § 2, du projet). Il s'agit donc d'une mesure d'accompagnement concernant le revenu d'intégration qui entre dès lors dans le champ d'application de l'article 5, § 1er, II, 2°, a, de la loi spéciale.

9. Il en va autrement des dispositions du projet qui prévoient un droit à l'intégration sociale par l'emploi dans le cadre d'un contrat de travail. Il s'agit alors en particulier de l'article 8 du projet.

9.1. Ainsi qu'il apparaît de cette disposition, et comme l'a souligné la déléguée du gouvernement, le C.P.A.S. est chargé de procurer un emploi aux intéressés, le cas échéant en étant lui-même leur propre employeur (voir l'article 60, § 7, de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale). L'exposé des motifs précise que la «mission d'insertion professionnelle» des C.P.A.S. est ainsi confirmée.

Il peut être admis que pour l'introduction d'une réglementation chargeant les C.P.A.S. d'une telle mission, l'autorité fédérale peut en principe puiser la compétence nécessaire à l'article 5, § 1er, II, 2°, b, de la loi spéciale. Comme la déléguée l'indique à juste titre, cette disposition réserve notamment les matières visées au chapitre IV de la loi organique du 8 juillet 1976 à l'autorité fédérale. Il s'agit précisément dans ce chapitre des tâches du C.P.A.S., y compris les tâches ayant trait à la proposition d'un travail à certaines personnes. Sur ce point également, la justification fournie par la déléguée peut donc être admise.

⁽²⁾ Voir l'article 2, §§ 5 et 5bis, de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence.

⁽³⁾ Voir l'article 6, § 2, de la loi du 7 août 1974.

9.2. Bij de aanwending van haar bevoegdheid op grond van artikel 5, § 1, II, 2°, b, van de bijzondere wet, mag de federale overheid evenwel geen maatregelen nemen die afbreuk doen aan bevoegdheden van de gemeenschappen of de gewesten.

9.2.1. Te dezen dient in het bijzonder nagegaan te worden of het verlenen van een «tewerkstellingsopdracht» aan de O.C.M.W.'s een afbreuk doet aan de bevoegdheid van de gewesten inzake tewerkingstelling. Artikel 6, § 1, IX, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980⁽⁴⁾ bepaalt immers dat tot de bevoegdheid van de gewesten behoort, «wat het tewerkstellingsbeleid betreft :

1° De arbeidsbemiddeling;

2° De programma's voor wedertewerkingstelling van de niet-werkende werkzoekenden, met uitsluiting van de programma's voor wedertewerkingstelling in de besturen en de diensten van de federale overheid of die onder het toezicht van deze overheid ressorteren en met uitsluiting van de overeenkomsten bedoeld in afdeling 5 van hoofdstuk II van het koninklijk besluit nr. 25 van 24 maart 1982 tot opzetting van een programma ter bevordering van de werkgelegenheid in de niet-commerciële sector.

Voor iedere binnen het raam van een arbeidsovereenkomst in een wedertewerkingstelsprogramma geplaatste niet-werkende werkzoekende, kent de federale overheid een financiële tegemoetkoming toe, waarvan het bij een in Minister-raad overlegd koninklijk besluit vastgestelde bedrag overeenstemt met een werkloosheidsvergoeding.

De financiële tussenkomst bedoeld in het vorige lid kan schommelen in functie van de periode gedurende dewelke de wedertewerkingstelsprogramma werkzoekende ingeschreven is als werkzoekende en geen werk heeft. Het bedrag van die tussenkomst wordt vastgesteld in akkoord met de Gewest-regeringen.

De federale overheid kent eveneens de financiële tegemoetkoming toe, bedoeld in het tweede lid, voor een aantal werknemers, tewerkinggesteld op basis van een arbeidsovereenkomst of op basis van een statuut, gelijk aan het aantal betrekkingen dat gehandhaafd is onder de betrekkingen die de dag vóór de opheffing van de wedertewerkingstelsprogramma's door een gewest in het kader van die programma's ingevuld waren.

3° ...».

9.2.2. Gevraagd naar de mogelijke interferentie van de ontworpen regeling met artikel 6 van de bijzondere wet, heeft de gemachtigde van de regering verklaard dat er volgens de stellers van het ontwerp geen inmenging is in de bevoegdheden van de gewesten :

⁽⁴⁾ Zoals die bepaling is gewijzigd bij artikel 49 van de bijzondere wet van 13 juli 2001 tot herfinanciering van de gemeenschappen en uitbreiding van de fiscale bevoegdheden van de gewesten. Overeenkomstig artikel 58 van dezelfde bijzondere wet heeft dat artikel 49 uitwerking met ingang van 1 januari 2001.

9.2. Lorsqu'elle exerce sa compétence en vertu de l'article 5, § 1er, II, 2°, b, de la loi spéciale, l'autorité fédérale ne peut toutefois prendre de mesures portant atteinte à des compétences des communautés ou des régions.

9.2.1. En l'espèce, il s'agit plus particulièrement de vérifier si la «mission d'insertion professionnelle» dévolue aux C.P.A.S. porte atteinte à la compétence des régions en matière d'emploi. L'article 6, § 1er, IX, de la loi spéciale du 8 août 1980⁽⁴⁾ dispose en effet que la compétence des régions comprend, «en ce qui concerne la poli-tique de l'emploi :

1° Le placement des travailleurs;

2° les programmes de remise au travail des demandeurs d'emploi inoccu-pés, à l'exclusion des programmes de remise au travail dans les administrations et services de l'autorité fédérale ou placés sous sa tutelle et à l'exclusion des conventions visées dans la section 5 du chapitre II de l'arrêté royal n° 25 du 24 mars 1982 créant un programme de promotion de l'emploi dans le secteur non marchand.

Pour chaque demandeur d'emploi inoccupé, placé, dans le cadre d'un contrat de travail, dans un programme de remise au travail, l'autorité fédérale octroie une intervention financière dont le montant fixé par arrêté royal délibéré en Conseil des ministres correspond à une indemnité de chômage.

L'intervention financière visée à l'alinéa précédent peut varier en fonction de la durée d'inscription comme demandeur d'emploi pendant laquelle le demandeur d'emploi remis au travail est inoccupé. Le montant de cette intervention est fixé avec l'accord des gouvernements de région.

L'autorité fédérale octroie également l'intervention financière visée à l'alinéa 2 pour un nombre de travailleurs occupés dans les liens d'un contrat de travail ou d'un engagement statutaire égal au nombre d'emplois maintenus parmi ceux qui étaient occupés dans les programmes de remise au travail la veille de leur abrogation par une région.

3° ...».

9.2.2. Interrogée quant à l'éventuelle interférence entre la réglementation en projet et l'article 6 de la loi spéciale, la déléguée du gouvernement a déclaré que selon les auteurs du projet, il n'existe aucune ingérence dans les compétences des régions :

⁽⁴⁾ Telle que cette disposition a été modifiée par l'article 49 de la loi spéciale du 13 juillet 2001 portant refinancement des communautés et extension des compétences fiscales des régions. Conformément à l'article 58 de la même loi spéciale, l'article 49 produit ses effets le 1er janvier 2001.

«Vooreerst blijven alle gerechtigden op maatschappelijke integratie, inclusief de personen die een hulpverleningstraject doorlopen bij het OCMW, beschikbaar voor de wedertewerkstellingsprogramma's voor werkzoekenden. Integendeel, het optreden van het OCMW is residuair van aard. Pas wanneer mensen werkbereid zijn, en voorzover zij niet over toereikende bestaansmiddelen beschikken, kunnen zij beroep doen op de hulpverlening van het OCMW. Het wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie creëert als dusdanig geen nieuw tewerkstellingscircuit. OCMW's zullen integendeel vragende partij zijn om gebruik te maken van de initiatieven die door de gewesten worden ondernomen in het kader van hun werkgelegenheidsbeleid. Derhalve raakt de federale wetgever niet aan de uitoefening van de gewestelijke bevoegdheden inzake werkgelegenheid. ...».

9.2.3. In haar toelichting gaat de gemachtigde niet in op de bevoegdheid van de gewesten inzake arbeidsbemiddeling (artikel 6, § 1, IX, 1°, van de bijzondere wet). Het is echter duidelijk dat de taak van het O.C.M.W., in zoverre zij ertoe strekt werkzoekenden te plaatsen bij werkgevers, de vorm kan aannemen van een arbeidsbemiddeling als bedoeld in de bijzondere wet.

Op dit punt moet dus een voorbehoud gemaakt worden bij de bevoegdheid van de federale overheid. Of de ontworpen regeling werkelijk een inbreuk op de bevoegdheden van de gewesten inhoudt, zal afhangen van de concrete invulling die aan de ontworpen bepalingen wordt gegeven.

9.2.4. De door de gemachtigde gegeven uitleg spitst zich toe op de bevoegdheid van de gewesten om programma's voor wedertewerking van niet-werkende werkzoekenden op te zetten (artikel 6, § 1, IX, 2°, van de bijzondere wet).

Blijkens de parlementaire voorbereiding van de betrokken wetsbepaling moet onder «tewerkstellingsprogramma» worden verstaan een project dat door de overheid wordt uitgewerkt, waarbij niet-werkende werkzoekenden worden tewerkgesteld in het kader van activiteiten van algemeen of maatschappelijk belang, dat geheel of gedeeltelijk uit algemene middelen wordt gefinancierd, en dat specifiek gericht is op deze niet-werkende werkzoekenden ⁽⁵⁾.

Uit de rechtspraak van het Arbitragehof i.v.m. de plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen blijkt dat maatregelen van de federale overheid, gericht op het verschaffen van werk

⁽⁵⁾ Zie de verklaring van de Minister van Institutionele Hervormingen (N) bij de bespreking van het ontwerp dat heeft geleid tot de bijzondere wet van 8 augustus 1988 tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, verslag namens de commissie van de Kamer, Parl. St., Kamer, B.Z. 1988, nr. 516-6, p.160. In de openbare vergadering van de Kamer preciseerde de Minister dat het bijzonder tijdelijk kader, het derde arbeidscircuit en de gesubsidieerde contractuelen onder de in de bijzondere wet bedoelde tewerkstellingsprogramma's vielen (verklaring van de heer Dehaene, Minister van Institutionele Hervormingen, Parl. Hand., Kamer, 29 juli 1988, p. 1433).

«Vooreerst blijven alle gerechtigden op maatschappelijke integratie, inclusief de personen die een hulpverleningstraject doorlopen bij het OCMW, beschikbaar voor de wedertewerkstellingsprogramma's voor werkzoekenden. Integendeel, het optreden van het OCMW is residuair van aard. Pas wanneer mensen werkbereid zijn, en voorzover zij niet over toereikende bestaansmiddelen beschikken, kunnen zij beroep doen op de hulpverlening van het OCMW. Het wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie creëert als dusdanig geen nieuw tewerkstellingscircuit. OCMW's zullen integendeel vragende partij zijn om gebruik te maken van de initiatieven die door de gewesten worden ondernomen in het kader van hun werkgelegenheidsbeleid. Derhalve raakt de federale wetgever niet aan de uitoefening van de gewestelijke bevoegdheden inzake werkgelegenheid. ...».

9.2.3. Dans ses explications, la déléguée n'aborde pas la compétence des régions en matière de placement des travailleurs (article 6, § 1er, IX, 1°, de la loi spéciale). Il est toutefois manifeste que, dans la mesure où elle vise à placer des demandeurs d'emploi chez des employeurs, la mission du C.P.A.S. peut prendre la forme d'un placement de travailleurs au sens de la loi spéciale.

Il convient donc, sur ce point, de formuler des réserves quant à la compétence de l'autorité fédérale. La question de savoir si la réglementation en projet implique effectivement un empiètement sur les compétences des régions, dépendra de la mise en oeuvre concrète qui sera donnée aux dispositions en projet.

9.2.4. Les explications données par la déléguée se concentrent sur la compétence des régions en ce qui concerne l'élaboration de programmes de remise au travail de demandeurs d'emploi inoccupés (article 6, § 1er, IX, 2°, de la loi spéciale).

Selon les travaux préparatoires de la disposition légale concernée, il convient d'entendre par «programme de mise au travail» un projet élaboré par les pouvoirs publics par lequel des demandeurs d'emploi inoccupés sont mis au travail dans le cadre d'activités d'intérêt général ou social, qui est financé en tout ou en partie au moyen de ressources générales et qui est spécifiquement axé sur les demandeurs d'emploi inoccupés ⁽⁵⁾.

Il ressort de la jurisprudence de la Cour d'arbitrage concernant les agences locales pour l'emploi que des mesures de l'autorité fédérale visant à procurer un emploi à des chô-

⁽⁵⁾ Voir la déclaration du Ministre des Réformes institutionnelles (N) lors de la discussion du projet qui est devenu la loi spéciale du 8 août 1988 modifiant la loi spéciale du 8 août 1980, rapport fait au nom de la commission de la Chambre, Doc. parl., Chambre, S.E. 1988, n° 516-6, p. 160. En séance publique de la Chambre, le Ministre a précisé que le cadre spécial temporaire, le troisième circuit de travail et les contractuels subventionnés étaient soumis aux programmes pour l'emploi prévus par la loi spéciale (déclaration de M. Dehaene, Ministre des Réformes institutionnelles, Ann. parl., Chambre, 29 juillet 1988, p. 1433).

aan werklozen, niet op het terrein van de gewesten komen, indien blijkt dat ze een begeleidende maatregel zijn ten gunste van bepaalde categorieën werklozen, en indien blijkt dat het gehele opgezette stelsel buiten de gewone arbeidscircuits verloopt, gelet o.m. op het beperkt aantal bedoelde activiteiten, het beperkt aantal toegestane uren tewerkstelling en de vergoeding in de vorm van een specifieke cheque ⁽⁶⁾.

De voornoemde elementen zijn daarentegen slechts in beperkte mate aanwezig in de ontworpen regeling. Weliswaar staat de ontworpen regeling enkel open voor werkzoekenden die voldoen aan de voorwaarden bedoeld in de artikelen 3 en 4 en waarvan de bestaansmiddelen ontoereikend zijn. Men kan zelfs voorhouden dat de doelgroep van deze regeling louter kwantitatief kleiner is dan die van de werkloosheidsreglementering. Daartegenover staat echter dat de aard van de tewerkstelling niet wordt ingeperkt door het ontwerp. Aangezien het de bedoeling is dat de betrokkene met het loon van de tewerkstelling kan voorzien in zijn levensonderhoud, kan het voorts bezwaarlijk gaan om een beperkt aantal uren. Ten slotte is de wijze van verloning dezelfde als in het gewone arbeidscircuit.

Het is dan ook niet zeker dat de ontworpen regeling als iets anders moet worden beschouwd dan een programma voor de wedertewerkstelling van niet-werkende werkzoekenden. Ook hier moet derhalve op het punt van de bevoegdheid van de federale overheid een voorbehoud gemaakt worden.

9.3. Zelfs indien de ontworpen regeling zo opgevat kan worden dat ze niet rechtstreeks treedt op het terrein van de gewesten inzake het tewerkstellingsbeleid, dient de federale overheid ermee rekening te houden dat ze de uitoefening van de gewestelijke bevoegdheden terzake niet onmogelijk of overdreven moeilijk mag maken ⁽⁷⁾. De weerslag van de ontworpen regeling op die bevoegdheden moet m.a.w. beperkt blijven.

Of aan die voorwaarde voldaan zal zijn, zal andermaal afhangen van de concrete invulling van de ontworpen regeling. Indien het de bedoeling zou zijn, zoals de gemachtigde van de regering lijkt te suggereren, dat de O.C.M.W.'s gebruik maken van de gewestelijke tewerkstellingsprogramma's, en niet in concurrentie daarmee komen, dan zou het risico van een onevenredige uitoefening van de federale bevoegdheid beperkt worden.

ALGEMENE OPMERKINGEN

10. In het ontwerp worden de begrippen «recht op maatschappelijke integratie», «tewerkstelling», «geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie» en «leefloon» niet op een consistente wijze met elkaar in verband gebracht.

⁽⁶⁾ Arbitragehof, 14 februari 2001, nr. 14/2001, overw. B.7.3.

⁽⁷⁾ Zie, i.v.m. de oorspronkelijke regeling inzake de plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen, Arbitragehof, 12 juli 1995, nr. 58/95, overw. B.8.5 - B.8.7.

meurs n'empiètent pas sur les compétences des régions s'il apparaît qu'elles constituent une mesure d'accompagnement en faveur de certaines catégories de chômeurs et que l'ensemble du système se déroule en dehors des circuits ordinaires du travail, étant donné notamment le nombre restreint d'activités visées, le nombre limité d'heures de prestations autorisées et la rémunération sous la forme d'un chèque spécifique ⁽⁶⁾.

Dans la réglementation en projet, les éléments susvisés ne sont toutefois présents que dans une mesure limitée. Certes, le régime en projet est uniquement ouvert aux demandeurs d'emploi qui satisfont aux conditions visées aux articles 3 et 4 et dont les ressources sont insuffisantes. On peut même prétendre que le groupecible de ce régime est, sur le plan purement quantitatif, inférieur à celui de la réglementation sur le chômage. Par contre, on constate que la nature de l'emploi n'est pas délimitée par le projet. Etant donné que l'intention est de permettre à l'intéressé, au moyen de la rémunération de l'emploi, de subvenir à ses besoins, il peut difficilement s'agir, par ailleurs, d'un nombre limité d'heures de prestations. Enfin, le mode de rémunération est le même que dans le circuit ordinaire du travail.

Il n'est dès lors pas certain que la réglementation en projet doive être considérée autrement que comme un programme de remise au travail de demandeurs d'emploi inoccupés. Ici aussi, il convient dès lors de faire des réserves quant à la compétence de l'autorité fédérale.

9.3. Même si la réglementation en projet est conçue de façon telle qu'elle n'empiète pas directement sur les compétences des régions en ce qui concerne la politique en matière d'emploi, l'autorité fédérale doit tenir compte de ce qu'elle ne peut rendre impossible ou excessivement difficile l'exercice des compétences régionales à cet égard ⁽⁷⁾. En d'autres termes, l'impact de la réglementation en projet sur ces compétences doit demeurer limité.

Ce sera une nouvelle fois la mise en oeuvre concrète de la réglementation en projet qui dira s'il est satisfait à cette condition. S'il s'agissait, comme la déléguée du gouvernement semble le suggérer, que les C.P.A.S. aient recours aux programmes régionaux de mise au travail et n'entrent pas en concurrence avec ces derniers, le risque d'un exercice disproportionné de la compétence fédérale serait limité.

OBSERVATIONS GENERALES

10. Dans le projet, les notions de «droit à l'intégration sociale», «emploi», «projet individualisé d'intégration sociale» et «revenu d'intégration» ne sont pas mises en rapport les unes avec les autres de façon cohérente.

⁽⁶⁾ Cour d'arbitrage, 14 février 2001, n° 14/2001, cons. B.7.3.

⁽⁷⁾ Voir, en ce qui concerne la réglementation initiale des agences locales pour l'emploi, Cour d'arbitrage, 12 juillet 1995, n° 58/95, cons. B.8.5 - B. 8.7.

Zo is in de artikelen 2 en 3 sprake van een recht op maatschappelijke integratie, dat kan bestaan «in de vorm van» een tewerkstelling, een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie of een leefloon.

In de artikelen 6, § 1, 9, § 1, en 18, § 1, is sprake van recht op maatschappelijke integratie «door» tewerkstelling. In artikel 13, § 1, gaat het om het «realiseren» van het recht op maatschappelijke integratie «door» de toekenning van een leefloon, een geïndividualiseerd project of een tewerkstelling.

In artikel 6, § 2, gaat het meer specifiek over het recht op maatschappelijke integratie «door» tewerkstelling; volgens die bepaling kan dat recht «bestaan uit» een arbeidsovereenkomst of een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie. In de artikelen 8, 10 en 13, § 1, is echter sprake van tewerkstelling «in het kader van» een arbeidsovereenkomst of een geïndividualiseerd project.

Het komt de Raad van State voor dat, als het begrip «recht» op maatschappelijke integratie wordt gebruikt, het niet gaat om een subjectief recht in de strikte zin van het woord. De term «recht» is in deze context die welke gebruikelijk is wanneer het gaat om grondrechten. Het «recht» op een leefloon, en misschien ook het «recht» op tewerkstelling⁽⁸⁾ zouden daarentegen wel als subjectieve rechten beschouwd kunnen worden. In feite bestaat er, volgens het ontwerp, een «verplichting» voor de overheid om te zorgen voor de maatschappelijke integratie van de betrokkenen, welke verplichting nagekomen wordt door het toekennen van het recht op tewerkstelling en op leefloon. Zoals hierna nog uiteengezet zal worden, bestaat er geen recht op een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie, aangezien een dergelijk project eerder een voorwaarde is voor het verkrijgen van het leefloon (zie opmerking 13).

In dat licht bekeken zou artikel 2, eerste lid, misschien beter geredigeerd kunnen worden als volgt :

«Elke persoon heeft recht op maatschappelijke integratie. Te dien einde heeft hij, onder de voorwaarden bepaald in deze wet⁽⁹⁾, recht op tewerkstelling en recht op een leefloon.»

In de overige bepalingen van het ontwerp kunnen de uitdrukkingen «recht op maatschappelijke integratie in de vorm van (of door) tewerkstelling» en «recht op maatschappelijke integratie in de vorm van (of door) een leefloon» dan vervangen worden door de uitdrukkingen «recht op tewerkstelling» en «recht op (een) leefloon».

11. De structuur van titel I is verwarrend en kan tot interpretatie-problemen leiden. Voortgaande op de opschriften van hoofdstuk II, afdelingen 1 en 2, zou men verwachten dat alle bepalingen over de tewerkstelling in afdeling 1 zou-

⁽⁸⁾ Zie hierover verder, opmerking 21 bij artikel 6 van het ontwerp.

⁽⁹⁾ Wat de toevoeging van de woorden «onder de voorwaarden bepaald in deze wet» betreft, zie hierna, opmerking 14.

Ainsi, il est question aux articles 2 et 3 d'un droit à l'intégration sociale, qui peut se présenter «sous la forme» d'un emploi, d'un projet individualisé d'intégration sociale ou d'un revenu d'intégration.

Les articles 6, § 1er, 9, § 1er, et 18, § 1er, portent sur un droit à l'intégration sociale «par» l'emploi. A l'article 13, § 1er, il s'agit de «réaliser» le droit à l'intégration sociale «par» l'octroi d'un revenu d'intégration, un projet individualisé ou un emploi.

L'article 6, § 2, concerne plus particulièrement le droit à l'intégration sociale «par» l'emploi; selon cette disposition, ce droit peut «faire l'objet» d'un contrat de travail ou d'un projet individualisé d'intégration sociale. Dans les articles 8, 10 et 13, § 1er, il est cependant question d'un emploi «lié à» un contrat de travail ou «dans le cadre» d'un projet individualisé.

Il apparaît au Conseil d'État que la notion utilisée de «droit» à l'intégration sociale ne correspond pas à un droit subjectif au sens strict du terme. Dans ce contexte, le mot «droit» est celui qui est d'usage lorsqu'il est question de droits fondamentaux. Par contre, le «droit» à un revenu d'intégration et peut-être aussi le «droit» à un emploi⁽⁸⁾ pourraient être considérés comme des droits subjectifs. En fait, le projet prévoit une «obligation» faite à l'autorité d'assurer l'intégration sociale des intéressés, obligation à laquelle il est satisfait du fait de l'octroi du droit à un emploi ou à un revenu d'intégration. Comme il sera encore exposé ci-dessous, il n'existe pas de droit à un projet individualisé d'intégration sociale, dès lors qu'un tel projet constitue plutôt une condition à l'obtention du revenu d'intégration (voir observation 13).

Vu sous cet angle, l'article 2, alinéa 1er, gagnerait peut-être à être rédigé comme suit :

«Toute personne a droit à l'intégration sociale. A cette fin, elle a droit à un emploi et à un revenu d'intégration dans les conditions fixées par la présente loi.»⁽⁹⁾

Dans les autres dispositions du projet, les expressions «droit à l'intégration sociale sous la forme d'un emploi (ou par l'emploi)» et «droit à l'intégration sociale sous la forme de l'octroi d'un revenu d'intégration» peuvent donc être remplacées par les expressions «droit à un emploi» et «droit à un revenu d'intégration».

11. La structure du titre premier prête à confusion et peut conduire à des problèmes d'interprétation. Compte tenu des intitulés du chapitre II, section première (et non : section 1ère) et section 2, on s'attendrait à trouver toutes les dispositions

⁽⁸⁾ Voir à ce propos l'observation 21 formulée ci-dessous au sujet de l'article 6 du projet.

⁽⁹⁾ En ce qui concerne l'ajout des mots «dans les conditions fixées par la présente loi», voir l'observation 14 ci-dessous.

den staan en alle bepalingen over het leefloon in afdeling 2. Dit blijkt niet het geval te zijn. Wanneer men voortgaat op het eerste artikel van elk van beide afdelingen krijgt men eerder de indruk dat afdeling 1 handelt over de meerderjarigen (en gelijkgestelden) tot 24 jaar en afdeling 2 over de meerderjarigen vanaf 25 jaar.

Het is natuurlijk zo dat bij de meerderjarigen tot 24 jaar de nadruk ligt op tewerkstelling, en bij de meerderjarigen vanaf 25 jaar niet, maar dat neemt niet weg dat men ofwel de eerste logica (indeling volgens rechten), ofwel de tweede logica (indeling volgens leeftijd) volledig en rechtlijnig moet volgen.

De gemachtigde reageerde in dat verband als volgt :

«Het is juist dat in sectie 1 van hoofdstuk II het recht op maatschappelijke integratie voor een meerderjarige jonger dan 25 omschreven wordt, terwijl in sectie 2 het recht op maatschappelijke integratie voor de personen ouder dan 25 bepaald wordt. Misschien is een indeling volgens de leeftijd duidelijker».

Indien de stellers van het ontwerp voor de tweede oplossing opteren, dient in elk geval het opschrift van de twee genoemde afdelingen te worden aangepast.

Artikel 1

12. In de Nederlandse tekst schrijve men : «een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet».

Artikel 2

13. In het eerste lid worden de vorm van een tewerkstelling, de vorm van een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie en de vorm van leefloon op één lijn gesteld. Uit de artikelen 11 en 13, § 2, blijkt echter dat de vorm van het geïntegreerd project subsidiair is ten opzichte van de vorm van het leefloon. Dit kenmerk zou reeds in de redactie van artikel 2 tot uiting moeten komen.

In het hiervóór gedane tekstvoorstel voor artikel 2, eerste lid, is geen melding gemaakt van het geïndividualiseerd project (zie opmerking 10). Willen de stellers van het ontwerp die vermelding toch behouden, dan zou dat lid in elk geval anders geredigeerd moeten worden.

14. Zoals het eerste lid geredigeerd is («Elke persoon ...»), wordt de indruk gewekt dat elke persoon een onvoorwaardelijk recht heeft op maatschappelijke integratie, in de nader beschreven vormen. In werkelijkheid is dit echter niet het geval. Het lijkt dan ook wenselijk om duidelijk te maken dat de in artikel 2 bedoelde rechten slechts erkend worden «onder de voorwaarden bepaald in deze wet». De meeste minderjarigen bijvoorbeeld hebben geen dergelijk recht.

In het tekstvoorstel voor artikel 2, eerste lid (zie hiervóór, opmerking 10), is deze suggestie verwerkt.

relatives à l'emploi dans la section première et toutes les dispositions portant sur le revenu d'intégration dans la section 2. Manifestement, ce n'est pas le cas. A s'en tenir au premier article de chacune des deux sections, on penserait plutôt que la section première concerne les personnes majeures (ou assimilées) de 24 ans maximum et que la section 2 porte sur les personnes majeures âgées d'au moins 25 ans.

Bien entendu, c'est pour les personnes majeures de 24 ans maximum et non pour les personnes majeures de 25 ans et plus que l'accent est mis sur l'emploi. Il n'en demeure pas moins qu'il y a lieu de se conformer pleinement et de manière linéaire soit à la première logique (classement selon les droits) soit à la deuxième logique (classement par âge).

A cet égard, la déléguée a réagi comme suit :

«Het is juist dat in sectie 1 van hoofdstuk II het recht op maatschappelijke integratie voor een meerderjarige jonger dan 25 omschreven wordt, terwijl in sectie 2 het recht op maatschappelijke integratie voor de personen ouder dan 25 bepaald wordt. Misschien is een indeling volgens de leeftijd duidelijker».

Si les auteurs du projet optent pour la deuxième solution, il faudra en tout cas adapter l'intitulé des deux sections précitées.

Article 1er

12. Dans le texte néerlandais, on écrira : «een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet».

Article 2

13. L'alinéa 1er met sur le même plan la forme d'un emploi, la forme d'un projet individualisé d'intégration sociale et la forme d'un revenu d'intégration. Cependant, il ressort des articles 11 et 13, § 2, que la forme du projet intégré est subsidiaire par rapport à la forme du revenu d'intégration. Cette caractéristique devrait déjà apparaître dans le texte de l'article 2.

Dans la proposition de texte formulée ci-dessus pour l'article 2, alinéa 1er, il n'est pas fait mention du projet individualisé (voir l'observation 10). Si les auteurs du projet entendent néanmoins conserver cette mention, il faudra en tout cas rediger cet alinéa d'une autre manière.

14. Dans sa rédaction actuelle («Toute personne ...»), l'alinéa 1er donne à penser que toute personne a un droit inconditionnel à l'intégration sociale, dans les formes précisées. Dans les faits, ce n'est cependant pas le cas. Il semble dès lors souhaitable d'indiquer clairement que les droits visés à l'article 2 ne sont reconnus que «dans les conditions fixées par la présente loi». La plupart des mineurs, par exemple, ne jouissent pas de ce droit.

Cette suggestion a été intégrée dans la proposition de texte de l'article 2, alinéa 1er (voir, ci-dessus, l'observation 10).

15. In het tweede lid stemmen de Nederlandse en de Franse tekst niet helemaal overeen : het equivalent van «aux personnes» ontbreekt in de Nederlandse tekst.

Artikel 3

16. In de Franse tekst van 2° en 6° is er geen rekening mee gehouden dat het onderwerp, volgens de inleidende zin, «la personne» is, zijnde een vrouwelijk zelfstandig naamwoord.

Artikel 4

17. Volgens paragraaf 1 wordt de verplichting voor de betrokkene om zijn rechten op onderhoudsgeld te laten gelden beperkt, wat zijn descendents betreft, tot de descendents in de eerste graad. Die beperking geldt niet ten aanzien van de afstammelingen van een geadopteerde die, overeenkomstig artikel 364, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, levensonderhoud verschuldigd zijn aan de adoptant.

Omwille van het gelijkheidsbeginsel zou de voornoemde beperking ook moeten gelden ten aanzien van de laatstgenoemde afstammelingen.

18. In de Nederlandse tekst van paragraaf 2 schrijve men «tegenwerpelijk» in plaats van «tegenstelbaar».

Artikel 5

19. De definities vervat in paragraaf 1 zouden beter het voorwerp uitmaken van een afzonderlijk artikel, te plaatsen tussen de artikelen 1 en 2. In dat geval moet ook artikel 2, tweede lid, worden aangepast («centra» in plaats van «openbare centra voor maatschappelijk welzijn»).

20. Paragraaf 2 bevat een ongebruikelijke bepaling. Ze is niet strikt nodig. Het staat echter aan de stellers van het ontwerp om te oordelen of die bepaling, met het oog op de gelijkheid tussen mannen en vrouwen, in het ontwerp moet opgenomen worden.

Indien in de tekst een bepaling als die van paragraaf 2 behouden blijft, zou ze in elk geval niet enkel voor de Nederlandse tekst van het ontwerp moeten gelden. Ook in de Franse tekst wordt het woord «il» gebruikt, zowel voor mannen als voor vrouwen (zie bijv. artikel 3, 6°).

Bovendien valt op dat in de Nederlandse en de Franse tekst bepaalde mannelijke woorden voorkomen, terwijl er daarvoor ook een vrouwelijk alternatief bestaat (bijv. «aanvrager» - «demandeur» of, in het Frans, «intéressé»). Op dit soort gevallen blijkt paragraaf 2 geen betrekking te hebben.

Ten slotte kan nog opgemerkt worden dat, als een bepaling als die van paragraaf 2 behouden blijft, ze eveneens het voorwerp zou moeten uitmaken van een afzonderlijk artikel, te plaatsen aan het begin of het einde van het ontwerp.

15. A l'alinéa 2, les textes français et néerlandais ne concordent pas tout à fait : l'équivalent de «aux personnes» fait défaut dans le texte néerlandais.

Article 3

16. Dans le texte français des 2° et 6°, il n'est pas tenu compte du fait que le sujet, dans la phrase liminaire, est «la personne», au féminin.

Article 4

17. Selon le paragraphe 1er, l'obligation faite à l'intéressé de faire valoir ses droits en matière de pension alimentaire, en ce qui concerne ses descendants, est limitée aux descendants du premier degré. Cette limitation ne vaut pas à l'égard des descendants d'une personne adoptée qui, conformément à l'article 364, alinéa 2, du Code civil, doit des aliments à l'adoptant.

Eu égard au principe d'égalité, la limitation précitée devrait également s'appliquer à l'égard de ces derniers descendants cités.

18. Dans le texte néerlandais du paragraphe 2, il conviendrait d'écrire «tegenwerpelijk» au lieu de «tegenstelbaar».

Article 5

19. Il serait préférable de mentionner les définitions contenues au paragraphe 1er dans un article distinct, à insérer entre les articles 1er et 2. Dans ce cas, il faut également adapter l'article 2, alinéa 2 («centres» au lieu de «centres publics d'aide sociale»).

20. Le paragraphe 2 contient une disposition inhabituelle. Elle n'est pas absolument nécessaire. Cependant, c'est aux auteurs du projet qu'il revient d'apprécier si cette disposition doit figurer dans le projet dans une optique d'égalité entre hommes et femmes.

Si une disposition, telle celle énoncée au paragraphe 2, est maintenue dans le texte, elle ne devrait, en tout cas, pas seulement s'appliquer au texte néerlandais du projet. Dans le texte français également, le mot «il» est utilisé tant pour les hommes que pour les femmes (voir par exemple l'article 3, 6°).

En outre, il est frappant de constater que les textes français et néerlandais contiennent un certain nombre de mots masculins alors qu'il existe aussi un équivalent féminin (par exemple «demandeur» - «aanvrager» ou, en français, «intéressé»). Le paragraphe 2 ne porte manifestement pas sur ces cas.

Enfin, il peut aussi être observé que, si une disposition, telle celle énoncée au paragraphe 2, est maintenue, elle devrait également faire l'objet d'un article distinct, à insérer au début ou à la fin du projet.

Artikel 6

21. Volgens paragraaf 1 heeft iedere meerderjarige persoon jonger dan 25 jaar «recht» op maatschappelijke integratie door tewerkstelling, en moet dit recht verwezenlijkt worden binnen drie maanden. In de memorie van toelichting wordt in dit verband zelfs gesproken van een «subjectief recht» op tewerkstelling (algemene toelichting, punt A).

Het invoeren van een subjectief recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling roept vragen op met betrekking tot de afdwingbaarheid ervan. Welke rechtsmiddelen of waarborgen staan ter beschikking van de gerechtigde die voldoet aan de voorwaarden maar die door het bevoegde O.C.M.W. geen arbeidsovereenkomst of geïndividualiseerd project krijgt aangeboden binnen drie maanden na de aanvraag?

De gemachtigde van de regering antwoordde hierop het volgende :

«Ingevolge artikel 2, tweede lid, hebben de openbare centra voor maatschappelijk welzijn de taak aan de betrokken personen het recht op maatschappelijke integratie te verzekeren. Als het OCMW niet ingaat op deze wettelijke verplichtingen, kan de betrokken persoon of de bevoegde minister een beroep instellen bij de arbeidsrechtbank tegen de beslissing van het centrum betreffende het recht op maatschappelijke integratie. Artikel 47, § 1, van het wetsontwerp breidt de juridische controle van de arbeidsrechtbank uit tot de verschillende dimensies van het recht op maatschappelijke integratie, waaronder dus ook het recht op tewerkstelling. Het komt aan de arbeidsrechtbank toe om de inspanningen van het OCMW te beoordelen, evenals het behaalde resultaat op het vlak van het recht op tewerkstelling.

Een beroep kan eveneens ingediend worden tegen het uitblijven van een beslissing van het centrum op dit vlak».

In het licht van die uitleg, in het bijzonder wat de verwijzing naar het bestaan van een inspanningsverbintenis betreft, kan betwijfeld worden of het wel gaat om een subjectief recht. Er lijkt echter geen bezwaar te zijn tegen het gebruik van een «rechten»-terminologie, als men rekening houdt met de interpretatie die door de gemachtigde is gegeven.

Artikel 7

22. De gelijkstelling waarin dit artikel voorziet, geldt enkel voor de tewerkstelling, maar blijkbaar niet voor het leefloon («Voor de toepassing van artikel 6»). Dit is vreemd, aangezien de betrokken personen thans wel in aanmerking komen voor het bestaansminimum (zie artikel 1 van de wet van 7 augustus 1974, alsmede het koninklijk besluit van 20 december 1988 houdende uitbreiding van het toepassingsgebied van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum tot de zwangere minderjarigen).

Article 6

21. Selon le paragraphe 1er, toute personne majeure âgée de moins de 25 ans a «droit» à l'intégration sociale par l'emploi, et ce droit doit être concrétisé dans les trois mois. A cet égard, l'exposé des motifs fait même mention d'un «droit subjectif» à l'emploi (commentaire général, point A).

L'instauration d'un droit subjectif à l'intégration sociale par l'emploi sou-lève des questions quant à sa force contraignante. Quelles sont les voies de recours ou les garanties dont dispose le bénéficiaire qui remplit les conditions mais qui ne reçoit pas du C.P.A.S. compétent de contrat de travail ou de projet individualisé dans les trois mois de la demande ?

La déléguée du gouvernement a répondu comme suit :

«Ingevolge artikel 2, tweede lid, hebben de openbare centra voor maat-schappelijk welzijn de taak aan de betrokken personen het recht op maatschappelijke integratie te verzekeren. Als het OCMW niet ingaat op deze wettelijke verplichtingen, kan de betrokken persoon of de bevoegde minister een beroep instellen bij de arbeidsrechtbank tegen de beslissing van het centrum betreffende het recht op maatschappelijke integratie. Artikel 47, § 1, van het wetsontwerp breidt de juridische controle van de arbeidsrechtbank uit tot de verschillende dimensies van het recht op maatschappelijke integratie, waaronder dus ook het recht op tewerkstelling. Het komt aan de arbeidsrechtbank toe om de inspanningen van het OCMW te beoordelen, evenals het behaalde resultaat op het vlak van het recht op tewerkstelling.

Een beroep kan eveneens ingediend worden tegen het uitblijven van een beslissing van het centrum op dit vlak».

Compte tenu de cette explication, plus particulièrement en ce qui concerne la référence à l'existence d'une obligation de moyen, on peut se demander s'il s'agit bien d'un droit subjectif. Toutefois, il ne semble pas y avoir d'objection à parler de «droits», si l'on tient compte de l'interprétation donnée par la déléguée.

Article 7

22. L'assimilation prévue par cet article, ne vaut que pour l'emploi mais, apparemment, pas pour le revenu d'intégration («En vue de l'application de l'article 6»). Cela paraît étrange étant donné que les personnes concernées peuvent à présent bénéficier du minimum de moyens d'existence (voir l'article 1er de la loi du 7 août 1974, ainsi que l'arrêté royal du 20 décembre 1988 étendant le champ d'application de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence aux mineures d'âge enceintes).

De gemachtigde van de regering verklaarde hieromtrent het volgende :

«Het is de bedoeling van de wetgever sommige categorieën van minderjarigen gelijk te stellen aan meerderjarigen voor het toekennen van het recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling en door middel van een leefloon.

Artikel 10 vloeit voort uit artikel 6. Als de huidige tekst tot verwarring leidt, zou het verkieslijk zijn de verwijzing naar artikel 6 betreffende de gelijkstelling van minderjarigen te laten vallen».

Het is inderdaad beter, zoals de gemachtigde suggereert, om de verwijzing naar artikel 6 weg te laten.

In dat geval zou ook overwogen kunnen worden om de regeling inzake de gelijkstelling met meerderjarigen te verwerken in een definitie van het begrip «meerderjarige» of in artikel 3, 2°, van het ontwerp.

Artikel 8

23. In het eerste lid wordt bepaald dat de tewerkstelling in het kader van een arbeidsovereenkomst «kan» worden gerealiseerd met toepassing van artikel 60, § 7, of artikel 61 van de organieke wet van 8 juli 1976. Uit de memorie van toelichting lijkt echter te volgen dat het optreden van het O.C.M.W. in elk geval ingepast moet kunnen worden in de voornoemde wetbepalingen.

Indien die laatste interpretatie de juiste is, dienen de woorden «kan gerealiseerd worden» vervangen te worden door «wordt gerealiseerd».

24. Het is niet duidelijk waarom in het tweede lid enkel wordt verwezen naar sociale uitkeringen en niet naar onderhoudsgelden of, nog algemener, naar een niveau van bestaansmiddelen dat ten minste gelijk is aan het bedrag van het leefloon.

De gemachtigde van de regering verklaarde in dit verband het volgende :

«Het is de bedoeling om de doelstelling van artikel 60, § 7, van de wet van 8 juli 1976 in herinnering te brengen. Gelet op het residuair karakter van voorliggend wetsontwerp zal de tussenkomst van het OCMW worden stopgezet wanneer betrokkene over inkomsten beschikt die minstens gelijk zijn aan het bedrag van het leefloon. Dit ligt vervat in de toekenningsvoorwaarden bedoeld in artikel 3 van het wetsontwerp».

De laatste opmerking is correct. Het is dan ook niet duidelijk waarom er nog een bijzondere bepaling moet zijn m.b.t. de tewerkstelling bedoeld in artikel 8 van het ontwerp. De Raad van State vraagt zich af of het tweede lid van artikel 8 niet weggelaten kan worden.

25. Subsidiar wordt i.v.m. het tweede lid nog opgemerkt dat die bepaling aanvangt met de woorden «Dit recht». Die woorden sluiten echter niet aan bij het eerste lid, waarin niet gehandeld wordt over een «recht».

A ce propos, la déléguée du gouvernement a déclaré ce qui suit :

«Het is de bedoeling van de wetgever sommige categorieën van minderjarigen gelijk te stellen aan meerderjarigen voor het toekennen van het recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling en door middel van een leefloon.

Artikel 10 vloeit voort uit artikel 6. Als de huidige tekst tot verwarring leidt, zou het verkieslijk zijn de verwijzing naar artikel 6 betreffende de gelijkstelling van minderjarigen te laten vallen».

En effet, il vaut mieux, comme le suggère la déléguée, d'omettre la référence à l'article 6.

Dans ce cas, il pourrait également être envisagé d'insérer la règle relative à l'assimilation des personnes majeures dans une définition de la notion de «personne majeure» ou à l'article 3, 2°, du projet.

Article 8

23. L'alinéa 1er prévoit que l'emploi lié à un contrat de travail «peut» être concrétisé selon les dispositions de l'article 60, § 7, ou de l'article 61 de la loi organique du 8 juillet 1976. Cependant, il semble ressortir de l'exposé des motifs que l'intervention du C.P.A.S. doit, en tout cas, être conforme aux dispositions légales précitées.

Si cette dernière interprétation est exacte, les mots «peut être concrétisé» devront être remplacés par «est concrétisé».

24. Il n'apparaît pas clairement pourquoi l'alinéa 2 fait seulement mention d'allocations sociales et non de pensions alimentaires ou, plus généralement encore, d'un niveau de moyens d'existence qui est au moins égal au montant du revenu d'intégration.

A ce propos, la déléguée du gouvernement a déclaré ce qui suit :

«Het is de bedoeling om de doelstelling van artikel 60, § 7, van de wet van 8 juli 1976 in herinnering te brengen. Gelet op het residuair karakter van voorliggend wetsontwerp zal de tussenkomst van het OCMW worden stopgezet wanneer betrokkene over inkomsten beschikt die minstens gelijk zijn aan het bedrag van het leefloon. Dit ligt vervat in de toekenningsvoorwaarden bedoeld in artikel 3 van het wetsontwerp».

La dernière observation est correcte. On n'aperçoit dès lors pas pour quelle raison il faut encore ajouter une disposition particulière en ce qui concerne l'emploi visé à l'article 8 du projet. Le Conseil d'État se demande si l'alinéa 2 de l'article 8 ne peut pas être omis.

25. A titre subsidiaire, il est encore observé à propos de l'alinéa 2 que cette disposition commence par les mots «Ce droit». Cependant, ces mots ne s'inscrivent pas dans le prolongement de l'alinéa 1er, qui ne porte pas sur un «droit».

Artikel 10

26. In dit artikel wordt bepaald dat een persoon, in afwachting van zijn tewerkstelling, recht heeft op een leefloon.

Het ontwerp regelt echter niet de hypothese waarin iemand wel degelijk tewerkgesteld is, maar het bedrag van zijn loon niet zo hoog is als dat van het leefloon. Die situatie zou zich bijvoorbeeld kunnen voordoen als de betrokkene een deeltijdse betrekking heeft gekregen. De vraag rijst of niet moet worden voorzien in een bepaling volgens welke het loon eventueel wordt aangevuld tot het bedrag van het leefloon, indien het loon lager ligt.

Hierop heeft de gemachtigde van de regering het volgende geantwoord :

«Uit de toepassing van de berekeningsregels van de bestaansmiddelen die recht geven op een leefloon vloeit voort dat de aanvrager altijd de garantie heeft meer te hebben dan een leefloon wanneer hij werkt. De bepaling die voorheen in artikel 23bis van het KB van 30 oktober 1974 ⁽¹⁰⁾ stond, zal opgenomen worden in de toepassingsbesluiten van dit wetsontwerp. Als de arbeidsinkomsten van de persoon lager zijn dan het leefloon, dan zal die persoon recht hebben op een aanvulling van het leefloon met een immunisering van ± 7.000 BEF van de beroepsinkomsten per maand en dit gedurende drie jaar».

Gelet op het belang van het beginsel waarop de gemachtigde wijst, verdient het aanbeveling om dit beginsel uitdrukkelijk op te nemen in het ontwerp zelf. Het heeft immers betrekking op de omvang van de verplichting die aan het O.C.M.W. wordt opgelegd en op de omvang van de prestaties waarop de betrokkene recht heeft.

Artikel 11

27. Met betrekking tot de verhouding tussen paragraaf 1, waarin sprake is van «het sluiten» van een geïndividualiseerd project, en paragraaf 3, waarin sprake is van het sluiten van een contract, heeft de gemachtigde van de regering de volgende toelichting verschaft :

«Het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie bepaalt om welk recht het gaat. De vorm van het project wordt omschreven in paragraaf 3 waar men vermeldt dat het project voorwerp uitmaakt van een schriftelijk contract. Wanneer men het heeft over een geïndividualiseerd project, benadrukt men eerder de dynamiek van de maatschappelijke integratie dan de juridische vorm ervan. Tenslotte is het inderdaad beter om (in paragraaf 1) (de woorden) «het sluiten van een» weg te laten en te spreken over : «de toekenning en het behoud van het leefloon (kunnen) verbonden worden aan een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie» ».

⁽¹¹⁾ De bepaling dat de overeenkomst op verzoek van een partij kan worden gewijzigd (artikel 11, § 3, eerste lid, tweede volzin, van het ontwerp) is overbodig en kan zonder bezwaar worden weggelaten.

⁽¹⁰⁾ Koninklijk besluit van 30 oktober 1974 houdende algemeen reglement betreffende het bestaansminimum.

Article 10

26. Cet article dispose que dans l'attente d'un emploi, une personne a droit à un revenu d'intégration.

Le projet ne règle cependant pas l'hypothèse où une personne est effectivement occupée sans que le montant de son salaire n'atteigne celui du revenu d'intégration. Cette situation pourrait se produire par exemple lorsque l'intéressé a obtenu un emploi à temps partiel. La question se pose de savoir s'il ne faut pas prévoir une disposition précisant que le montant du salaire est éventuellement complété de manière à ce qu'il égale le montant du revenu d'intégration lorsque le salaire y est inférieur.

La déléguée du gouvernement a répondu comme suit à cette observation :

«Uit de toepassing van de berekeningsregels van de bestaansmiddelen die recht geven op een leefloon vloeit voort dat de aanvrager altijd de garantie heeft meer te hebben dan een leefloon wanneer hij werkt. De bepaling die voorheen in artikel 23bis van het KB van 30 oktober 1974 ⁽¹⁰⁾ stond, zal opgenomen worden in de toepassingsbesluiten van dit wetsontwerp. Als de arbeidsinkomsten van de persoon lager zijn dan het leefloon, dan zal die persoon recht hebben op een aanvulling van het leefloon met een immunisering van ± 7.000 BEF van de beroepsinkomsten per maand en dit gedurende drie jaar».

Vu l'importance du principe auquel la déléguée fait référence, il est recommandé de mentionner expressément ce principe dans le projet même. En effet, il concerne l'étendue de l'obligation imposée au C.P.A.S. et l'étendue des prestations auxquelles l'intéressé a droit.

Article 11

27. En ce qui concerne le rapport entre le paragraphe 1er, où il est question de «la conclusion» d'un projet individualisé, et le paragraphe 3 qui concerne la conclusion d'un contrat, la déléguée du gouvernement a fourni le commentaire suivant :

«Het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie bepaalt om welk recht het gaat. De vorm van het project wordt omschreven in paragraaf 3 waar men vermeldt dat het project voorwerp uitmaakt van een schriftelijk contract. Wanneer men het heeft over een geïndividualiseerd project, benadrukt men eerder de dynamiek van de maatschappelijke integratie dan de juridische vorm ervan. Tenslotte is het inderdaad beter om (in paragraaf 1) (de woorden) «het sluiten van een» weg te laten en te spreken over : «de toekenning en het behoud van het leefloon (kunnen) verbonden worden aan een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie» ».

⁽¹⁰⁾ Arrêté royal du 30 octobre 1974 portant règlement général en matière de minimum de moyens d'existence.

De suggestie van de gemachtigde met betrekking tot paragraaf 1 kan bijgevallen worden. In paragraaf 3, eerste lid, kan dan misschien geschreven worden :

«De rechthebbende en het centrum sluiten een schriftelijke overeenkomst met betrekking tot het project bedoeld in § 1. Op vraag van één van deze partijen kunnen ook één of meer derden partij zijn bij de overeenkomst.» ⁽¹¹⁾.

28. Het is niet duidelijk wat de rol en het doel is van de tussenkomende derden bedoeld in paragraaf 3. Volgens de gemachtigde van de regering gaat het om personen of instellingen die gespecialiseerd zijn in een materie welke een welbepaald facet van het integratiecontract betreft, en die dus een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan het welslagen van het project.

Het zou nuttig zijn om in de tekst van het ontwerp nader te preciseren welke derden bedoeld worden.

Artikel 14

29. Omtrent de motivering van de indeling in categorieën en van de bedragen bedoeld in paragraaf 1, verstrekte de gemachtigde van de regering de volgende uitleg :

«De categorieën 1°, 2° en 4° zijn dezelfde als die van de huidige wet op het bestaansminimum. Het bedrag voor de categorie 'alleenstaande' is hoger dan dat van de categorie 'samenwonende', rekening houdend met het feit dat de alleenstaande alleen vaste kosten moet dragen (woning, meubilering, ...). De categorie 'éénoudergezin' werd door de wetgever ingevoerd bij de wet van 7 november 1987 houdende financiële bepalingen en diversen (B.S., 17 november 1987). De memorie van toelichting vermeldt : 'De eerste wijziging beoogt een verbetering van de situatie van de alleenstaande bestaansminimumtrekker die één of meerdere ongehuwde kinderen ten laste heeft'. Verschillende studies hebben de kwetsbaarheid aangetoond van alleenstaanden met kinderlast op maatschappelijk vlak.

Dat de categorie van de alleenstaande recht heeft op een verhoogd bedrag is nieuw. Deze categorie omvat twee onderscheiden situaties :

- de alleenstaande ouder die onderhoudsgelden moet betalen voor zijn kinderen;
- de alleenstaande ouder die voor de helft van de tijd samenwoont met zijn kinderen in het kader van een afwisselend verblijf.

Het gaat hier om situaties die zich bevinden tussen die van een alleenstaande en die van een éénoudergezin. Het toelageniveau is dus vastgesteld op een som halverwege de categorieën 2° en 4°.

Il peut être donné suite à la suggestion de la déléguée à propos du para-graphe 1er. Le texte suivant pourrait donc peut-être figurer dans le paragraphe 3, alinéa 1er :

«Le bénéficiaire et le centre concluent un contrat écrit concernant le projet visé au § 1er. A la demande de l'une de ces parties, un ou plusieurs tiers peuvent également être parties au contrat.» ⁽¹¹⁾.

28. Le rôle et le but des intervenants extérieurs, visés au paragraphe 3, n'apparaissent pas clairement. Selon la déléguée du gouvernement, il s'agit de personnes ou d'organismes spécialisés dans une matière portant sur une facette déterminée du contrat d'intégration et pouvant donc contribuer de manière substantielle à la réussite du projet.

Il serait utile de préciser dans le texte du projet de quels tiers il s'agit.

Article 14

29. En ce qui concerne la motivation du classement en catégories et des montants visés au paragraphe 1er, la déléguée du gouvernement a donné l'explication suivante :

«De categorieën 1°, 2° en 4° zijn dezelfde als die van de huidige wet op het bestaansminimum. Het bedrag voor de categorie 'alleenstaande' is hoger dan dat van de categorie 'samenwonende', rekening houdend met het feit dat de alleenstaande alleen vaste kosten moet dragen (woning, meubilering, ...). De categorie 'éénoudergezin' werd door de wetgever ingevoerd bij de wet van 7 november 1987 houdende financiële bepalingen en diversen (B.S., 17 november 1987). De memorie van toelichting vermeldt : 'De eerste wijziging beoogt een verbetering van de situatie van de alleenstaande bestaansminimumtrekker die één of meerdere ongehuwde kinderen ten laste heeft'. Verschillende studies hebben de kwetsbaarheid aangetoond van alleenstaanden met kinderlast op maatschappelijk vlak.

Dat de categorie van de alleenstaande recht heeft op een verhoogd bedrag is nieuw. Deze categorie omvat twee onderscheiden situaties :

- de alleenstaande ouder die onderhoudsgelden moet betalen voor zijn kinderen;
- de alleenstaande ouder die voor de helft van de tijd samenwoont met zijn kinderen in het kader van een afwisselend verblijf.

Het gaat hier om situaties die zich bevinden tussen die van een alleenstaande en die van een éénoudergezin. Het toelageniveau is dus vastgesteld op een som halverwege de categorieën 2° en 4°.

⁽¹¹⁾ La disposition selon laquelle le contrat peut être modifié à la demande d'une partie (article 11, § 3, alinéa 1er, deuxième phrase, du projet) étant superflue, rien ne s'oppose à ce qu'elle soit supprimée.

In geval van co-ouderschap bevindt de alleenstaande ouder zich voor de helft van de tijd in de situatie van een éénoudergezin.

De alleenstaande die onderhoudsgelden moet betalen voor zijn kinderen draagt niet de volledige last van het onderhoud van zijn kinderen vermits de hoede aan de andere ouder toevertrouwd is. In het kader van zijn bezoekrecht en door middel van de betaling van onderhoudsgeld, draagt deze alleenstaande ouder nochtans zwaardere lasten dan een gewone alleenstaande. Het bedrag van de uitkering ligt tussen deze beiden».

Het lijkt wenselijk om deze uitleg in de memorie van toelichting te verwerken. De memorie is voor wat betreft artikel 14 immers louter descriptief en biedt weinig tot geen inzicht in de motivering van de gemaakte beleidskeuzes.

30. De indeling van de categorieën en de bedragen die eraan worden verbonden roepen een aantal vragen op omtrent de verenigbaarheid met het gelijkheidsbeginsel.

30.1. Het is in de eerste plaats niet duidelijk waarom samenwonenden met kinderlast hetzelfde bedrag ontvangen als samenwonenden zonder kinderlast (zie paragraaf 1, 1°), terwijl een alleenstaande met kinderlast (paragraaf 1, 4°) wel beduidend meer ontvangt dan een alleenstaande zonder kinderlast (paragraaf 1, 2°).

De gemachtigde antwoordde hierop het volgende :

«Zoals hierboven aangehaald werd, wordt het toelageniveau van een éénoudergezin gewettigd door het feit dat deze situatie een belangrijke bron is van bestaansonzekerheid en maatschappelijke uitsluiting. Met een verhoging van het leefloon wil men de sociale draagkracht van de alleenstaande om te zorgen voor zijn kinderen, verhogen. Het is duidelijk dat deze draagkracht veel kleiner is dan bij personen die samenwonen en een kinderlast hebben. Ook voor de alleenstaande onderhoudsplichtige gaat deze redenering op. Door de verhoging van het leefloon wil de wetgever zijn sociale draagkracht verhogen zodat de persoon in staat zal zijn om het onderhoudsgeld daadwerkelijk te betalen. De verhogingen komen toe aan de aanvragers en kunnen niet worden aanzien als een supplement voor de kinderen».

De redenering van de gemachtigde kan tot op zekere hoogte worden gevolgd. Toch is het de vraag of ze de keuze van de bedragen volledig kan verantwoorden. Zo maakt het ontwerp geen onderscheid tussen samenwonenden met kinderen en samenwonenden zonder kinderen (paragraaf 1, 1°), terwijl voor alleenstaanden wel een onderscheid wordt gemaakt naargelang er al dan niet kinderen zijn (paragraaf 1, 2° en 4°). Een voorbeeld kan dit verduidelijken. In een eerste hypothese wonen de vader en de moeder apart, zorgt de moeder voor de kinderen en betaalt de vader onderhoudsgeld. In totaal bedraagt het theoretische leefloon dan 7.700 + 8.800 euro, zijnde 16.500 euro (zie paragraaf 1, 3° en 4°). In een tweede hypothese wonen de vader en de moeder samen

In geval van co-ouderschap bevindt de alleenstaande ouder zich voor de helft van de tijd in de situatie van een éénoudergezin.

De alleenstaande die onderhoudsgelden moet betalen voor zijn kinderen draagt niet de volledige last van het onderhoud van zijn kinderen vermits de hoede aan de andere ouder toevertrouwd is. In het kader van zijn bezoekrecht en door middel van de betaling van onderhoudsgeld, draagt deze alleenstaande ouder nochtans zwaardere lasten dan een gewone alleenstaande. Het bedrag van de uitkering ligt tussen deze beiden».

Il semble opportun d'intégrer ces explications dans l'exposé des motifs. En effet, celui-ci est purement descriptif en ce qui concerne l'article 14 et ne permet guère de percevoir les motifs qui fondent les choix politiques opérés.

30. La répartition des catégories et les montants qui y sont liés appellent un certain nombre de questions quant à leur compatibilité avec le principe d'égalité.

30.1. En premier lieu, on aperçoit mal pour quelle raison les cohabitants avec charge d'enfant(s) perçoivent le même montant que les cohabitants qui n'ont pas la charge d'enfant(s) (voir le paragraphe 1er, 1°), alors qu'un isolé avec charge d'enfant(s) (paragraphe 1er, 4°) perçoit un montant sensiblement plus élevé qu'un isolé qui n'a pas la charge d'enfant(s) (paragraphe 1er, 2°).

La déléguée a répondu ce qui suit à ce propos :

«Zoals hierboven aangehaald werd, wordt het toelageniveau van een één-oudergezin gewettigd door het feit dat deze situatie een belangrijke bron is van bestaansonzekerheid en maatschappelijke uitsluiting. Met een verhoging van het leefloon wil men de sociale draagkracht van de alleenstaande om te zorgen voor zijn kinderen, verhogen. Het is duidelijk dat deze draagkracht veel kleiner is dan bij personen die samenwonen en een kinderlast hebben. Ook voor de alleenstaande onderhoudsplichtige gaat deze redenering op. Door de verhoging van het leefloon wil de wetgever zijn sociale draagkracht verhogen zodat de persoon in staat zal zijn om het onderhoudsgeld daadwerkelijk te betalen. De verhogingen komen toe aan de aanvragers en kunnen niet worden aanzien als een supplement voor de kinderen».

Si l'on peut se rallier jusqu'à un certain point au raisonnement suivi par la déléguée, la question reste néanmoins de savoir si ce raisonnement peut pleinement justifier le choix des montants. Ainsi, le projet n'établit aucune distinction entre les cohabitants qui ont des enfants et ceux qui n'en ont pas (paragraphe 1er, 1°), mais le fait à l'égard des isolés selon qu'ils ont ou non des enfants (paragraphe 1er, 2° et 4°). Un exemple permettra d'y voir plus clair. Dans un premier cas de figure, le père et la mère vivent séparément, la mère s'occupe des enfants et le père verse une pension alimentaire. Le revenu d'intégration théorique s'élève dans ce cas, à 7.700 + 8.800 euros, soit à un total de 16.500 euros (voir le paragraphe 1er, 3° et 4°). Dans un second cas de figure, le père, la

met hun kinderen. Ze ontvangen dan slechts 8.800 euro (zie paragraaf 1, 1°). In een derde hypothese wonen twee personen samen, zonder kinderen. Ook dan bedraagt het leefloon 8.800 euro (paragraaf 1, 1°). Er is in de eerste hypothese natuurlijk het objectieve feit van twee huishoudens (met alle gevolgen vanden voor huisvestingskosten e.d.) waaraan de wetgever niet voorbij kan gaan, maar toch kan men zich afvragen of dit feit op zich een dergelijk groot verschil in bedragen tussen de eerste en de twee hypothese verantwoordt. Wat de gelijke behandeling van de samenwonenden in de tweede en de derde hypothese betreft, moet erop gewezen worden dat alleen al de huisvestingsbehoeften van samenwonenden met of zonder kinderlast aanzienlijk kunnen verschillen.

Men zou kunnen aanvoeren dat de gewaarborgde gezinsbijslag (het residuaire stelsel binnen de gezinsbijslagen) de lasten van samenwonenden met kinderlast kan opvangen. De beperkte omvang van deze uitkeringen lijkt echter niet te volstaan om de economische meerkosten van kinderlast op te vangen.

Op dit punt dienen de stellers van het ontwerp de regeling opnieuw te bekijken.

30.2. Voor de onderhoudsplichtige alleenstaande (zie paragraaf 1, 3°) wordt niet gediifferentieerd naar gelang van het bedrag van het onderhoudsgeld. Het verschil tussen 6.600 euro (voor een alleenstaande die geen onderhoudsuitkering verschuldigd is, overeenkomstig paragraaf 1, 2°) en 7.700 euro (voor een alleenstaande die onderhoudsuitkeringen verschuldigd is, overeenkomstig paragraaf 1, 3°) zou dus het gevolg kunnen zijn van het bestaan van een verplichting tot het betalen van onderhoudsgeld voor een vrij beperkt bedrag, zelfs lager dan 1.100 euro per jaar. De motivering in de memorie van toelichting met betrekking tot het belang om de onderhoudsverplichting na te komen is uiteraard pertinent, maar het valt moeilijk in te zien waarom de regeling dan zo rigide is.

De gemachtigde gaf in dit verband de volgende toelichting :

«Het gaat om regels die vooraf vastgestelde bedragen vastleggen voor categorieën van personen die eveneens vooraf vastgesteld zijn. Het is dus niet mogelijk de bedragen aan te passen in functie van alle bijzondere situaties. In de werkloosheidsverzekering hebben de personen die onderhoudsgeld moeten betalen voor hun kinderen eveneens recht op een verhoogd toelageniveau zonder dat er rekening gehouden wordt met het bedrag van het onderhoudsgeld».

Ook al klinkt deze uitleg aannemelijk, toch meent de Raad van State te moeten wijzen op het risico van misbruik of collusie. Overigens lijkt het risico hier groter dan in de werkloosheidsreglementering, omdat leefloongerechtigden in vergelijking met werklozen in de praktijk allicht geringere onderhoudsgelden zullen betalen.

mère et les enfants vivent sous le même toit. Dans ce cas, ils ne perçoivent que 8.800 euros (voir le paragraphe 1er, 1°). Dans un troisième cas de figure, deux personnes cohabitent, sans enfants. Le revenu d'intégration qu'elles percevront s'élèvera alors également à 8.800 euros (paragraphe 1er, 1°). Dans le premier cas de figure, si le législateur ne peut évidemment ignorer la réalité objective que représente l'existence de deux ménages (avec tout ce que cela implique notamment en ce qui concerne les frais de logement), on peut néanmoins se demander si, en soi, cette réalité peut justifier une différence aussi importante entre les montants perçus dans le premier et dans le second cas de figure. En ce qui concerne l'égalité de traitement des cohabitants dans les deuxième et troisième cas de figure, on notera que les seuls besoins des cohabitants en matière de logement peuvent déjà varier sensiblement selon qu'ils ont ou non la charge d'enfants.

On pourrait alléguer que les prestations familiales garanties (régime résiduel dans le cadre des prestations familiales) compensent les charges auxquelles doivent faire face les cohabitants qui ont la charge d'enfant(s). Le montant limité de ces prestations ne semble toutefois pas suffire à compenser les surcoûts économiques engendrés par la charge d'enfant(s).

Les auteurs du projet devront revoir le régime à cet égard.

30.2. L'isolé qui doit verser une pension alimentaire (voir le paragraphe 1er, 3°), ne fait l'objet d'aucune différenciation selon le montant de la pension alimentaire. La différence entre 6.600 euros (montant alloué à l'isolé qui n'est pas redevable d'une pension alimentaire, conformément au paragraphe 1er, 2°) et 7.700 euros (montant alloué à l'isolé redevable d'une pension alimentaire, conformément au paragraphe 1er, 3°), pourrait dès lors résulter de l'existence d'une obligation de verser une pension alimentaire d'un montant relativement limité, voire inférieur à 1.100 euros par an. La motivation fournie dans l'exposé des motifs à propos de l'importance du respect de l'obligation de verser une pension alimentaire est évidemment pertinente mais on aperçoit mal pourquoi, dans ce cas, le système est à ce point rigide.

La déléguée à fourni les précisions suivantes à ce propos :

«Het gaat om regels die vooraf vastgestelde bedragen vastleggen voor categorieën van personen die eveneens vooraf vastgesteld zijn. Het is dus niet mogelijk de bedragen aan te passen in functie van alle bijzondere situaties. In de werkloosheidsverzekering hebben de personen die onderhoudsgeld moeten betalen voor hun kinderen eveneens recht op een verhoogd toelageniveau zonder dat er rekening gehouden wordt met het bedrag van het onderhoudsgeld».

Quoique ces explications paraissent acceptables, le Conseil d'État estime néanmoins devoir souligner le risque d'abus ou de collusion, risque qui semble d'ailleurs plus grand en l'espèce qu'en ce qui concerne la réglementation du chômage puisque, dans la pratique, les bénéficiaires du revenu d'intégration verseront probablement des pensions alimentaires moins élevées que les chômeurs.

30.3. Uit paragraaf 1, 3°, tweede streepje, moet afgeleid worden dat een ouder in geval van een ongelijke verdeling van de kinderlast (bijv. 60-40 of 75-25) terugvalt op het tarief bedoeld in paragraaf 1, 2°. Hij ontvangt dan dus geen 7.700 euro, doch slechts 6.600 euro. De vraag is of een dergelijk rigide regeling wel redelijk is.

De gemachtigde antwoordde hierop het volgende :

«De ouder die niet in de eerste plaats instaat voor de opvang van het kind maar wel instaat voor de bijkomende opvang, zal recht hebben op het bedrag van de verhoogde categorie (categorie 3), als hij mee instaat voor het onderhoud van het kind door middel van de betaling van onderhoudsgeld. In het andere geval zal hij recht hebben op het bedrag voor de categorie alleenstaande (categorie 2), want hij draagt niet dezelfde lasten als de ouder die in de eerste plaats instaat voor de opvang van het kind».

Deze uitleg overtuigt niet helemaal. Wanneer ouders de kinderlast niet perfect gelijk verdelen, zou de ouder die niet «in de eerste plaats» instaat voor de opvang van het kind, zich overigens genoodzaakt kunnen zien om een gering onderhoudsgeld te betalen, ook wanneer de ouders dit niet echt wenselijk vinden, om toch nog in «categorie 3» te blijven.

Aan de stellers van het ontwerp wordt ter overweging gegeven om na te gaan of niet in een regeling met glijdende schalen voorzien kan worden. Op die manier zou het ontwerp in elk geval beter afgestemd kunnen worden op de vereisten die uit het gelijkheidsbeginsel voortvloeien.

31. De term «samenwonen» in paragraaf 1, 3°, tweede streepje, is ongelukkig, gelet op de definitie in paragraaf 1, 1°, tweede lid. Die definitie stemt overeen met de gebruikelijke invulling ervan in het socialezekerheidsrecht. Het toepassen van de term «samenwonen» op kinderen ten laste, zoals gebeurt in paragraaf 1, 3°, tweede streepje, is ongebruikelijk. Bovendien regelen kinderen juridisch gezien de huishoudelijke aangelegenheden niet gemeenschappelijk met hun ouders, zoals de definitie in artikel 14, § 1, 1°, tweede lid, impliceert.

De Raad van State geeft ter overweging om in paragraaf 1, 3°, tweede lid, de term «huisvesten» te gebruiken (zie artikel 374, laatste lid, van het Burgerlijk Wetboek).

32. Wat paragraaf 3 betreft, heeft de gemachtigde verklaard dat twee daklozen die elk een leefloon genieten en gaan samenwonen, elk afzonderlijk de installatiepremie krijgen.

Aldus geïnterpreteerd, hoeft paragraaf 3 niet aangepast te worden.

30.3. Il convient d'inférer du paragraphe 1er, 3°, deuxième tiret, qu'en cas de répartition inégale de la charge d'enfant(s) (par exemple 60-40 ou 75-25), un parent ne bénéficiera plus que du tarif visé au paragraphe 1er, 2°. Dans ce cas, il ne percevra donc plus un montant de 7.700 euros, mais seulement de 6.600 euros. La question est de savoir s'il est bien raisonnable de prévoir un système aussi rigide.

La déléguée a répondu ce qui suit à cet égard :

«De ouder die niet in de eerste plaats instaat voor de opvang van het kind maar wel instaat voor de bijkomende opvang, zal recht hebben op het bedrag van de verhoogde categorie (categorie 3), als hij mee instaat voor het onderhoud van het kind door middel van de betaling van onderhoudsgeld. In het andere geval zal hij recht hebben op het bedrag voor de categorie alleenstaande (categorie 2), want hij draagt niet dezelfde lasten als de ouder die in de eerste plaats instaat voor de opvang van het kind».

Ces explications ne sont pas tout à fait convaincantes. Lorsque les parents ne répartissent pas la charge d'enfant(s) de manière parfaitement égale, le parent qui n'assure pas l'accueil de l'enfant «à titre principal», pourrait se voir dans l'obligation de verser une pension alimentaire minimale, même si les parents ne le souhaitent pas vraiment, pour pouvoir rester malgré tout dans la «catégorie 3».

Il est suggéré aux auteurs du projet de vérifier s'il n'est pas possible de prévoir un système d'échelles mobiles, ce qui permettrait au projet de mieux répondre aux exigences qui découlent du principe d'égalité.

31. Le verbe «cohabiter», utilisé au paragraphe 1er, 3°, deuxième tiret, est mal choisi si l'on considère la définition figurant dans le paragraphe 1er, 1°, alinéa 2. Cette définition correspond à celle que l'on donne d'ordinaire à la notion de cohabitation dans le droit de la sécurité sociale. Il n'est pas d'usage d'appliquer le verbe «cohabiter» aux enfants à charge, comme le fait le paragraphe 1er, 3°, deuxième tiret. D'un point de vue juridique, les enfants ne règlent par ailleurs pas les questions ménagères conjointement avec leurs parents, comme le suggère la définition inscrite à l'article 14, § 1er, 1°, alinéa 2.

Le Conseil d'État suggère d'employer le verbe «héberger» dans le paragraphe 1er, 3°, alinéa 2 (voir l'article 374, dernier alinéa, du Code civil).

32. En ce qui concerne le paragraphe 3, la déléguée a précisé que deux sans-abri qui bénéficient tous deux d'un revenu d'intégration et se mettent en ménage, perçoivent chacun de leur côté la prime d'installation.

Dans cette interprétation, il n'y a pas lieu d'adapter le paragraphe 3.

Hoofdstuk III

33. Het opschrift van hoofdstuk III dekt de lading niet. De bepalingen van dit hoofdstuk handelen niet enkel over de procedure inzake de toekenning van het leefloon, maar ook over de herziening van een beslissing en over de wijze waarop het leefloon wordt betaald.

Artikel 17

34. Deze bepaling neemt in grote lijnen de bepalingen over van artikel 3 van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het handvest van de sociaal verzekerde. Andere bepalingen van die wet worden daarentegen niet overgenomen. De vraag rijst of die andere bepalingen dan geen belang hebben voor de regeling die in het ontwerp vastgesteld wordt.

Hierop heeft de gemachtigde het volgende geantwoord :

«Het wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie incorporeert de voorschriften van het sociaal handvest in de mate dat de waarborgen die het handvest heeft willen introduceren nog niet voorzien waren in de bestaansminimumwet en in de mate dat ze zinvol lijken. Dit wil echter niet zeggen dat de bepalingen van het handvest die niet werden overgenomen in het wetsontwerp voor het OCMW geen enkele juridische waarde zouden hebben.

Het handvest is geschreven op maat van grote socialezekerheidsinstellingen waarbij de procedure schriftelijk verloopt en waarbij er nauwelijks een individueel contact is met de gebruiker. Het handvest heeft de bedoeling om de werking van de socialezekerheidsinstelling dicht bij de burger te brengen. De instelling moet bereikbaar zijn voor de burger. Het is dan ook duidelijk dat sommige bepalingen vreemd overkomen voor een OCMW, zijnde een instelling die werkt vanuit een persoonlijke relatie met de gebruiker. Weinig instellingen staan zo dicht bij de burger als het OCMW en hebben een werkwijze die zo nauw aansluit bij haar sociale doelstelling. Sommige bepalingen kunnen niet zinvol worden overgenomen. Bij wijze van voorbeeld wordt verwezen naar artikel 11 van het handvest. Artikel 11 gaat ervan uit dat de procedure schriftelijk verloopt (dit is ook het geval in het kader van artikel 3 van het handvest) en dat de gebruiker meer dan 1 maand de tijd heeft om inlichtingen te verschaffen. In de context van het OCMW is dit totaal niet toepasbaar. De aanvragen gebeuren doorgaans mondeling. Het sociale onderzoek waarbij de inlichtingen worden verzameld start onmiddellijk bij de aanvraag. Binnen de dertig dagen volgend op de aanvraag moet het OCMW reeds een beslissing hebben genomen over de aanvraag. Bovendien mag het OCMW mensen niet sanctioneren bij gebrek aan inlichtingen. Integendeel, het OCMW moet zo nodig zelf inlichtingen opvragen teneinde te kunnen beslissen binnen de dertig dagen».

Deze uitleg is pertinent, zeker voor wat betreft de eigenheid van de O.C.M.W.'s in vergelijking met de socialezekerheidsinstellingen. Het neemt echter niet weg dat ondanks het voorstellen om waarborgen uit de wet van 11 april 1995 over te nemen in de wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie, er in de toekomst in de eerstgenoemde wet bepa-

Chapitre III

33. L'intitulé du chapitre III n'en reflète pas le contenu. Les dispositions de ce chapitre traitent non seulement de la procédure d'octroi du revenu d'intégration, mais également de la révision d'une décision ainsi que des modalités de paiement du revenu d'intégration.

Article 17

34. Pour l'essentiel, cette disposition reproduit celles de l'article 3 de la loi du 11 avril 1995 visant à instituer la charte de l'assuré social. D'autres dispositions de la loi précitée ne sont par contre pas reproduites. La question se pose de savoir si ces autres dispositions ne sont dans ce cas d'aucun intérêt pour le régime prévu dans le projet.

La déléguée a répondu ce qui suit à ce propos :

«*Het wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie incorporeert de voorschriften van het sociaal handvest in de mate dat de waarborgen die het handvest heeft willen introduceren nog niet voorzien waren in de bestaansminimumwet en in de mate dat ze zinvol lijken. Dit wil echter niet zeggen dat de bepalingen van het handvest die niet werden overgenomen in het wetsontwerp voor het OCMW geen enkele juridische waarde zouden hebben.*

Het handvest is geschreven op maat van grote socialezekerheidsinstellingen waarbij de procedure schriftelijk verloopt en waarbij er nauwelijks een individueel contact is met de gebruiker. Het handvest heeft de bedoeling om de werking van de socialezekerheidsinstelling dicht bij de burger te brengen. De instelling moet bereikbaar zijn voor de burger. Het is dan ook duidelijk dat sommige bepalingen vreemd overkomen voor een OCMW, zijnde een instelling die werkt vanuit een persoonlijke relatie met de gebruiker. Weinig instellingen staan zo dicht bij de burger als het OCMW en hebben een werkwijze die zo nauw aansluit bij haar sociale doelstelling. Sommige bepalingen kunnen niet zinvol worden overgenomen. Bij wijze van voorbeeld wordt verwezen naar artikel 11 van het handvest. Artikel 11 gaat ervan uit dat de procedure schriftelijk verloopt (dit is ook het geval in het kader van artikel 3 van het handvest) en dat de gebruiker meer dan 1 maand de tijd heeft om inlichtingen te verschaffen. In de context van het OCMW is dit totaal niet toepasbaar. De aanvragen gebeuren doorgaans mondeling. Het sociale onderzoek waarbij de inlichtingen worden verzameld start onmiddellijk bij de aanvraag. Binnen de dertig dagen volgend op de aanvraag moet het OCMW reeds een beslissing hebben genomen over de aanvraag. Bovendien mag het OCMW mensen niet sanctioneren bij gebrek aan inlichtingen. Integendeel, het OCMW moet zo nodig zelf inlichtingen opvragen teneinde te kunnen beslissen binnen de dertig dagen».

Ces explications sont pertinentes, certainement en ce qui concerne la spécificité des C.P.A.S. par rapport aux organismes de sécurité sociale. Il n'en demeure pas moins que, bien que l'on entende inscrire dans la loi concernant le droit à l'intégration sociale les mêmes garanties que dans la loi du 11 avril 1995, cette dernière contiendra à l'avenir des disposi-

lingen zullen voorkomen waaromtrent onduidelijkheid kan bestaan ten aanzien van de vraag of ze al dan niet van toepassing zijn op de procedures bedoeld in de ontworpen wet. Om die reden verdient het aanbeveling om in de memorie van toelichting uiteen te zetten wat het lot is van de bepalingen van het handvest die niet overgenomen worden in het ontwerp.

Artikel 18

35. In paragraaf 1, eerste lid, in fine, is sprake van het O.C.M.W. dat bevoegd is, niet enkel voor het toekennen van het recht op een leefloon of op maatschappelijke integratie door tewerkstelling, maar ook om dat recht te herzien of stop te zetten. Afdeling 2 van hoofdstuk III handelt echter enkel over de toekenning van de bedoelde rechten, terwijl de herziening en de stopzetting aan bod komen in afdeling 4.

Willen de stellers van het ontwerp alle bepalingen i.v.m. de bevoegdheid van het O.C.M.W. in één artikel samenhouden, dan zou dit artikel best het voorwerp uitmaken van een afzonderlijke afdeling.

36. In paragraaf 1, tweede lid, schrijve men «bedoeld in de artikelen 1, eerste lid, 1°, en 2» in plaats van «bedoeld door de artikelen 1, eerste lid 1° en 2».

37. Het register bedoeld in paragraaf 2, eerste lid, blijkt hetzelfde te zijn als het register bedoeld in paragraaf 2, tweede lid. Men schrijve dan ook beter in het tweede lid : «in het daar toe voorziene vak van het register bedoeld in het eerste lid». De gemachtigde van de regering is het hiermee eens.

38. Zoals de gemachtigde terecht opmerkt, moet in paragraaf 3 worden verwezen naar artikel 22, § 1, tweede lid, en niet naar artikel 22, eerste lid.

Artikel 20

39. In het eerste lid, tweede streepje, moet verwezen worden, niet alleen naar paragraaf 1 van artikel 30, maar ook naar paragraaf 2 van dat artikel. De gemachtigde is het hiermee eens.

Artikel 21

40. Gelet op de chronologie van de te nemen beslissingen, kan paragraaf 4 beter vóór paragraaf 1 worden geplaatst. De gemachtigde is het hiermee eens.

Artikel 22

41. Volgens paragraaf 2, eerste lid, gebeurt de herziening «door het nemen van een nieuwe beslissing, die uitwerking heeft op de datum waarop deze beslissing had moeten ingaan».

De gemachtigde van de regering heeft verklaard dat die bepaling zo moet worden gelezen dat de herziening uitwer-

tions susceptibles de semer la confusion quant à la question de savoir si elles s'appliquent ou non aux procédures visées dans la loi en projet. C'est la raison pour laquelle il est recommandé de préciser dans l'exposé des motifs quel sort sera réservé aux dispositions de la charte qui ne sont pas reproduites dans le projet.

Article 18

35. Au début du paragraphe 1er, alinéa 1er, il est question de la compétence du C.P.A.S. non seulement en matière d'octroi du droit au revenu d'intégration ou à l'intégration sociale par l'emploi, mais également en matière de révision ou de retrait de ce droit. Or, la section 2 du chapitre III ne traite que de l'octroi des droits en question, la révision et le retrait faisant pour leur part l'objet de la section 4.

Si les auteurs du projet souhaitent maintenir toutes les dispositions relatives à la compétence du C.P.A.S. en un seul et même article, il serait préférable que celui-ci fasse l'objet d'une section distincte.

36. Dans le paragraphe 1er, alinéa 2, on écrira «visé aux articles 1er, alinéa 1er, 1°, et 2» au lieu de «visé par les articles 1er, alinéa premier 1° et 2».

37. Le registre dont il est question au paragraphe 2, alinéa 1er, s'avère être celui visé au paragraphe 2, alinéa 2. De l'accord de la déléguée du gouvernement, mieux vaudrait dès lors écrire à l'alinéa 2 : «dans la case prévue à cet effet dans le registre visé à l'alinéa 1er».

38. Ainsi que la déléguée le fait observer à juste titre, le paragraphe 3 devra viser l'article 22, § 1er, alinéa 2, et non l'article 22, alinéa 1er.

Article 20

39. De l'accord de la déléguée, il conviendra, à l'alinéa 1er, deuxième tiret, de renvoyer non seulement au paragraphe 1er, mais également au paragraphe 2 de l'article 30.

Article 21

40. De l'accord de la déléguée et eu égard à la chronologie des décisions à prendre, il serait préférable que le paragraphe 4 précède le paragraphe 1er.

Article 22

41. Selon le paragraphe 2, alinéa 1er, la révision s'effectue «par la prise d'une nouvelle décision qui produit ses effets à la date à laquelle cette décision aurait dû prendre cours».

La déléguée du gouvernement a indiqué qu'il faut interpréter cette disposition en ce sens que la révision produit ses

king heeft op de datum van de wijzigingen, de vergissingen of de verklaringen die aanleiding geven tot de herziening.

In het licht van die uitleg, kan dat eerste lid misschien beter worden geredigeerd als volgt :

«De beslissing tot herziening heeft uitwerking met ingang van de dag waarop de reden is ontstaan die tot de herziening aanleiding heeft gegeven.».

Artikel 29

42. In paragraaf 1 wordt o.m. verwezen naar de «subrogatoire vordering bedoeld in artikel 27, eerste lid». Volgens die laatste bepaling kan het O.C.M.W. het leefloon verhalen op bepaalde personen, en beschikt het terzake over een «eigen recht». De tekst van paragraaf 1 stemt aldus niet overeen met die van artikel 27, eerste lid.

Hierop gewezen, heeft de gemachtigde verklaard dat het woord «subrogatoir» in artikel 29, § 1, kan wegvallen, aangezien het wel degelijk de keuze is van de stellers van het ontwerp om te voorzien in een eigen recht.

Artikel 30

43. Paragraaf 1, derde lid, bepaalt o.m. dat het recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling beëindigd kan worden door «een stopzetting van de financiële tussenkomst bedoeld in de artikelen 9 en 13». Aldus wordt in feite een maatregel genomen tegen de werkgever (indien die niet het O.C.M.W. is), eerder dan tegen de betrokkene. In de toelichting bij artikel 9 wordt immers uiteengezet dat de bedoelde tussenkomst in de mate van het juridisch mogelijke rechtstreeks aan de werkgever wordt uitbetaald.

Het is de Raad van State niet duidelijk of de werkgever door het opleggen van de bedoelde maatregel enig financieel verlies lijdt of kan lijden. Indien dit inderdaad het geval is, kan de sanctie moeilijk of niet verantwoord worden.

Dit klemt des te meer, nu het ontwerp niet eens voorziet in de mogelijkheid voor de werkgever om, bij stopzetting van de financiële tussenkomst, de arbeidsovereenkomst onmiddellijk te beëindigen. De stopzetting van de arbeidsovereenkomst, als bedoeld in artikel 30, § 1, derde lid, in fine, kan immers, als sanctie, slechts betrekking hebben op de arbeidsovereenkomst gesloten met het O.C.M.W. zelf. Minstens zou in het ontwerp bepaald moeten worden dat de werkgever op een beslissing tot stopzetting van de financiële tussenkomst kan reageren met een beëindiging van de arbeidsovereenkomst.

Artikel 51

44. Volgens dit artikel kan de Koning «het bedrag van de sociale minimumuitkeringen optrekken tot het bedrag van het leefloon».

Het is niet duidelijk welke sociale minimumuitkeringen bedoeld worden. Geldt de delegatie van bevoegdheid voor de

effets à la date des modifications, des erreurs ou des déclarations qui donnent lieu à la révision.

Compte tenu de ces précisions, il serait peut-être préférable de rédiger comme suit l'alinéa 1er :

«La décision de révision produit ses effets à dater de la survenance du motif qui a donné lieu à la révision.».

Article 29

42. Le paragraphe 1er se réfère notamment à «l'action subrogatoire visée à l'article 27, alinéa 1er». Cette dernière disposition habilite le C.P.A.S. à procéder au recouvrement du revenu d'intégration à charge de certaines personnes et lui confère à cet égard un «droit propre». Le texte du paragraphe 1er ne concorde dès lors pas avec celui de l'article 27, alinéa 1er.

Lorsque cette discordance lui a été signalée, la déléguée a indiqué que l'on pouvait supprimer le terme «subrogatoire», qui figure à l'article 29, § 1er, dans la mesure où les auteurs du projet ont effectivement choisi de prévoir un droit propre.

Article 30

43. Le paragraphe 1er, alinéa 3, dispose notamment qu'il peut être mis fin au droit à l'intégration sociale par un emploi «soit par la suppression de l'intervention financière visé (sic) aux articles 9 et 13», ce qui revient en réalité à prendre une mesure à l'encontre de l'employeur (lorsqu'il ne s'agit pas du C.P.A.S.) plutôt qu'à l'encontre de l'intéressé. Le commentaire relatif à l'article 9 précise que, pour autant que le droit le permette, l'intervention en question est payée directement à l'employeur.

Le Conseil d'État se demande si l'imposition d'une telle mesure cause ou est susceptible de causer un préjudice financier à l'employeur. Si tel devait effectivement être le cas, cette sanction ne pourrait guère se justifier.

Cette constatation s'impose d'autant plus que le projet ne permet même pas à l'employeur de rompre immédiatement le contrat de travail en cas de suppression de l'intervention financière. En tant que sanction, la résiliation du contrat de travail visée à la fin de l'article 30, § 1er, alinéa 3, ne peut en effet concerner que le contrat de travail conclu avec le C.P.A.S. Le projet devrait au moins permettre à l'employeur de réagir à une décision de suppression de l'intervention financière en résiliant le contrat de travail.

Article 51

44. Cet article prévoit que le Roi peut «relever le montant des minima sociaux jusqu'au montant du revenu d'intégration».

On aperçoit mal de quels minima sociaux il s'agit. La délégation de compétence s'applique-t-elle aux prestations fami-

gewaarborgde gezinsbijslag, de inkomensgarantie voor ouderen, en eventueel voor andere uitkeringen ?

Om nadere uitleg verzocht, heeft de gemachtigde van de regering de volgende toelichting verstrekt :

«Met de sociale minimumuitkeringen wordt bedoeld alle vervangingsinkomens. In elk geval, ongeacht de berekeningswijze, moet het effectief uitbetaald vervangingsinkomen gelijk zijn aan het bedrag van het leefloon waarop de betrokkene gerechtigd zou zijn. De gezinsbijslag valt hier niet onder aangezien het geen vervangingsinkomen is».

Omwille van de rechtszekerheid verdient het aanbeveling in de tekst van het ontwerp, of minstens in de memorie van toelichting, te preciseren om welke uitkeringen het gaat. Het volstaat daarbij niet om te verwijzen naar «vervangingsinkomens», omdat dit begrip zelf voor discussie kan zorgen.

Uit de uitleg van de gemachtigde lijkt bovendien te moeten worden afgeleid dat het in feite de bedoeling is, niet dat het bedrag van alle vervangingsinkomens zelf wordt opgetrokken, maar dat wie een vervangingsinkomen geniet nooit minder mag krijgen dan het leefloon waarvoor de betrokkene «theoretisch» in aanmerking zou komen. In dat geval zou artikel 51 beter expliciet in die zin worden geredigeerd. Daarbij zou dan ook bepaald moeten worden in hoeverre de eigen inkomsten in aanmerking genomen worden voor de berekening van het opgetrokken bedrag.

De kamer was samengesteld uit

de Heren

W. Deroover,	eerste voorzitter,
D. Albrecht, P. Lemmens,	staatsraden,
H. Cousy, A. Spruyt,	assessoren van de afdeling wetgeving,

Mevrouw

F. Lievens,	griffier.
-------------	-----------

De overeenstemming tussen de Nederlandse en de Franse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. P. Lemmens. Het verslag werd uitgebracht door de H. J. Van Nieuwenhove, auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld en toegelicht door de H. J. Drijkoningen, eerste referendaris.

<i>De griffier,</i>	<i>De eerste voorzitter,</i>
F. LIEVENS	W. DEROOVER

liales garanties, à la garantie de reve-nus aux personnes âgées et, éventuellement, à d'autres avantages sociaux ?

Priée de fournir des éclaircissements à ce propos, la déléguée du gouvernement a précisé que :

«Met de sociale minimumuitkeringen wordt bedoeld alle vervangingsinkomens. In elk geval, ongeacht de berekeningswijze, moet het effectief uitbetaald vervangingsinkomen gelijk zijn aan het bedrag van het leefloon waarop de betrokkene gerechtigd zou zijn. De gezinsbijslag valt hier niet onder aangezien het geen vervangingsinkomen is».

Afin d'assurer la sécurité juridique, il est recommandé de préciser de quels avantages sociaux il s'agit dans le texte du projet, ou à tout le moins dans l'exposé des motifs. A cet égard, il ne suffira pas de se référer aux revenus de remplacement, cette notion pouvant donner lieu à controverse.

Il semble par ailleurs devoir s'inférer des précisions fournies par la déléguée qu'en réalité, l'intention n'est pas de relever le montant de tous les revenus de remplacement proprement dits, mais d'éviter que les bénéficiaires d'un revenu de remplacement puissent jamais percevoir une allocation d'un montant inférieur à celui du revenu d'insertion auquel ils pourraient «théoriquement» prétendre. Dans ce cas, mieux vaudrait rédiger l'article 51 expressément en ce sens, ce qui impliquerait par ailleurs de déterminer dans quelle mesure les revenus propres sont pris en compte dans le calcul du montant relevé.

La chambre était composée de

Messieurs

W. Deroover,	premier président,
D. Albrecht, P. Lemmens,	conseillers d'État,
H. Cousy, A. Spruyt,	assesseurs de la section de législation,

Madame

F. Lievens,	greffier.
-------------	-----------

La concordance entre la version néerlandaise et la version française a été vérifiée sous le contrôle de M. P. Lemmens. Le rapport a été présenté par M. J. Van Nieuwenhove, auditeur. La note du Bureau de coordination a été rédigée et exposée par M. J. Drijkoningen, premier référendaire.

<i>Le greffier,</i>	<i>Le premier président,</i>
F. LIEVENS	W. DEROOVER

WETSONTWERP

ALBERT II, KONING DER BELGEN,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen,

ONZE GROET.

op de voordracht van Onze minister van Tewerkstelling en Onze minister van Maatschappelijke Integratie en op het advies van Onze in Raad vergaderde ministers,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze Minister van Tewerkstelling en onze Minister van Maatschappelijke Integratie zijn ermee belast het ontwerp van wet, waarvan de tekst hierna volgt, in Onze naam aan de Wetgevende Kamers voor te leggen en bij de Kamer van volksvertegenwoordigers in te dienen :

TITEL I

Recht op maatschappelijke integratie

HOOFDSTUK I**Algemene bepalingen****Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Elke persoon heeft recht op maatschappelijke integratie. Dit recht kan onder de voorwaarden bepaald in deze wet bestaan uit een tewerkstelling en/of een leefloon, die al dan niet gepaard gaan met een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie.

De openbare centra voor maatschappelijk welzijn hebben tot opdracht dit recht te verzekeren.

Art. 3

Om te kunnen genieten van het recht op maatschappelijke integratie moet de persoon tegelijkertijd en onverminderd de bijzondere voorwaarden die bij deze wet worden gesteld :

PROJET DE LOI

ALBERT II, ROI DES BELGES,

A tous, présents et à venir,

SALUT.

sur la proposition de Notre ministre de l'emploi et Notre ministre de l'Intégration sociale et de l'avis de Nos ministres qui en ont délibéré en Conseil,

NOUS AVONS ARRETE ET ARRETONS:

Notre Ministre de l'Emploi et notre Ministre de l'Intégration sociale sont chargés de présenter en Notre nom aux Chambres législatives et de déposer à la Chambre des Représentants le projet de loi dont la teneur suit :

TITRE Ier

Droit à l'intégration sociale

CHAPITRE Ier**Dispositions générales****Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Toute personne a droit à l'intégration sociale. Ce droit peut, dans les conditions fixées par la présente loi, prendre la forme d'un emploi et/ou d'un revenu d'intégration, assortis ou non d'un projet individualisé d'intégration sociale.

Les centres publics d'aide sociale ont pour mission d'assurer ce droit.

Art. 3

Pour pouvoir bénéficier du droit à l'intégration sociale, la personne doit simultanément et sans préjudice des conditions spécifiques prévues par cette loi :

1° zijn werkelijke verblijfplaats in België hebben in de door de Koning te bepalen zin ;

2° meerderjarig zijn of hiermee gelijkgesteld zijn overeenkomstig de bepalingen van deze wet;

3° behoren tot één van de categorieën van volgende personen :

– hetzij de Belgische nationaliteit bezitten ;

– hetzij het voordeel genieten van de toepassing van de Verordening (E.E.G.) nr. 1612/68 van 15 oktober 1968 van de Raad van de Europese Gemeenschappen, betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap ;

– hetzij als vreemdeling ingeschreven zijn in het bevolkingsregister ;

– hetzij staatloos zijn en onder de toepassing vallen van het Verdrag betreffende de status van staatslozen, ondertekend te New-York op 28 september 1954 en goedgekeurd bij de wet van 12 mei 1960 ;

– hetzij vluchteling zijn in de zin van artikel 49 van de wet van 15 augustus 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen;

4° niet over toereikende bestaansmiddelen beschikken, noch er aanspraak kunnen op maken, noch in staat zijn deze hetzij door eigen inspanningen, hetzij op een andere manier te verwerven. Het centrum berekent de bestaansmiddelen van de aanvrager overeenkomstig de bepalingen van titel II, hoofdstuk II, van deze wet;

5° werkbereid zijn, tenzij dit om gezondheids- of billijkheidsredenen niet mogelijk is.

6° zijn rechten laten gelden op uitkeringen die hij kan genieten krachtens de Belgische of buitenlandse sociale wetgeving.

Art. 4

§ 1. Er kan van de betrokkene worden gevergd dat hij zijn rechten laat gelden op onderhoudsgeld vanwege daartoe gehouden personen, deze laatste beperkt zijnde tot : de echtgenoot of, in voorkomend geval, de ex-echtgenoot ; de ascendenten en descendenten in de eerste graad ; de adoptant en de geadopteerde.

1° avoir sa résidence effective en Belgique, dans le sens à déterminer par le Roi;

2° être majeur ou assimilé à une personne majeure en application des dispositions de la présente loi ;

3° appartenir à une des catégories des personnes suivantes:

– soit posséder la nationalité belge;

– soit bénéficier de l'application du Règlement (C.E.E.) n° 1612/68 du 15 octobre 1968 du Conseil des Communautés européennes relatif à la libre circulation des travailleurs à l'intérieur de la Communauté;

– soit être inscrit comme étranger au registre de la population;

– soit être un apatride et tomber sous l'application de la Convention relative au statut des apatrides, signée à New-York le 28 septembre 1954 et approuvée par la loi du 12 mai 1960;

– soit être un réfugié au sens de l'article 49 de la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers ;

4° ne pas disposer de ressources suffisantes, ni pouvoir y prétendre ni être en mesure de se les procurer, soit par ses efforts personnels, soit par d'autres moyens. Le centre calcule les ressources du demandeur conformément aux dispositions du titre II, chapitre II, de la présente loi ;

5° être disposée à travailler, à moins que des raisons de santé ou d'équité l'en empêchent.

6° faire valoir ses droits aux prestations dont il peut bénéficier en vertu de la législation sociale belge et étrangère.

Art. 4

§ 1.er Il peut être imposé à l'intéressé de faire valoir ses droits à l'égard des personnes qui lui doivent des aliments, ces dernières étant limitées à : son conjoint ou, le cas échéant, son ex-conjoint ; les ascendants et descendants du premier degré, l'adoptant et l'adopté.

§ 2. De overeenkomsten over onderhoudsgeld zijn niet tegenwerpelijk aan het centrum.

§ 3. Het centrum kan van rechtswege in naam en ten voordele van de betrokkene optreden om de in artikelen 3,6° en 4,§1 bedoelde rechten te laten gelden.

Art. 5

Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder:

1° centrum : het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn;

2° minister : de minister bevoegd voor Maatschappelijke Integratie.

HOOFDSTUK II

Gerechtigden

Afdeling 1

Maatschappelijke integratie voor personen jonger dan 25 jaar

Art. 6

§ 1. Iedere meerderjarige persoon jonger dan 25 jaar heeft recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling aangepast aan zijn persoonlijke situatie en zijn capaciteiten binnen de drie maanden vanaf de datum van zijn aanvraag wanneer hij voldoet aan de in de artikelen 3 en 4 gestelde voorwaarden.

§ 2. Het recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling kan bestaan uit hetzij een arbeidsovereenkomst hetzij een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie dat binnen een bepaalde periode leidt tot een arbeidsovereenkomst.

§ 3. In de in § 2 en artikel 11 bedoelde gevallen kan de betrokkene zich laten bijstaan door een persoon van zijn keuze wanneer hij met het centrum onderhandelt over de voorgestelde arbeidsovereenkomst of over het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie. Hij beschikt ook over een bezinningstermijn van 5 kalenderdagen vóór de ondertekening van de arbeidsovereenkomst of het contract voor maatschappelijke integratie en kan verzoeken om te worden gehoord door het centrum overeenkomstig de bepalingen van artikel 20.

§ 2. Les conventions relatives à une pension alimentaire ne sont pas opposables au centre .

§ 3. Le centre peut agir de plein droit au nom et en faveur de l'intéressé afin de faire valoir les droits visés aux articles 3,6° et 4, §1er.

Art. 5

Pour l'application de la présente loi il faut entendre par :

1° centre : le centre public d'aide sociale ;

2° ministre : le ministre qui a l'Intégration sociale dans ses attributions.

CHAPITRE II

Beneficiaires

Section 1ère

Intégration sociale pour les personnes âgées de moins de 25 ans

Art. 6

§ 1er. Toute personne majeure âgée de moins de 25 ans a droit à l'intégration sociale par l'emploi adapté à sa situation personnelle et à ses capacités dans les trois mois de sa demande lorsqu'elle remplit les conditions prévues aux articles 3 et 4 .

§ 2. Le droit à l'intégration sociale par l'emploi peut faire l'objet soit d'un contrat de travail soit d'un projet individualisé d'intégration sociale menant, dans une période déterminée, à un contrat de travail.

§ 3. Dans les cas visés au § 2 et à l'article 11, l'intéressé peut se faire assister par une personne de son choix lorsqu'il négocie avec le centre le contrat de travail proposé ou le projet individualisé d'intégration sociale. Il dispose également d'un délai de réflexion de 5 jours calendrier avant la signature du contrat de travail ou d'intégration sociale et peut demander à être auditionné par le centre conformément aux dispositions prévues à l'article 20

Art. 7

Met een meerderjarige persoon wordt gelijkgesteld de minderjarige persoon die hetzij ontvoegd is door huwelijk, hetzij één of meerdere kinderen ten laste heeft, hetzij bewijst zwanger te zijn.

Art. 8

De tewerkstelling door middel van een arbeidsovereenkomst bedoeld in artikel 6, kan worden gerealiseerd met toepassing van artikel 60, § 7, of artikel 61 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

Dit recht op tewerkstelling door middel van een arbeidsovereenkomst blijft behouden zolang betrokkene niet gerechtigd is op een sociale uitkering waarvan het bedrag minstens gelijk is aan het bedrag van het leefloon waarop hij volgens zijn categorie aanspraak zou kunnen maken.

Art. 9

§ 1. Het recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling kan voor de persoon, bedoeld in artikel 6, eveneens verwezenlijkt worden doordat het centrum financieel tussenkomt in de kosten die verbonden zijn aan de inschakeling van de rechthebbende in het beroepsleven.

§ 2. De Koning stelt vast voor welke vormen van inschakeling het centrum financieel tussenkomt evenals het bedrag, de toekenningsvoorwaarden en de modaliteiten van deze financiële tegemoetkoming. De Koning kan de voorwaarden bepalen voor de toegang tot de verschillende inschakelings- en tewerkstellingsprogramma's.

§ 3. In afwijking van artikel 23 van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers, kan de financiële tussenkomst vanwege het centrum in mindering gebracht worden op het loon van de werknemer. Deze aftrek geschiedt dadelijk na de inhouding toegelaten krachtens artikel 23, eerste lid, 1°, van dezelfde wet en telt niet mee voor de grens van een vijfde, voorzien in artikel 23, tweede lid. Een financiële tegemoetkoming die aldus in mindering wordt gebracht op het loon van de werknemer, wordt niettemin voor de toepassing van de sociale en fiscale wetgeving als loon beschouwd.

§ 4. De Koning kan, bij een in de ministerraad overgelegd besluit, onder de voorwaarden die Hij bepaalt, voor

Art. 7

Est assimilée à une personne majeure, la personne mineure d'âge qui soit est émancipée par mariage, soit a un ou plusieurs enfants à sa charge, soit prouve qu'elle est enceinte.

Art. 8

L'emploi lié à un contrat de travail visé à l'article 6 peut être concrétisé selon les dispositions de article 60, § 7, ou de l'article 61 de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale.

Ce droit à l'emploi lié à un contrat de travail reste maintenu tant que l'intéressé n'est pas admis au bénéfice d'une allocation sociale d'un montant au moins égal au revenu d'intégration auquel il pourrait prétendre en fonction de sa catégorie.

Art. 9

§ 1er. Le droit à l'intégration sociale par l'emploi peut également être réalisé pour la personne visée à l'article 6 par une intervention financière du centre dans les frais liés à l'insertion professionnelle de l'ayant droit.

§ 2. Le Roi détermine les types d'insertion pour lesquels le centre intervient financièrement ainsi que le montant, les conditions d'octroi et les modalités de cette intervention financière. Le Roi peut déterminer les conditions d'accès aux différents programmes d'insertion et d'emploi.

§ 3. Par dérogation à l'article 23 de la loi du 12 avril 1965 concernant la protection de la rémunération des travailleurs, l'intervention financière du centre peut être imputée sur la rémunération du travailleur. Cette imputation s'effectue directement après les retenues autorisées en vertu de l'article 23, alinéa 1er, 1°, de la même loi et n'intervient pas dans la limite d'un cinquième prévue à l'article 23, alinéa 2. Une intervention financière qui est imputée sur la rémunération du travailleur, est néanmoins considérée comme une rémunération en ce qui concerne la législation fiscale et sociale.

§ 4. Le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, dans les conditions qu'il détermine, pour les

de werknemers die genieten van een financiële tussenkomst in hun loon vanwege het centrum :

1° afwijkingen voorzien aan de bepalingen van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, inzake het naleven van de regels betreffende de verbreking van de arbeidsovereenkomst door de werknemer wanneer hij aangeworven wordt in het kader van een andere arbeidsovereenkomst of benoemd wordt in een administratie;

2° een tijdelijke, gehele of gedeeltelijke vrijstelling voorzien van werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid bedoeld in artikel 38, §§ 3 en *3bis*, van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers en van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid bedoeld in artikel 2, §§ 3 en *3bis*, van de besluitwet van 10 januari 1945 betreffende de maatschappelijke zekerheid van mijnwerkers en ermee gelijkgestelden;

Art. 10

In afwachting van een tewerkstelling in het kader van een arbeidsovereenkomst of een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie of ook wanneer de persoon wegens gezondheids- of billijkheidsredenen niet kan werken, heeft hij overeenkomstig de bij deze wet gestelde voorwaarden, recht op een leefloon.

Wanneer de inkomsten uit de tewerkstelling lager zijn dan het bedrag van het leefloon waarop de betrokkene aanspraak kan maken, blijft het recht op een leefloon onder de bij de wet gestelde voorwaarden behouden.

Art. 11

§ 1. De toekenning en het behoud van het leefloon kunnen gepaard gaan met een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie ofwel op vraag van de betrokkene zelf, ofwel op initiatief van het centrum.

Het project gaat uit van de verwachtingen, de vaardigheden, de bekwaamheden en de behoeften van de betrokken persoon en van de mogelijkheden van het centrum .

Naar gelang van de behoeften van de persoon zal het geïndividualiseerd project betrekking hebben ofwel op de inschakeling in het arbeidsproces, ofwel op de integratie in de maatschappij.

travailleurs occupés avec le bénéfice d'une intervention financière du centre dans leur rémunération :

1° prévoir des dérogations aux dispositions de la loi du 3 juillet 1978 relative aux contrats de travail, en ce qui concerne le respect des règles relatives à la rupture du contrat de travail par le travailleur lorsque celui-ci est engagé dans les liens d'un autre contrat de travail ou nommé dans une administration ;

2° prévoir une exonération temporaire, totale ou partielle, des cotisations patronales de sécurité sociale, visées à l'article 38, §§ 3 et *3bis*, de la loi du 29 juin 1981 établissant les principes généraux de la sécurité sociale des travailleurs salariés et des cotisations patronales de sécurité sociale, visées à l'article 2, §§ 3 et *3bis*, de l'arrêté-loi du 10 janvier 1945 concernant la sécurité sociale des ouvriers mineurs et assimilés ;

Art. 10

Dans l'attente d'un emploi lié à un contrat de travail ou dans le cadre d'un projet individualisé d'intégration sociale, ou encore si la personne ne peut travailler pour des raisons de santé ou d'équité, elle a droit, aux conditions fixées par la présente loi, à un revenu d'intégration.

Lorsque les revenus résultant d'une mise à l'emploi sont inférieurs au montant du revenu d'intégration auquel l'intéressé peut prétendre, le droit au revenu d'intégration est maintenu dans les conditions fixées par la présente loi.

Art. 11

§ 1er. L'octroi et le maintien du revenu d'intégration peuvent être assortis d'un projet individualisé d'intégration sociale, soit à la demande de l'intéressé lui-même, soit à l'initiative du centre.

Le projet s'appuie sur les aspirations, les aptitudes, les qualifications et les besoins de la personne concernée et les possibilités du centre .

Selon les besoins de la personne, le projet individualisé portera soit sur l'insertion professionnelle, soit sur l'insertion sociale.

Bij het opmaken van het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie ziet het centrum toe op een correcte evenredige verhouding tussen de eisen die aan de betrokkene worden gesteld en de toegekende hulp.

§ 2. Dit project is verplicht :

a) wanneer het centrum op grond van billijkheidsredenen aanvaardt dat de betrokken persoon met het oog op een verhoging van zijn inschakelingskansen op de arbeidsmarkt, een studie met voltijds leerplan aanvat, hervat of verderzet in een door de gemeenschappen erkende, georganiseerde of betoelaagde onderwijsinstelling ;

b) wanneer het een project betreft zoals bedoeld in artikel 6, § 2.

§ 3. De betrokken persoon en het centrum sluiten een schriftelijke overeenkomst, in overeenstemming met artikel 6§3, met betrekking tot het project bedoeld in § 1. Op vraag van één van deze partijen kunnen ook één of meer derden partij zijn bij de overeenkomst. Het contract kan worden gewijzigd op verzoek van elke partij tijdens de uitvoering.

De Koning bepaalt bij een in de Ministerraad overlegd besluit de minimumvoorwaarden en de modaliteiten waaraan een contract betreffende een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie moet voldoen, alsook de specifieke voorwaarden voor een contract dat binnen een bepaalde periode leidt tot een arbeidsovereenkomst, een contract inzake studies met een voltijds leerplan of contract inzake werkervaring.

Afdeling 2

Maatschappelijke integratie voor personen vanaf 25 jaar

Art. 12

Iedere persoon vanaf 25 jaar heeft recht op maatschappelijke integratie wanneer hij voldoet aan de in de artikelen 3 en 4 gestelde voorwaarden.

Art. 13

§1. Het recht op maatschappelijke integratie kan worden gerealiseerd door ofwel de toekenning van een leefloon, ofwel een tewerkstelling door middel van een arbeidsovereenkomst bedoeld in de artikelen 8 en 9.

Dans l'élaboration du projet individualisé d'intégration sociale, le centre veille à respecter une juste proportionnalité entre les exigences formulées à l'égard de l'intéressé et l'aide octroyée.

§ 2. Ce projet est obligatoire :

a) lorsque le centre accepte, sur la base de motifs d'équité, qu'en vue d'une augmentation de ses possibilités d'insertion professionnelle, la personne concernée entame, reprenne ou continue des études de plein exercice dans un établissement d'enseignement agréé, organisé ou subventionné par les communautés ;

b) lorsqu'il s'agit d'un projet visé à l'article 6, § 2.

§ 3. Le projet visé au § 1er fait l'objet d'un contrat écrit conclu conformément à l'article 6, § 3 entre la personne concernée et le centre. A la demande d'une des parties, un ou plusieurs tiers peuvent être partie au contrat. Le contrat peut être modifié à la demande de chacune des parties au cours de son exécution.

Le Roi fixe par arrêté délibéré en Conseil des ministres les conditions minimales et les modalités auxquelles un contrat concernant un projet individualisé d'intégration sociale doit répondre, ainsi que les conditions spécifiques d'un contrat contenant un projet menant dans une période déterminée à un contrat de travail, d'un contrat d'études de plein exercice ou de formation professionnelle.

Section 2

Intégration sociale pour les personnes à partir de l'âge de 25 ans

Art. 12

Toute personne à partir de 25 ans a droit à l'intégration sociale lorsqu'elle remplit les conditions prévues aux articles 3 et 4 .

Art. 13

§1er. Le droit à l'intégration sociale peut être réalisé soit par l'octroi d'un revenu d'intégration, soit par un emploi lié à un contrat de travail tel que visé aux articles 8 et 9 .

§2. De toekenning en het behoud van een leefloon kunnen gepaard gaan met het sluiten van een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie bedoeld in artikel 11, §§ 1 en 3, ofwel op verzoek van de betrokkene zelf, ofwel op initiatief van het centrum.

§ 3. De in artikel 6, § 3, voorziene bepalingen zijn van toepassing wanneer het recht op maatschappelijke integratie wordt gerealiseerd door een tewerkstelling of door een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie.

TITEL II

Toepassingsmodaliteiten van het recht op maatschappelijke integratie

HOOFDSTUK I

Bedrag van het leefloon

Art. 14

§ 1. Het leefloon bedraagt jaarlijks :

1° **4.400 EUR** voor elke persoon die met één of meerdere personen samenwoont.

Onder samenwoning wordt verstaan het onder hetzelfde dak wonen van personen die hun huishoudelijke aangelegenheden hoofdzakelijk gemeenschappelijk regelen;

2° **6.600 EUR** voor een alleenstaand persoon;

3° **7.700 EUR** voor :

– een alleenstaand persoon die onderhoudsuitkeringen verschuldigd is ten aanzien van zijn kinderen, op grond van hetzij een rechterlijke beslissing, hetzij een notariële akte in het kader van een procedure tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed door onderlinge toestemming en die het bewijs van de betaling hiervan levert ;

– een persoon die voor de helft van de tijd uitsluitend hetzij een minderjarig ongehuwd kind dat hij te zijnen laste heeft gedurende deze periode huisvest, hetzij meerdere kinderen huisvest, onder wie minstens één ongehuwde minderjarige die hij te zijnen laste heeft gedurende deze periode, in het kader van een afwisselend verblijf, vastgelegd bij gerechtelijke beslissing of bij overeenkomst, bedoeld in artikel 1288 van het Gerechtelijk Wetboek.

§2. L'octroi et le maintien d'un revenu d'intégration peuvent être assortis d'un projet individualisé d'intégration sociale visé à l'article 11, §§ 1 et 3, soit à la demande de l'intéressé lui-même, soit à l'initiative du centre.

§ 3. Les dispositions prévues à l'article 6, § 3, sont d'application lorsque dans le cadre de son droit à l'intégration sociale, l'intéressé se voit proposer un emploi ou un projet individualisé d'intégration sociale.

TITRE II

Modalités d'application du droit à l'intégration sociale

CHAPITRE I

Montant du revenu d'intégration

Art. 14

§ 1er. Le revenu d'intégration annuel s'élève à :

1° **4.400 EUR** pour toute personne cohabitant avec une ou plusieurs personnes.

Il faut entendre par cohabitation le fait que des personnes vivent sous le même toit et règlent principalement en commun leurs questions ménagères;

2° **6.600 EUR** pour une personne isolée;

3° **7.700 EUR** pour

– une personne isolée qui est redevable d'une pension alimentaire à l'égard de ses enfants, sur la base soit d'une décision judiciaire, soit d'un acte notarié dans le cadre d'une procédure de divorce ou de séparation de corps et de biens par consentement mutuel et qui fournit la preuve du paiement de cette pension ;

– une personne qui héberge la moitié du temps uniquement soit un enfant mineur non marié à sa charge durant cette période, soit plusieurs enfants, parmi lesquels au moins un enfant mineur non marié qui est à sa charge durant cette période, dans le cadre de l'hébergement alterné, fixé par décision judiciaire ou par convention visée à l'article 1288 du Code judiciaire.

4° **8.800 EUR** voor een eenoudergezin met kinderlast.

Met eenoudergezin met kinderlast wordt bedoeld de persoon die uitsluitend samenwoont met hetzij een minderjarig ongehuwd kind te zijnen laste, hetzij meerdere kinderen, onder wie minstens één ongehuwde minderjarige te zijnen laste.

§ 2 Het bedrag van het leefloon wordt verminderd met de bestaansmiddelen van de aanvrager, berekend overeenkomstig de bepalingen van titel II, hoofdstuk II, van deze wet.

§ 3. De rechthebbende op een leefloon die zijn hoedanigheid van dakloze verliest door een woonst te betrekken die hem als hoofdverblijfplaats dient, heeft éénmaal in zijn leven recht op een verhoging gelijk aan één twaalfde van het jaarlijks bedrag van het leefloon, vastgesteld in § 1, eerste lid, 4°.

De Koning kan andere categorieën van personen gelijkstellen met daklozen.

Art 15

De in artikel 14, § 1, eerste lid, bedoelde bedragen zijn gekoppeld aan de spilindex 103,14 geldend op 1 juni 1999 (basis 1996 = 100) van de consumptieprijzen.

Zij schommelen overeenkomstig de bepalingen van de wet van 2 augustus 1971 houdende inrichting van een stelsel waarbij de wedden, lonen, pensioenen, toelagen en tegemoetkomingen ten laste van de openbare schatkist, sommige sociale uitkeringen, de bezoldigingsgrenzen waarmee rekening dient gehouden bij de berekening van sommige bijdragen van de sociale zekerheid der arbeiders, alsmede de verplichtingen op sociaal gebied opgelegd aan de zelfstandigen, aan het indexcijfer van de consumptieprijzen worden gekoppeld.

HOOFDSTUK II

Berekening van de bestaansmiddelen

Art. 16

§ 1. Onverminderd de toepassing van het bepaalde in § 2, komen alle bestaansmiddelen in aanmerking van welke aard en oorsprong ook, waarover de aanvrager beschikt, met inbegrip van alle uitkeringen krachtens de Belgische of buitenlandse sociale wetgeving. Kunnen eveneens in aanmerking worden genomen binnen de perken bepaald door de Koning, bij een in de Minister-

4° **8.800 EUR** pour la famille monoparentale avec charge d'enfant(s).

Par famille monoparentale avec charge d'enfant(s) on entend la personne qui cohabite uniquement soit avec un enfant mineur non marié à sa charge, soit avec plusieurs enfants, parmi lesquels au moins un enfant mineur non marié à sa charge.

§ 2. Le montant du revenu d'intégration est diminué des ressources du demandeur, calculées conformément aux dispositions du titre II, chapitre II, de la présente loi.

§ 3. Le bénéficiaire d'un revenu d'intégration qui perd sa qualité de sans-abri en occupant un logement qui lui sert de résidence principale a droit, une seule fois dans sa vie, à une majoration d'un douzième du montant annuel du revenu d'intégration, fixé au § 1er, alinéa 1er, 4°.

Le Roi peut assimiler d'autres catégories de personnes à des sans-abri.

Art. 15

Les montants visés à l'article 14, § 1er, alinéa 1er, sont rattachés à l'indice 103,14 applicable au 1er juin 1999 (base 1996 = 100) des prix à la consommation.

Ils varient conformément aux dispositions de la loi du 2 août 1971 organisant un régime de liaison à l'indice des prix à la consommation, des traitements, salaires, pensions, allocations et subventions à charge du trésor public, de certaines prestations sociales, des limites de rémunération à prendre en considération pour le calcul de certaines cotisations de sécurité sociale des travailleurs, ainsi que des obligations imposées en matière sociale aux travailleurs indépendants.

CHAPITRE II

Calcul des ressources

Art. 16

§ 1er. Sans préjudice de l'application de la disposition du § 2, toutes les ressources, quelle qu'en soit la nature ou l'origine, dont dispose le demandeur, sont prises en considération, y compris toutes les prestations allouées en vertu de la législation sociale belge ou étrangère. Peuvent également être prises en considération, dans les limites fixées par le Roi par arrêté délibéré en Con-

raad overlegd besluit, de bestaansmiddelen van de personen met wie de aanvrager samenwoont.

De Koning bepaalt, bij een in Ministerraad overlegd besluit de modaliteiten van het onderzoek naar de bestaansmiddelen en stelt de regels vast van de berekening van die middelen.

§ 2. De Koning kan bij een in Ministerraad overlegd besluit de inkomsten aanduiden die, hetzij voor het geheel, hetzij gedeeltelijk, niet in aanmerking komen bij het berekenen van de bestaansmiddelen.

HOOFDSTUK III

Procédure

Afdeling 1

Informatieplicht

Art. 17

Het centrum is verplicht aan elke persoon die daarom verzoekt, alle dienstige inlichtingen te verstrekken betreffende zijn rechten en plichten inzake maatschappelijke integratie in de vorm van een leefloon, een tewerkstelling of een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie. Het centrum is verplicht uit eigen beweging de belanghebbende persoon alle bijkomende informatie te verschaffen die nodig is voor de behandeling van zijn aanvraag of het behoud van zijn rechten.

De Koning bepaalt wat onder dienstige inlichtingen moet verstaan worden.

Afdeling 2

Aanvraag, ambtshalve toekenning, herziening, stopzetting

Art. 18

§ 1. Het recht op maatschappelijke integratie in de vorm van een leefloon, een tewerkstelling of een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie wordt, hetzij op initiatief van het bevoegd centrum, hetzij op aanvraag van de belanghebbende zelf of van ieder persoon die hij hiervoor schriftelijk heeft aangewezen, toegekend, herzien of stopgezet door dit centrum.

Onder «bevoegd centrum» wordt verstaan het centrum bedoeld in de artikelen 1, eerste lid, 1° en 2 van de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen

seil des ministres, les ressources des personnes avec lesquelles le demandeur cohabite.

Le Roi détermine, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, les modalités de l'enquête sur les ressources et fixe les règles de calcul de celles-ci.

§ 2. Le Roi peut déterminer par arrêté délibéré en Conseil des Ministres les ressources dont il ne sera pas tenu compte, soit en totalité, soit partiellement pour le calcul des ressources.

CHAPITRE III

Procédure

Section 1ère

Devoir d'information

Art. 17

Le centre est tenu de communiquer à toute personne qui en fait la demande toute information utile au sujet de ses droits et obligations en matière d'intégration sociale sous la forme d'un revenu d'intégration, d'un emploi ou d'un projet individualisé d'intégration sociale. Le centre est tenu de communiquer de sa propre initiative à la personne concernée toute information complémentaire utile au traitement de sa demande ou au maintien de ses droits.

Le Roi détermine ce qu'il faut entendre par information utile.

Section 2

Demande, octroi d'office, révision, retrait

Art. 18

§ 1er. Le centre compétent accorde, revoit ou retire le droit à l'intégration sociale sous la forme d'un revenu d'intégration, d'un emploi ou d'un projet individualisé d'intégration sociale soit de sa propre initiative, soit à la demande de l'intéressé lui-même ou de toute personne qu'il a désignée par écrit à cet effet.

Il y a lieu d'entendre par «centre compétent», le centre visé par les articles 1er, alinéa premier, 1° et 2 de la

van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

Indien het een dakloze persoon betreft, is het centrum bedoeld in artikel 57*bis* van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn bevoegd.

§ 2. De aanvraag wordt, de dag zelf van haar ontvangst, chronologisch ingeschreven in het daartoe gehouden register.

De schriftelijke aanvraag wordt ondertekend door de belanghebbende of de aangewezen persoon. Wanneer de aanvraag mondeling wordt gedaan, ondertekent de belanghebbende of de aangewezen persoon in het daartoe voorziene vak van het register bedoeld in het eerste lid.

§ 3. Het centrum zendt of overhandigt dezelfde dag aan de aanvrager een ontvangstbewijs.

Elk ontvangstbewijs moet melding maken van de onderzoekstermijn van de aanvraag, en van het bepaalde in de artikelen 20 en 22, § 1, tweede lid.

§ 4. Wanneer een centrum een aanvraag ontvangt waarvoor het zich onbevoegd acht, maakt het deze aanvraag over binnen de vijf kalenderdagen aan het volgens hem bevoegd centrum. Binnen dezelfde termijn wordt de aanvrager in kennis gesteld van deze overmaking. Op straffe van nietigheid gebeurt de overmaking van de aanvraag aan het bevoegd geachte OCMW, evenals de kennisgeving van de overmaking aan de aanvrager, door een brief met vermelding van de redenen van onbevoegdheid.

De aanvraag zal evenwel worden gevalideerd op de datum van ontvangst bij het eerste centrum, zoals bepaald in § 2.

Het centrum dat deze verplichting niet naleeft, moet overeenkomstig de door deze wet gestelde voorwaarden, het leefloon of de maatschappelijke integratie door tewerkstelling toekennen zolang het de aanvraag niet heeft overgezonden en de redenen die aan de onbevoegdheid ten grondslag liggen niet heeft medegedeeld.

De beslissing van onbevoegdheid kan worden genomen door de Voorzitter mits zijn beslissing aan de raad te onderwerpen op de eerstvolgende vergadering met het oog op haar bekrachtiging.

§ 5. Het centrum waarbij een verzoek tot het bekomen van sociale prestaties wordt ingediend waarvoor het niet bevoegd is, zendt dit onverwijld door aan de bevoegde instelling van sociale zekerheid. De verzoeker wordt daarvan verwittigd.

loi du 2 avril 1965 relative à la prise en charge de l'aide sociale accordée par les centres publics d'aide sociale.

S'il s'agit d'une personne sans abri, le centre compétent est celui visé à l'article 57*bis* de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale.

§ 2. Le jour de sa réception, la demande est inscrite dans le registre tenu à cet effet par ordre chronologique.

La demande écrite est signée par l'intéressé ou par la personne désignée. Lorsque la demande est orale, l'intéressé ou la personne désignée signe dans la case ad hoc du registre visé à l'alinéa 1er.

§ 3. Le centre adresse ou remet le même jour un accusé de réception au demandeur.

Tout accusé de réception doit indiquer le délai d'examen de la demande et les dispositions des articles 20 et 22, § 1er, alinéa 2.

§ 4. Lorsqu'un centre reçoit une demande pour laquelle il ne se considère pas compétent, il transmet cette demande dans les cinq jours calendrier par écrit au centre qu'il estime être compétent. Dans le même délai il avertit le demandeur par écrit de cette transmission. Sous peine de nullité, la transmission de la demande au CPAS considéré comme étant compétent, ainsi que la notification au demandeur de la transmission, se fait au moyen d'une lettre mentionnant les raisons de l'incompétence.

Toutefois, la demande sera validée à la date de sa réception au premier centre, telle que déterminée au § 2.

Le centre qui manque à cette obligation doit accorder, aux conditions fixées par la présente loi, le revenu d'intégration ou l'intégration sociale par l'emploi tant qu'il n'a pas transmis la demande ni communiqué les raisons invoquées pour justifier l'incompétence.

La décision d'incompétence peut être prise par le président à charge pour lui de soumettre sa décision au conseil à la plus prochaine réunion, en vue de la ratification.

§ 5. Le centre auprès duquel une demande d'obtention de prestations sociales est introduite, pour laquelle il n'est pas compétent, la transmet sans délai à l'institution de sécurité sociale compétente. Le demandeur en est avisé.

§ 6. Wanneer het centrum een aanvraag tot het bekomen van een recht op maatschappelijke integratie ontvangt welke door een andere instelling van sociale zekerheid is overgemaakt, zal de aanvraag gevalideerd worden op de datum van indiening bij de onbevoegde instelling, zijnde de datum van het postmerk en, bij gebreke hiervan, de datum van de ontvangst van de aanvraag.

Afdeling 3

Onderzoek van de aanvraag

Art. 19

§ 1. Met het oog op de toekenning van maatschappelijke integratie in de vorm van een leefloon, of een tewerkstelling met het oog op de herziening of de intrekking van een beslissing dienaangaande of met het oog op een beslissing tot schorsing van de uitbetaling van het leefloon, verricht het centrum een sociaal onderzoek.

Voor het sociaal onderzoek moet het centrum een beroep doen op maatschappelijke werkers, volgens de kwalificatievoorwaarden bepaald door de Koning.

§ 2. De aanvrager is ertoe gehouden elke voor het onderzoek van zijn aanvraag nuttige inlichting en machtiging te geven.

§ 3. Het centrum verzamelt alle ontbrekende inlichtingen om de rechten van de betrokkene te kunnen beoordelen wanneer de aanvrager dit niet kan doen.

§ 4. De Koning bepaalt bij een in de Ministerraad overlegd besluit :

1° welke inlichtingen en machtigingen door de aanvrager tenminste moeten worden gegeven op een daartoe bij de aanvraag van maatschappelijke integratie in de vorm van een leefloon, of een tewerkstelling op te stellen formulier;

2° onder welke voorwaarden en op welke wijze het centrum inlichtingen kan inwinnen bij de openbare besturen .

Art. 20

Het centrum moet de betrokkene horen, indien hij hierom verzoekt, alvorens een beslissing te nemen met betrekking tot:

§ 6. Lorsque le centre reçoit une demande d'obtention du droit à l'intégration sociale, transmise par une autre institution de sécurité sociale, la demande sera validée à la date d'introduction auprès de l'institution non compétente, à savoir la date du cachet de la poste et, à défaut de celui-ci, la date de réception de la demande.

Section 3

Examen de la demande

Art. 19

§ 1er. Le centre procède à une enquête sociale en vue de l'octroi de l'intégration sociale sous la forme d'un revenu d'intégration ou d'un emploi en vue de la révision ou du retrait d'une décision y afférente ou en vue d'une décision de suspension de paiement du revenu d'intégration.

Le centre doit recourir pour l'enquête sociale à des travailleurs sociaux, selon les conditions de qualification fixées par le Roi.

§ 2. L'intéressé est tenu de fournir tout renseignement et autorisation utile à l'examen de sa demande .

§ 3. Le centre recueille toutes les informations faisant défaut en vue de pouvoir apprécier les droits de l'intéressé, lorsque le demandeur ne peut le faire.

§ 4. Le Roi, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, détermine:

1° les informations et les autorisations qui doivent être données au minimum par le demandeur au moyen d'un formulaire à compléter à cet effet lors de la demande d'intégration sociale sous la forme d'un revenu d'intégration, ou d'un emploi;

2° les conditions et les modalités dans lesquelles le centre peut recueillir des informations auprès des administrations publiques .

Art. 20

Le centre est tenu d'entendre le demandeur, si celui-ci le demande, avant de prendre une décision relative à:

– de toekenning, weigering of herziening van van een leefloon, een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie of een maatschappelijke integratie door tewerkstelling;

– de sancties bedoeld in artikel 30, §§ 1 en 2;

– de terugvordering ten laste van een persoon die het leefloon heeft genoten.

Het centrum moet de betrokkene in kennis stellen van dit recht, overeenkomstig de modaliteiten bepaald door de Koning.

De betrokkene oefent zijn recht om te worden gehoord uit ten aanzien van hetzij de raad, hetzij het bevoegde orgaan met beslissingsbevoegdheid in het concrete geval.

De betrokkene kan zich bij de uitoefening van zijn recht om te worden gehoord, laten bijstaan of vertegenwoordigen door een persoon naar zijn keuze.

Afdeling 4

Beslissing

Art. 21

§ 1. Onverminderd de verplichting tot onmiddellijke dienstverlening hem opgelegd door de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn beslist het centrum binnen dertig dagen na ontvangst van de aanvraag.

In de gevallen bedoeld door artikel 18, §4, eerste lid, en § 6, beslist het centrum aan wie de aanvraag werd overgemaakt binnen de 30 dagen volgend op de dag waarop het aangezochte centrum of instelling van sociale zekerheid de aanvraag heeft overgemaakt.

§ 2. Elke beslissing met individuele strekking die rechtsgevolgen heeft ten aanzien van het recht van de betrokken persoon op maatschappelijke integratie in de vorm van een leefloon, een tewerkstelling of een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie moet op schrift worden gesteld en met redenen worden omkleed. Deze motivering moet afdoende zijn en moet zowel betrekking hebben op de juridische als op de feitelijke elementen die aan de beslissing ten gronde liggen.

– l'octroi, le refus ou la révision d'un revenu d'intégration, d'un projet individualisé d'intégration sociale, ou d'une intégration sociale par l'emploi;

– les sanctions visées à l'article 30, §§ 1er et 2;

– la récupération à charge d'une personne qui a perçu le revenu d'intégration.

Le centre est tenu d'informer l'intéressé de ce droit, selon les modalités fixées par le Roi.

L'intéressé exerce son droit d'être entendu soit par le conseil, soit par l'organe délégué ayant un pouvoir de décision dans le cas concret.

Lors de l'exercice de son droit d'être entendu, l'intéressé peut se faire assister ou représenter par une personne de son choix.

Section 4

Décision

Art. 21

§ 1er. Sans préjudice de l'obligation d'accorder une aide immédiate qui lui est imposée par la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale, le centre prend sa décision dans les trente jours qui suivent la réception de la demande.

Dans les cas visés à l'article 18, § 4, alinéa 1er, et § 6, le centre à qui la demande a été transmise décide dans les trente jours suivant le jour où le premier centre ou l'institution de sécurité sociale a transmis la demande.

§ 2. Toute décision à portée individuelle ayant des conséquences juridiques pour le droit de la personne concernée à une intégration sociale sous la forme d'un revenu d'intégration, d'un emploi ou d'un projet individualisé d'intégration sociale est écrite et motivée. Cette motivation doit être suffisante et porter tant sur les éléments juridiques que sur les éléments de fait sur lesquels repose la décision.

Wanneer de beslissing betrekking heeft op een geldsom, moet ze het toegekende bedrag vermelden, alsmede de wijze van berekening en de regelmaat van de betalingen.

§ 3. De beslissing moet bovendien de volgende vermeldingen bevatten:

- 1° de mogelijkheid om bij de bevoegde rechtbank een beroep in te stellen;
- 2° het adres van de bevoegde rechtbank;
- 3° de termijn om een beroep in te stellen en de wijze waarop dit moet gebeuren;
- 4° de inhoud van de artikelen 728 en 1017 van het Gerechtelijk Wetboek;
- 5° de referenties van het dossier en van de dienst en de maatschappelijke werker die het dossier beheert;
- 6° de mogelijkheid om opheldering te verkrijgen omtrent de beslissing bij de dienst die het dossier beheert ;
- 7° het feit dat de uitvoerbaarheid van de genomen beslissing niet wordt geschorst door het instellen van een beroep bij de bevoegde rechtbank.
- 8° desgevallend, de periodiciteit van de betaling.

Indien de beslissing de in dit artikel genoemde vermeldingen niet bevat, gaat de in artikel 47, § 1, tweede lid, bedoelde termijn om een beroep in te stellen niet in.

§ 4. De beslissing wordt binnen acht dagen bij aangetekende zending of tegen ontvangstbewijs betekend aan de betrokkene op de wijze die door de Koning kan worden bepaald. De datum van de poststempel of van het ontvangstbewijs zijn doorslaggevend.

§ 5. De beslissing houdende toekenning of verhoging van een leefloon die genomen wordt ingevolge een door de betrokkene ingediende aanvraag heeft uitwerking op de datum van ontvangst van die aanvraag.

In afwijking van het voorgaand lid heeft de beslissing die genomen wordt door het bevoegde centrum in het geval van artikel 18, §4, derde lid, uitwerking op de datum waarop de aanvraag door het eerste aangezochte centrum werd overgemaakt.

Geldt het een beslissing van ambtswege dan bepaalt het centrum in zijn beslissing de dag waarop deze uitwerking heeft.

§ 6. Elke beslissing tot toekenning, weigering of herziening van het recht op maatschappelijke integratie in de vorm van een leefloon, een tewerkstelling of een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie, wordt medegedeeld aan de minister, op de wijze door de Koning bepaald en binnen acht dagen volgend op het einde van de maand waarin deze beslissing werd genomen.

Lorsque la décision porte sur une somme d'argent, elle doit mentionner le montant alloué, ainsi que le mode de calcul et la périodicité des paiements.

§ 3. La décision doit en outre contenir les mentions suivantes :

- 1° la possibilité d'intenter un recours devant le tribunal compétent;
- 2° l'adresse du tribunal compétent;
- 3° le délai et les modalités pour intenter un recours;
- 4° le contenu des articles 728 et 1017 du Code judiciaire;
- 5° les références du dossier et du service et l'assistant sociale qui gère celui-ci;
- 6° la possibilité d'obtenir toute explication sur la décision auprès du service qui gère le dossier.;
- 7° le fait que la mise à exécution de la décision prise n'est pas suspendue par l'introduction d'un recours devant le tribunal compétent.

8° s'il y a lieu, la périodicité du paiement.

Si la décision ne contient pas les mentions prévues dans cet article, le délai de recours visé à l'article 47, § 1er, alinéa 2, ne commence pas à courir.

§ 4. La décision est notifiée à l'intéressé dans les huit jours sous pli recommandé ou contre accusé de réception, selon les modalités qui peuvent être déterminées par le Roi. La date du cachet de la poste ou de l'accusé de réception font foi.

§ 5. La décision accordant ou majorant un revenu d'intégration, intervenue à la suite d'une demande introduite par l'intéressé, a effet à la date de la réception de cette demande.

En dérogation à l'alinéa précédent, la décision prise par le centre compétent dans le cas visé à l'article 18, § 4, alinéa 3, produit ses effets à la date à laquelle la demande a été transmise par le premier centre saisi.

S'il s'agit d'une décision d'office, le centre fixe dans sa décision la date à laquelle cette décision produit ses effets.

§ 6. Toute décision d'octroi, de refus ou de révision du droit à l'intégration sociale sous la forme d'un revenu d'intégration, d'un emploi ou d'un projet individualisé d'intégration sociale, est communiquée au ministre, selon les modalités déterminées par le Roi, dans les huit jours suivant la fin du mois au cours duquel cette décision a été prise.

Art. 22

§ 1. Onverminderd de wettelijke en reglementaire bepalingen inzake de verjaring, herziet het centrum een beslissing in geval van :

1. gewijzigde omstandigheden die een terugslag hebben op de rechten van de persoon,
2. een wijziging van het recht door een wettelijke of reglementaire bepaling;
3. een juridische of materiële vergissing van het OCMW;
4. verzuim, onvolledige en onjuiste verklaringen van de persoon.

Met het oog op een eventuele herziening moet de betrokkene onmiddellijk aangifte doen van elk nieuw gegeven dat een weerslag kan hebben op het hem toegekende bedrag of op zijn situatie als rechthebbende.

Met hetzelfde oogmerk moet het centrum geregeld, en minstens om het jaar, nagaan of de toekenningsvoorwaarden vervuld blijven.

§ 2. De beslissing tot herziening heeft uitwerking met ingang van de dag waarop de reden is ontstaan die tot de herziening aanleiding heeft gegeven.

In afwijking van het eerste lid, heeft de herziening uitwerking op de eerste dag van de maand na de kennisgeving in geval van een juridische of materiële vergissing van het OCMW wanneer de volgende voorwaarden tegelijkertijd vervuld zijn:

- 1° het recht op de prestatie is kleiner dan het aanvankelijk toegekende recht;
- 2° de persoon kon zich niet vergewissen van de vergissing.

Afdeling 5

Betaling

Art. 23

§ 1. De eerste betaling van het leefloon geschiedt binnen de vijftien dagen van de beslissing ; indien voorschotten werden toegekend, wordt het bedrag ervan in mindering gebracht van de sommen toegekend voor de periode waarop zij betrekking hebben.

De andere betalingen geschieden per week, per veertien dagen of per maand naar keuze van het centrum.

De Koning kan nadere regels voor deze uitbetaling bepalen.

Art. 22

§ 1er. Sans préjudice des dispositions légales et réglementaires en matière de prescription, le CPAS revoit une décision en cas :

1. de modification des circonstances qui ont une incidence sur les droits de la personne;
2. de modification du droit par une disposition légale ou réglementaire;
3. d'erreur juridique ou matérielle du CPAS;
4. d'omission, de déclarations incomplètes et inexactes de la personne.

En vue d'une révision éventuelle, l'intéressé doit faire déclaration immédiate de tout élément nouveau susceptible d'avoir une répercussion sur le montant qui lui a été accordé ou sur sa situation d'ayant droit.

Dans le même but, le centre examinera régulièrement, et ce au moins une fois l'an, si les conditions d'octroi sont toujours réunies.

§ 2. La décision de révision produit ses effets à la date à laquelle le motif qui a donné lieu à la révision est apparu.

En dérogation à l'alinéa 1er, la révision produit ses effets le premier jour du mois suivant la notification en cas d'erreur juridique ou matérielle du CPAS lorsque les conditions suivantes sont remplies simultanément:

- 1° le droit à la prestation est inférieur au droit octroyé initialement;
- 2° la personne ne pouvait se rendre compte de l'erreur.

Section 5

Paiement

Art. 23

§ 1er. Le premier paiement du revenu d'intégration est effectué dans les quinze jours de la décision ; si des avances ont été consenties, leur montant est défalqué des sommes allouées pour la période correspondante.

Les autres paiements se font par semaine, par quinzaine ou par mois au choix du centre.

Le Roi peut préciser les modalités de ce paiement.

§ 2. Bij laattijdige betaling brengt het leefloon van rechtswege intrest op vanaf zijn opeisbaarheid, zijnde de zestiende dag volgend op de beslissing. Is de beslissing genomen met een vertraging die te wijten is aan het centrum, dan is de intrest verschuldigd vanaf de zesenvestigste dag na het indienen van de aanvraag.

De Koning kan de modaliteiten van de berekening van de intrest bepalen. Hij kan tevens het intresttarief bepalen, zonder dat dit lager mag zijn dan het gewoon tarief van de voorschotten boven plafond vastgesteld door de Nationale Bank.

§ 3. De uitbetaling wordt geheel of gedeeltelijk geschorst ten opzichte van de gerechtigde die in uitvoering van een rechterlijke beslissing gedwongen in een instelling verblijft. De Koning bepaalt de toepassingsmodaliteiten.

§ 4 De Koning bepaalt aan welke personen de vervallen en niet-uitgekeerde termijnen worden uitbetaald bij het overlijden van de gerechtigde op een leefloon.

HOOFDSTUK IV

Terugvorderingen

Art. 24

§1. Het leefloon uitgekeerd met toepassing van deze wet wordt op de betrokkene verhaald :

1° in het geval van een herziening met terugwerkende kracht, bedoeld in artikel 22, § 1, van deze wet.

In geval van een vergissing vanwege het centrum kan het centrum ofwel het onverschuldigde terugvorderen, ofwel op eigen initiatief, of op aanvraag van de betrokkene geheel of gedeeltelijk afzien van de terugvordering.

2° indien hij de beschikking krijgt over inkomsten krachtens rechten die hij bezat tijdens de periode waarvoor hem een leefloon werd uitbetaald. In dit geval is de terugvordering beperkt tot beloop van het bedrag waarvoor die inkomsten bij de berekening van het leefloon in aanmerking hadden moeten worden genomen indien hij er te dien tijde reeds de beschikking over zou gehad hebben. In afwijking van artikel 1410 van het Gerechtelijk Wetboek treedt het centrum van rechtswege en tot beloop van dat bedrag in de rechten die de begunstigde op de hierboven bedoelde inkomsten kan doen gelden;

§ 2. Buiten de gevallen bedoeld in § 1 is geen terugvordering van het leefloon ten overstaan van de betrok-

§ 2. En cas de retard de paiement, le revenu d'intégration porte intérêt de plein droit à partir de la date de son exigibilité, à savoir le seizième jour suivant la décision. Si cette décision est prise avec un retard imputable au centre, les intérêts sont dus à partir du quarante-sixième jour suivant l'introduction de la demande.

Le Roi peut déterminer les modalités de calcul de l'intérêt. Il peut également fixer le taux d'intérêt sans que celui-ci puisse être inférieur au taux normal des avances en compte courant hors plafond fixé par la Banque nationale.

§ 3. Le paiement est suspendu entièrement ou partiellement à l'égard du bénéficiaire contraint de séjourner dans une institution en exécution d'une décision judiciaire. Le Roi fixe les modalités d'application.

§ 4 Le Roi détermine les bénéficiaires des arrérages échus et non encore payés, lors du décès du bénéficiaire du revenu d'intégration.

CHAPITRE IV

Des recouvrements

Art. 24

§1. Le revenu d'intégration versé en application de la présente loi est récupéré à charge de l'intéressé :

1° en cas de révision à effet rétroactif, visée à l'article 22, § 1er, de la présente loi;

En cas d'erreur du centre, le centre peut soit récupérer l'indu, soit de sa propre initiative, ou à la demande de l'intéressé, renoncer totalement ou partiellement à la récupération.

2° lorsqu'il vient à disposer de ressources en vertu de droits qu'il possédait pendant la période pour laquelle le revenu d'intégration lui a été versé. Dans ce cas, la récupération est limitée au montant des ressources qui auraient dû être prises en considération pour le calcul du revenu d'intégration à payer s'il en avait déjà disposé à ce moment. Par dérogation à l'article 1410 du Code judiciaire, le centre est subrogé de plein droit, jusqu'à concurrence de cette somme, dans les droits que le bénéficiaire peut faire valoir aux ressources susvisées;

§ 2. En dehors des cas visés au § 1er, une récupération du revenu d'intégration auprès de l'intéressé n'est

kene mogelijk. Elke hiermee tegenstrijdige overeenkomst is van nul en generlei waarde.

§ 3. De in §1 vermelde beslissing moet conform zijn aan de bepalingen van artikel 21, §§ 2, 3 en 4.

§ 4. De onverschuldigd betaalde bedragen brengen van rechtswege intrest op vanaf de betaling, indien de onverschuldigde betaling het gevolg is van arglist, bedrog of bedrieglijke handelingen van de belanghebbende persoon.

Art. 25

§ 1. Dit artikel is toepasselijk op het geval van terugvordering bedoeld in artikel 24 § 1,1°.

§ 2. Het centrum moet aan de betrokkene bij schrijven kennis geven van zijn beslissing om het hem uitgekeerde leefloon van hem terug te vorderen. Deze beslissing moet, naast de vermeldingen bedoeld in artikel 21, § 3, de volgende aanduidingen bevatten :

1° de vaststelling dat er onverschuldigde bedragen zijn betaald;

2° het totale bedrag van wat onverschuldigd is betaald, alsmede de berekeningswijze ervan;

3° de inhoud en de referenties van de bepalingen in strijd waarmee de betalingen zijn gedaan;

4° de in aanmerking genomen verjaringstermijn;

5° de mogelijkheid voor het centrum om van de terugvordering van onverschuldigd betaalde bedragen af te zien en de procedure die hiervoor moet worden gevolgd;

6° de mogelijkheid om een met redenen omkleed voorstel tot terugbetaling in schrijven voor te leggen.

Wanneer de beslissing de genoemde vermeldingen niet bevat, gaat de in artikel 47, § 1, tweede lid, bedoelde termijn om een beroep in te stellen niet in.

Het centrum kan zijn beslissing eerst ten uitvoer leggen na verloop van één maand. Indien de betrokkene binnen deze tijd verzoekt van de terugvordering af te zien, kan het centrum niet handelend optreden tenzij na zijn beslissing te hebben bevestigd door een nieuwe beslissing dat bij aangetekend schrijven aan de betrokkene wordt meegedeeld.

§ 3. De Koning bepaalt onder welke voorwaarden het centrum afziet van de terugvordering van het onverschuldigde bij het overlijden van de persoon aan wie is betaald.

pas possible. Toute convention contraire est considérée comme nulle et non avenue.

§ 3. La décision mentionnée au §1er doit être conforme aux dispositions de l'article 21, §§ 2, 3 et 4.

§ 4. Les montants payés indûment portent intérêt de plein droit à partir du paiement, si le paiement indu résulte de fraude, de dol ou de manoeuvres frauduleuses de la part de la personne intéressée.

Art. 25

§ 1er. Cet article s'applique au cas de récupération visé à l'article 24 § 1,1°.

§ 2. Le centre doit notifier par écrit sa décision à l'intéressé afin de récupérer auprès de lui le revenu d'intégration qui lui a été payé. Cette décision doit comporter, outre les mentions visées à l'article 21, § 3, les indications suivantes :

1° la constatation que des montants indus ont été payés;

2° le montant total de ce qui a été payé indûment, ainsi le mode de calcul;

3° le contenu et les références des dispositions en violation desquelles les paiements ont été effectués;

4° le délai de prescription pris en considération;

5° la possibilité pour le centre de renoncer à la récupération des montants payés indûment et la procédure à suivre à cet effet;

6° la possibilité de soumettre une proposition dûment motivée de remboursement par tranches.

Lorsque la décision ne comporte pas les mentions précitées, le délai de recours visé à l'article 47, § 1er, alinéa 2, ne commence pas à courir.

Le centre ne peut exécuter sa décision de récupération qu'après un délai d'un mois. Si l'intéressé demande dans ce délai qu'il soit renoncé à la récupération, le centre ne peut agir qu'après avoir confirmé sa décision par une nouvelle décision communiquée à l'intéressé par lettre recommandée.

§ 3. Le Roi détermine les conditions dans lesquelles le centre renonce au recouvrement de l'indu lors du décès de la personne qui a été payée.

Art. 26

Het leefloon door een centrum uitgekeerd met toepassing van deze wet wordt krachtens een eigen recht door dit centrum verhaald, binnen de grenzen, onder de voorwaarden en modaliteiten bepaald door de Koning, op de onderhoudsplichtigen over wie sprake is in artikel 4, § 1, evenals de onderhoudsplichtigen bedoeld in artikel 336 van het Burgerlijk Wetboek, tot beloop van het bedrag waartoe zij gehouden zijn gedurende de tijd dat het leefloon is uitgekeerd.

Art. 27

Het centrum verhaalt het leefloon krachtens een eigen recht op de persoon die verantwoordelijk is voor de verwonding of ziekte die aanleiding gegeven heeft tot de betaling van het leefloon.

Wanneer de verwonding of ziekte het gevolg is van een misdrijf, kan de vordering tegelijk met de strafrechtelijke vordering en voor dezelfde rechter worden ingesteld.

Art 28

Het centrum kan slechts afzien van de terugvorderingen bedoeld in de artikelen 24, § 1, 26 en 27 bij een individuele beslissing en om redenen van billijkheid die in de beslissing omstandig worden gemotiveerd.

De betrokkene kan billijkheidsredenen aanvoeren ten einde de terugvordering te vermijden.

Geen terugvordering moet worden ingesteld indien de kosten of inspanningen hieraan verbonden, niet opwegen tegen het verwachte resultaat.

Art. 29

§ 1. De terugvordering bedoeld in artikel 24, § 1 en de vordering bedoeld in artikel 27, eerste lid, verjaren overeenkomstig artikel 2262*bis*, § 1, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek.

§ 2. De terugvordering bedoeld in artikel 26 verjaart overeenkomstig artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek.

§ 3. De vordering bedoeld in artikel 27, tweede lid, verjaart overeenkomstig artikel 2262*bis*, tweede en derde lid, van het Burgerlijk Wetboek.

Art. 26

Le remboursement du revenu d'intégration octroyé par un centre en application de la présente loi est poursuivi par ce centre en vertu d'un droit propre, dans les limites, les conditions et les modalités fixées par le Roi, à charge des débiteurs d'aliments visés à l'article 4, § 1, ainsi qu'à charge des débiteurs d'aliments visés à l'article 336 du Code civil, à concurrence du montant auquel ils sont tenus pendant la période durant laquelle le revenu d'intégration a été octroyé.

Art. 27

Le centre poursuit en vertu d'un droit propre le remboursement du revenu d'intégration à charge de la personne responsable de la blessure ou de la maladie qui a donné lieu au paiement du revenu d'intégration.

Lorsque la lésion ou la maladie résulte d'une infraction, l'action peut être exercée en même temps que l'action pénale et devant le même juge.

Art. 28

Le centre ne peut se dispenser du recouvrement visé aux articles 24, § 1er, 26 et 27 que par une décision individuelle et pour des raisons d'équité qui seront mentionnées dans la décision.

L'intéressé peut faire valoir des raisons d'équité justifiant que le remboursement ne soit pas poursuivi.

Aucune récupération ne doit être entreprise si les coûts ou les démarches inhérents à cette récupération dépassent le résultat escompté.

Art. 29

§ 1er. L'action en remboursement visée à l'article 24, § 1er et l'action visée à l'article 27, alinéa 1er, se prescrivent conformément à l'article 2262*bis*, alinéa 1er du Code civil.

§ 2. L'action en remboursement visée à l'article 26 se prescrit conformément à l'article 2277 du Code civil.

§ 3. L'action visée à l'article 27, alinéa 2, prescrit conformément à l'article 2262*bis*, § 1er, alinéas 2 et 3, du Code civil.

§ 4. Deze verjaringen kunnen gestuit worden door een aanmaning gedaan hetzij bij een ter post aangetekende brief, hetzij tegen ontvangstbewijs.

HOOFDSTUK V

Santies

Art. 30

§ 1. Indien de betrokkene verzuimt bestaansmiddelen aan te geven waarvan hij het bestaan kent, of als hij onjuiste of onvolledige verklaringen aflegt die het bedrag van het leefloon beïnvloeden, kan de uitbetaling van het leefloon geheel of gedeeltelijk geschorst worden voor een periode van ten hoogste zes maanden, of in geval van bedrieglijke opzet, voor ten hoogste twaalf maanden.

In geval van herhaling binnen een termijn van drie jaar te rekenen vanaf de dag waarop de sanctie voor een vorig verzuim of onjuiste verklaring definitief is geworden, kunnen de hoger bedoelde periodes worden verdubbeld.

Geen sanctie kan nog worden uitgesproken na verloop van twee jaar sedert de dag waarop het verzuim werd begaan of de onjuiste verklaring werd gedaan. Geen sanctie kan nog worden uitgevoerd na verloop van twee jaar sedert de dag waarop de sanctie definitief is geworden.

§ 2. Indien de betrokkene, na aanmaning, de verplichtingen die in het contract betreffende een geïndividualiseerd project voor sociale integratie, zoals bedoeld in de artikelen 11 en 13, § 2, vermeld zijn, zonder wettige redenen, niet naleeft, kan de uitbetaling van het leefloon na het advies van de maatschappelijk werker belast met het dossier, geheel of gedeeltelijk worden geschorst voor een periode van ten hoogste één maand. In geval van herhaling binnen een termijn van ten hoogste één jaar, kan de uitbetaling van het leefloon voor een periode van ten hoogste drie maanden worden geschorst.

De in het eerste lid voorziene sanctie gaat in op de eerste dag van de tweede maand volgend op de beslissing van het centrum

§ 3. De onder §§ 1 en 2 bedoelde administratieve sancties worden uitgesproken door het centrum bevoegd op grond van artikel 18 en kunnen desgevallend verder uitgevoerd worden door het centrum dat naderhand bevoegd wordt en dit zolang de sanctie van toepassing is.

§ 4. Ces prescriptions peuvent être interrompues par une sommation faite soit par lettre recommandée à la poste, soit contre accusé de réception.

CHAPITRE V

Des sanctions

Art.30

§ 1er. Si l'intéressé omet de déclarer des ressources dont il connaît l'existence, ou s'il fait des déclarations inexactes ou incomplètes ayant une incidence sur le montant du revenu d'intégration, le paiement de ce dernier peut être suspendu partiellement ou totalement pour une période de six mois au plus ou, en cas d'intention frauduleuse, de douze mois au plus.

En cas de récidive dans un délai de trois ans à compter du jour où la sanction pour une omission ou déclaration inexacte antérieure est devenue définitive, les périodes susvisées peuvent être doublées.

Aucune sanction ne peut plus être prononcée lorsqu'un délai de deux ans s'est écoulé à compter du jour où l'omission a été commise ou la déclaration inexacte, faite. Aucune sanction ne peut plus être exécutée lorsqu'un délai de deux ans s'est écoulé à compter du jour où la sanction est devenue définitive.

§ 2. Après mise en demeure, si l'intéressé ne respecte pas sans motif légitime ses obligations prévues dans le contrat contenant un projet individualisé d'intégration sociale, visé aux articles 11 et 13, § 2, le paiement du revenu d'intégration peut, après avis du travailleur social ayant en charge le dossier, être suspendu partiellement ou totalement pour une période d'un mois au maximum. En cas de récidive dans un délai d'un an tout au plus, le paiement du revenu d'intégration peut être suspendu pour une période de trois mois.

La sanction prévue à l'alinéa 1er prend cours le premier jour du deuxième mois suivant la décision du centre.

§ 3. Les sanctions administratives visées aux §§ 1er et 2 sont prononcées par le centre compétent en vertu de l'article 18 et leur exécution peut, s'il y a lieu, être poursuivie par le centre qui devient ultérieurement compétent et ce pour la durée d'application de la sanction.

De regels van de rechtspleging, bepaald door de artikelen 20, 21, §§ 2, 3 en 4 en 47 van deze wet zijn van toepassing.

Art. 31

Onverminderd de toepassing van andere strafbepalingen, inzonderheid die van het koninklijk besluit van 31 mei 1933 betreffende de verklaringen te doen inzake subsidies, vergoedingen en toelagen van alle aard, die geheel of gedeeltelijk ten laste van het Rijk zijn, wordt gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot één maand en een geldboete van 26 EUR tot 500 EUR of met één van deze straffen alleen :

1. de gerechtigde bedoeld in artikel 30, § 1, die met bedrieglijk oogmerk handelt.

2. eenieder die wetens en willens valse verklaringen aflegt of valse attesten opmaakt betreffende de gezondheidstoestand of de sociale toestand van de betrokkene met de bedoeling deze een leefloon te doen toekennen waarop hij geen aanspraak kan maken.

De bepalingen van boek I van het Strafwetboek, met inbegrip van die van hoofdstuk VII en van artikel 85, zijn van toepassing op de misdrijven zoals bepaald in dit artikel.

HOOFDSTUK VI

Staatstoelage

Afdeling 1

Leefloon

Art. 32

§ 1. De Staat verleent aan het in artikel 18 bedoeld centrum een toelage van 50 % van het bedrag van het leefloon, toegekend overeenkomstig de bepalingen van deze wet.

§ 2. De toelage, bedoeld in § 1, wordt verhoogd tot 60% van het bedrag van het leefloon voor het centrum dat in de loop van het voorlaatste jaar maandelijks gemiddeld aan tenminste vijfhonderd rechthebbenden een leefloon heeft toegekend of voor wie het een tewerkstelling heeft gerealiseerd waarvoor een Staatstoelage geldt.

§ 3. Zij wordt verhoogd tot 65% wanneer het recht, onder dezelfde omstandigheden, aan tenminste duizend rechthebbenden werd toegekend.

Les règles de la procédure déterminée par les articles 20, 21, §§ 2, 3 et 4 et 47 de la présente loi sont d'application.

Art. 31

Sans préjudice de l'application d'autres dispositions pénales, notamment de celles de l'arrêté royal du 31 mai 1933 concernant les déclarations à faire en matière de subventions, indemnités et allocations de toute nature qui sont, en tout ou en partie, à charge de l'État, est puni d'un emprisonnement de huit jours à un mois et d'une amende de 26 EUR à 500 EUR ou d'une de ces peines seulement :

1. le bénéficiaire visé à l'article 30, § 1er, qui a agi avec une intention frauduleuse.

2. toute personne qui fait sciemment des déclarations ou des attestations fausses relatives à l'état de santé ou à la situation sociale de l'intéressé, dans le but de faire octroyer à celui-ci un revenu d'intégration, auquel il n'est pas en droit de prétendre.

Les dispositions du livre I du Code pénal, y compris celles du chapitre VII et de l'article 85, sont applicables aux infractions prévues par le présent article.

CHAPITRE VI

De la subvention de l'Etat

Section 1

Revenu d'intégration

Art. 32

§ 1er. L'État accorde au centre visé à l'article 18 une subvention égale à 50% du montant du revenu d'intégration accordé conformément aux dispositions de la présente loi.

§ 2. La subvention visée au § 1er est portée à 60% du montant du revenu d'intégration pour le centre qui a octroyé, en moyenne mensuelle au cours de la pénultième année, un revenu d'intégration à au moins cinq cents ayants droit ou qui a réalisé en leur faveur un emploi subventionné par l'État.

§ 3. Elle est portée à 65% lorsque, dans les mêmes conditions, le droit a été octroyé à au moins mille ayants droit.

§ 4. De in §§ 2 en 3 vermelde toelage wordt voor de eerste maal toegekend aan een centrum dat de drempel van vijfhonderd of duizend rechthebbenden overschrijdt, op voorwaarde dat het aantal rechthebbenden met tenminste 5% is toegenomen in vergelijking met het voorgaande jaar.

§ 5. Wanneer het aantal rechthebbenden in de loop van het voorlaatste jaar maandelijks gemiddeld onder de drempel van 500 of 1000 daalt, behoudt het centrum het recht op de verhoogde toelage, bedoeld in de §§ 2 en 3, weliswaar verminderd met 1 % per jaar totdat het de toelageniveaus bereikt van respectievelijk 50 % en 60 % van het bedrag van het leefloon.

De vermindering van de toelage met 1 % per jaar wordt niet toegepast wanneer de daling van het aantal rechthebbenden minder bedraagt dan 3 % ten opzichte van het voorgaande jaar.

Art. 33

De toelage bedraagt gedurende een periode van ten hoogste zes maanden, 70% van het bedrag van het leefloon wanneer, in het kader van een contract betreffende een geïndividualiseerd sociaal integratieproject, gesloten in toepassing van de artikelen 11 en 13, § 2, de rechthebbende een opleiding volgt gedurende minstens 10 uren per week of werkervaring opdoet gedurende minstens 10 uren en ten hoogste 20 uren per week.

De opleiding moet georganiseerd worden door een openbare dienst die instaat voor de opleiding van werklozen ofwel door een organisme voor beroepsopleiding dat een overeenkomst heeft gesloten met het centrum. De werkervaring moet verricht worden in de diensten of instellingen van het centrum of in een dienst of instelling, bedoeld onder artikel 61 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

Art. 34

De toelage bedoeld in artikel 32 wordt verhoogd met 10 % gedurende de looptijd van een contract betreffende een geïndividualiseerd sociaal integratieproject gesloten in toepassing van artikel 11, § 2, a, voor zover het centrum de bepalingen van de artikelen 26 en 28 nakomt.

Art. 35

In afwijking van artikel 55 van het koninklijk besluit van 17 juli 1991 houdende coördinatie van de wetten op de Rijkscomptabiliteit, behoudt het centrum de bedra-

§ 4. La subvention visée aux §§ 2 et 3 est octroyée pour la première fois au centre qui dépasse le seuil de cinq cents ou mille ayants droit, à condition que le nombre d'ayants droit ait augmenté d'au moins 5% par rapport à l'année précédente.

§ 5. Lorsque le nombre d'ayants droit, calculé en moyenne mensuelle au cours de l'année pénultième, baisse en dessous du seuil de 500 ou 1000 ayants droit, le centre maintient le droit à la subvention majorée, visée aux §§ 2 et 3, toutefois diminuée de 1 % par an jusqu'à ce qu'il atteigne les taux de subvention respectifs de 50 % et 60 % du montant du revenu d'intégration.

La diminution de la subvention de 1 % par an n'est pas appliquée lorsque la réduction du nombre des ayants droit est inférieure à 3 % par rapport à l'année précédente.

Art. 33

La subvention s'élève, pendant une durée maximale de six mois, à 70% du montant du revenu d'intégration lorsque dans le cadre d'un contrat contenant un projet individualisé d'intégration sociale, passé en application des articles 11 et 13, § 2, le bénéficiaire suit une formation à raison de 10 h/semaine au moins ou preste dans le cadre d'une formation par le travail 10 h/semaine au moins et de 20 h/semaine au plus.

La formation doit être organisée par un service public de formation des sans-emploi ou par un organisme de formation professionnelle conventionné avec le centre. La formation par le travail devra être exercé au sein des services ou établissements du centre ou au sein d'un service ou établissement visés à l'article 61 de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale.

Art. 34

La subvention visée à l'article 32 est majorée de 10% pendant la durée d'un contrat concernant un projet individualisé d'intégration sociale conclu en application de l'article 11, § 2, a, dans la mesure où le centre respecte les dispositions prévues aux articles 26 et 28.

Art. 35

Par dérogation à l'article 55 de l'arrêté royal du 17 juillet 1991 portant coordination des lois sur la comptabilité de l'État, le centre conserve les montants qu'il ré-

gen die het in uitvoering van artikel 26 terugvordert bij de ascendenten van de eerste graad wanneer de begunstigde verbonden is door een geïndividualiseerd sociaal integratieproject gesloten in toepassing van artikel 11, § 2, a.

Afdeling 2

Tewerkstelling

Art. 36

§ 1. Een toelage is verschuldigd aan het centrum wanneer het optreedt in de hoedanigheid van werkgever bij toepassing van artikel 60, § 7, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn. Bij een voltijdse tewerkstelling is het bedrag van de toelage gelijk aan het bedrag van het leefloon, bepaald in artikel 14, § 1, 4°, van deze wet. De toelage blijft verschuldigd aan het centrum tot aan het einde van de arbeidsovereenkomst, zelfs als de familiale of inkomenstoestand van de betrokken werknemer in de loop van de arbeidsovereenkomst verandert of hij zich in een andere gemeente vestigt.

§ 2. De Koning bepaalt de hoogte van de toelage bij een deeltijdse tewerkstelling, evenals de voorwaarden waaronder deze toelage wordt toegekend.

Hij kan eveneens het bedrag van de toelage verhogen voor specifieke initiatieven gericht op sociale inschakeling en er de voorwaarden van bepalen.

Art. 37

Wanneer het centrum optreedt in de hoedanigheid van werkgever bij toepassing van artikel 60, § 7, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, om het in artikel 6 bedoelde recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling te realiseren, wordt de toelage, bepaald overeenkomstig de §§ 1 en 2, eerste lid, van artikel 36 met 25 % verhoogd tot maximaal de brutoloonkost van de tewerkgestelde persoon.

Art. 38

Een toelage is verschuldigd aan het centrum wanneer het met toepassing van artikel 61 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, voor een rechthebbende een overeenkomst inzake tewerkstelling sluit met een privé onderneming.

cupère en exécution de l'article 26 auprès des ascendants au premier degré lorsque le bénéficiaire est lié par un projet individualisé d'intégration sociale conclu en application de l'article 11, § 2, a.

Section 2

Emploi

Art. 36

§ 1er Une subvention est due au centre lorsqu'il agit en qualité d'employeur en application de l'article 60, § 7, de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale. Lorsque la personne est engagée à temps plein la subvention est égale au montant du revenu d'intégration fixé à l'article 14, § 1er, 4°, de la présente loi. La subvention reste due au centre jusqu'au terme du contrat de travail, même si la situation familiale ou financière du travailleur concerné se modifie pendant la durée du contrat de travail ou s'il s'établit dans une autre commune.

§ 2. Le Roi fixe le montant de la subvention en cas d'occupation à temps partiel ainsi que les conditions d'octroi de cette subvention.

Il peut aussi porter le montant de la subvention à un montant supérieur et en fixer les conditions pour des initiatives spécifiques d'insertion sociale.

Art. 37

Lorsque le centre agit en tant qu'employeur en application de l'article 60, § 7, de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale, afin de réaliser le droit à l'intégration sociale par l'emploi visé à l'article 6, la subvention, déterminée conformément aux §§ 1 et 2, alinéa 1er, de l'article 36, est majorée de 25% tout au plus, jusqu'à concurrence du coût salarial brut de la personne mise au travail.

Art. 38

Une subvention est due au centre lorsqu'il conclut pour un bénéficiaire une convention en matière d'emploi avec une entreprise privée, en application de l'article 61 de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale.

Deze toelage moet volledig besteed worden aan de omkadering of vorming in de onderneming of binnen het centrum en aan de vorming van de rechthebbende bedoeld in het eerste lid.

De Koning bepaalt, bij een in de ministerraad overlegd besluit, de hoogte van de in het eerste lid bedoelde toelage, evenals de voorwaarden, de duur en de modaliteiten waaronder deze toelage wordt toegekend.

Art. 39

Een toelage is verschuldigd aan het centrum wanneer dat tussenkomt in de kosten verbonden aan de inschakeling van de rechthebbende in het beroepsleven, in toepassing van artikel 9 of artikel 13. De toelage is gelijk aan het bedrag van de financiële tussenkomst.

Afdeling 3

Personeelskosten

Art. 40

Een toelage wordt aan het centrum verleend als tegemoetkoming in de personeelskosten per dossier waarvoor het centrum een Staatstoelage ontvangt naar aanleiding van de toekenning van een leefloon of een tewerkstelling. Deze toelage bedraagt 250 EUR op jaarbasis en wordt berekend in functie van het aantal dagen dat het centrum voormelde Staatstoelage ontvangt.

De Koning bepaalt bij een in de Ministerraad overlegd besluit de voorwaarden en toekenningsmodaliteiten van de toelage.

Afdeling 4

Andere verhoogde toelagen

Art. 41

De toelage bedraagt 100% van het bedrag van het leefloon gedurende een periode van ten hoogste één jaar, wanneer het wordt toegekend aan een rechthebbende die zijn hoedanigheid van dakloze verliest, zoals bedoeld door artikel 14, § 3, eerste lid.

Cette subvention doit être entièrement consacrée à l'encadrement ou à la formation dans l'entreprise ou au sein du centre et à la formation des bénéficiaires visé à l'alinéa 1er.

Le Roi fixe, par arrêté délibéré en Conseil des Ministres, le montant de la subvention visée à l'alinéa 1er, de même que les conditions, la durée et les modalités selon lesquelles cette subvention est accordée.

Art. 39

Une subvention est due au centre lorsque celui intervient dans les frais liés à l'insertion professionnelle de l'ayant droit, en application de l'article 9 ou de l'article 13. La subvention est égale au montant de l'intervention financière.

Section 3

Frais du personnel

Art. 40

Une subvention est accordée au centre à titre d'intervention dans les frais de personnel par dossier pour lequel le centre reçoit une subvention de l'État suite à l'octroi d'un revenu d'intégration ou d'un emploi. Cette subvention s'élève à 250 EUR sur une base annuelle et est calculée en fonction du nombre de jours durant lequel le centre reçoit la subvention précitée de l'État.

Le Roi fixe par arrêté délibéré en conseil des ministres les conditions et modalités d'octroi de cette subvention.

Section 4

Autres subventions majorées

Art. 41

La subvention est égale à 100% du montant du revenu d'intégration pendant une période maximale d'un an lorsqu'il est octroyé à un bénéficiaire qui perd sa qualité de sans-abri tel que visé à l'article 14, § 3, alinéa 1er.

Art. 42

De toelage bedraagt 100% van de verhoging van het leefloon, verleend met toepassing van artikel 14, § 3, eerste lid, aan de begunstigde die zijn hoedanigheid van dakloze verliest.

Art. 43

Zij bedraagt 100% van het bedrag van het leefloon voor een periode van maximaal vijf jaar wanneer dat wordt toegekend aan een rechthebbende ingeschreven in het vreemdelingenregister, en dit tot de dag van zijn inschrijving in het bevolkingsregister.

Afdeling 5

Modaliteiten

Art. 44

De Koning bepaalt, bij een in de ministerraad overlegd besluit, onder welke voorwaarden en op welke wijze de toelagen alsmede voorschotten hierop worden uitbetaald.

In afwijking van de bepalingen van de artikelen 28, tweede lid, en 57 van het koninklijk besluit van 17 juli 1991 houdende coördinatie van de wetten op de Rijkscomptabiliteit, worden de aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn te veel gestorte bedragen van de toelagen, die betrekking hebben op jaren die aan het lopend jaar voorafgaan, beschouwd als een voorschot op de toelage voor het lopend jaar.

Afdeling 6

Sancties ten aanzien van het centrum

Art. 45

Bij een met redenen omklede beslissing kan de minister weigeren de toelage te betalen of beslissen ze te verminderen :

– indien het verslag opgesteld ingevolge het sociaal onderzoek, bedoeld in artikel 19, niet vermeldt dat de verschillende voorwaarden tot toekenning van het leefloon of de realisatie van de tewerkstelling vervuld zijn ;

Art. 42

La subvention est égale à 100% de la majoration du revenu d'intégration octroyé en application de l'article 14, § 3, alinéa 1er, au bénéficiaire qui perd sa qualité de sans-abri.

Art. 43

Elle est égale à 100% du montant du revenu d'intégration pour une période maximale de cinq ans lorsqu'il est octroyé à un bénéficiaire inscrit dans le registre des étrangers et ce jusqu'au jour de son inscription dans le registre de population.

Section 5

Modalités

Art. 44

Le Roi détermine, par arrêté délibéré en Conseil des Ministres, les conditions et les modalités relatives au paiement des subventions ainsi qu'au paiement d'avances.

Par dérogation aux dispositions des articles 28, alinéa 2, et 57 de l'arrêté royal du 17 juillet 1991 portant coordination des lois sur la comptabilité de l'État, les montants des subventions versés en trop aux centres publics d'aide sociale et relatifs à des années antérieures à l'année en cours sont considérés comme une avance sur la subvention de l'année en cours.

Section 6

Sanctions à l'égard du centre

Art. 45

Par décision motivée, le ministre peut refuser de payer la subvention ou décider de la diminuer :

– si le rapport établi à la suite de l'enquête sociale, visée à l'article 19, ne mentionne pas que les différentes conditions d'octroi du revenu d'intégration ou de réalisation de l'emploi sont remplies ;

– indien het centrum de bepalingen van deze wet met betrekking tot de terugvordering van het leefloon niet heeft nageleefd.

Art. 46

Indien het centrum zich ten onrechte onbevoegd heeft verklaard om op te treden en krachtens een rechterlijke beslissing die in kracht van gewijsde is gegaan veroordeeld wordt tot de toekenning van het leefloon, kan de minister, wanneer zulks herhaaldelijk voorkomt, weigeren de toelage te betalen of beslissen ze te verminderen. Deze sanctie gaat in op de datum van de hulp-aanvraag en eindigt ten laatste drie jaar na de datum van de rechterlijke beslissing.

Tegen de beslissing van de minister kan binnen dertig dagen na de kennisgeving ervan beroep worden ingesteld bij de Raad van State.

HOOFDSTUK VII

Beroep

Art. 47

§ 1. De betrokkene of de minister, of diens afgevaardigde, kunnen een beroep instellen tegen de beslissing van het centrum inzake het recht op maatschappelijke integratie bij de arbeidsrechtbank van de woonplaats van de betrokkene. De betrokkene kan ook in beroep gaan tegen het uitblijven van een beslissing van het centrum in deze materie.

Dit beroep moet ingesteld worden binnen de drie maanden op straffe van verval, bij verzoekschrift afgegeven aan of aangetekend gericht tot de griffie van de arbeidsrechtbank.

De termijn van drie maanden loopt, naargelang het geval, vanaf :

- de kennisgeving van de beslissing bedoeld in artikel 21, § 4;
- de dag na het verstrijken van de termijn waarin de beslissing uiterlijk had moeten worden betekend in toepassing van artikel 21, §§ 1 en 4.

§ 2. Wanneer het beroep wordt ingesteld door de minister of zijn afgevaardigde, is het gericht, hetzij tegen het centrum en de betrokkene, hetzij tegen het centrum, waarbij de betrokkene in de zaak wordt geroepen.

– si le centre n'a pas respecté les dispositions de la présente loi relatives à la récupération du revenu d'intégration.

Art. 46

Si le centre s'est indûment déclaré incompétent pour intervenir et est condamné par décision judiciaire coulée en force de chose jugée à l'octroi du revenu d'intégration, le ministre peut refuser de payer la subvention ou décider de la réduire quand cela se produit à plusieurs reprises. Cette sanction prend cours à la date de la demande d'aide et se termine au plus tard trois ans après la date de la décision judiciaire.

Un recours contre la décision du ministre est ouvert dans les trente jours de sa notification auprès du Conseil d'État.

CHAPITRE VII

Recours

Art. 47

§ 1er. L'intéressé ou le ministre, ou son délégué, peuvent introduire un recours contre la décision du centre en matière de droit à l'intégration sociale auprès du tribunal du travail du domicile de l'intéressé. L'intéressé peut aussi introduire un recours contre l'absence de décision en cette matière.

Ce recours doit, à peine de déchéance, être introduit dans les trois mois par un requête déposée ou envoyée par lettre recommandée au greffe du tribunal de travail.

Le délai de trois mois commence à courir, selon le cas, à partir:

- de la notification de la décision, visée à l'article 21, § 4 ;
- du jour suivant l'échéance du délai au cours duquel la décision aurait dû être notifiée au plus tard en application de l'article 21, §§ 1 et 4.

§ 2. Lorsque le recours est introduit par le ministre ou son délégué, il est dirigé soit contre le centre et l'intéressé, soit contre le centre, l'intéressé étant appelé à la cause.

§ 3. Het instellen van een beroep schorst de uitvoering van de beslissing niet.

§ 4. Wanneer het in de zaak betrokken centrum zijn territoriale bevoegdheid betwist, roept zo nodig, de arbeidsrechtbank, in afwijking van artikel 811 Gerechtelijk Wetboek, bij gerechtsbrief het bevoegd geachte centrum ambtshalve in de zaak, teneinde te verschijnen op de eerst volgende nuttige zitting.

Indien de onbevoegdheid van het centrum wordt opgeworpen op de inleidende zitting, kan de griffier de beslissing tot ambtshalve oproeping noteren op het zittingsblad.

HOOFDSTUK VIII

Slot- en opheffingsbepalingen

Art. 48

§1. Artikel 580, 8°, c) van het Gerechtelijk Wetboek wordt aangevuld met het volgende lid :

« de wet van .....tot instelling van het recht op maatschappelijke integratie, inzake de geschillen betreffende de toekenning, de herziening, de weigering en de terugbetaling door de gerechtigde van de maatschappelijke integratie, alsmede de toepassing van de administratieve sancties bepaald in de desbetreffende wetgeving. »

§ 2. In artikel 728, §3, derde lid van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 30 juni 1971, worden de woorden «inzake het bestaansminimum» vervangen door de woorden «inzake het bestaansminimum en het recht op maatschappelijke integratie».

Art. 49

Binnen de termijn opgelegd door de minister, verstrekt het centrum aan het Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu alle gegevens die nodig zijn voor het opmaken van statistieken betreffende de evolutie van de toepassing van deze wet.

De Koning kan de aard van deze gegevens evenals de wijze van mededeling ervan bepalen.

Art. 50

§ 1. De Koning kan, bij een in de Ministerraad overgelegd besluit, de bedragen van het leefloon bedoeld in artikel 14, § 1, verhogen.

§ 3. Le recours n'est pas suspensif de l'exécution de la décision.

§ 4. Lorsqu'un centre impliqué dans l'affaire conteste sa compétence territoriale, le tribunal du travail, en dérogation à l'article 811 du Code Judiciaire, convoque d'office le centre présumé compétent par pli judiciaire afin que celui-ci comparaisse à la prochaine audience utile.

Si l'incompétence du centre est soulevée lors de l'audience introductive, le greffier peut noter sur la feuille d'audience la décision de convoquer d'office

CHAPITRE VIII

Disposition finales et abrogatoires

Art. 48

§ 1er. L'article 580, 8°, c) du Code judiciaire est complété par l'alinéa suivant :

« la loi du ... instaurant le droit à l'intégration sociale, en ce qui concerne les contestations relatives à l'octroi, à la révision, au refus et au remboursement par le bénéficiaire de l'intégration sociale et à l'application des sanctions administratives prévues par la législation en la matière. »

§ 2. Dans l'article 728, § 3, alinéa 3 du même Code, modifié par la loi du 30 juin 1971, les mots «relatifs au minimum de moyens d'existence» sont remplacés par les mots «relatifs au minimum de moyens d'existence et au revenu d'intégration».

Art. 49

Dans le délai requis par le Ministre, le centre fournit au ministère des Affaires sociales, de la Santé publique et de l'Environnement toutes les données nécessaires en vue d'établir des statistiques relatives à l'évolution de l'application de la présente loi.

Le Roi peut déterminer la nature et les modalités de communication de ces données.

Art. 50

§ 1. Le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, majorer les montants du revenu d'intégration visés à l'article 14, § 1er.

§ 2. De Koning kan naar analogie van de herwaarderingscoëfficiënt die bestaat in de wet van 28 maart 1973 de modaliteiten vastleggen van de welvaartsvastheid van de bedragen, bedoeld in artikel 14, § 1, van deze wet.

Art. 51

De Koning kan, bij een in de Ministerraad overlegd besluit het bedrag van de sociale minimumuitkeringen optrekken tot het bedrag van het leefloon, met inachtnaam van de overleg- en adviesprocedures voorzien in de onderscheidene reglementeringen.

Art. 52

In artikel 2 van de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn wordt een § 6 ingevoegd, luidende :

« § 6. In afwijking van artikel 1, 1°, is het steunverlenend openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn van de persoon die een studie volgt in de zin van artikel 11, §2, a, van de wet van ..... tot instelling van het recht op maatschappelijke integratie, het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn van de gemeente waar de student, op het ogenblik van de aanvraag, zijn inschrijving als hoofdverblijfplaats heeft in het bevolkings- of vreemdelingenregister.

Dit openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn blijft bevoegd voor de hele ononderbroken duur van de studie. »

Art. 53

De Koning kan, bij een in de Ministerraad overlegd besluit de terminologie van de vigerende wettelijke bepalingen die door deze wet stilzwijgend werden gewijzigd, in overeenstemming brengen met die van deze wet.

Art. 54

De wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum wordt opgeheven.

§ 2. Le Roi peut fixer les modalités de liaison au bien-être des montants visés à l'article 14, §1 de la présente loi par analogie au coefficient de revalorisation qui existe dans la loi du 28 mars 1973.

Art. 51

Le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, relever le montant des minima sociaux jusqu'au montant du revenu d'intégration, sans préjudice des procédures de concertation et de consultation prévues dans les différentes réglementations.

Art. 52

A l'article 2 de la loi du 2 avril 1965 relative à la prise en charge des secours accordés par les centres publics d'aide sociale, il est inséré un § 6 rédigé comme suit

«§ 6. Par dérogation à l'article 1er, 1°, le centre public d'aide sociale secourant de la personne qui poursuit des études au sens de l'article 11, §2, a, de la loi du ..... instituant le droit à l'intégration sociale est le centre public d'aide sociale de la commune où l'étudiant est, au moment de la demande, inscrit à titre de résidence principale dans le registre de population ou des étrangers.

Ce centre public d'aide sociale demeure compétent pour toute la durée ininterrompue des études.

Art. 53

Le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, mettre la terminologie des dispositions légales en vigueur, modifiées tacitement par la présente loi, en concordance avec celle de la présente loi.

Art. 54

La loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence est abrogée.

HOOFDSTUK IX

Overgangsbepalingen

Art. 55

In afwijking van artikel 50 van deze wet, blijft het centrum dat op het ogenblik van de inwerkingtreding van deze wet een bestaansminimum toekende aan een persoon bedoeld in artikel 11, § 2, a, bevoegd tot wanneer de betrokkene zijn studie heeft voleindigd.

Art 56

De personen die in toepassing van artikel 2, § 5, van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum gerechtigd zijn op een bestaansminimum bij een tewerkstelling in een inschakelingsprogramma, worden op het ogenblik van de inwerkingtreding van deze wet gerechtigd op een financiële tussenkomst bedoeld in artikel 9.

Art. 57

De bepalingen van artikel 18 van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum blijven van toepassing op de uitkeringen die in toepassing van voormelde wet werden toegekend.

Art. 58

In de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° In artikel 60, § 3, tweede lid, worden de woorden «artikel 6 van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum» vervangen door de woorden «de artikelen 3, 5° en 6°, 4 en 11 van de wet van ... betreffende het recht op maatschappelijke integratie».

2° In artikel 68*bis*, § 5, worden de woorden « artikel 5 van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum » vervangen door de woorden « artikel 16 van de wet van ... betreffende het recht op maatschappelijke integratie » .

CHAPITRE IX

Dispositions transitoires

Art. 55

En dérogation à l'article 50 de la présente loi, le centre qui, au moment de l'entrée en vigueur de la présente loi, octroyait un minimum de moyens d'existence à une personne visée à l'article 11, § 2, a, reste compétent jusqu'à ce que l'intéressé ait terminé ses études.

Art. 56

Les personnes qui en application de l'article 2, § 5, de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence sont bénéficiaires d'un minimum de moyens d'existence dans le cadre d'une mise au travail par le biais d'un programme d'insertion, deviennent bénéficiaires d'une intervention financière visée à l'article 9 au moment de l'entrée en vigueur de la présente loi.

Art. 57

Les dispositions de l'article 18 de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence restent applicables aux prestations octroyées en application de la loi précitée.

Art. 58

Dans la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale, les modifications suivantes sont apportées:

1° A l'article 60, § 3, alinéa 2, les mots «à l'article 6 de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence» sont remplacés par les mots « aux articles 3, 5° et 6°, 4 et 11 de la loi du ... concernant le droit à l'intégration sociale».

2° A l'article 68*bis*, § 5, les mots «article 5 de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence» sont remplacés par les mots «article 16 de la loi du ... concernant le droit à l'intégration sociale».

Art. 59

Voor de toepassing van artikel 32, §§ 2, 3, 4 en 5 worden tot 31 december 2004 ook de rechthebbenden op een bestaansminimum overeenkomstig de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum meegeteld.

Art. 60

Wordt van de toepassing van artikel 14, § 3 van deze wet uitgesloten de persoon die de verhoging zoals bedoeld in artikel 2, § 4, van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum, genoten heeft.

Art. 61

Deze wet treedt in werking op 1 januari 2002.

Gegeven te Brussel, 16 januari 2002

ALBERT

VAN KONINGSWEGE :

De minister van Werkgelegenheid

Laurette ONKELINX

De minister van Maatschappelijke Integratie,

Johan VANDE LANOTTE

Art. 59

Pour l'application de l'article 32, §§ 2, 3, 4 et 5 sont également pris en compte jusqu'au 31 décembre 2004 les bénéficiaires du minimum de moyens d'existence conformément à la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence.

Art. 60

Est exclue de l'application de l'article 14, § 3, de la présente loi la personne qui a bénéficié de l'augmentation visée à l'article 2, § 4, de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence.

Art. 61

La présente loi entre en vigueur le 1er janvier 2002.

Donné à Bruxelles, le 16 janvier 2002

ALBERT

PAR LE ROI :

La ministre de l'Emploi

Laurette ONKELINX

Le ministre de l'Intégration sociale,

Johan VANDE LANOTTE